
743

Ε 5

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

BEL

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ROBERTI BELLARMINI POLITIANI SOCIETATIS IESV,

DE TRANSLATIONE IMPERII ROMANI A GRAECIS AD FRANCOS, LIBRI TRES,

Aduersus

MATTHIAM FLACCIVM ILLYRICVM.

ΚΑΙ ΤΟΥΔΕ ΚΤΗΤΩΡ
ΞΕΝΟΦΩΝ Α. ΣΙΔΕΡΙΔΗΣ
ΕΝ ΚΩΝΙΤΣΗ

COLONIAE AGRIPPINAE
Apud Ioannem Gymnicum sub Monocerote.
ANNO M. D. XCIX.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΡ 1970

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΡΟΝΟΙΑΝ

SVMMA LIBRI PRIMI.

Romanum Imperium à Græcis ad Francos summi Pontificis auctoritate translatum.

CAPITA LIBRI PRIMI.

CAP. I. *Contradictiones duodecim Illyrici detegit.*

II. *Mendacia viginti eiusdem Illyrici refellit.*

III. *Prolegomena aduersarij confutat, & eam controuersiam explicat, quæ fuit Hadriani Summo Pontifici cum Frederico Ænobarbo Imperatore.*

IIII. *Testimonijs Historicorum supra triginta demonstrat, Imperium Romanum Summi Pontificis auctoritate ad Francos à Græcis esse translatum.*

V. *Testimonijs duodecim Principum idem confirmat.*

VI. *Idem asserit testimonijs septem Summorum Pontificum.*

VII. *Imperium Romanum non esse à Francis acquisitum iure belli.*

VIII. *Non accepisse Carolum Magnum à Deo immediatè Imperij dignitatem.*

IX. *Imperium Romanum non esse deuolutum ad Carolum Magnum iure successionis hæreditariæ.*

X. *Imperium Romanum non esse delatum ad Francos auctore Senatu populoue Romano.*

XI. *Imperium Romanum non fuisse à Græco Imperatore Carolo Magno traditum.*

XII. *Summum Pontificem iure suo Romanum Impe-*

rium transferre potuisse, ac re ipsa ad Francos transtulisse.

XIII. *Obiectiones Illyrici dissoluit, aut iam ante dissolutas demonstrat.*

SVMMA LIBRI SECVNDI.

Romanum Imperium à familia Caroli Magni & gente Francorum ad familiam Othonum, & gentem Saxonum, Summi Pontificis auctoritate transisse.

CAPITA LIBRI SECVNDI.

CAP. I. *Successionem explicat Caroli Magni.*

II. *Othonem primum, non autem Henricum aut Chunradum, Imperatorem primum ex gente Saxonum fuisse demonstrat.*

III. *Eundem Othonem à Summo Pontifice Ioanne duodecimo ad Imperium prouectum ostēdit.*

IIII. *Obiectiones Illyrici diluit.*

SVMMA LIBRI TERTII.

Septem Electores Imperij à Summo Pontifice Gregorio quinto potissimùm institutos.

CAPITA LIBRI TERTII.

CAP. I. *Electores ante Gregorij decimi Pontificis & Friderici secundi Imperatoris tempora designatos.*

II. *Obiectiones Onuphrij refellit.*

III. *Electores Imperij ab Othone tertio imperatore, sed à Gregorio quinto Pontifice Maximo institutos ostendit.*

IIII. *Obiectiones Illyrici dissoluit, ac mendacia plurima auctoris eiusdem detegit, & redarguit.*

LIBER PRIMVS,

ARGVMENTVM ET PARTITIO TOTIVS LIBRI.

SCRIPTVRVS de tranſlatione Imperij Romani à Græcis ad Germanos aduerſus mendaciſſimum librum, quem ante paucos annos de eodem argumento edidit Matthias Flaccius Illyricus; operæ pretium me facturum exiſtimaui, ſi quemadmodum ipſe prolegomena quædam præmiſit, ita quoque & ego loco prolegomenorum pauca quædam præmittam tum de contradictionibus, tum de mendacijs eiuſdem Illyrici manifeſtis atque craſſiſſimis. Ita enim ſpero fore, vt hominis huius inconſtantia & impudentia patefacta, ſimul etiam aditus patefiat veritati in aures atque animos illorum quos iam fortè falſitas occupauit, quibuſque ille ſuis artibus, & multa hiſtoriarum confuſione & varietate tenebras effudit. Deinde

ad rem ipſam aggrediar hoc ordine. Quoniam Illyricus, vt eſt inconſtans & varius, vno in loco docet non eſſe tranſlatum Imperium Rom. Pontificis auctoritate à Gracis in Francos, ſeu Germanos; in alio verò fatetur id quidem, ſed affirmat iniuſtè & impiè factum, eſſeque hanc translationem præcipuum miraculum Antichriſti: propterea primum demonſtrare conabor, verè translationem eſſe factam Summi Pontificis auctoritate; atque argumenta deſumam ex conſenſu omnium Hiſtoricorum, ex confeſſione Imperatorum ac Principum aliorum, ex teſtimonijs veterum Romanorum Pontificum, ac demum ex refutatione omnium eorum iurium vel titulorum quos aduerſarij prætendunt. Oſtendam enim certiſſimis rationibus, Carolum Magnum, quem Imperatorem Romanum fuiſſe nec Illyricus, neque alius quiſquam negat, ad eam dignitatem peruenuiſſe nec iure belli atque armorum, nec immediata vocatione Dei,

nec

nec ſucceſſione hæreditaria, nec do
no Græcorum, nec denique electio
ne Senatus populique Romani: pro
inde aut Carolum à Pontifice Impe-
rium habuiſſe, aut omninò non ha-
buiſſe. Deinde planum faciam, id
quod Summus Pontifex in hac tranſ
latione Imperij fecit, ritè ac iure eſſe
factum. Addam poſtremò, vt nihil
eorum quæ Illyricus tractat præter
miſiſſe videar, de translatione Impe-
rij, ſi tamen translatio dicenda eſt, ex
familia Caroli Magni in Saxo-
nes, & de inſtitutione ſe-
ptem Imperij Ele-
ctorum.

CAPVT I.

Complectitur contradictiones Illyrici.

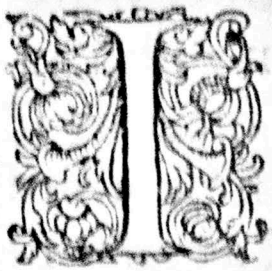

IGITVR noſter Illyricus (vt ordiamur ab eo quod primo loco propoſitum eſt) pro ſua grauitate & conſtantia in aſſerendis ſententiis, non tam quid ſit in re cõſiderare ſolet, quam quid propoſito ſuo maximè deſeruiat. Itaque ſi affirmare aliquid, cauſæ quam defendit vtile eſt, confidenter affirmat; ſi rurſum illud ipſum negare, rei ſuæ conducere putat, audacter negat; parùm omninò laborans, cohæreantne ſcripta ſua inter ſe, an ſecum ipſa pugnent, & vtrum vnum alteri opem ferat, an potius, tanquam in bello ſociali, vnum euertetur ab altero. In libro quem nuper edidit de tranſlatione Imperij, paſſim figmentum, & fabulas appellat, quòd vulgò creditur, Imperium Romanum tranſlatum à Græcis ad Germanos Summi Pontificis auctoritate. Atque vt aliquem certum locum notemus, titulus ſecundæ partis primi capitis hic eſt: Quòd non ſit facta per Papas Imperij tranſlatio à Græcis ad Germanos.] Sed nimirum cùm hæc ſcriberet, òblitus erat quid paulò antè ſcripſiſſet. Nam in libro contra Primatum Papæ penè extremo notas Antichriſti explicans, quinto loco hanc ponit de tranſlatione Imperij, & quidem his verbis: Antichriſtus apparebit cum Romani regni defectio fiet, & reddet Romanis libertatem, ſub ſuo tamen nomine: hoc accidit ante annos 700. cum Romanum Imperium ruebat,

1. *Contradictio.*

bat, & à Papa non tanquam Cæsare creatore, constitisse, aut senatore, sed vt à Papa Romano nonnihil instauratum est: tunc enim Papa suam potentiam & impietatem propagauit. Sic Apoc. 13. læsa bestia alia simili agni bestia honoratur.] Nec solùm in eo libro, sed etiam in Centurijs idem affirmat Illyricus. Sic enim scribit Cent. 8. c. 10. col. 751. Atque ita Imperium Romanum ad Carolum, & Francos (Leo tertius) transtulit, & tamen sibi reseruauit ius Francis imperandi, atque hinc factum est deinceps, vt qui Imperij sceptrum acciperent, à Pontifice inaugurentur; estque hæc translatio præcipuum ex miraculis Antichristi Apoc. 13. & 17.] Quid hic Illyrice eliges? si transtulit Romanus Pontifex Imperium in Francos, torus liber tuus de translatione Imperij corruit: si non transtulit, corruunt partes non exiguæ tum ex libro tuo contra Primatum, tum ex Historiarum tuarum Centurijs. Imo verò, siue transtulit Papa Romanus Imperium in Francos, siue non transtulit, corruit liber tuus de translatione Imperij. Siquidem Papam esse Antichristum, ex verbo Dei efficacissima ducta ratione demonstrasse te putas in locis paulò antè citatis, quia videlicet Papa dum Imperium occidentale instaurauit, curauit (vt tu quidem interpretaris) plagam bestiæ, quod est miraculum, & nota præcipua Antichristi, Apoc. 13. & 17. Igitur in libro de translatione Imperij dum contendis tam acriter, non esse Papam auctorem Occidentalis Imperij: quid aliud contendis, quàm id efficere, vt credamus falsam esse tuam illam demonstrationem qua ex verbo Dei probare vole-

bas, Papam esse Antichristum? & tamen in hoc ipso libro, tertio quoque verbo repetis Papam esse Antichristum, in quo tu ipse tuam præcipuam demonstrationem labefactas, qua effici credebas, Papam esse Antichristum. Sed pergamus ad cætera.

2. *Contra libio.* In hoc ipso libro de translatione Imperij in epistola dedicatoria affirmat Illyricus ius in Imperium Romanum Germanos adeptos esse ante annos 1500. cum videlicet Arminio duce duas Aquilas Romanis eripuerunt; atque in huius rei signum bicipitem Aquilam Germanos Imperatores in insignibus suis præferre. Huc (inquit) referre possis, quòd & mox post Iulium sub Augusto Germani duas Aquilas Romanis iustissimo bello abstulerunt. Et infra: Quandocunq; igitur volet sacrificus, aliiq; Imperij æmuli, cognoscere Germanorum monarchiæ originem, ac ius, intueantur modò, ac contemplentur eius gloriosa insignia bicipitem Aquilam ostentantia; & mox ea illos de origine iureque suo abundè edocebunt, ac vel inuitos convincent. Hæc ille. Sed hæc somnia, quæ nos infra cap. 6. refutabimus, refellit etiam ipse idem Illyricus cùm ita loquitur Cent. 9. ca. 16. col. 621. Aquila Romana in duo capita statim in initio huius sæculi (quod est ab anno 800. ad 900.) diuisa est. Nam Carolus Magnus à Leone Pontifice cum consensu Senatus & Populi Romani Imperator Occidentis solenni ritu inauguratur anno Domini 801. Quomodo, quæso, ista cohærent, vt ante annos 1500. cœperit Aquila biceps, & ius, atq; origo Imperij Germanici; & tamen Aquila Romana anno 801. id est, ante annos 700. diuisa primùm fuerit, cùm

Caro-

Carolus Magnus à Leone Pontifice Imperator Occidentis primus inauguratus est.

Rursum in lib. de translatione Imperij, cap. 1. pag. 9. Audet (inquit Illyricus) Gelasius Papa ad Anastasium Imperatorem scribens, 15. q. 6. can. Alius, affirmare Zachariam Papam deposuisse Hildericum Regem Francorum, & transtulisse regnum in Pipinum Caroli patrem.] Et infra: Tale mendacium ausus est Papa confingere, & Gratianus suæ rapsodiæ Decretorum inserere.] Hæc ibi. At in Historia longè aliter. Sic enim scribit Cent. 8. cap. 10. col. 706. Pipino Zacharias Papa regnum Francorum dedit, idque ei tutum præstitit deposito, & in monachum consecrato Carolomanno fratre eius, & Hilderico Rege priore.] Poterit ne clariùs secum pugnare, & vno in loco destruere quod in alio affirmauit?

§. Contra. lictio.

In libro eodem de translatione Imperij, cap. 1. pag. 12. affirmat Illyricus Summos Pontifices quondam seruos & mancipia fuisse Caroli; nũc è contrario à Summis Pontificibus adigi Cæsares ad turpissima pedum oscula. Quàm fœda (inquit) est ista vanitas, quod Papistæ fingunt, illos seruos & mancipia Caroli Imperium Romanum in Carolum transtulisse, eumque sibi vt vasallum quendam dato feudo obligasse, vt nunc arctissimis iuramentis Cæsares ibi obstringunt, & etiam ad turpissima pedum oscula adigunt.] Sed ãudi rursum eiusdem Illyrici verba ex Cent. 8. cap. 10. col. 724. Pipinus (inquit) & Carolus filius eius in terram prostrati, pedes eius (Stephani Papæ) osculati sunt, & stapedes eius apprehenderunt, & frænum equi illius tenentes,

§. Contra. lictio.

stratoris, officia ei præstiterunt.] Quid hic dicis Illyrice? Si Papa mancipium erat Caroli, qui factum est, vt non Papa Caroli, sed Carolus Papæ stapedes apprehenderit, & stratoris officium ei præstiterit? Et si nunc primùm cœpit Papa Principes adigere ad oscula pedum; quo pacto annos prope 800. Pipinus & Carolus humi strati, Pontificis pedes, nullo cogente, nisi Dei metu ac reuerentia, Christi Vicario debita, osculabantur?

5. Contradictio.

Eadē pag. 12. in libro de translatione Imperij ita scribit Illyricus: Testantur quoque omnes Historici, etiam ij qui Papis addictissimi, Leonem Papam mox vt electus fuit in Papam, misisse ad Carolum Magnum legationem, vnà cum clauibus S. Petri, quod est Papale insigne, & vexillis vrbis Romæ cum Aquilis, petijsseque iuxta Synodum Adriani, confirmationem sui, & vt aliquis mitteretur qui Romanos Carolo denuò iuramento adstringeret: quod fuit extremæ subiectionis indicium.] Hæc ibi. in Centurijs contrarium legimus; nimirum petijsse Leonem vt aliqui à Carolo mitterentur qui Romanos non Carolo, sed ipsi Papæ iuramento adstringerent: sic enim legimus Cent. 8. cap. 10. col. 750. Legatos ergo inscio senatu cum muneribus ad Carolum mittit, eique sacras claues, insigne Pontificiæ dignitatis, & vexillum vrbis Romæ, seu Aquilam signum Imperij Romani offert, seque & vrbem Romam eius fidei commendat, ac postulat vt suos Romam ableget, qui populum Romanum ad suam fidem atque subiectionem Sacramento firmarent: iuxta annales Francorum.] Quæ verba alij (hoc est, Illyricus

idem

idem in alio loco) intelligunt, quòd iuſſerit Romanos Francis fidem iurare; ſed id non tam facilè eſſet impetratum. Quare veriſimilius eſt, quòd petierit Romanòs eò adigi, vt Pontifici iuſiurandum præſtarent. Quare Engelbertus, vel Agilbertus, Abbas ſancti Richarij, iuſſu Caroli compulit Romanum populum fidelitatem iurare Pontifici.

Pag. 22. Italiam ab Odoacre occupatam affirmat Leone Beſſicano Imperatore. At Cent. 5. cap. 16. col. 1526. ſcribit id accidiſſe ſub Zenone, qui poſt Leonem iuniorem Leone ſeniori, id eſt, Beſſicano ſucceſſit. *6. Contradictio.*

Pag. 26. & ſequentibus, Theodoricum Oſtrogothum, Imperatorem Romanorum & Auguſtum, ac purpura Cæſarea ornatum fuiſſe fuſè docet, ac multis teſtimonijs confirmat. At Cent. 6. cap. 16. col. 840. diſertis verbis dicit, Theodoricum eundem nec nomen nec inſignia Imperatorum Romanorum vnquam habuiſſe. *7. Contradictio.*

Pag. 49. Carolo Magno Imperium Occidenti donatum fuiſſe ſcribit ab Irene, antequam idem Carolus à Leone coronaretur. At Cent. 9. cap. 16. col. 621. ſcribit Græcos in Imperium Caroli quodammodò conſenſiſſe, quòd non poſſent id mutare quod Leo fecerat Romæ, quando Carolum Imperatorem appellauit. *8. Contradictio.*

Neque verò de Electoribus Imperij minor eſt apud Illyricum quàm de ipſa Imperij tranſlatione diſſenſio. Nam in libro de tranſlatione Imperij, cap. 5. pag. 89. habentur hæc verba: Hic quoque, vt vbique alibi, Pontificiorum paraſitarum mendacia graſſantur. dicunt enim quòd *9. Contradictio.*

impe-

imperante Othone III. Gregorius quintus Germanus malè à Romanis tractatus, ſuaque ſede pulſus, decretum tulerit, quod ſeptem Germani Principes, loco Romani Populi Senatuſque, Imperatores in perpetuam poſteritatem eligere deberent. quod eorum figmentum mox euidenter, Deo dante redarguemus.] At in hiſtoria eccleſiaſtica; Cent. 10. cap. 10. col. 546. habentur hæc alia eiuſdem Illyrici verba, quæ pugnent nec ne cum præcedentibus, vel ipſe Illyricus iudex eſto: Gregorius vndecimo ſui exilij menſe, priſtinæ dignitati per Imperatorem reſtitutus, ſuam patriam inſigni aliqua dignitate ornaturus, ſanxit vt penes ſolos Germanos eligendi Regem eſſet ius ac poteſtas, qui poſt diadema à Romano Pontifice acceptum, Imperator & Auguſtus appellaretur. Suntque Electores conſtituti, Moguntinus, Treuirenſis, & Colonienſis Archiepiſcopi, Marchio Brandenburgenſis, Comes Palatinus Rheni, Saxoniæ Dux, & Rex Bohemiæ, qui paribus ſuffragijs Electorum exiſtentibus, litem inter eos dirimat.] Ne autem liber de tranſlatione Imperij ſolùm cum alijs eiuſdem Illyrici libris & non etiam ipſe ſecum pugnare videatur annotemus adhuc vnam vel alteram contradictionem.

10. *Contradictio.*

In ipſo igitur libro de tranſlatione Imperij cap. 1. pag. 5. ſic Illyricus loquitur: Dei ſolius eſt iſte titulus: Mea ſunt omnia; ego do ea cui volo, ego transfero regna, ac monarchias de gente in gentem pro meo arbitrio. Horrenda ergo blaſphemia eſt, quòd Antichriſtus, ſicut in alijs omnibus, Deo exæquauit, imò & ſupra eum extulit, ita in hoc quoque gloriatur; ſuum eſſe tranſ-

terre

ferre Imperia ac Regna ad quemcunque velit; seque transtuliſſe Imperium à Græcis ad Francos, & porrò à Francis ad Germanos.] Hæc ibi. At infrà cap. 2. pa. 21. non vult ſolius Dei eſſe transferre imperia, ſed etiam hominum. Siquidem docet non ſemnl translatum fuiſſe Imperium à Græcis ad Germanos: Romani, inquit, aut potiùs Conſtantinopolitani Imperatores ſæpiùs ius Occidentalis Imperij Germanis tradiderunt.] Et mox pag. 22. Prima igitur, inquit, tranſlatio facta eſt ſub Leone Beſſicano, Conſtantinopolitano Imperatore, circa annum 460. in Othacarum aut Odoacrem.] Et infrà ponit ſecundam tranſlationem factam à Zenone Imperatore in Theodoricum; tertiam ab Anaſtaſio in Clodoueum; & quartàm ab Irene in Carolum. Sed ſi horrenda blaſphemia eſt, quòd Papa aſſerat, ſe transtuliſſe Imperium in Germanos, quia transferre imperia ſoli Deo conuenit; quòmodo non eſt horrenda blaſphemia, quòd Illyricus aſſerit, à Leone Beſſicano, vel eius militibus, tranſlatum Imperium in Odoacrem, à Zenone in Theodoricum, ab Anaſtaſio in Clodoueum, ab Irene in Carolum?

Et ſi Antichriſtus eſt, & Deo ſe exæquat, vel ſuper ipſum extollit, qui audet regna transferre, quod ſoli Deo eſt proprium; Certè Antichriſti fuerunt Leonis milites, nec non Zeno, Anaſtaſius, & Irene Imperatores, qui re ipſa (vt Illyricus) Imperium transtulerunt, ac Dei poteſtatem vſurparunt. Papa verò non modò non eſt Antichriſtus, ſed etiam Antichriſto omninò contrarius, cum non ſolùm Imperium non transtulerit, nec Deo ſe æquauerit, ſed etiam (vt

11. Contradictio.

idem

idem Illyricus scribit pag. 12. se vt servum ac mancipium Imperatori subiecerit. nonne igitur Illyricus manifestè secum pugnat, cum passim in hoc suo libro Papam Antichristum vocat, & quidem extollentem se supra ipsum Deum; & tamen in eodem libro tam humilem facit eundem Papam, vt se mancipium & iuratum servum Imperatoris esse fateatur?

12. Contradictio.

Rursum in eodem libro cap. 1. pag. 12. Ipsa, inquit Illyricus, vox translationis eos evidentissimè mendacij redarguit: nam si transtulerunt Papæ Imperium à Græcis ad Francos, sequitur Græcos esse planè priuatos Imperiali dignitate.] hæc ibi. Sed paulo post pag. 22. & sequentib. numerat Illyricus quatuor translationes factas à Græcis ad Germanos, manente nihilominus etiam Græcis Imperiali dignitate: quia videlicet non totum Imperium, sed altera pars duntaxat, quæ Occidentale Imperium dicitur, translatum fuit. Aut igitur ipsa vox translationis Illyricum arguit evidentissimè mendacij, cum ait pagina 22. translatum Imperium à Græcis in Germanos à militibus, Zenone, Anastasio, & Irene, aut falsum est quod scripsit pag. 12. nam vtrumque simul nulla ratione defendi potest.

13. Contradictio.

Sed insignis contradictio, & contumeliosa in Romanum Imperium habetur ad finem epistolæ dedicatoriæ: vbi sic Illyricus de se ipse loquitur. Testor (inquit) me ab omnibus sectis, erroribusque à Romano Imperio, & Augustana Confessione damnatis abhorrere.] hæc enim verba manifestam implicant contradictionem, nisi Romanum Imperium Augustanæ Confessionis patronum, vel sectatorem Illyricus faciat,

quod

quod certè facere non poterit, nisi cum manifesta ratione pugnare velit: conflat enim Confessioni Augustanæ tolùm ex Roman. Imperio adhæsisse ac subscripsisse Electorem vnum, Principes sex, & ciuitates liberas duas; eandem verò Confessionem in vno Augustano conuentu publicè reprobaram ac damnaram ab ipso Romanorum Imperatore Carolo eius nominis Quinto ab Electoribus quinque à Principibus Imperij partim Ecclesiasticis, partim secularibus septem supra centum, ac demum à liberis Imperialibus Ciuitatibus nouem, & triginta. tot enim fuisse Catholicos Principes, & Status Imperij, qui in damnationem Confessionis subscripserunt, & subscriptionem sigillis suis munierunt, testis est Iohannes Cochlæus, qui in eo conuentu præsens interfuit in actis Lutheri anni 1530. & 1531. Cùm igitur Romanus Imperator cum longè maiore parte Principum, & Statuum Imperialium Augustanam Confessionem damnauerit, meritò ea ab Imperio Romano damnata existimanda est. nam si Imperator, vt caput Imperij, Imperium vniuersum repræsentat; quanto magis & certiùs conuentus Principum & Statuum fermè omnium vnà cum ipso Cæsare Imperium vniuersum repræsentabit? Quocirca meritò Philippus Melanchthon in epist. ad Iohannam Obernburgeium ita scribit: Non delector recordatione Comitiorum Augustanorum, in quibus tristi ac atroci sententia damnati sumus. Eligat iam Illyricus vtrum voluerit: aut sequitur Imperij Romani sententiam, & mentitur cùm ait, se adhæsisse confessioni Augustanæ; aut sequitur confessionem Augustanam, & mentitur cum ait, se

abhorrere ab erroribus ab Imperio Romano damnatis, vtrumque certè simul verum esse nullo modo potest.

CAPVT II.

Continet mendacia Illyrici.

VENIAMVS nunc ad alteram partem Prolegomenorũ, id est, ad mendacia quibus vndique scatet Illyrici libellus.

Mendacium 1.

Ac primùm ipsam epistolam, qua librum suum dedicat Imperatori Maximiliano, omnibusque Imperij Principibus, totam ferè mendacijs texuit; vt mirum sit eum tam impudenter tantis viris imponere voluisse. Non procul ab initio scribit politici Magistratus gloriam & dignitatem per Lutheri doctrinam esse illustratam, & contra seductores & oppressores ornatam, & vindicatam. Hoc (inquit) tempore instaurati Euangelij non vno modo gloria dignitasque politici Magistratus est verbo Dei illustrata, & contra seductores, eiusq; oppressores speciosè ornata, & vindicata; quantumuis illi contrariũ fingant.] At quam hoc sit verũ, testantur in primis libri ipsius Lutheri, quibus ita Principes omnes in contemptũ & inuidiam adduxit, vt nihil aliud meditari videretur, quã principatum omnẽ de medio tollere. Sic enim loquitur in libro de potestate seculari, Principes mundani sunt; mundus aũt inimicus est Deo: ideirco, & ipsos quoque facere oportet, quod Deo contrarium, mundo autem cõsentaneum sit; vt scilicet non fiant infames, sed Principes mundani permancant. ne mireris igitur si contra Euangeliũ

furunt,

furunt,& fatuè agunt. Oportet ipſos titulo nominiq; ſuo ſatisfacere.& ſcire debes quòd ab initio mundi admodum rara auis eſt Princeps prudens, adhuc multo rarior Princeps probus. Sunt communiter maximi fatui, aut peſſimi nebulones ſuper terrã. Quapropter ſemper peſſima quæq; ab ipſis exſpectãda ſunt,& parum boni ſperandum eſt, præſertim in rebus diuinis, quæ ad ſalutem animarũ pertinent ipſi. n. ſunt lictores,& carnifices Dei, quib. vtitur ira diuina,&c. & infrà: Si Princeps proſperatur,vt ſit prudens,probus aut Chriſtianus, hoc è magnis miraculis vnũ eſt,& precioſiſſimũ ſignũ diuinæ gratiæ ſuper eam prouinciã. nam iuxta cõmunem curſum euenit ſecundùm illud Iſa.3.Dabo pueros principes eorum, & effœminati dominabuntur eis.& Oſeę 13.Dabo tibi Regem in furore meo,& auferam in indignatiõe mea. & infrà:Admodum pauci ſunt Principes, qui nõ habeantur pro fatuis aut nebulonibus. Cauſa huius eſt,quia & tales ſeſe demõſtrant, & populus communis fit intelligens: & Principum plaga, quam Deus contemptum vocat, potenter progreditur in plebe,& cõmuni populo. & vereor ne prohiberi non poſſit, niſi Principes agant vt Principes decet,& incipiant rurſum cũ ratione & modeſtia gubernare.non ferent, nõ poſſunt, nec volunt veſtram tyrannidem petulantiamq́ue diu perferre.Boni Principes & Domini,ſecundùm hoc agere ſciatis; Deus nõ vult diutiùs permittere.non amplius nunc mundus eſt vt olim, quando hominem ſicut feras venabamini, &c.Item in lib.quẽ inſcripſit,Duo Cæſarea mãdata diſcordantia,& cõtraria, &c.propè finem,

Oro (inquit) omnes pios Chriſtianos, dignentur ſimul precari Deum pro eiuſmodi miſeris & excæcatis Principibus, quibus nos Deus tribulauit in magna procul dubio ira. ne ſequamur eos ad proficiſcendum, aut ad contribuendum contra Turcas: quandoquidem Turca decies prudentior, & probior eſt Principibus noſtris. & infra, De his conqueror ex imo corde, cunctis probis Chriſtianis, vt mecum commiſereantur ſuper eiuſmodi ſtolidos, fatuos, inſanos, furioſos, & amentes moriones. & in fine, Deus (inquit) nos ab ipſis liberet, alioſque nobis ex gratia det regentes, Amen. Ita nimirum nouit Lutherus Principes ornare, atque ad obedientiam & reuerentiam magiſtratus populos adducere; ſed ne ſolùm vnum teſtem habeamus, quamuis omni exceptione maiorem, Illyriciani mendacij: proferamus & alterum teſtem omni fide digniſſimum. Imperator Carolus Quintus in edicto VVormatienſi, quod Imperij Principibus vniuerſis conſentientibus edidit anno 1521. inter cætera de Luthero ſic ait, Obedientiam (inquit) & regimen omne prorſus tollit. vnde populi ad defectionem & rebellionem à ſuis tam ſpiritualibus quàm temporalibus dominis faciendam, ad rapinas, cædes, incendia, cum magno & manifeſto Chriſtianæ Reipublicæ diſcrimine prouocentur. quinimò cum vitam quandam ſolutam, licentioſam, atque ab omni lege explicitam, & verè ferinam inducere conetur, ita ex lex homo leges ipſas omnes damnat & contemnit, vt decreta ſanctorum Patrum, & ſacros canones publico igni comburere nō formidauerit: facturus peiora ciuili iuri, ſi non magis ſæculi gladium

quàm

quàm Pontificis excommunicationes & censuras metuisset. Hæc Imperator. Quare si non mentitur Illyricus, mentitur Cæsar cum vniuerso Romano Imperio. vtrum autem verisimilius sit, Augustum Cæsarem cum tot illustrissimis Principibus, an vnum Illyricum esse mentitum nemo est qui non videat. Sed quid si addamus & tertium testem, qui iam non verbis, sed rebus ipsis, & factis clamet? vnde enim quæso prodijt ingens illa rebellio rusticorum aduersus Principes anno 1525. ob quam breuissimo tempore in vna Franconia 292. nobilium arces euersæ sunt, & supra centum millia rusticorum cæsa, nisi ex doctrina Lutheri? Quia aliud Principes Protestantes anno 1546. in ipsum suum Imperatorem Carolum Quintum armauit, nisi doctrina Lutheri? Cur tot annos Galliæ vniuersæ in motu fuerunt, nisi ob doctrinam Lutheri? Quis tot rebelles populos Regibus Francorum & Hispanorum fecit, nisi posteritas Lutheri? Quis denique Anabaptistas, qui palam magistratum omnem de medio tollunt in Germania peperit, nisi Lutherus? Et audet tamen Illyricus scribere, per Lutheri Euangelium defendi atque ornari contra seductores Papistas politicos Magistratus.

Eadem pagina scribit Illyricus in hunc modum: Cùm anteà præstantes viri in politica gubernatione existentes falsa doctrina persuaderentur, se in quodam prophano, carnali, Deoque parum grato vitæ genere versari, ac propemodum de salute sua desperare cogerentur: eoque non rarò, deserta sua diuinitus mandata statione, publicoque bono, sese in latibula, ignauumque ocium monasteriorum abderent, nunc contra ex

verbo Dei certò sciunt nihil suo vitæ genere, si modò rectè, ac in fide Filij Dei obseruatur, vel Deo gratius vel etiam hominum generi vtilius esse.] Hæc ille, qui vna breui sententia quatuor mendacia comprehendit. Primùm enim nullus vnquam probatus auctor in Catholica nostra Ecclesia docuit genus vitæ eorum qui extra monasteria viuũt, parum Deo gratum esse; aut eiusmodi, vt qui in eo versantur, de salute desperare cogantur. quin potiùs in hæreticorum numero ponimus eos qui talia docent. nam & S. Augusti. lib. de hæresibus cap. 40. & S. Thomas, qui Lutheranorum iudicio supra modum Papista fuit, in 2. 2. q. 66. art. 2. scribunt, hæreticos esse illos qui docent nõ habere spem salutis eos qui ducunt vxores, & res pprias possident, & deniq; non eo modo viuant quo ij qui dicuntur in Ecclesia Monachi. nec solùm priuatos homines, sed etiã Principes, & Magistratus, atque adeò etiam milites, si Christianè viuant, Deo gratos esse, & spem salutis habere passim Catholici docent, ac præsertim sanctus Augustinus epistola 5. ad Marcellinum, & epistola 70. ad Bonifacium. & S. Thomas in libris de Regimine Principum. Denique Magister Sententiarum, & cum eo Theologi scholastici omnes libr. 4. distinct. 26. & 33. apertissimè docent, statum matrimonij bonum, licitum, sanctum, ac Deo gratum esse. Itaque eos qui in politica gubernatione versantur, in parũ Deo grato vitæ genere versari, vt penè desperare de salute cogantur, non doctrina Ecclesiæ, sed mendacium Illyrici existimandum est. Deindè quod Illyricus addit, eos qui à politica administratione ad monasteria se conferunt, deferere diuinitus

Mendacium 2.

Mendacium 3.

tis sibi mandatam stationem, impudens quoque mendacium est: nam vbi (quæso) Deus mandauit, vt qui in politica gubernatione versantur, in ea perseuerent vsque ad mortem? qui magistratu funguntur, si rationibus suis consulere iudicent, abdicare se magistratu; quo verbo Dei prohibentur id facere? Quis ante Illyricum reprehendit, aut non potiùs vehementer laudauit sanctissimos viros Basilium, Nazianzenum, Chrysostomum, Martinum, Paulinum, Augustinũ, Gregorium, qui aut militia, aut foro aut academia, aut senatu, aut prætura seculari relicta, Deo soli seruire in monasterijs maluerunt? Laudant Germani Historici Lotharium Imperatorem, & Rachim Longobardorum Regem, quòd in monasterijs potiùs quàm in palatijs mori voluerint. Carolomannum, qui relicto principatu Francico, monachatum elegit, diuino succensum amore fuisse scribit Abbas Vrspergensis, de quo etiam ac de Rachi multa præclara scribit Leo Hostiensis in Historia Casinensi. De Cœnredo Rege Merciorum in Britannia ita scribit Beda lib. 5. Hist. gentis suæ cap. 20. Cœnredus, qui regno Merciorum nobilissimè tempore aliquanto præfuerat, nobilius multò sceptra regna reliquit: nam venit Romam, ibique attonsus, Pontificatum habente Constantino, ac monachus factus, ad Limina Apostolorum in precibus, ieiunijs, & eleemosynis vsque ad diem permansit vltimum. & infrà. Venit autem cùm illo & filius Sipheri Regis Orientalium Saxonum vocabulo Ossa, iuuenis amantissimæ ætatis, & venustatis, totiq; suę genti ad tenenda seruandaq; regni sceptra exoptatissimus, qui pari ductus deuotione

mentis, reliquit vxorem, agros, cognatos, & patriam propter Christum, & propter Euangelium, vt in hac vita centuplum acciperet, & in sæculo venturo vitam æternam. & ipse ergo, vbi ad loca sancta Romam peruenerunt, attonsus, & in monachico vitam habitu complens, ad visionem beatorum Apostolorum in cœlis diu desideratam peruenit. Albertus Krantzius lib. 8. Saxoniæ, cap. 7, posteaquam scripserat insignem conuersionem Adolphi comitis Holsatiæ, qui propter Christum ex opulētissimo & potentissimo Principe pauperrimus monachus factus est, ita subiunxit: Hic tum erat feruor in diuinam religionem apud nobilitatem. & infra: Hæc est mutatio dexteræ excelsi. quis enim alius ex tam glorioso milite sæculi faceret tam humilem peditē Christi? Et quoniam Illyrico ignauum ocium appellare placuit vitam quam post relictum sæculum præclari isti heroës duxerunt; addamus pauca quædam de isto ipso Adolpho ex eodem libro Krantzij, vt videamus quàm delicato ocio in Christi militia Adolphus frueretur. Monasterium (inquit Krantzius) sui Ordinis ipse manibus multa molitus in oppido Kiil, vbi nunc requiescit, curauit erigere, eleemosynas suorum quondam subditorum humiliter poscens & accipiens: cumque multum solicitè laboraret in erectione dicti monasterij in oppido Kiil, ibat ostiatim lac in hydriam mendicans, vt haberent operarij, & fratres, quo inter laborandum per æstum reficerentur. media iam platea, vbi declinare iter non poterat, ibat hydriam baiulans lactè plenam: & cum obuios habuisset filios sublimes in equis Comitum more sæcularium, passus est humani-

Mendacium 4.

manitus aliquid, vt rubore cœperit perfundi. Sed ille infremuit, & robur mentis aduocans, cum adhuc in conspectu essent filij, hydriam lenatam super caput euertit, sese totum à vertice lacte perfundens, dixitque, Infelix erubuisti Christi pauperiem, baiulare lac in manibus: nunc vel in capite offende quid portaueris. quis non iure miretur tantum humilitatem, patientiam, fortitudinem? Hæc Albertus. porrò his non dissimilia de Carolomanno refert Leo Hostiensis in Historia monasterij Casinésis. Sed veniamus ad postrémũ illud, crassissimumq; mendacium q Illyricus effutit cum ait: [Nunc cõtra ex verbo Dei certò sciunt nihil suo vitæ genere, si modũ recté, ac in fide filij Dei obseruarint, vel Deo gratius, vel etiam hominum generi vtilius esse.] Et vbi quæso est hoc verbum Dei cui testimonium nullum profertur? nam si nihil Deo gratius est, quàm vt homines vitæ huius negotiis, politicæque administrationi se dedant; mentitur igitur Christus cùm ait Adolescenti diuiti: Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo, & veni sequere me. Matth. 19. & cùm Mariæ contemplationem Marthæ actioni apertissimè antepositt dicens, Martha, Martha, solicita es, & turbaris erga plurima, porrò vnum est necessarium, Maria optimã partẽ elegit, quæ non auferetur ab ea. Luc. 10. in quæ verba sanctus Augustinus, ser. 26. de verbis Domini, Non tu malam, inquit, sed illa meliorem elegit. Et de loco superiore disputans idem Augustinus in epist. 89. Qui illius, inquit, perfectionis de vendendis rebus suis consilium tam grande, tamque præclarum non recepe-

Mendacium 5.

perunt, & tamen à damnabilibus immunes criminibus esurientem Christum pauerunt, non sedebunt quidem cum Christo sublimiter iudicaturi, sed ad ipsius dexteram stabunt misericorditer iudicandi. Sed quoniam de his rebus non est hic locus fusius disputandi, adijciam solum testimonium Eusebij, quo simul & Catholicæ Ecclesiæ sententia explicatur, & quatuor prædicta Illyrici mendacia refelluntur. Sic igitur loquitur Eusebius lib. 1. Demonstrat. Euangel. cap. 8. Cæterùm ille quidem (Moyses) in tabulis inanimatis: hic autē Christus, in mentibus vita præditis perfecta noui Testamenti documenta descripsit. Et infrà explicans hęc documenta, Duo, inquit, in Ecclesia Dei viuendi modi instituti sunt: alter quidem naturam nostram, & communem hominum vitæ rationem excedens, non nuptias, non sobolem, non substantiam, non opum facultatem requirens: totus autem prorsus à communi & consueta cunctorum hominum vita abhorrens, & soli diuino cultui ex immenso rerum cœlestium amore addictus, qui hunc modum amplexi sunt, quasi ab hac mortali vita seiuncti, ipsumque dumtaxat corpus in terra gerentes, cogitatione verò atque animo in ipso cęlo degentes, quasi quidam cœlites, reliquorum hominum vitam despiciunt: quippè qui pro vniuerso genere supremo omnium Deo sacrati sint: idque non boum mactationibus, non cruoribus, non libationibus, aut nidore vllo, neque fumo, aut ignis deuoratione, consumptionem corporum, sed rectis verè pietatis sententijs, & purgati animi affectione, ad hæc operibus quoque & verbis, quæ à virtute proficiscuntur, quibus

bus rebus diuinitatem ipſam placantes, ſuum, & pro ſe ipſis, & pro alijs qui eiuſdem ſint generis, adminiſtrant ſacerdotium, & talis quidem exiſtit in Chriſtianiſmo perfectus vitæ modus. alter verò remiſſior atque humanior: hic & modeſto coniugio, & ſobolis procuratione implicatur, & rei familiaris curam aſſumit, & iuſtè militantib. quæ ſint agenda deſcribit: agros quoque, & mercaturam, aliumq; magis ciuilem viuendi morem adiuncta religione non negligit. & his quidem ſecundus pietatis attributus eſt gradus, dum aptam huic ipſi generi vitæ præbet vtilitatem, vt nullus planè ab aduentu ſalutari ſeparetur, ſed omne genus hominum tam barbarorum quàm Græcorum euangelicæ doctrinæ fructum percipiat. Hæc Euſebius: Pergit Illyricus in ſequenti pagina, atque ait: Sic etiam cùm anteà pedibus ſe ductorum fœdiſſimè proculcarentur, nunc ſe verbo Dei ſuper omnem animam exaltatos eſſe cernunt, lætanturque; de quo ingenti Dei beneficio meritò perfectò omnes Magiſtratus illi maximas gratias agere deberent.] Non vnum, ſed duo mendacia his paucis verbis comprehendi mihi videntur. Primùm enim nec verbis, nec factis apud nos Magiſtratus & Principes proculcantur, niſi proculcationē fortaſſe voces, q; apertè docemus non licere Principibus diripere templa, monaſteria ſpoliare, & bona Eccleſiarum quaſi in prædam inuadere. Deinde quis vnquam fœdiùs ac petulantiùs pedibus proculcauit Principes omnes ac Magiſtratus quàm Lutherus? quis enim Catholicorum vnquā auſus eſt Principes appellare peſſimos nebulones, lictores, carnifices, fatuos, ſtolidos, inſanos, furioſos, amen-

Mendacium 6.

amentes, Moriones, & ipso Turca decies stultiores, & peiores, vt non semel eos appellauit Lutherus?

Mendacium 7. Alterum horribilius est mendacium, siquidem in ipsum Dei verbum mentitur Illyricus cùm ait, Verbo Dei exaltatos esse Principes politicos super omnem animam, nec enim Paulus ait, omnis anima potestatibus politicis subdita sit, sed: Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit, quo circa antequam Principes politicos exaltare incipias super omnem animam, ac proinde super ipsum etiam Summum Pontificem (de hoc enim potissima quæstio est) demonstrandum tibi erit, sublimiorem esse potestatem magistratus politici, quàm Ecclesiastici, id enim si facere non potueris, non verbo Dei, sed adulatione, & mendacio tuo exaltabis Principes politicos super omnem animam, at quando quæso demonstrabis nobis politicum magistratum Ecclesiastico sublimiorem? num S. Apostolus non apertè omnes fideles, ne magistratu quidem exces pro episcopis subiecit, cùm ait, Obedite præpositis vestris, & subiacete eis; ipsi enim peruigilant tanquam rationem pro animabus vestris reddituri? Nonne S. Gregorius Nazianzenus in oratione ad ciues timore perculsos, & Imperatorem irascentem, hoc modo alloquitur Imperatorem? An me liberè loquentem æquo animo feretis? nam vos quoque potestati meæ, meisque subsellijs lex Christi subiicit, Imperiũ enim ipsi quoque gerimus, addo etiam præstantius, ac perfectius? nisi verò æquum est, spiritum carni fasces submittere, & cœlestia terrenis cedere. & quoque Ambrosius in oratione de tradendis Basilicis

fficis, Nonnè ait, bonus Imperator intra Ecclesiam est, non supra Ecclesiam? & S. Ioan. Chrysostomus homil. 4. in cap. 6 Isaiæ, Maior, inquit, hic principatus, propterea Rex caput subinittit manui Sacerdotis. Denique (vt plurima prætermittam) S. Bernardus in epistola 183. ad Conradum Imperatorem, Legi, inquit, omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: quam sententiam cupio vos custodire in exhibenda reuerentia Petri Vicario, sicut ipsam vobis vultis ab vniuerso seruari imperio. Sed audiamus quid paulò inferiùs in eadem præfatione Illyricus dicat: Deus (inquit) diei fœneriſſimè mandat, conflare ferme toti orbi terrarum, nunquam à quoquam fœdiùs & diutiùs vexatum, oppreſſumque esse sacrosanctum Imperium, eius Monarchum & gloriosissimos Ordines, ac Status, & denique ipsam eorum, amplissimam nempe, & vetustissimam gentem Germanorum, quàm à Romano Pontifice, vt omnes Historiæ vna voce copiosissimè asserant.] In his verbis triplex mendacium inest: ac primùm quidem omninò mirabile, & opinabile, atque, vt Græci dicunt, παράδοξον, est quod Illyricus dicit, Deum fœneriſſimè mandare, vt dicatur Imperium Romanum, à Roman. Pontifice vexatum, & oppreſſum fuiſſe. vbi enim est hoc Dei mandatum? in quo Propheta, in quo Euangelista, in quo Apostolo hæc legisti? nisi forte Lutherum non solùm Heliam tertium, vt adhuc feciſtis, ſed etiam Deum alterum faciatis. Satis enim constat, Lutherum fœneriſſime mandasse, vt quidquid mali fingi potest, in Romanum Pontificem dicatur. Alterum est mendacium, Germaniam à nullo vnquam fœdiùs oppreſ-

Mendacium 8.

Mendacium 9.

decorauit, quod est super omne nomen temporaliter tantum præsidentium super terram; plantans in ea Principes, tãquam arbores prælectas, & rigans illas gratia singulari: illud eis dedit incrementum mirandæ potentiæ, vt ipsius Ecclesiæ auctoritate suffulti, velut germen electum per ipsorum electionem, illum qui frena Romani teneret imperij, germinarent.

Mendacium 3. & quidem impudendissimum illud est, quòd omnes historiæ vna voce copiosissimè narrent, à nullo vnquam fœdiùs vexatã & oppressam Germaniam, Cæsarem, Principes, atque Ordines Imperij, quàm à Rom. Pontifice. Nam si vnum aut alterum detrahas, qui odio nationis Italicæ aut Pontificis Romani, inuectiuas potiùs quàm historias conscripserunt, historici penè omnes ornatam Germaniam à Pontifice Romano, non vexatam scribunt, quorum testimonia suo loco infrà recitabuntur. Quòd si quis à nullo vnquàm fœdiùs vexatam & oppressam Germaniam & Cæsares diceret, quàm à Luthero atque Illyrico, is demum sanè non mentiretur, quid enim grauius Germaniæ atque Imperatori accidere poterat, quàm vt Caroli Magni imperiũ Antichristi opus esse diceretur, & scriberetur? Lutherus primus id affirmare ausus est, cumque Lutherani magno cõsensu sequuti sunt. nam vt Dauid Chytræus testatur in comment. cap. 12. Apocalypsis, Lutherus, & plerique Lutheranorum Imperium quidem Germanicum à Papa constitutum scribunt, sed Papam in ea re Antichristum, & bestiam in Apocalypsi descriptam præclarè egisse; proinde Germanicum Imperium non alio iure niti quàm Antichristiano.

Mendacium 10.

Theo-

Theodorus Bibliander in Chronico tabula 10. extrema, Lutherum sequutus, Leonem Papam vsurpata auctoritate Imperium à Græcis ad Francos transtulisse scribit. Illyricus autem (vt supra diximus) Cent. 8. c. 10. col. 711. vnum ex præcipuis Antichristi miraculis hanc ipsam Imperij translationem vocat. Præclarè igitur Lutherus, & eius filij Chytræus, Bibliander, & Illyricus, de Germano, & Imperio meriti sunt, qui Cæsarum, Germanorum potentiam, & gloriam, ad Antichristi præstigias, & tyrannidem referunt. Vide præterea de innumerabilibus detrimentis, quæ Germaniæ attulit hæresis Lutherana, præfationem Ioannis Cochlæi ad librum de actis & scriptis Lutheri. Sed pergamus ad cætera. Non longè à mendaciis iam confutatis Illyricus Henricum quartum præclarissimum heroem appellat, atque iniustè à Papa oppressum fuisse scribit. Quod mendacium vno ore confutant scriptores fermè omnes, atque in primis Germani, quorum testimonia breuissimè adscribam, propterea quod frequentissimè ex abdicatione huius Henrici, tum Illyricus, tum cæteri Lutherani, inuidiam Romano Pontifici conflare student. Stephanus Alberstatensis, vir sanctus, & doctus, scripsit viuente Henrico 4. ad VValtimum Episcopum prolixam epistolam, quæ exstat apud Dodechinum in additione ad Marianum Scotum anno 1090. in qua epistola sic ait: Audi vera, non fucata; audi fortia non facta: omnis qui dignitates spirituales vendit, hæreticus est, dominus autem Henricus, quem Regem dicunt, Episcopatus & Abbatias vendit: etiam Constantiensem, Bambergensem, Moguntinensem

Mendacium 11.

ſem,& plures alios pro pecunia, Ratiſponenſem, Auguſtenſem,&Strasburgenſem,pro gladio; Abbatiam Fuldenſem pro adulterio; Monaſterienſem verò epiſcopatum,quod dicere & audire nephas eſt, pro Sodomitica immunditia vendidit, quæ ſi imputenter negare volueris,teſte cœlo,teſte terra, omnes etiam à furno redeuntes ſcioli concludent hoc; Dominus Henricus hæreticus eſt:pro quibus nephandis malis ab Apoſtolica ſede excommunicatus, nec poteſtatem aliquam ſuper nos,qui Catholici ſumus , poterit exercere. Marianus Scotus & ipſe Henrici Quarti æqualis in Chronico anni 1075. Hæc,inquit, & ſimilia nephanda, & inaudita Henrici Regis flagitia videntes & audientes fieri Catholici viri per id tempus in Eccleſia conſtituti, cum Propheta Helia zelo Domini zelantes pro domo Iſraël, directis Romam nunciis ad Alexandrum Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem, hæc ei, & alia quàm plurima, quæ in regno Theutonico inſanientibus Simoniacis hæreticis Rege Henrico auctore & patrono dicta & geſta ſunt,tam literis quàm viua voce gemẽdo ac dolendo conqueſti ſunt. Et infrà, Gregorius, inquit,querimoniis,& clamoribus Catholicorũ iuſtis aduerſus Henricum, & ſcelerum eius immanitatem auditis, zelo Dei accenſus, iam dictum Regem excommunicatum pronunciauit,maximè propter Simoniam: quod factum Catholicis quidem viris benè placuit:Simoniacis verò,ac fautoribus Regis nimium diſplicuit. ex quo Mariani teſtimonio non ſolùm habemus, qualis Henricus quartus fuerit;ſed etiam abdicationem eius ab ipſis Germanis procuratam fuiſſe.quod enim Gregorius Pontifex fecit , ad preces & querimonias Principum Germanorum fecit. Dodechinus Ma-

riani continuator anno 1106. Henricum inquit, hominem peruersum, & iusto iudicio ab Ecclesia eiectum constat manifestè. Idem auctor in Chronico anni 1090. & 1091. adeò immania & horribilia scelera Henrici refert, vt puduerit me hic adscribere. Conradus Abbas Vrspergensis in Chronico anni 1068. Henricus, inquit, adolescentiæ vsus libertate, Saxoniam solam ex omni Romano Imperio cœpit incolere, Principes despicere, nobiles opprimere, inferiores sustollere, &cæt. Et infrà: Hic finis, hic interitus, hæc fors vltima Henrici, illo sub vocabulo, quarti Romanorum Imperatorum à suis appellatis à Catholicis verò, id est, cunctis B. Petro suisque successoribus fidè & obedientiam lege Christiana conseruantibus archipirata simul, & hæresiarcha, nec non apostata, persequutorque plus animarum quàm corporum competenter dicebatur.

Lambertus Schafnaburgensis, in historia Germanorum, quam Henrico 4. regnante conscripsit, sic loquitur, dum refert acta Reges anno 1073. Rex (inquit) tanquam seuerissimo pædagogo liberatus, statim in omnia genera flagitiorum, ruptis omnibus modestiæ & temperantiæ frænis præcipitem se dedit. Albertus Krantzius libr. 5. Saxoniæ cap. 24. Mirum, inquit, & incomparabile rerum humanarum spectaculum & exemplum non vulgare, in quo contemplari possunt ima & summa. Si laudes requiris (Henrici) nobilis, doctus, fortis, procerus & Rege dignus vultus, qui summam Reipu. tenuerit annis quinquaginta, cæterùm si in alteram partem respicis, incredibilia dictu flagitia, & pertinax superbia adeò sibi hominem dimidiarunt, vt potiores sibi partes in vno vendicarent. habeant Reges speculum

lum vtriuſque fortunæ in homine, qui vbi tolerabiliter ſe geſſit, in ſummo rerum mortalium faſtigio effloruit; vbi verò verſus eſt in reprobos mores, in extremã incidit calamitatem, non in morte luctũ, non ſepulturam accipiens Ioan. Auentinus (quo auctore mirificè oblectari ſolet Illyricus) lib. 5. Annalium Boiorum pag. 563. Henricum (inquit) ſtupris, amoribus, impudicitiæ & adulterijs flagraſſe infamia ne amici quidem negant. Ioa. Caluinus, Summi Pontificis hoſtis acerrimus, à veritate ipſa coactus ita ſcribit lib. 4. Inſtit. cap. 11. §. 3. Imperator Henricus eius nominis quartus, homo leuis & temerarius, nullus conſilij, magnæ audaciæ, vitæ diſſolutæ, epiſcopatus totius Germaniæ habebat in aula ſua partim venales, partim prædæ expoſitos. Habemus igitur quam ſit verum quod Illyricus ſcribit cùm tragicè deplorat iniuſtam oppreſſionẽ præclariſſimi Herois Henrici IV. Adduxi autẽ ſolum teſtimonia Germanorum, aut hoſtium Pontificiorum, ne vlla ſuſpicio mendacij naſci poſſet, ſi ex Gallis & Italis ſcriptoribus teſtimonia peteremus; quamuis ea non deſint, & præſertim ſanctiſſimorum virorum, qualis in primis fuit S. Anſelmus epiſcopus Cantuarẽſis, qui Henrici æqualis cùm eſſet, præfatione libri de azymo ad VValramum, Henricum quartum Neronis, Domitiani, & Diocletiani ſucceſſorem vocat. Sed de his hactenus.

In eadem epiſtola dedicatoria non procul à fine ſcribit Illyricus, Concilium Tridentinum finitum eſſe ſine omni cleri reformatione, eluſis Cæſaris aliorumque Principum admonitionibus & petitionibus, qui reformationem cleri obnixè poſtulauerant. At mendacium hoc apertè coarguit ipſum Concilium, quod plenum eſt de- *Mendacium 12.*

cretis saluberrimis de reformatione; quodque extat & legitur, & multis in locis magno cum fructu seruatur.

Mendacium 13. Non procul ab eo loco subiungit Illyricus in hunc modum. Extat etiam verè aureus libellus centum importabilium grauaminum à toto Imperio in comitiis Norimberg. anno 1523. Papæ Adriano oblatus. Mendacium hoc hominis impudentissimi detexit Ioannes Cochlæus in actis Lutheri anni 1523. vbi scriptum reliquit, nullum eiusmodi libellum in Comitiis Imperialibus editum: sed cùm in eo conuentu proposita fuissent quædam grauamina, quibus grauari videbatur natio Germanica non solùm à Rom. curia, verùm etiam ab episcopis & prælatis Germaniæ; ea occasione Lutheranos edidisse librum de centum grauaminibus Germaniæ, omnia in Papæ odium augentes, aut malignè interpretantes. Sed vt ad finem epistolæ veniamus, Illyricus more insigniũ Oratorum, ad extremã partem orationis suę splẽdidissimum mendacium reseruauit. sic enim in extrema epistola loquitur: Quod (inquit) ad meã personam attinet, testor coram Deo, me puram Christi religionem secundum Propherica & Apostolica scripta, triaque Symbola amplecti, cuius aliqua summa in Augustana confessione comprehensa est, quæque cum primitiuæ Ecclesiæ religione optimè cõuenit. Testor & insuper, me adeò ab omnibus sectis erroribusque à Rom. Imperio, & Augustana Confessione damnatis abhorrere.] hæc ille. Hoc esse mendacium, & quidem clarissimũ, vt nullo modo tegi vel excusari queat, duabus rationibus ostendi potest, primùm ex eo quòd propria quædam ipsius Illyrici dogmata, quale est illud, quòd peccatum originis sit substantia,

Mendacium 14.

quod-

quodque ipse homo totus sit peccatum, manifestè pugnant cum scriptis Prophetarum & Apostolorum, cum doctrina Ecclesiæ primitiuæ, cum Symbolis fidei, & cum ipsa etiam Confessione Augustana, sed quia longum esset hæc persequi, & multi iam tum Catholici, tum Lutherani, editis libris hunc Illyrici errorem certissimis rationibus confutarunt; nihil hic addemus amplius. Altera ratio expeditior & facilior est. Siquidem constat Romanum Imperium non solùm perpetuò coluisse Apostolicam Sedem, quâ Illyricus tanquam Antichristi Sedem execratur, verùm etiâ nostro hoc sæculo publico edicto damnasse Lutheranam hæresim, cuius se patronũ singularem Illyricus profitetur; ita vt omninò necesse sit, aut mentitum esse Illyricum, cùm ait se abhorrere ab erroribus ab Imperio Rom. damnatis, aut certè eundem Illyricum non Lutheranũ, sed Papistam fuisse, cùm hæc scripsit. Porrò Apostolicæ Sedi perpetuò ab Imperio Romano debitâ reuerentiâ exhibitâ fuisse, nec vllũ fuisse Imperato. à Carolo Magno, vsq; ad Rudolphum, qui nunc imperat, qui Romanum Pontificem vt verum Christi Vicariũ non coluerit, in 12. capite demonstrabo, adductis præcipuè eorum Imperatorũ testimonijs, qui cum certis Pontificib. inimicitias gessère, videlicet Henrici quarti, & quinti, Friderici primi, & secundi, Philippi, Othonis quarti, & Ludouici item quarti. Damnatam verò hæresim Lutheranam ab Imperio vniuerso, perspicuum est ex edicto VVormaciensi, quòd editum fuit anno 1521. Sic enim in eo edicto loquitur Carolus Quintus Imperator: Ad honorem Dei omnipotentis, Romanique Pontificis, & sanctæ sedis Apostolicæ debitam reuerentiam, pro Imperialis dignitatis officio, ac debito, nec

non zelo ac studio quo nostrorum maiorum more, & ingenita etiam nobis vi, ad defensionem Catholicæ fidei, sanctæque Romanæ & vniuersalis Ecclesiæ honorem, tutelam, & protectionem omnes nostras vires & facultates, Imperium, Regna, Dominia, amicos vitam denique, & animam ipsam nostram exponere sumus parati. Ex Imperiali, & Regia auctoritate, nec non consilio, & assensu (Nota lector) Electorum, & omnium sacri Romani Imperij Principum, Ordinum, & statuum in hac celeberrima & frequentissima Imperiali Dieta VVormaciæ congregatorum, ad perpetuam rei memoriam, exequendo sanctissimi nostri Papæ, veri in hac parte iudicis, sentẽtiam, decretum, & condemnationem, in litteris Apostolicis (vt suprà dictum est) ad nos directis, contentam, Martinum Lutherum, vt membrum ab Ecclesia Dei alienatum, vt obstinatum schismaticum, & notorium hæreticum à nobis haberi declaramus, & vt talem à vobis omnibus & singulis habendum decernimus & edicimus.] Quid hic dices Illyrice? num adhuc testaris coram Deo te abhorrere ab omnibus erroribus ab Imperio Rom. damnatis? cur igitur in omnibus ferè tuis operibus Lutherum tuum vt Prophetam Germanicum, & Heliam tertium laudas, & in hoc ipso libro vbi iuras te sequi doctrinam Imperij Romani, tam crebrò Romanum Pontificem Antichristum vocas; & nihil aliud omnibus viribus tuis contendis, quàm vt populos Christianos ab antiqua religione, & Apostolicæ Sedis reuerentia, & obedientia ad Lutheri hæreses pertrahas tam apertè ab Imperio Romano damnatas? Sed nimirum certum est tibi millies potiùs mentiri, & mendacia iureiurando confirmare, quàm Lutherum deserere.

Atque

Atque hactenus de epistola dedicatoria. Iam in reliquo libro non facilè numerus mendaciorum iniri posset: idcircò paucissimis annotatis, reliqua taceri libenter patiemur, nam & ad maiora festinamus, & ex paucis quæ notabimus, facilè de reliquis coniecturam facere licebit.

Igitur cap. 1. pag. 13. Fingunt (inquit Illyricus) Carolum ignorasse Papæ consilium, & decretum senatus, populique Romani de transferendo in eum Imperio. O mirum tum illorum silentium, tum & Caroli in explorandis rebus negligentia, ac somnolentiam! Dicunt ei inuito & recusanti esse coronam, & nomen Imperatoris obtrusum. O miram, & præposteram modestiam, aut etiam humilitatem Caroli. hæc ille. Atqui id fingi dicitur quod sine certo auctore affertur. Ignorasse autem Carolum Papæ consilium de transferendo in eum Imperio, & recusanti planè atque inuito Imperium esse delatum, auctores certissimi, fideque dignissimi narrant. Eginarthus, qui Caroli tempore vixit, & vitam ac res gestas Caroli vt testis oculatus summa fide scripsit, Augusti, inquit, nomen primò tantùm aduersatus est (Carolus) vt affirmaret se eo die, quàuis præcipua solennitas esset, Ecclesiam non intraturum fuisse, si Pontificis consilium præscire potuisset. Conradus Abbas Vrspergensis, vetustus & diligens auctor, in rebus Germaniæ præcipuè describendis, inquit, ante confessionẽ B. Petri Apostoli ab oratione surgeret (Carolus) nihil minùs sperãti Leo Papa coronã imposuit, & Imperat. Romanũ pronũciauit. Quod idẽ, ac ijsdem penè verbis scripsit Io. Cuspinianus ab Illyrico non semel laudatus in vita Caroli Magni. nec non Io. Auentinus, Illyrici deliciæ, lib. 4. annalium Boiorum, pag. 345. Non

Mendacium 15.

igitur Papistæ Italici finxerunt quod tot testibus vel antiquissimis, vel hostibus Pontificum Germanis certè omnibus, comprobamus. Sed addamus etiam testimonium Alberti Krantzii, auctoris Germani, & ab Illyrico sæpè citati. sic igitur lib. 2. Saxoniæ cap. 18. Albertus Krantzius loquitur. Cùm nihil tale Carolus aut cogitaret, aut speret, magisque recusaret alienum invadere (vt suprà diximus) Imperatoris honorem, intra Missarum solemnia, dum ante Confessionem B. Petri Apostoli ab oratione surgeret, Papa ei coronam imposuit, & Imperatorem Romanorum pronunciauit.

Mendacium 16.

Addit paulò post & aliud insigne mendacium, Fingunt, inquit, item die Natalis Domini illam tam solemnem actionem (Coronationis Caroli) idque in templo esse habitam. Itáne tam curtis diebus, tam sacro festo, & in tam multis sacris actionibus verisimile est, politicam, eamque tam grandem, difficilemque actionem esse peractam vt fiata illorum sacra, ritusque impedirentur à religioso Imperatore.] hæc ille. Quis crederet tam impudentem hominem reperiri vnquam potuisse, qui rem decantatam historicorum penè omnium vocibus, plurimisque oculatis testibus confirmatam, afferat esse figmentum? Annales Francorum ipso tempore Caroli Magni scripti sic habent: Ipse autem cùm die sacratissimo Natalis Domini ad Missarum solemnia Basilicam B. Petri Apostoli fuisset ingressus, & coram altari vbi ad orationem se inclinauerat, assisteret, Leo Papa coronam capiti eius imposuit. Id ipsum cùm de tempore, tum de loco diuersis verbis testantur Eginarthus in vita Caroli, Paulus Diaconus, qui eiusdem Caroli æqualis fuit, li. 3. rerum Romanarum,

rum Rhegino Abbas lib. 2. Chronicorum, Ado Viennenſis in Chronico, ætate 6, Aimoinus lib. 4. de geſtis Francorum cap. 90. Cõradus Abbas Vrſpergenſis in Chronico anni 801. Demum recentiores plurimi, Paulus AEmilius, Albertus Kranzius, Io. Cuſpinianus, Flauius Blondus, Baptiſta Platina, & alij. Sed fortaſſe hos auctores Illyricus non legit: imò legit ac diligenter omnes euoluit, quippè qui eos tum in Centurijs, tum in hoc libro de tranſlatione imperij paſſim citat: & tamen adeò mendacijs delectatur, vt fingat ſe nihil eiuſmodi vnquam legiſſe; & audacter aſſerat eſſe figmentũ Papiſtarum, & rem non modò non veram, ſed ne verisimilem quidem. Sed prærerire non poſſum tergeminum quoddam mendacium, quod idem Illyricus in eodem ca. 1. pag. 9. ſcriptum reliquit. Audet (inquit) Gelaſius Papa ad Anaſtaſium Imperatorem ſcribens 15. quæſt. 6. cano. Alius, affirmare Zachariam Papam depoſuiſſe Hildericum Regem Francorum, & tráſtuliſſe in Pipinum Caroli patrem; de quo tamen mendacio eum illic Glottã propria Annonius hiſtoricus Francorum, & Rudolphus de Columna redarguunt.] & infrà: Tale mendacium cùm auſus ſit Papa ille confingere, &c.

Tria hic ſunt manifeſta mendacia. Primùm aſ- *Mendaciũ* ſerit Illyricus à Gelaſio Papa mendaciũ eſſe con- *17.* fictum de tranſlatione regni Francorum ab Hilderico in Pipinum. At Gelaſius Papa, is qui ad Imperatorem Anaſtaſium ſcribit de quo loquitur Illyricus, obijt multo ante quàm Zacharias Pontifex, aut Pipinus, vel Hildericus Reges naſcerentur. obijt enim Gelaſius anno domini 496. Zacharias autem, Pipinus, & Hildericus poſt annum Domini 700. floruerunt, de qua re nulla eſt inter

hiſtoricos controuerſia, ſed Illyricus (inquies) Gratianum ſequutus eſt. At ſi mendũ erat in Gratiano, quomodo tãtus Hiſtoricus Illyricus id nõ aduertit? Aduertit omninò, quippè qui in Centurijs, Gelaſij & Anaſtaſij tempora amplius ducentis annis antiquiora fecit temporibus Zachariæ, Pipini, & Hilderici cùm illa ad Centuriam 9. hæc ad octauam reuoluit: ſed pro more ſuo nullã mentiendi occaſionem vndecunq; oblatam prætermittendam ſibi eſſe cenſuit. Mentitur 2. cùm affirmat, figmentum ac mendacium eſſe quod noſtri affirmant, à Zacharia Pontifice Regnum Francorum ab Hilderico in Pipinum eſſe tranſlatum. Nam (vt ſuprà diximus) id propriè fingitur quod ſine auctore probato dicitur. Plurimi verò grauiſſimiq; auctores conſtanter aſſerunt quod nos dicimus. Annales Francorum vetuſtiſſimi ſic habent: Vera auctoritate ſua (Zacharias) iuſſit Pipinum Regem conſtitui. Et infrà: Secundum Rom. Pontificis ſanctionem Pipinus Rex Francorum appellatus eſt. Eginarthus in vita Caroli magni, Pipinus, inquit, per auctoritatem Romani Pontificis ex Præfecto palati, Rex conſtitutus eſt.

Mendacia 28.

Aimonius lib. 4. de geſtis Francorum c. 61. Pontifex (inquit) data auctoritate ſua iuſſit Pipinum Regem inſtitui. Rhegino li. 2. Chronici, Zacharias inquit, per auctoritatem Apoſtolicam iuſſit Pipinum Regem creari, & ſanctę vnctionis oleo inungi. Lambertus Schafnaburgenſis in hiſtoria Germanica, Pipinus, inquit, decreto Zachariæ Papæ per vnctionem ſancti Bonifacij Rex appellatus eſt. Sigebertus in Chronico, Anno, inquit, 750. Pipinus Princeps auctoritate Apoſtolica & Francorum electione à ſancto Bonifacio in Regem vngitur & conſecratur, Anno 751. iterum inungitur in

Regem

Regem à Stephano Papa. Hermannus Contractus in Chronico, Anno, inquit, 752. Pipinus auctoritate Stephani Papæ depoſito ac deronſo Rege Hilderico, Rex Francorum factus regnauit annis 15. Marianus Scotus libr. 3. Chronici, Zacharias, inquit, Papa ex auctoritate ſancti Petri Apoſtoli mandat populo Francorum, vt Pipinus, qui poteſtate Regia vtebatur, etiá nominis dignitate frueretur. Ita Hildericus Rex qui vltimus, Merouingorum Francis imperabat, depoſitus, & in Monaſterium miſſus eſt. Conradus Abbas Vrſpergenſis in Chronico, Anno, inquit, 750. Pipinus per auctoritatem Zachariæ Papæ more Francorum electus ad Regnum, per manus ſancti Bonifacij elevatus eſt in Regni ſolium. Et infrà: Stephanus (Papa) Pipinum ſacra vnctione in regiæ dignitatis honore confirmauit. Otho Friſingenſis lib. 5. Hiſto. cap. 32. Auctoritate (inquit) Zachariæ Papæ Pipinus ad Regnum eligitur. Albertus Krantzius, lib. 1. Metropolis cap. 14. Meritò (inquit) ſummus Pontifex, & Galloru Rex mutuis ſe attollunt fauoribus, quando ab initio hæc ſedes Domui Caroli hoc præſtitit, vt regiam haberet dignitatem. Viderit iam Illyricus vtrum nos finxerimus, Pontificis auctoritate Pipinum Regem creatum; an ipſe potiùs nos hæc finxiſſe, more ſolito mentiatur.

Poſtremum, ſed dignum extremo loco, mendacium illud eſt, quo Illyricus affirmat, Papæ figmentum de tranſlatione Regni Frãcorum ab Hilderico in Pipinum, Annonij auctoritate coargui. Nam (vt paulò ante cecinimus) Annonius, qui & Aimoinus ab alijs dicitur, non Papæ, ſed Illyrici mendacium verbis clariſſimis reprehendit. Sic enim ait lib. 4. cap. 61. Pontifex data auctoritate ſua, iuſſit Pipinum Regem inſticui. Et infrà: Hoc anno

Mendacium 19.

anno secundum Romani Pontificis sanctionem Pipinus Rex Francorum appellatus est, & ad huius dignitatem honoris vnctus sacra vnctione manu sanctæ memoriæ Bonifacij Archiepiscopi & martyris. Quid clarius? Sed finem faciam mendaciorum commemorandorum, si vnũ adhuc addidero, quod toto passim libro repetitur.

Mendacia 20.

Siquidem in epistola dedicatoria, in prolegomenis, & in singulis ferè libri capitibus Illyricus queritur de Pontificijs adulatoribus, & parasitis, quòd audeant Imperium à Pontifice Romano ad Reges Francorum delatum scribere: nec vereatur hanc ipsam translationem figmentum & fabulas appellare. At nos paulò post supra triginta historicorum testimonia proferemus, quorum cùm alij Græci, alij Galli, plurimi Germani, atque omnes pene veteres fuerint, ipsa tum nationis diuersitas, tum vetustatis auctoritas omnem ab eis suspicionem falsitatis atque adulationis excludit. Sed præter ea testimonia quæ suo loco postea producentur, producam nunc Martinum Lutherum, teste Illyrico, omni exceptione maiorem, quippe Propheram atque Euangelistam nouum, & Romani Pontificis non modo non parasitum & adulatorem, sed etiam hostem acerrimum atque infestissimum, cui comites addam Theodorum Bibliandrum, ac Dauidem Chytræũ, & ipsum quoque Flaccium Illyricum, qui in Romano Pontifice oppugnando, non multum Luthero cedunt. Dauid igitur Chythræus in commentario capitis 13. Apocalypsis, Lutheri sententiam, ac suam & aliorum quorundam Lutheranorum his verbis describit: Lutherus & alij hanc partem visionis de nouo Imperio Romano per Pontificem instaurato enarrant. cùm enim vetus Imperium Vrbis,

& Ca-

& Cæſarum Romanorum per Francos, Gothos, Vandalos, & alias gentes laceratum, & planè extinctum eſſet: Romanus Pontifex Leo tertius veteris illius Romani Imperij imaginem, ſeu ſimulachrum, & vmbram aliquam excitauit, cum Carolo Francorum Regi nomen & titulum Imperatoris Romani anno Chriſti 800. attribuit, & ſpiritum, ac vitam imagini à ſe effictæ dedit, vt formam aliquam veteris Imperij referret, & loqueretur, ac leges ſanciret de obedientia beſtiæ & imagini ipſius præſtanda. Nihil enim ferè poteſtatis & iuris habuit, vel vſurpare auſus fuit Imperator Romanus in hac noua Imperij forma, niſi quantum Romanus Pontifex, aut beſtia ei conceſſit. Hæc ille. Theodorus autē Bibliander in Chronico ſuo, Tabula decima propè extrema, de eadē imperij tranſlatione ſic loquitur, vt per Longobardos Imperatorem nouæ Romæ Papa veteris Romæ expulit ex Italia; ita Longobardos armis Frācorum oppreſſit: eodem iure, ac poteſtate Regnum Francorum tranſtulit à Merouingis ad Germanos Principes, & ROMANVM IMPERIVM à Græcis in Carolum Magnum. & infrà Tabula Vndecima, In Natali, inquit, die Chriſti Seruatoris poſt ſolennia ſacra in templo ſancti Petri magna voce proclamauit (Leo Papa) Carolum Imperatorem Auguſtum, ac diademate ornatū inunxit: ſimulque filium Pipinum inunxit Italiæ Regem. Ita imperium occidentis, quod poſt Auguſtulum ab Oēdacaro Germano depoſitum iacuerat annis 300. per Rom. Papam excitatum rurſum, & in Regem Francorum, atque Germanorū tranſlatum eſt. Papa quidem Romanus videri voluit gratiam referre Carolo de Romana Eccleſia optimè meritò, appellans more Romano, Patritiū,

& Au-

& Augustum,& Cęsarem Romanum: Occulto autem iudicio Dei ad eam nationem AVCTORE PAPA,& applaudente acclamanteq; populo Romano, Carolo Augusto à Deo coronato, magno, & pacifico Imperatori vita,& victoria, Imperiũ translatum est. Et infrà: Auctoribus Papis à Pipino & Carolo Germanis Principibus, Longobardi Regnum Italiæ amiserunt: quod Papa Leo, cum præclaro auctario videlicet, Carolo Magno resignauit. Hæc Theodorus: Illyrici ac sociorum eius Magdeburgensium Centuriatorum testimonium supra retulimus cap.1. Habemus igitur multorum hostium Pontificiorum testimonia de trãslatione Imperij auctore Pontifice facta, vsq; adeò clara atq; illustria, vt planè nesciam', an vlli scriptores ex ijs quos Illyricus parasitos Pontificis vocat clariùs de eadem re loqui potuerint. Atque hæc Illyrici mẽdacia hoc loco satis esse visa sunt. nam si singula persequi velimus, totus liber in mendacijs numeradis & refellendis cõsumendus sit. Sed ne fortè Illyricus glorietur, ex Apocalypsi Ioannis demonstrari Pontificem Romanum esse Antichristum: obseruet prudens Lector, apud Ioannem nusquam legi, ab Antichristo sanandam eam bestiam qua Romanũ Imperium significatur. Siquidem vnum illud caput bestiæ, quod in Apocalypsi c.13. dicitur moriturũ, & paulò post opera draconis resurrecturum, non Imperium, vel Imperatorem, sed ipsum Antichristum designat, qui finget se mortuum, & opera draconis, id est, arte diabolica, paulò post iterum se ipse excitare videbitur, vt imitetur veram Christi mortem & resurrectionem. Ita hunc locum exponunt veteres, Gregorius lib.11.epist.3. Primasius, Beda, Ahimo, Anselmus, Richardus Victorinus, & Rupertus

tus Tuitienſis in commentario huius loci: & textus ipſe omninò cogit, vt per illud beſtiæ caput, non Carolum Magnum, vt Lutherani volunt, ſed Antichriſtum accipiamus. Illud enim caput beſtiæ, vt Ioannes ſcribit, poteſtatem habuit ſolùm menſibus quadraginta duobus, & blaſphemabat Deum, & eos qui in cœlo habitant; & imperauit in omnem tribum, & populum, & linguã, & gentem, & adorauerunt illud omnes qui habitant in terra. quarum rerum nulla conuenit in Carolum, aut in aliquem ſucceſſorum eius. omnes verò omnium conſenſu in Antichriſtum quadrant. Neque enim Carolus Magnus, in quo Imperium quodammodo reuixit, poteſtatem habuit menſibus tantùm quadraginta duobus, ſed annis ferè quatuordecim. neque Deum, aut ſanctos, Carolus, vel eius ſucceſſores blaſphemarunt, ſed eos potiùs mirificè coluerunt. denique neque Carolus, neque vllus ſucceſſorum eius, aut omnibus gentibus imperauit, aut ab omnibus gentibus adoratus eſt. Sed de his ſatis. nam in Libro tertio de ſummo Pontifice totum hoc argumentum accuratè tractauimus.

CAPVT III.

Refelluntur prolegomena Illyrici.

ETSI prolegomena Illyrici nihil ſint aliud niſi ingens quoddam mendacium; quia tamen eius mendacij refutatio longior erit, quàm vt ad caput quo mendacia continentur, commodè poſſit adiungi: rectius eſſe duxi ſi propriam diſputationem ad prolegomena refellenda inſtituerem. Igitur Illyrici prolegomena tota conſumuntur in varijs fragmentis diuer-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

peratori interpretatus est, vt ex Itadeuico cognosci potest lib. 1. cap. 22. Mentitur 1. cum se ordine rerum totam adscripturum dicit, cùm contra potius studiosè nullum ordinem sequi videatur, vt ex enumeratione & distributione eorum quæ profert, manifestum fiet.

Primum igitur affert narrationem Itadeuici (quem ipse falsò vocat Ochonem Frisingensem) ex lib. 1. de rebus gestis Friderici cap. 8. qua narratione continetur legatio duorum Cardinalium à Pontifice Adriano ad Imperatorem Fridericum missa, de qua nihil est quod dicamus, cũ simplex rei gestæ narratio sit.

Secundo adumgit fragmentum epistolæ Adriani, quam legati illi attulerant. Fragmentum autem referre voluit Illyricus non totam epistolã, vt lectori suo persuaderet, id potissimũ in ea epistola egisse Pontificẽ, vt se Imperij Germanorum auctorem ostenderet, neque Imperium aliud esse nisi beneficiũ seu feudum Ecclesiæ Romanæ, nos igitur totam epistolam producemus, vt omnes intelligant, causam ob quam summus Pontifex scripsit, non fuisse, vt Imperium Germanorum beneficium suum esse iactaret, cuius rei obiter solùm mentionem facit, sed vt Imperatorem officij admoneret in sacrilegis hominibus puniendis.

Exemplum epistolæ Adriani quarti ad Fridericum Primum, ex lib. 1. cap. 9. Radevici Frisingensis.

ADRIANVS Episcopus, Seruus seruorum Dei, Dilecto filio Friderico illustri Romanorum Imperatori salutem, & Apostolicam benedictionem. Imperatoriæ maiestati paucis retroactis

diebus recolimus scripsisse illud horrendum & execrabile facinus, & piaculare flagitium tempore nostro commissum in Teutonicis partibus, sicut credimus aliquando intentatũ, excellẽtiæ tuæ ad memoriam reuocantes, non sine grandi admiratione ferentes, quòd absq; digna seueritate vindictæ, vsq; nunc transire passus sis tam perniciosi sceleris feritatem. Qualiter enim venerabilis frater noster E. Lundonensis Archiepiscopus, dum à sede Apostolica remearet, à quibusdam impijs & scelestis, quod sine grandi mœrore non dicimus, in partibus illis captus fuerit, & adhuc in custodia teneatur: Qualiter etiã in ipsa captione prædicta viri impietatis, semen nequam, filij scelerati, in eum, & in suos euaginatis gladijs violenter exarserint, & eos, ablatis omnibus, quàm turpiter atque inhonestè tractauerint, & tua serenissima Celsitudo cognoscit, atq; ad longinquas & remotissimas regiões fama tanti sceleris iam peruenit. Ad cuius vtiq; vehementissimi facinoris vltionẽ, sicut is cui bona placere, mala verò displicere credimus, cõstantiùs exsurgere debuisti, & gladium, qui tibi ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum est ex diuina prouisione cõcessus, in ceruicem desæuire oportuit impiorum, & grauissimè conterere præsumptores. tu verò ad ipsum ita dissimulasse diceris, sæuitiam neglexisse, quòd eosdem non est quare peniteat cõmisisse reatum: quia impunitatem sacrilegij quod gesserunt, iamiam sentiunt inuenisse. cuius quidem dissimulationis & negligentiæ causam penitus ignoramus: quoniam nos in aliquo serenitatis tuæ gloriam offendisse, conscientiæ scrupulus nostrum animũ non accusat: sed personam tuã sicut charissimi & speciales filij nostri, & Principis Christianissimi,

quem

quem in Apoſtolicæ confeſſionis petra nō ambigimus per Dei gratiam ſolidatum, ſinceraſemper dileximus charitate, & debitæ tractauimus benignitatis affectu. debes enim glorioſiſſime fili ante oculos mentis reducere quàm gratanter & quàm iucundè alio anno mater tua ſacroſancta Romana Eccleſia te ſuſceperit, quanta cordis affectione tractauerit, quātam tibi dignitatis plenitudinem contulerit, & honoris: & qualiter imperialis inſigne coronæ libentiſſimè cōferens, benigniſſimo gremio ſuo tuæ ſublimitatis apicem ſtuduerit cōfouere; nihil prorſus efficiens, quod Regiæ volūtati, vel in minimo cognoſceret obuiare. neq; tamen pœnitet nos deſideria tuę volūtatis in omnibus impleuiſſe, ſed ſi maiora beneficia excellētia tua de manu noſtra ſuſcepiſſet, ſi fieri poſſet, conſiderantes quanta Eccleſiæ Dei, & nobis per te incrementa poſſint & cōmoda prouenire, nō immeritò gauderemus. Nunc aūt quia tam immenſum facinus, quod in contumeliam vniuerſalis Eccleſiæ, & Imperij tui noſcitur etiam cōmiſſum, negligere ac diſſimulare videris; ſuſpicamur vtiq; ac veremur ne fortè in hanc diſſimulationem & negligentiam propter hoc tuus animus ſit inductus, quòd ſuggeſtione peruerſi hominis zizania ſeminantis, aduerſus clemētiſſimam matrē tuā ſacroſanctam Rom. Eccleſiā, & nos ipſos indignationē (quod abſit) aliquam conceperis, vel rancorē. ob hoc igitur, & ob alia negotia quæ cognoſcimus imminere, duos de melioribus & charioribus quos circa nos habemus, dilectos ſcilicet filios noſtros Bernardum ſancti Clementis presbyterum, Rolandum ſancti Marci presbyterum Cardinalem, & Cancellarium noſtrum, viros vtiq; religione, prudentia, & honeſtate conſpicuos,

Serenitati tuæ de latere nostro ad præsens duximus destinandos, excellentiam tuam rogantes attentiùs, quatenus eos tam honorificè quàm benignè recipias, honestè tractes, & ea quę ipsi super hoc, & super alijs ad honorem Dei & sacrosanctæ Romanæ Ecclesię, ad decus etiam, & exaltationē Imperij pertinentia ex parte nostra Imperatoriæ propositerint dignitati, ficut si ab ore nostro procedant, absque vlla hæsitatione suscipias, & ipsorum verbis, tanquam si ea contingeret nos proferre, fidem non dubites adhibere.

Hæc est epistola Adriani, ex qua perspicuum est, modicè admodum, idque necessariò attigisse Pontificem coronationem Imperatoris, quę anno superiore peracta fuerat: cùm tamen præcipuum argumentum ab eo spectaret.

Tertio loco ponit Illyricus reliquam narrationem historiæ eodem Radeuico lib. 1. cap. 10. Summa verò eius historiæ hæc est: Lectis Pontificijs literis Imperator, & qui cum illo erant Imperij Principes cùm verba illa Pontificis. [Si maiora beneficia excellentia tua de manu nostra suscepisset, non immeritò gauderemus] in eum sensum accepissent, quasi dictum esset, Regnum atque Imperium Germanorum non absolutum liberumq; Imperium, sed feudum Romani Pontificis esse: in tantam iracundiam exarserunt, vt parum abfuerit, quin duos illos Cardinales continuò trucidarent, qui Cardinales, quamuis tandem à periculo vitæ liberati fuerint, tamen sine vllo honore, sine literis Imperatoris, sine vlla respōsione dimissi, iussi sunt quamprimùm, via rectà, id est, breuissima excedere ex Prouincijs Imperio subiectis, seueriſſimeque interdictum illis est, ne ad vlla Episcoporum, vel Abbatum Germaniæ loca diuerterent.

rent. Interim verò Imperator literas plenas acerbitatis scripsit ad omnes Imperio Romano subiectos, quibus literis ne verbum quidem facit de criminibus quorum à Pontifice admonitus, ac paternè castigatus fuerat: sed solum questus est, planè tragicè, iniuriam sibi à Pontifice factam, dum is Imperij coronam suum beneficium appellauit. Hæc est illius historiæ summa, in qua multa profectò admiranda occurrunt, primùm quòd Imperator ad tam horrenda sacrilegia, quorum in epistola summi Pontificis admonebatur, omninò tacuerit, quasi ad se nihil attinerent. Deindè quòd ex vnius verbi ambiguitate, quod tamen secundũ propriam significationem nihil offensionis habebat, tantam tragediam excitauerit, vt vix maior excitanda fuerit, si totius Imperij extrema ruina, certissimumq; exitium impendisset. Tertiò quod in ea epistola Romanum Pontificem, sanctæ Ecclesiæ caput, ac proindè se membrum eius (nisi ipse extra Ecclesiam esse velit) appellet: & tamen non modò isti capiti suo, isti Principi populi sui acerbissimè maledixerit, sed etiam legatos eius (qui apud quosuis barbaros, atque etiam Ethnicos iure gentium tuti fuissent) contra omne ius, & phas indignissimè violauerit. Postremò quòd vbi tãdem ad firmamenta atq; præsidia causæ suæ explicanda peruenit, nihil attulerit, præter vnam, eamque leuissimam, ne dicam ineptam, ac puerilem argumentationem, Cùm (inquit) per electionem Principum à solo Deo Regnum & Imperium nostrum sit, qui in passione Christi Filij sui duobus gladijs necessarijs regendum Orbem subiecit, eumq; Petrus Apostolus hac doctrina mundum informauerit, Deum timete, Regem honorificate: quicunque nos Imperialem coronã pro beneficio à Do-

cis quotannis publicè profiterur, & tamẽ quis dicere auderet, nó esse Regem Philippum à populo Neapol. honorificandũ, aut verba S. Petri ad eum Regem nihil pertinere? quid q̃ non solùm Imperatoris Friderici argumentatio nihil efficit, sed etiã illa eius sententia, Regnũ atq; Imperium suũ esse à solo Deo, nulla ratione defendi põt? nam quis omniũ ignorat, humana Regna iure gentiũ constitui, dum populi cõmuni cõsensu in vnum aliquẽ potestatem suã transferunt? id certè (vt cætera taceam) Leges ipsæ Imperatoriæ, disertè testantur. Lex hoc iure gentiũ. ff. de iustitia & iure. Si verò potestas Regis à populo est, quid est q̃ Frider. ait, Regnũ nostrum à solo Deo est? q̃ si & Imperium (post translationẽ à Græcis in Germanos) non à Põtifice, sed à solo Deo est; quæ causa fuit cur Fridericus in Italiam ad Pontificẽ veniret, atq; ab eo ad Imperiũ prouehi postularet? hæc n. sunt verba, quæ nomine Friderici ipso præsente Friderico ad Pontificem Adrianũ Bambergens. Episc. fecit: Notum tibi esse volumus, Reuerende Pater, quia omnis Ecclesia de finib. orbis ad honorem Regni collecta, adduxit Principem suũ ad tuã Beatitudinem prouehendũ per te ad culmen Imperij. Hoc meretur nobilitas, prudentia, fortitudo, Dei timor, & Catholicæ pacis amor in corde illius regnans, & S. Romanæ Ecclesiæ cultus nó vulgaris. Ecce te venientẽ excepit venerabundũ, tuis sanctissimis vestigijs humiliter prouolutus. Ergo, venerande Pater, tu circa ipsum peragas, vt quę ei desunt de plenitudine Imperialis culminis, per tuæ Beatitud. munificentiã suppleantur. Hæc ille, teste Alberto Krãtzio lib. 6. Saxoniæ c. 16. Qua ratione igitur Imperium Friderici à solo Deo fuit, si Pontif. Adrianus ad Imperium illum prouexit, & Imperialis

culminis plenitudinem, quæ illi decrat, contulit & si munificentiam Pontificis Episcopus Bambergensis, Friderici ipsius orator, appellare non timuit illam coronationem Imperatoriam: quid est cur beneficium Pontificis eadem illa coronatio dici non possit? Sed pergamus ad cætera.

Quartò loco addit Illyricus epistolam quandam Adriani Papæ ad Archiepiscopos Moguntinum, Treuirensem, & Colonien sem, quam ex Aventino descripsit, de qua epistola nihil est quod dicamus, cùm ea tota nostra sit. Id verum annotandum erit, mentiri Illyricum cùm ait: Adrianus nodum in scirpo quærit, Imperium esse beneficiũ Romani Sacerdotis, Augustumq; precario dumtaxat regnare asserit. Siquidem in tota epistola nusquam legitur nomen beneficij, neque Pontifex Adrianus eo loco asserit Augustum precario dumtaxat regnare; quin contra potius affirmat, Regnum habere illum ex electione Principum suorũ, à se autẽ nomen Imperatoris. Ex electione (inquit) Principũ suorum habet nomen Regis, ex consecratione nostra habet nomen Imperatoris.

Quintò Illyricus adiungit epistolam quãdam Friderici ad Adrianum ex Nauclero, quæ neque est ordine suo posita, neq; facit ad rem. non enim illa scripta est tempore huius controuersiæ, de qua nunc agimus, sed aut antea, si credimus Naucl ero in Chronico Gener. 30. aut postea, vt ex Radeuico lib. 2. cap. 18. colligi videtur: si tamen hæc epistola illa est, cuius meminit eo loco Radeuicus, & non potius alia ab aliquo conficta. Scribit enim Radeuicus, Fridericum Imperatorem, vt indignationem conceptam in Adrianum solaretur, norario suo imperasse, vt in scribendis epistolis ad Pontificem nomen suum nomini Pontificis an-

tepo-

reponeret, & dictionib. singularis numeri ipsum alloqueretur. Hæc autem epistola, quam ex Nauclero produxit Illyricus, contendit quidem nomen Imperatoris præponi debere, cùm Imperator ad Pontificem scribit, perpetuò tamen Pontificem alloquitur in numero multitudinis. Quid quòd hæc ipsa epistola non parum officit causæ eiusdē Friderici? Nam inter cætera scribit epistolæ auctor, Siluestrum ante Constantini donationem nihil regalium habuisse: ex quo satis apertè videtur agnoscere vt veram atque legitimā Constantini donationem, quæ apud Gratianum habetur distin. 96. can. Constantinus. porrò illa donatio non solùm vrbem Romam, atque Italiam vniuersam, sed etiam omnes Occidentalis Imperij Prouncias complectebatur. quod si ita est, vnde postea Occidentale Imperiū ad Carolum & successores peruenit, nisi ex dono ac beneficio Pontificum Romanorum? nisi fortè Carolus Magnus (quod nephas est cogitare) sacrilegè eripuerit sancto Petro, quod ei piè donauerat Constantinus. Vides igitur hanc epistolam vel esse confictam, vel ipsi causæ Friderici atque Illyrici maius detrimentum adferre, quàm attulerint omnia verba, atque omnes legationes Pontificis Adriani. nec enim Adrianus vnquam tam luculenter dixit aut scripsit, Germanos Reges Apostolicæ Sedis beneficio imperare, quàm id ipsum Fridericus scripsit, si ipsius illa epistola est.

Sextò producit Illyricus ex Othone Frisingensi lib. 1. de rebus gestis Friderici cap. 31. legationē populi Romani ad Fridericum, & Friderici responsionem. nihil autem horum loco suo ponitur, nec ad rem facit. nam ista legatio populi Romani missa est ad Fridericum, cùm is ad Vrbem

propinquaret causa coronæ Imperialis à Pontif. ce petendæ: controuersia autem illa de Imperio fit ne beneficium Pontificis an non, sequenti anno coronatione iam peracta, exorta est, porrò ad rem ista nō faciunt, cùm non sit nostra quæstio de populo, sed de Pontifice Romano, tātum verò abest, vt ea legatio populi Romani Pontificis iussu, vel consilio, aut consensu missa fit ad Fridericum, vt potiùs) Othone reste ibidem) Adrianus legationē illam improbauerit, & paulò post, isdem repugnantibus Romanis, Fridericum coronauerit. Vides igitur (Lector) quàm verè initio dixerit Illyricus, se ordine subiecturū quæ ad præsentem controuersiam pertinerent.

Septimò addit ex Radeuico (quem falsò Othonem vocat) lib. 2. cap. 50. de rebus gestis Friderici epistolam Eberhardi episcopi Bambergensis ad Eberhardum Archiepiscopum Saltzburgensem: nec non responsionem quandam Friderici Imperatoris ad quandam summi Pontificis legationem, quæ similia sunt superioribus, id est, neque narrantur ordine suo, neque pertinent vllo modo ad rem.

Octauò profert ex libr. 1. cap. 15. & 16. Radeuici (quem ipse omninò Othonem Frisingensem vult videri) fragmentum epistolæ Adriani ad episcopos quosdam Germanos, & responsionem eorundem ad Pontificem. Ac nunc tādem Illyricus post longos errores domum redit, istæ siquidem duæ epistolæ (si ordo tenendus sit) proximè sequuntur post eam narrationem quam tertio loco Illyricus recitauerat, cætera quæ interiecta sunt, ac præsertim quintum, sextum, & septimum, inter parerga numerari possunt, neque alia de causa inserta videntur, nisi vt augeant prolegomena, & lectoris men-

mentem confundant. tametſi autem hæc omnia quæ octauo loco ab Illyrico producũtur, ad rem præſentem faciant; nihil tamen habent quod refellendum ſit; cùm nihil ferè aliud contineant, quàm repetitionem ſuperiorum. vnum eſt dumtaxat, quod non tam refutatione quàm animaduerſione indiget, argumentum videlicet quod Illyricus præmittit ante epiſtolam Præſulum Germaniæ ad ſummum Pontificem, quod quidem eiuſmodi eſt: Reſponſio Præſulum Germanorum ad prædictas litteras Pontificis, quibus reprehendunt illud Papale figmentum, & monent vt id noua legatione ac ſcriptione reuocet] præterea nouam illam elegantiam ſermonis: Reſponſio Præſulum, quibus reprehendunt: ſed mẽdacium præterire non poſſum; neque enim in tota illa epiſtola vlla mentio fit Papalis figmenti; neque admonetur Pontifex vt reuocet quidquam: ſed ſolùm vt exulceratum animum Principis ex verbi cuiuſdam ambiguitate, nouis litteris lenire, ac mitigare velit. hæc enim ſunt illorum verba, De cætero Sanctitatem veſtram ſuppliciter rogamus & obſecramus, vt noſtræ parcatis infirmitati, vtq; magnanimitate filij veſtri ſicut bonus Paſtor leniatis ſcriptis veſtris, ſcripta priora ſuauitate mellita dulcorantibus.]

Nonò addit legationem ac litteras Pôtificis Adriani ad Fridericũ, quibus verbi ambiguitate expoſita, continuò animus Principis mitigatus eſt. Sed verba Illyrici audiamus: Nouæ (inquit) litteræ ac legatio Papæ, qua totum illud ſuũ figmentum de beneficio Imperij Germanis collato, artificioſa interpretatione tollit, ac non obſcurè recantat, pollicetur q; ſe poſthac Imperij iura minimè violaturũ eſſe.] Hæc ſunt Illyrici verba: in quibus

quibus duo splendida mendacia continentur. Extant enim litteræ integræ Pontificis Adriani apud Radeuicum lib. 1. cap. 22. in ijs autem non tractat Pontifex vllum figmentum, nec se iura Imperij posthac non violaturum promittit, sed arguit imperitiam eorum qui Friderico suggesserant, beneficium coronationis feudum significare. Hæc enim est epistola Pontificia: Ex quo vniuersalis Ecclesiæ curam Deo, pro vt ipsi placuit, disponere suscepimus, ita in cunctis negotijs magnificentiam tuam honorare curauimus, vt de die in diem animus tuus magis ac magis in amore nostro, & veneratione Sedis Apostolicæ debuisset accendi. vnde sine grandi admiratione non ferimus, quòd eum audiuimus, ex suggestione quorundã animum tuum aliquantulum contra nos fuisse commotum, duos de melioribus & maioribus fratribus nostris, Rolandum scilicet Cancellarium tit. S. Marci, & Bernardum tit. S. Clementis presbyteros Cardinales, qui pro tuę maiestatis honore in Romana Ecclesia soliciti semper exstiterãt, pro voluntatis tuæ cognitione ad tuam præsentiã destinauimus, aliter quàm Imperialem decuerit honorificentiã, fuisse tractati, occasione siquidem cuiusdam verbi quod est [beneficium] tuus animus (sicut dicitur) est commotus, quod vtique nondum tanti viri, sed nec cuiuslibet minoris animum meritò cõmouisset. Licèt enim hoc nomen, quod est beneficium, apud quosdam in alia significatione quàm ex impositione habeat, assumitur: hoc tamen in ea significatione accipiendum fuerat, quàm nos ipsi posuimus, & quam ex institutione sua nosci tur retinere. hoc enim nomen ex bono & facto est editum, & dicitur beneficium apud nos, non feudum, sed bonum factum. in qua significatio-

ficatione an vniuerso scripturę sacræ corpore inueniuntur, vbi ex beneficio Dei, non tanquam ex dono, sed velut ex benedictione, & bono facto ipsius gubernari dicimur & nutriri. Et tua quidem magnificentia liquidò recognoscit, quòd nos ita benè & honorificè Imperialis dignitatis insigne capiti tuo imposuimus, vt bonum factum valeat ab omnibus iudicari, vnde quidam verbum hoc, & illud scilicet, [conculimus tibi insigne imperialis coronæ] à tensu suo visi sunt ad alium retorquere, nó ex meritò causæ, sed de voluntate proprio, & illorum suggestione, qui pacem Regni & Ecclesiæ nullatenus diligunt, hoc egerunt, per hoc enim vocabulum [conculimus] nihil aliud intelleximus nisi quod superiùs dictum est, imposuimus, sanè quòd postmodum personas Ecclesiasticas à debita sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ vificatione (vt dicitur) reuocare inuisti, si ita est, quã inconuenienter actum sit, tua, fili in Christo, charissime, discretio, vt credimus, recognoscit, nam si aliquid apud nos amarius habebas, per nuncios, & litteras tuas fuerat intimãdum, & nos honori tuo curauissemus, sicut filij charissimi, prouidere. Nunc igitur ad commonitionem dilecti filij nostri Henrici Baioariæ & Saxoniæ Ducis, duos de fratribus nostris Henricum tit. S. Nerei & Achillei, & tacinctum S. Mariæ in Cosmedin Diaconũ, Cardinales, prudentes liquidè & honestos viros ad tuam præsentiam destinauimus, celsitudinem tuam monentes & hortantes in Domino, quatenùs eos honestè & benignè recipias, & quod ab eis ex parte nostra tuæ magnificentiæ fuerit intimatum, à sinceritate cordis nostri noueris tua excellẽtia processisse, ac per hoc cum eisdem filijs nostris, mediante iam dicto filio nostro Du-

ce,

ce, ita celsitudo tua studeat convenire, vt inter te ac matrem tuã sacrosanctam Romanã Ecclesiam nullius discordiæ seminarium debeat remanere. Hanc epistolam totam ne vno quidẽ verbo omisso adscribere volui, vt Illyrici mendacia ex ipsa epistola refutarentur. Vbi enim obtecro est illa figmenti Pontificij retractatio? Dixerat Pontifex in priore epistola, quam etiam suprà totam adscripsimus, se Friderico, cùm is Romam ad coronam accipiendam veniret, læto animo occurrisse, ac plenitudinem dignitatis, id est, Imperialis coronæ insignia contulisse. quod ipsum Friderici nomine orator ipsius Episcopus Bambergensis (vt ex Krantzio suprà citauimus) à Pontifice postulauerat. deinde de hac ipsa coronatione loquens addiderat in litteris suis idem Pontifex non modò se non molestè ferre, quòd ea contulisset, sed etiã non immeritò gauisurum, si maiora beneficia de manu sua Cæsar accepisset. quo loco beneficium quod in Imperatorem à Põtifice significatur collatum, non potest vllo modo aliter accipi, nisi quis de industria cauillari velit, quàm vt ad coronationem Imperialem referatur. Quid igitur Papa retractat, quid reuocat, quid recantat, (vt verbo vtar Illyrici) cùm nomine beneficij non feudum aliquod, sed coronationis munus intellexisse dicit?

Neque verò rectè colliget iam Illyricus, Non dicit Papa Imperium Germanorum feudum esse Pontificis ergo figmentũ est quod Adrianus, quod Innocẽtius Tertius, quod omnes historici dicunt, Imperium à Græcis ad Francos Pontificis auctoritate esse translatum. nam etsi non dixit Adrianus Imperium esse feudũ, non tamen dixit nõ esse: & licet nõ esse dixisset, nõ tamen cõtinuò

rinuò sequeretur, falsam esse trãslationẽ Imperij. aliud enim est, Imperium ab vna gente ad aliam transferre; aliud verò, feudũ constituere. Deinde in quo angulo epistolæ Adriani latet id quod Illyricus in argumento posuit cùm ait, Pollicetur se posthac Imperij iura minimè violaturum? certè epistolam totã audiuimus, ac ne syllabam quidem vnã de hac pollicitatione reperimus. Sed video vbi fundamentum mendacij sui Illyricus cõstituerit, quòd nimirum Radeuicus Frisingensis, posteaquã epistolam Adriani operi suo inseruerat, subiunxerit continuò, illis litteris Imperatorem placatũ benignè deinceps cum legatis Rom. Pontificis egisse, Legatos verò Imperatori promisisse, Præsulem Romanũ honorem atq; iustitiam Imperij illibatam semper conseruaturũ. At illa pollicitatio Legatorũ fuit non ipsius Põtificis; neque Legati polliciti sunt Præsulem Romanũ iura Imperij posthac nõ violaturum, quasi aliquando antea violasset: sed illibata, vt semper fecerat perpetuò conseruaturũ. Siquidem ijdẽ Legati (Radeuico teste) cũ primùm Imperatorẽ alloquerẽtur, eiq; litteras Apostolicas traderent, præfati sunt, sine vlla iusta causa aduersus Romanã Ecclesiam Imperatorem fuisse cõmotum. hæc enim sunt illorum verba:

Quanta dilectione sancta Romana Ecclesia amplitudinem & honorem imperij vestri amplectatur, quàm sine conscientia peccati vestram satis inuita sustinuerit indignationẽ, & scripta præsentia, & in ore nostro positæ viuæ vocis officium declarabit. Ex quibus verbis satis profectò manifestè colligitur, nunquam venisse in mentẽ Legatis, vt violata fuisse à Romano Põtifice iura Imperij dicerent. proinde mendacium est

Illy-

Illyrici, promisisse Pontificem Friderico, se post hac Imperij iura minimè violaturum. Addit postremò in prolegomenis suis Illyricus ex historia Abbatis Vrspergensis, Adrianum Pontificem iterum ab Imperatore dissidere cœpisse, atque eousque progressum dissidium, vt tandem Imperator à Pontifice excommunicaretur, sed paulo post diuino miraculo Pontificem, dum is recentem aquam ex fonte biberet, à musca quæ os eius simul cum aqua intrauerat, apud Anagniam extinctum. Verumtamen hanc non veram historiam, sed improbabilem fabellam esse, ex eo potest intelligi, quòd Abbas Vrspergensis ex Iohanne quodam Cremonensi, auctore obscuro, & schismatico, eam narrationem refert: ille verò nō alium testē producit, quàm incertum rumorem vulgi: Cùm venisset (inquit) ad quendam fontem, hausit de potu illius, & continuò (vt dicitur) musca quædam os eius intrauit, & gutturi eius adhæsit, nulloque artificio medicorum auelli potuit, quoadvsq; spiritum exhilaret. Hęc ille: Quo circa tota fides huius rei pendet ex illo (vt dicitur) hoc est, ex falso rumore, quem æmuli fortè sparserunt. Porro Radeuicus lib. 2. cap. 43. honorificè describit obitum ac sepulturam Adriani, quod idem faciunt Platina, Martinus Polonus, & alij, qui Pōtificum vitas describunt Io. Nauclerus in chronico, gener. 39. scribit suspicari se narrationem illam Cremonensis affectu potiùs quàm veritate scriptam. S. autem Antoninus in summa historica, parte 2. tit. 17. cap. 1. §. 9. ex Helinando refert, Adrianum virum optimum fuisse, vt nullo modo probabile sit eum talem exitum habiturum, qualem Cremonensis dicit. Denique si res esset vera, qui fieri posset, vt mors tam noua & insolens à nullo certò scripto-

re an-

re annotata fuiſſet? At Fridericum Imperatorem, qui non ſolùm cùm Adriano diu contendit, ſed etiam Alexandrum ſucceſſorem Adriani ita vexauit, vt tres antipapas aduerſus eum Imperiali potentia fouerit, non incertus rumor, ſed teſtes certiſſimi, id eſt, omnes Hiſtorici teſtantur, in Armenia à flumine quodam abſorptum miſerrimè periiſſe, de quo ſic ſcribit Gulielmus Neubrigenſis, eius temporis auctor, in lib. 4. rerum Anglicarum cap. 13. Fridericus Imperator Teutonicus, iter Hieroſolymitanum ingreſſus, cùm in gurgitem fluuij equo ſtimulato proſiliſſet, in momento ſuffocatus interijt. O abyſſus multa iudiciorũ Dei? vir tantus, & qui diuino quodam feruore relictis delicijs, opibuſque Imperij, mille ſe expoſuerat propter Chriſtum periculis, tam ſubito miſeroq; caſu abſumitur, peccatum tamen eius tantum & tale eluceret quod fortè in Imperialibus non potuerit delicijs expiari, atque ideo oportuerit, ne æternaliter plecteretur, pia diuinitatis prouiſione in hac vita ſeueriùs caſtigari. Siquidem nepharij ſchiſmatis ſub venerabili Papa Alexandro principalis fautor exſtiterat, & pacis Eccleſiaſticæ per Imperialem potentiam multo tẽpore perturbator, tandem verò perſpicuè dans palmam veritati, minùs tamen in delicijs palatij piacularem malum deſleuerat. Hæc ille: Addit autem Abbas Vrſpergenſis in Chronico, poſt abſorptum (vt dictum eſt) à flumine Fridericum, exercitum eius, aut aëris intemperie aut abundantia ciborum morbo contracto penè totum breuiſſimo tẽpore conſumptum. Ita ſententiam Adriani Pontificis, quæ exſtat in epiſtola ad Epiſcopos Germaniæ apud Radeuicum libr. 1. cap. 16. veriſſimam fuiſſe, rei euentus comprobauit. ſic enim ille ſcripſerat:

pserat: Non acquiescat idem filius noster cõsilijs iniquorum, consideret nouissima, & antiqua, & per illam viam incedat, per quam Iustinianus, & alij Catholici Imperatores incessisse noscuntur, exemplo siquidem, & imitatione illorum, & honorem in terris, & felicitatem in cœlis sibi poterit cumulare. Vos etiam, si eum ad rectam semitam reduxeritis; & B. Petro Apostolorum Principi gratum dependetis obsequium, & vobis & Ecclesijs vestris conseruabitis libertatem. Alioquin nouerit antedictus filius noster ex admonitione vestra, nouerit ex promissionis euangelicæ veritate, quòd sacrosancta Romana Ecclesia super firmissimam petram Deo collocante fundata, quantocunque ventorum turbine quatiatur, in sua firmitate, protegente Domino, in sæculum sæculi permanebit. Hæc ille tum cùm ardore iuuenili, & imperiali potentia Fridericus Ecclesię minaretur. Sed eum finem tragedia illa habuit, quem Adrianus prædixerat. Siquidem post annum decimum nonum grauissimæ persecutionis, præualuit tandem Ecclesia, & Fridericus Imperator Calisto antipapa, quem ad eam diem fouerat, abdicare coacto sese verò Pontifici Alexandro subiecit, vt scribunt probati historici, Abbas Vrspergensis in Chronicõ, Platina in vita Alexandri, Gulielmus Neubrigensis rerum Anglicarum lib. 3. cap. 2. Gulielmus Episcopus Tyri de bello sacro lib. 18. cap. 26. & alij, neq; tamen hac humilitate illud à Deo impetrare potuit, vt non etiam morte horribili, ac totius exercitus interitu peccatum eius in Ecclesiam seuerissimè puniretur.

Atque hæc de prolegomenis.

CAP.

CAPVT IV.

Imperium Romanum translatum à Græcis ad Francos Summi Pontificis auctoritate, Historicorum testimonijs demonstratur.

TEMPVS iam est vt ad ipsam causam propiùs accedamus; atque vt ordine progrediamur, principio quid sit quod quæritur, siue statum causæ breuiter exponemus; deinde sententiam nostram certissimis rationibus comprobabimus.

Igitur Romanum Imperium tametsi ante Constantini tempora, modò ab vno, modò à pluribus Augustis pari potestate regeretur, vnum tamen atque indiuisum cẽsebatur. Deinde verò postea quam Magnus Constantinus Constantinopolim quasi alteram Romam ædificauit, & cum ea alterum Consulem, alterum Senatum, & omnia Romanæ Vrbis priuilegia communicauit, diuisum est imperium in partes duas; quarum altera imperium Orientis, altera Occidentis appellari cẽpta est. & quemadmodum ante Constantinũ Principem, indiuisum Imperium aliquando plures Augusti administrabant, sæpiùs vnus ac solus regebat: ita post Constantinum, Imperium iam diuisum plerumque duo Cæsares tenuerunt, rarò vnus ac solus Princeps gubernauit. Siquidem Constantino vita functo anno Domini 341. Occidentale Imperiũ Constantino Iuniori & Cõstanti, Imperium Orientis Constantio cessit. post Cõstantini autem & Constantis excessum, anno 353. Cõstantius solus vniuerso Imperio præfuit. Constantio Iulianus, Iouianus Iuliano successit. Sed

post obitum Iouiani, Valentinianus, qui Iouiano
successerat, Imperio Occidentis contento, Ori-
entale Imperium Valenti fratri attribuit anno
Domini 368. atque ex eo tempore vsq; ad annum
Domini 476 id est, vsque ad Augustulum, impera-
tores diuersi diuisum Imperium tenuerunt. Augu-
stulo vero ab Odoacre Herulo abdicare coacto,
atque Imperio Occidentis à Barbaris occupato,
soli Imperatores Orientis, & in solo Oriente re-
gnarunt vsq; ad Iustinianū. Sed cùm is operā Be-
lisarij & Narsetis, fortissimorum ducum, Africā
& Italiam, inde Vandalis, hinc Gothis exactis, re-
cuperasset, tandem anno Domini 556. iterum ab
vno Imperatore Orient & Occident administra-
ri cœptus est. Sed cùm Imperator Græcus esset, &
Italiam per Exarchos regeret, nec eam ab infe-
statione Longobardorum queri tam posset, anno
800. tempore ipso die Natalis Domini, creato in
vrbe Roma nouo Imperatore Carolo Magno Re-
ge Francorum, & per hos translato Occidentali
Imperio à posteritate Græcorum ad Francorum di-
tionem, iterum Rom. Respublica redijt ad eū sta-
tum, in quo eam Constantinus Magnus cōstitue-
rat, & in quo permanserat à Valentiniano Iuni-
re, vsque ad Augustulum. Quanquam illud negari
non potest, quin paulo maior Imperij diuisio fue-
rit à tempore Caroli Magni, quàm antea fuerit
à Constantino ad Augustulum. Illi diuisi erant
Imperij Romani Prouinciæ inter duos Imperā-
tores, quod attinet ad regimen & administratio-
nem, erat tamen ita commune Imperium, vt leges
vtriusque Imperatoris nomine toti Imperio da-
rentur, & si alter sine liberis decederet, ad alte-
rum totius Imperij gubernacula, & prouidentia
perueniret. Quocirca Paulus Orosius lib. 7. scri-
bit

bit Archadio Orientis, Honorio Occidentis Prouincias gubernantibus commune Imperium, diuisis tantum sedibus fuisse: at post tempora Caroli Magni neque leges à Latino Græcoque Imperatore communiter latæ sunt, neque deinceps vnquam aut Latinus Orientem, aut Græcus Occidentem gubernauit. Quæritur igitur, quisnam huius translationis auctor fuerit, quisve Carolo Magno, ac successoribus eius, nomen dignitatem, ac potestatem Imperatoris Romanorum, ac Cæsaris Augusti in Occidente tribuerit? Respondemus id quod clamat consensus omnium gentium, Leonem III. Pontificem Maximum aut solum, aut præcipuum & primarium auctorem huius translationis fuisse, eique Germanicam nationem Imperium acceptum referre debere, negat Illyricus, & odio Pontificum nescio quos alios auctores comminiscitur, atque ita se versat in omnem partem, vt historiam alioqui clarissimam, & fide Orbis terrarum tot iam seculis confirmatam, omninò obscurare nitatur. Accedant igitur Historici omnes tum veteres, tum recentiores, & auctoritatis suæ pondere, leuitatem & impudentiam vnius hominis comprimant.

Ioannes Zonaras, auctor Græcus, qui Romano Pontifici adulari non nouerat, tomo 3. Annalium in vita Constantini & Irenes, vbi de hac translatione loquitur, nullam senatus, nullam populi, nullam exercitus mentionē facit, sed rem totam Leoni Papæ adscribit: Roma (inquit) prorsus Fraci potiti sunt, Carolo à Leone coronato, & Romanorum Imperatore appellato. Et infrà, sub Constantino & Irene, Papa Leo Francos etiam Romam admisit, sic & Italia vniuersa, & ipsa Roma sunt potiti. Et infrà, At Francorum Dux Carolus, *Primum*

Imperator Romanorum à Papa Leone, vt dictum est, appellatus, missis ad Irenem Legatis, nuptias illius ambijt, cùm nec illa ab eo coniugio abhorreret.

Georgius Cedrenus in compendio historiarũ in vita Constantini & Irenes, eadem ferè quæ Zonaras refert, sed breuius. Venerunt (inquit) etiam à Carolo, quem Leo Papa Romæ coronauerat, Legati ad Irenem, eam Carolo in vxorem ambientes.

Paulus Diaconus, qui tempore Caroli Magni floruit, & eidem Carolo familiaris fuit, lib. 13. rerum Romanarum, posteaquam narrauerat Leonem Tertium Pontificem à Carolo Rege Francorum in sedem suam restitutum, subiungit: Cæterũ (Leo) vicem Carolo recompensans in Imperatorem coronauit eum in templo S. Petri Apostoli perungens oleo à capite vsq; ad pedes, & circundans imperatoria veste, atque corona, 8. Kalen. Ianuarij, indictione 9. In quibus verbis Pauli Diaconi duo sunt annotanda, vnum est nullam fieri mentionem in eius verbis senatus, aut populi Romani, quam certè prætermittere non debuisset fidelis Historicus, si translatio Imperij à Græcis ad Francos munus senatus populiq; Romani potiùs quàm Pontificis Leonis fuisset. Alterum est, hanc translationem, quæ facta est in ipsa Caroli Magni coronatione, beneficium Leonis collatum in Carolũ à Paulo Diacono agnosci & appellari. Siquidem illa verba. Cæterũ Leo vicem Carolo recompensans] satis apertè significant, ita fuisse beneficium Pontificis in Regem coronationem Imperatoris, vt antea fuerat beneficium Regis in Pontificem restitutio in propriam sedem.

Eginarthus Pauli Diaconi æqualis, nec minùs quàm

quam Paulus Carolo Magno notus & familiaris (quippè qui Cancellarius eius fuit, teste Trithemio) in vita eiusdem Caroli ita describit hanc translationem, vt soli Pontifici Leoni rem totam tribuat. Augusti nomen (inquit) primò in tantum auersatus est, vt affirmaret, se eo die, quauis præcipua solennitas esset, Ecclesiam non intraturum fuisse, si Pontificis consilium præscire potuisset. Perpende lector hæc verba, Si Pontificis consiliũ præscire potuisset.] cur enim non ait, Si consiliũ Senatus populique Romani præscire potuisset, nisi quia rem totam à Pontificis voluntate & auctoritate pendere intelligebat?

Annales Francorũ incerto auctore, sed omniũ consensu fidelissimo, & qui Caroli tempore vixit, ita habent in enarratione rerum gestarum anno 801. Ipse autem cùm die sacratissimo Natalis Domini ad Missarũ solennia Basilicam B. Petri Apostoli fuisset ingressus, & coram altari vbi ad orationem se inclinauerat, assisteret; Leo Papa coronam capiti eius imposuit, cuncto Romanorũ populo acclamante, Carolo Augusto à Deo coronato, magno & pacifico Imperatori Romanorum, vita & victoria. Hic primùm mẽtio fit populi Romani, sed acclamantis post coronationẽ, non Imperatorem appellantis ante coronationem.

Aimoinus, siue (vt ab alijs vocatur) Ammonius vel Annonius, vixit tempore Ludouici Pij, vt ipse indicat lib. 5. cap. 17. Is igitur in lib. 4. de rebus gestis Francorum cap. 90. describit exordium Imperij Caroli Magni ijsdem ferè verbis, quibus Francorum Annales suprà citati, nihil tribuit populo Romano præter acclamationem Carolo iam à Pontifice coronato.

Ado Episcopus Viennensis, qui temporibus

nepotum Caroli Magni floruit, in Chronico suo ætate 6. sic habet: In die sancto Natiuitatis Domini, ante confessionem B. Petri Apostoli, cùm gloriosus Rex Carolus ab oratione surrexisset, Leo Pontifex capiti eius coronam imposuit, sicque ab vniuerso populo acclamatum est; Carolo Augusto à Deo coronato, magno & pacifico Imperatori Romanorum, vita & victoria. Hęc etiam auctor nullam facit Senatus aut populi mentionem nisi post coronationem iam peractam.

8. Rhegino Abbas Prumiensis, qui ante 800. annos floruit, libr. 2. Chronici, coronationem Caroli Magni iisdem verbis describit, quibus Ado Viennensis, quæ non duxi repetenda, ne fastidium gignerent. Sed vt intelligamus apud Rheginonem, non simpliciter coronari Imperatorem à Summo Pontifice, sed planè creari, & ordinari; referam verba eius de Arnulphi, & Othonis primi coronatione: Anno (inquit) Dominicæ Incarnationis 896. Arnulphus ciuitatem ingressus, à Formoso Apostolicæ sedis Præsule magno honore susceptus, ante confessionem S. Petri coronatus, Imperator creatus est. Et infrà, Anno 962. Rex (Otho primus) Romæ fauorabiliter susceptus, acclamatione totius Rom. populi, & Cleri, ab Apostolico Ioannè Imperator, & Augustus vocatur, & ordinatur. Hic planè vides, Regem festiua acclamatione à populo suscipi; non autem à populo, sed ab Apostolico Ioanne Imperatorem dici, & ordinari.

9. Vitichindus Corbeiensis monachus, Rheginonis æqualis, libr. 3. gestorum Saxonicorum propè extremo, de Othone 2. Imperatore sic loquitur: Licet (inquit) iam olim vnctus esset in Regem, & à Beato Apostolico designatus in Imperatorem.

Vbi

Vbi vides apertè distingui Regnum Germaniæ ab Imperio Romano; & regnum quidem illud à Germaniæ proceribus, Imperium verò Romanum à Pontifice dari: eius enim est magistratũ vel Principem designare, cuius est & creare. alioqui frustrà designat, qui nequit perficere.

Luitprandus Diaconus Ticinensis, Othone primo viuente scripsit historiam rerum in Europa suo tempore gestarum, vt ipse significat libr. 1. cap. 7. Is igitur lib. 6. Historiæ cap 6. de Othone primo sic loquitur: De hinc Romam similia facturus adijt, vbi miro ornatu, miroque apparatu susceptus, ab eodem summo Pontifice & vniuersali Papa Iohanne vnctionem suscepit Imperij. Porrò idem auctor apertè declarat, non simplicem ceremoniam vnctionis, sed nomen etiam, & dignitatem Imperialem à Pontifice suscepisse Othonem, cùm ita loquitur in eodem capite, Pijssimo (inquit) tunc Regi, nũc Augusto Cæsari Othoni. quam phrasim tum ipse tum alij veteres obseruare solent, vt ante Pontificiam coronationem, Reges; post eam coronationem, Imperatores & Augustos appellent. 10.

Hermannus Contractus, comitis nobilissimi filius, & monachus sancti Galli, qui floruit ante annos 500. tempore sancti Henrici Imperatoris, in Chronico suo sic ait: Anno 801. Carolus Imperiali benedictione sublimatus, Augustus & Cæsar Romano more appellatur. Et infrà: Anno 816. Leo Papa obijt, & Ludouicus Imperator à Stephano Papa factus est. Et infrà: Anno 962. Otho Rex ab Octauiano Iohanne Papa Imperator ordinatur. Et infrà: Anno 1026. Conradus Rex filium suum Henricum Regem fecit, & ipse Romam pergens, Imperator efficitur. Hæc ille: Non potuit certè 11.

hic auctor clarius exprimere, per ipsam Pontificis coronationem Imperatorem verè fieri.

15 Marianus Scotus, qui natus est anno 1028. vt ipse in Chronico annotauit, & Hermanni Contracti æqualis fuit, lib. 3. Chronici Caroli Magni ad Imperium promotionem breuissimè his verbis attingit: Carolus hoc tempore à Romanis Augustus appellatus est. Quæ verba, ne testimonijs vetustiorum historicorum iam citatis, & sequentibus eiusdem Mariani sententijs repugnent, sic accipi debent, vt intelligamus, Carolum à Romanis omnibus (id est) Pontifice, Clero, Senatu, & populo, Augustum appellatum, sed ordine quodam, nimirum Pontifice præeunte, cæteris sequentibus; nam vt ex historijs præcedentibus didicimus, appellauit Leo Pontifex Carolum Imperatorem, & simul inunxit, & coronauit; cæteri verò acclamatione prosecuti sunt. Sed Mariani ipsius aliquot sententias proferamus. Anno 875. Carolus Romam perueniens, datis Iohanni Papæ magnis muneribus, Imperator factus est. Anno 896. Arnulphus vrbem ingressus, cum magno honore à Formoso Papa susceptus, & ante Confessionem Sancti Petri Imperator factus est. his igitur aliisque huiusmodi sententijs satis apertè Marianus testatur à Romano Pontifice Imperatores Romanos fieri.

17 Dodechinus Mariani continuator, cùm de Lothario Henrici Imperatoris successore scriberet, Legati (inquit) pro confirmando Rege Romano mittuntur. Et infrà, Plenitudinem (inquit) Imperij in eadem Romana ciuitate, sicut dicebat, offerés Dominus Papa Regem Lotharium Romam inuitabat. Et infrà Fridericus (inquit) ab Adriano Papa Imperator factus est. Vides igitur à Pontifice Romano

mano electum Regem Romanorum confirmari, ac deinde ab eodem plenitudinem Imperij accipere, & sic tandem Imperatorem fieri.

Lambertus Schafnaburgensis, qui circa annum 1070. floruit, in historia Germanica de Carolo Magno nihil addit ad verba Mariani Scoti; vt vel Marianus à Lamberto, vel à Mariano Lambertus accepisse videatur. Verumtamen cum de Othone primo & 3. loquitur, clariùs explicat sententiam suam, sic enim de Othone primo scribit: Otho Rex perrexit Romam, eumque Iohannes Papa gratanter suscipiens honorificè super Cathedram Augustalem posuit, & benedictione atq; cõsecratione sua Imperatorem fecit, Et infrà de Othone 3. Otho Rex contra Crescentium Romam venit, vbi & Brunonem in sede Apostolico constituit, à quo & ipse Imperator factus est. 14

Otho Episcopus Frisingẽsis ante annos 400. floruit, genere & eruditione nobilissimus, quippè qui (teste Radeuico lib. 2. de rebus gestis Friderici cap. 11.) quatuor Imperatorib. ita coniunctus fuit, vt Henrici quarti nepos; Henrici quinti sororius, Conradi Regis frater vterinus, & Friderici primi patruus esset, atque historiam ab orbe condito libris octo satis feliciter comprehendit, is igitur libr. 5. cap. 31. hoc modo scribit: Anno ab Incarnatione Domini 801. ab vrbe condita 1552. Carolus Rex 33. Regni sui anno, à summo Pontifice, ablato patricij nomine, coronatus, omni populo tunc acclamante, Carolo Augusto, à Deo coronato, Magno & pacifico Imperatori vita & victoria, Ixix. ab Augusto Imperator, & Augustus vocatur. Ex hinc Regnum Romanorum, quod à Cõstantino vsq; ad id tẽpus in vrbe regia, scilicet Cõstantinopoli fuit, ad Francos deriuatum est, 15

In

In his Othonis verbis tria video. Summo Pontifici tribui, ablationem minoris dignitatis, quæ patriciatus dicebatur, coronationem & appellationem Imperatoris, & Augusti Romano populo solam acclamationem. Idem quoque Otho lib. 7. ca. 11. non veretur Henricum Quartum annum fuum non verum Imperatorem Romanorum appellare, quòd Imperium à schismatico Papa susceperit. Fertur, Principes (inquit) seditionem vulgi timentes, ei (Henrico quarto) apud Ingelnheim occurrunt, ibique multis modis commonitum, vel, iuxta alios, circumuentum, ac coactum, insignia regni resignare, ac filio mittere. 13. Regni sui post mortem patris, Imperij 5. anno (ad quod tamen potenter magis quàm iustè à Guiberto capra urbe sublimatus fuerat) pertendens. Observa hoc loco, Lector, Henricum quartum, non fuisse Othonis Frisingensis Imperatorem, sed Regem dumtaxat, donec à Papa Guiberto, qui & Clemens dictus est, ad Imperium sublimaretur, & rursum ad Imperium potenter, non iustè sublimatum, quòd Guibertus eum Imperatorem fecerit, qui in Schismate contra Gregorium septimum, verum Pontificem, fecerit. Nam enim non potuit Guibertus verum Imperatorem facere, quam ipse verus Papa non fuit, quid autem est aliud, quæso te, à Pontifice aliquem ad Imperium sublimari, quàm Imperatorem à Pontifice fieri? & cur ab Antipapa sublimatus, Imperator non legitimè factus censetur, nisi quia solius veri ac legitimi Summi Pontificis est, Imperij dignitatem nomenque conferre?

16 Godefridus Viterbiensis, qui Othone paulò posterior fuit, in suo Chronico vniuersali, quod Pantheon appellauit, ijsdem ferè verbis, quibus Otho

Otho Frisingensis, exordium Imperij Francorum describit. Anno (inquit) ab Incarnatione Domini 801. Carolus Magnus 34. regni sui anno à Leone tertio Summo Pontifice coronatur, omni populo Romano tunc acclamante, & laudes Imperiales canente.

Conradus Abbas Urspergensis, Godefridi fer- 17
mè æqualis, in Chronico suo, in quo res Germanicas diligentissimè persequutus est, Anno (inquit) 796. Leo Papa 96. ordinatur, sedit annis 20. hic Carolum fecit Imperatorem. Et infrà: Anno (inquit) Dominicæ Incarnationis 801. Urbe verò condita 1053. Carolus Magnus Rex Francorum, Pipini Regis filius, septuagesimo tertio loco ab Augusto Romanorum Imperator consecratus est anno regni sui 33. sic imperavit annis 14. Cùm enim pro calumnia Leoni Papæ ingesta Romam veniret, & Natale Domini ibi celebraret; in ipsa die sacratissima ad Missarum solennia veniens, dum ante Confessionem B. Petri Apostoli ab oratione surgeret, nihil minus speranti Leo Papa coronam imposuit, & Imperatorem Romanum pronunciavit. Hæc ille; qui sicut hoc loco translationem Imperij, & Caroli creationem soli Pontifici tribuit; ita quoque in reliquo Chronico semper sibi similis, de aliorum Imperatorum creatione loquitur, quarum duas exempli gratia hic subijciemus. Anno (inquit) 875. Carolus (Calvus) Romam tendens, à Iohanne Papa efficitur Imperator. Et infrà, Anno 962. Otho rogatu Iohannis Papæ, & querimonia multorum de Berengario & filio proclamantium Romam tendit, ibique Imperator ab eodem Papa factus Berengarium capit.

Lupoldus Bambergensis in procemio libri de 18
Iuri-

Iuribus Imperij, De Sacri (inquit) Regni, & Imperij Romanorum viribus à tempore, & post tempus translationis ipsius Imperij de Græcis Imperatoribus in personam Caroli Magni ad Reges Francorum, & ad Germanos, per sacrosanctam Romanam Ecclesiam factæ secundùm mei modicitatem ingenij tractaturus, &c. Et infrà in primo capite, Dum inquit, in sacratissima die Natalis Domini, sub anno eiusdem Domini 801. in Ecclesia Sancti Petri ab oratione surgeret, Leo Papa coronam capiti eius imposuit, & à cũcto populo acclamatum est, Carolo Augusto, &c.

19 Matthæus Palmerius in Chronico anni 801. Carolus, inquit, à Leone Pōtifice Augustus est appellatus, & obliteratum iam penè in Italia Romanũ Imperium resumpsit, primusq; post Augustulum apud Romanos imperauit annos 14.

20 Blondus Flauius Decadis 2. libr. 1. Leo, inquit, Pontifex, populi Romani scito precibusque Carolum Imperatorem Romanorum declaratum diademate, vetusto Imperatorum capitis gesta-
21 mine, coronauit. Aeneas Syluius in Abbreuiatione Blondi, & Baptista Platina in vita Leonis Papæ tertij, ijsdem omnino verbis rem eandem decla-
22 rant. Atque hic primùm inuenimus scitum populi Romani nominatum in creatione Caroli Imperatoris. Sed nihil causæ nostræ officit, tum quòd meritò his duobus auctoribus, qui ante annos centum floruerunt, anteponere possimus vetustissimos & plurimos scriptores, qui nihil eiusmodi tradiderunt: tum etiam quòd scitum populi Romani, cuius hic mentio fit, non ad Carolum Imperatorem creandum, sed ad eius creationem à Summo Pontifice impetrandam pertineat, id enim significat adiuncta illa vox, [precibusque.]

Quo-

Quorsum enim preces ad Romanum Antistitem, vt is Carolum Imperatorem diceret, si populi scito, (id est) populi auctoritate Imperator creari poterat? si quid ergo tum populus Romanus decreuit, id certè solùm decreuit, vt à Romano Pontifice peteretur, vt ipse, qui solus id facere posset, Imperium à Græcis ad Francos transferret.

Iohannes Trithemius in Catalogo scriptorũ, Leo, inquit, Papa 3. natione Romanus, post Adrianum Pontificem sedit annis 20. vir in scripturis tam diuinis quàm secularib. valde eruditus, morum quoque & vitæ sanctimonia clarissimus, Carolum cognomento, & opere Magnum, ad Imperium Romanorum vnxit, & hanc dignitatẽ à Græcis in Francos transtulit. 13

Antoninus in historia, parte 2. tit. 14. cap. 4. Carolus Magnus, inquit, primus Francorum Romanum Imperium accepit, conferente sibi illud seu confirmante Leone Papa. In quibus verbis illud [seu confirmante] ea de causa additum videtur, quia magnam partem prouinciarum Imperij Occidentalis iam Carolus tenebat titulo Regis Francorum, & Longobardorum: voluit enim Pontifex non solùm nouo Imperatori ius dare ad ea quæ nondum acquisierat; sed etiam confirmare quod acquisierat. 14

Iohannes Nauclerus in Chronologia sua, Generatione. 27. Eo die (Natali Domini) Imperiũ Romanum à Græcis in persona Caroli Magni translatum est in Germanos. Et infrà: Sic Monarchia mundi, quæ steterat apud Græcos quingentos fermè annos, residet apud Germanos, non sine felici auspicio Ecclesiæ Romanæ. 15

Robertus Gaguinus lib. 4. Compendij de rebus gestis 16

gestis Francorum, Carolus (inquit) Pontificem restituit; restituto sui gratificaturus Leo III. Sacerdotum habito concilio 8. Kalend. Ianuarij, cùm Francorum regnum tres & triginta annos administrasset, Augustum appellat, gratum nomen Romanis.

27 Philippus Bergomensis lib. 11. Supplementi, Pontifex (inquit) infamia liber, Carolo aliquam relaturus gratiam, cùm videret Imperatores Constantinopolitanos ægrè id nomen tueri; Idibus Decembris anno salutis nostræ 800. in Basilica S. Petri post sacra solennia, populi Romani precibus rogatus, Carolum Romanum Imperatorem declaratum diademate decorauit, acclamante ter populo; Carolo Augusto, à Deo coronato, Magno & pacifico Imperatori vita & victoria. In quibus verbis illud solum est obseruandum, retulisse Philippum Caroli coronationem ad annum Domini 800. non ad 801. vt superiores omnes Historici quòd annum veteres inchoarent à Natali Domini: hic verò auctor more nostro à Kalendis Ianuarij. Itaque nulla inter eos dissensio de anno est. cur autem Philippus Idibus Decembris, contra veterum omnium sententiam, scripserit Caroli coronationem esse factam, non certò scio; neque res tanta est, vt in ea diligentiùs inuestiganda desudandum sit.

28 Iohannes Cuspinianus, quem Illyricus nasimi facere solet, in vita Caroli Magni: Cùm magno (inquit) illo Natalis Saluatoris nostri die templum oraturus (Carolus) ingrederetur, nihilum nùs speranti Leo Pontifex coronam capiti suo imposuit, Imperatoremque Romanum pronunciauit, cui ab vniuerso populo acclamatum est, Carolo piissimo Augusto, à Deo coronato, &c. Item

in

in vita Caroli Calu. Interim (inquit) Carolus Italiam ingreditur, quem Iohannes octauus Summus Pontifex benignissimè accepit, diademate Imperiali, ac Augusti nomine adornatiacceptis tamen ab eo multis magnifique muneribus.

Iacobus VVympfelingius in Epitome rerum Germanicarum cap. 9. Pontifex (inquit) Carolo aliquam gratiâ relaturus, cùm videret Imperatores Constantinopolitanos ægrè id nomen tueri, ac ob rem Vrbem & Italiam ipsam magnas calamitates passam, in Basilica Petri post solennia sacra, populi Romani scito & precibus ipsum Carolum magna voce Imperatorem decernit, ac diademate donat. 29

Polydorus Virgilius lib. 4. de Inuentoribus rerum cap. 7. aliàs 10. Quas ob res, inquit, Leo tertius ipsum Carolum Magnum fecit Imperatorem. 30

Raphaël Volaterranus lib. 3. Geographiæ Leonem tertium, inquit, Pontificem à Romanis expulsum, ac eius auxilium implorantem per Legatos confestim, deinde per se tertiò veniès in Italiam, compressa seditione, ac inimicis expulsis (Carolus Magnus) restituit, pro quibus meritis ab ipso primùm Imperator consaluratus, nomen quod annos ferè 320. cessauerat, Occidenti restituit. 31

Donatus Acciaiolus in vita Caroli Magni. Primo aductu, inquit, omni motu sedato, noxijs supplicio affectis, Pontificem Romanum cum ingenti gloria in Vrbem (Carolus) restituit: à quo mox pro suis egregijs meritis, & singulari erga libertatem omnium Christianorum fide, Augustus appellatus, Imperatorium nomen, dignitatemque suscepit non solùm assentiente, sed etiam applaudente populo Romano. 32

Albertus Krantzius, auctor & Germanus, &
33 diligens, & Illyrico præter cæteros familiaris, tandem aliquando coronam hanc insignium virorum, ac testium, claudat. Is igitur lib. 2. Saxoniæ cap. 18. Tum verò (inquit) in die nati Saluatoris, primo post 800. inchoante anno, cùm nihil tale Carolus aut cogitaret aut speraret, magisque recusaret alienum inuadere Imperatoris honorem, infra Missarum solennia, dum ante Confessionem Beati Petri Apostoli ab oratione surgeret, Papa ei coronam imposuit, & Imperatorem Romanum pronunciauit. Idem lib. 1. Metropolis ca. 14. Olim, inquit, Imperatores non passi viuere Pontifices, ad supplicia deuocabant: & Græcis, postquam apud eos extincta stirpe Constantini, & deinde Magni Theodosij, non habuere Pontificem, nisi quem ipsi confirmassent, mutatæ sunt vices: vt non habeatur Imperator, nisi quem Romanus Pontifex confirmauit, & consecrauit. Domini est terra, & plenitudo eius. ipse transfert Regna, & Imperia, dignissimeque ad suum in terris Vicarium hoc sacrum ministerium delegauit.

Habemus igitur ex continuata serie Historicorum, translationem Imperij Romani a Græcis ad Francos, eamque Romano Pontifice auctore factam, non factam, nec fabulosam, vt Illyricus mentiebatur, sed certam, atque exploratam esse, vt iam in dubium reuocari, nisi ab Illyrico, homine impudentissimo, vel etiam parum sano, non possit.

CAPVT

CAPVT V.

Prolatorum testimonia & confessiones Principum de translatione Imperij à Græcis ad Germanos per Romanum Pontificem facta.

ETSI ad eam rem quam probandam suscepimus, tot clarissimorum Historicorum testimonia in medium allata sufficerent, statui tamen ipsorum etiam Imperatorum tum Latinorum, tum Græcorum, nec non quorundam aliorũ Principum confessionem, & sententiam addere; vt (si fieri possit) erubescat aduersarius id negare, quod ipsi Principes, quorum maximè interest, vltro gratissimè confitentur.

Primum testimonium Principum.

Principio Carolus Magnus, qui primus Imperium à Rom. Pontifice delatum suscepit, primus quoque id ab eo se accepisse testatus est. Siquidem cùm testamento Imperium Filijs diuisisset, rem totam à Leone Pontifice confirmari voluit, vt non sine consensu eius, à quo illud acceperat, Imperiũ alijs tradere videretur. Aimonius lib. 4. de rebus gestis Francorum cap. 94. Testamentum (inquit) Caroli Leoni Papæ missum est, vt approbaretur; quod & factum est. Ado Viennensis Chronico, 6. ætate, Imperator (inquit) inter filios suos regna diuidit; vt sciret quisque, si superstes esset, quam partem tueri, & regere debuisset. Testamentum inde factum, & iureiurando ab Optimatibus Francorum confirmatum, & Leoni Papæ missum, vt sua manu subscriberet. Denique Annales Francorum vetustissimi sic habent: Hæc omnia literis mandata sunt, & Leoni papæ, vt ipse sua manu subscriberet, per Eginarthum missa, quibus Pontifex lectis,

& assensum præbuit, & propria manu subscripsit.

Testimonium 2. Lotharius Ludouici filius, Caroli nepos, vt Ado scribit in Chronico, Ludouicum filium suum per se Regem Italiæ fecit; sed cùm Imperatorem quoque illum fieri vellet, Romam ad Pontificem misit per Drogonem patruum suum, atque eo modo Ludouicus Iunior à Sergio Papa Imperator creatus est. Vides igitur Lotharij primi confessione, Regem ab Imperatore fieri posse; Imperatorē non item, nisi Summi Pontificis confirmatio & consecratio accedat. Neque verum est quod quidam obijciunt, à Carolo Magno Ludouicum filiū Imperatorem & Augustum appellatum ante Pontificis confirmationem: nam (vt paulò ante diximus) testamentum quo Carolus Imperium filijs relinquebat, à Leone Papa, ipso Carolo petente, confirmatum est. Constat autem ex Historicis, Ludouicum non ante confirmatū illud testamentum, sed aliquanto post à patre appellatum Augustum, nam Annales Francorum ponunt testamenti cōfirmationem anno 806. Ludouici autem assumptionem ad Imperium anno 813. Itaque Ludouicum Imperatorem Leo III. confirmauit, ac postea Stephanus IV. coronauit.

Carolus Caluus, Ludouici iunioris in Imperio successor, insigne testimoniū nobis præbet, nam cùm esset ei cum Ludouico fratre, Germaniæ Rege, de Imperio adipiscendo contentio, mira celeritate Romam accurrit, & multis magnisque muneribus aditum sibi ad Pontificis gratiam, ac per eam ad Imperium patefecit. Sed verba Historicorum audiamus. Iohannes Cuspinianus in vita Caroli Calui, ipse (Carolus) omni mora abiecta, summa cum festinatione Alpibus superatis, in

Leo-

Longobardiam contendit, vt hinc recta Romam proficiſcatur pro corona Imperiali, in Franciam Cæſarum nomen allaturus. Ludouicus Germaniæ Rex filium mittit Carolum, vt iter prohibeat: & cùm is cederet, indignatus pater, alium quoq; filium cum exercitu mittit, qui Carolum auertat: ſed cùm copijs præſtaret, & potentiam ferre non poſſet; reuerſus ad patrem, miſſus in Franciam cum exercitu diris incurſionibus eam vexat. Interim Carolus Italiam ingreditur, quem Iohannes Octauus ſummus Pontifex benigniſſimè accepit, diademate Imperiali, ac Auguſti nomine adornat: acceptis tamen ab eo multis magniſque muneribus. Item Rhegino libr. 2. Chronici de re eadem ſic loquitur: Anno 877. Carolus (Caluus) Romam ſecundò profectus eſt, vbi iam pridem Imperatoris nomen à Præſule ſedis Apoſtolicæ Iohanne ingenti pretio emerat. Rurſum Marianus Scotus lib. 3. Chronici: Carolus (inquit) Romam peruenies, datis Iohãni Papæ magnis muneribus, Imperator factus eſt. Hic ego libenter quærerem ab Illyrico: Si nihil Imperatori, quod ad Imperium attinet, aut ſolam ceremoniam Coronatiõis Papa dare ſolet; quorſum Ludouicus Rex Germaniæ, tanto ſtudio fratrem Carolum Caluũ ab itinere Romano auertere conabatur? quorſum Carolus ipſe tanto labore ac diſpendio Romam ad Pontificem venit? quorſum tam diligẽter pretioſis etiam muneribus, Pontificis animum ſibi conciliauit? cur maluit potiùs cum fratris exercitu in certamen deſcendere, ac pati vt regnum ſuũ à fratris exercitu vaſtaretur, quàm Imperij coronam de manu Pontificis non accipere?

Albertus Imperator (vt auctor eſt in Chronico ſuo Albertus Argentinenſis, qui illo ipſo tempo- *Teſtimonium 4.*

re vixit) à Bonifacio Papa octauo vehementer cõtendit, vt Imperium sibi, & hæredibus confirmaret, id quod minimè impetrauit. voluit enim summus Pontifex Imperatorem Romanum eligi, non nasci. Sed ex illa Alberti contentione quis non videt quæ fuerit eius sententia de potestate summi Pontificis in euehendis hominibus ad Imperium?

Testimonium 5. Henricus Septimus Alberto successit electus ex Comite Lucenburgensi, de eo sic loquitur Conradus Vercerius in libr. de rebus gestis Henrici septimi, Lucemburgius (inquit) mittit in totam Narbonensem, qui à Clemente (Papa v.) postulent vt ratam sibi facere subrogationem pro more dignaretur.

Testimonium 6. Ludouicus Quartus, qui post Henricum Septimum imperauit, tamen cum Romano Pontifice perpetuas inimicitias gesserit, quòd ab eo modo non confirmatus, sed etiam excommunicatus, & deiectus de sede imperatoria fuisset; tamen nunquam destitit occasiones quærere, quibus in gratiam Pontificis rediret, & ab eo restitutionem in Imperium impetraret. Scribit enim Albertus Argentinensis in Chronico eundem Ludouicum defuncto Iohanne Papa 22. misisse ad Benedictum 12. qui Iohanni successerat, Legatos, qui demissimis precibus peterent absolutionem, & restitutionem.

Testimonium 7. Carolus Quartus (inquit Theodoricus de Niem in Nemore tractatu 6. cap. 33.) procurauit talem qualem electionem dicti Venceslai Regis per Vrbanum VI. orto iam Schismate, ac in eius principio fecit approbari. Et per hoc acquisiuit idem Vrbanus, quòd dictus Carolus Imperator adhærebat eidem.

Fri-

Fridericus Primus cùm in Italiam ad Pontificem Adrianum Quartum veniſſet, ita coronam per Oratorem ſuum à Pontifice petijt, vt apertiſſimè teſtaretur, agnoſcere ſe ſummam Imperij dignitatem, & (vt ipſe loquitur) plenitudinem, niſi a Summo Pontifice haberi non poſſe. Sic enim ea de re ſcribit Albertus Krantzius libr. 6. Saxoniæ, cap. 16. Pontifex dignatione ſua flectere contenderat Germanorum formidatam inſolentiam, & venit in caſtra Regis cum ſolenni, Pontificeque ſummo digno, comitatu. Rex concitus occurrit venienti, & ab iumento deſcendenti ſtrepam fertur tenuiſſe ſellæ, acceptumque reuerenter per manum in ſua tentoria perduxiſſe. Bambergenſis Epiſcopus verbum Regis proloquutus, ait: Honorabilem tuæ ſanctitatis præſentiam, Apoſtolice Pontifex, ſicut dudum deſideranter optauimus, ita nunc lætanter ſuſcipimus; gratias agentes omnium largitori bonorum Deo, qui nos deduxit, & adduxit in hunc locum, & ſacratiſſima viſitatione tua nos dignos fecit. Notum ergo tibi eſſe volumus, Reuerende pater, quia omnis Eccleſia, de finibus orbis ad honorem regni collecta, adduxit Principem ſuum ad tuam Beatitudinem, prouehendum per te ad culmen Imperij. Hoc meretur nobilitas, prudentia, fortitudo, Dei timor, & Catholicæ pacis amor in corde illius regnans, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ cultus non vulgaris. Ecce te venientem excepit venerabundus, tuis ſanctiſſimis veſtigijs humiliter prouolutus. Ergo venerande Pater, tu circa ipſum peragas, vt quæ ei deſunt de plenitudine Imperialis culminis, per tuæ Beatitudinis munificentiam ſuppleantur. Et infrà cap. 17. Conſedentibus iterum (inquit) Papa verbum fecit; Solebant, inquit,

Teſtimonium 8.

qui ad coronam petendam veneraut priscæ ætatis Principes, insigni aliquo facto Romanæ Ecclesiæ beneuolentiam promereri, vt suo velut officio præuenientes benedictionem, iam debitam coronam omnibus præclaro facinore testarentur. Sic Carolus dum domuit Longobardos: Otho dum compescuit Berengarios, nouissimus Lotharius dum Normannos reprimeret, coronam Imperij meruêre, quocirca Serenissimus Rex Apuliam, Rom. Ecclesiæ peculiarem prouinciam iam à Normannis occupatam, nobis Ecclesiæque restituat: deinde, quæ nostra sunt, facilè exequemur. Principes respondent, ab longo itinere, & multiplici per viam labore attenuatas esse vires exercitus, nec posse Regem illis copijs magnam inuadere Prouinciam. Impleat in Rege benedictionē Pontifex, non se certasse priorem officio præuitabit: restitutos in sua Principes cumulatioribus armis cum suo Rege redituros, facturosque quæ in rem Ecclesiæ videbuntur. Cessit Papa contentioni, facturum spondens quæ peterentur. Hæc tam prolixè recitare volui, vt omnes intelligerent, quanti fecerint semper Reges Germaniæ Pontificiam coronationem. nam si nihil ea coronatione Papa confert, aut inanem solùm cerimoniā eamque debitam electo iam Principi exhibet: cur is, qui coronandus est, ad Imperiale culmen prouehendus dicitur? nihil ne tribuit, qui ad culmen Imperij aliquem prouehit? Deinde cur tam humiliter corona à Pontifice postulatur? cur singulari aliquo facinore Romanæ Ecclesiæ beneuolentia est ante promerenda? cur denique petenti Pontifici, vt Rex Apuliam de potestate Normannorum eriperet, Ecclesiæque restitueret, si coronam Imperij adipisci vellet, nemo Principum

respon-

respondit iniquam esse conditionem, sed cùm afflictum exercitum dicerent, tempus commodius postularunt? Neque verò Latini solùm Imperatores, sed etiam Græci Romanum Pontificem auctorem Occidentalis Imperij agnouerunt, & professi sunt.

Michael siquidem Imperator Constantinopolitanus cùm accepisset Carolum Magnum à Leone Pontifice Imperatorem Occidentis appellatum: Legatos ad eum misit, qui pacem ac fœdus inirent inter vtrumque Imperatorem, pacis verò capitula non à solo Cæsare, sed etiam à Pontifice voluit approbari, tunc enim demum stabilem pacem futuram inter se & Carolum centuit, si is eam probasset, cuius auctoritate Carolus imperabat. Ado Viennensis in Chronico anno 812. Michael (inquit) Imperator creatur, cuius legati Aquisgranum ad Imperatorem Carolum missi, laudes more suo dixerunt, Imperatorem, & Basileum illum appellantes & pacis libello ab Imperatore accepto, & denuò à Leone Papa Romæ, reuersi sunt. Item Regino Prumiensis Abbas, lib. 2. Chronici, Anno (inquit) 812. Legati Græcorum de pace libellum acceperunt à Carolo, & deinde à Leone Papa. *Testimonium 9.*

Emanuel Comnenus, qui tum Orientale Imperium gubernabat, cum Occidentali Fridericus primus præesset, obtulit per Legatos non semel, sed bis Alexandro Pontifici magnam vim pecuniarum, exercitum non contemnendum, & quod pluris faciendum erat, vnionem Ecclesiæ Græcæ cum Latina, sub vno summo Pastore Rom. Pontifice, si modò is Occidentale Imperium, à quo Fridericus Primus iure excidisse videbatur, iterum cum Orienti coniungi, atque Imperatori Con- *Testimonium 10.*

stantinopolitano restitueretur. Testes sunt Blondus decade 2. libr. 5. Abbreuiator Blondi Aeneas Syluius, ibidem Platina in Alexandro 3. & Iohannes Nauclerus in Chronico, generatione 39. pag. 848.

Testimonium II.

Philippus Rex Francorum vacante sede Imperiali ob mortem Alberti Imperatoris, & Romano Pontifice Clemēte Quinto per id tempus in Gallijs commorante, ratus venisse tempus quo Imperium ad Gallos à Germanis transferretur, cum proceribus suis consilium habuit, in quo tandem illud decretum est, vt id à Pontifice per solemnes nuncios peteretur, cui enim (inquit Rex) hac materia, si vacāris Imperij conditio permitteretur? idem fecerunt olim Pontifices alij. Verùm summus Pontifex, cum id quod in Consilio Regis decretum erat continuo resciisset, ne aut Regem offenderet, aut contra voluntatem suam aliquid ei concedere cogeretur, Electoribus Imperij scripsit, vt maturarent electionem, & Henricum Luxemburgii Comitem, si eis videretur, eligerent, alioqui periculum esse ne vna cum Imperio potestatem etiam eligendi deinceps amitterent. Delatis ad Germanos epistolis, reque intellecta, comitiorum tempora maturantur, eligitur Luxemburgius, quæ omnia accuratè scripsit Conradus Vercerius in lib. de rebus gestis Henrici Septimi. Colligimus autem ex hac historia, non modo Regem Galliarum cum vniuerso cœtu procerum Franciæ, sed etiam Imperij Electores in ea sententia fuisse, vt existimarent à Summo Pontifice translatum fuisse Imperium à Græcis in Germanos, & rursum ab eodem Pontifice à Germanis in Gallos posse transferri, nam & Rex in publico procerum conuentu id affirmauit, & Electores testimo-

ta cle-

rælectione Henrici Septimi, idem apertissimè comprobarunt.

Accedit ad hæc clarissimum testimonium eorundem Electorum in quodam publico instrumento, quod infrà subjiciemus, ac suprà cranimus, hoc enim eius instrumenti principium est, Complectens ab olim sibi Romana Mater Ecclesia quadam quasi germana charitate Germaniam, illam eo terreno dignitatis nomine decorauit, quod est super omne nomen, temporaliter tantũ præsidentiũ super terrã. Hæc igitur tot Principum ingenua verissima q confessio, quamuis nulla alia argumenta suppeterent, an non satis esse ad causam istam finiendam deberet? Verumtamen addã etiam Summorũ Pontificum testimonia, nõ quòd ea magni fieri credam ab aduersarijs, sed tũ propter Catholicos, quibus sacrosancta est (vt debet) Pontificum auctoritas; tum etiam vt aduersarius videat, quæ Pontifices dicunt, à probatis historijs, & Principum confessione non dissentire, quam etiam ob causam hoc genus testimoniorũ, quod, si auctoritatem spectes, primum locum mereatur, in terrium differi. *Testimonium.*

CAPVT VI.

Idem asseritur testimonijs Pontificum.

PRIMVM igitur Pontificum testimonium illud esse poterit, quod de Gregorio quarto refert Paulus AEmilius, sic enim ait lib. 1. de rebus gestis Francorum: Lugduni consilium Episcoporũ, quos Ludouici Imperatoris filij contraxerant, habitum, Imperiumque patri abrogarum, quo decretum mox à Gregorio Pontifice Maximo rescis. *Primum testimonium Pontificum.*

rescissum est. Eodem pertinet quod scribit Marianus Scotus lib. 3. Chronici, Rex (inquit) Ludouicus Reginam Aquis obuiam ei venientem iubente Papa Gregorio accepit, siquidem filij Ludouici non solùm Imperium patri abrogauerant, sed etiam vxorem Iuditham ei ademerat. Sed vtrumque iubente Gregorio recepit, ex quo refellitur (vt obiter hoc annotemus) quod Sigebertus in Chronico scribit, Gregorium Papam cum filijs Ludouici aduersus patrem eorum cospirasse, nec solùm Marianus Scotus, & Paulus AEmilius, sed etiam Rhegino lib. 2. Chronic. & Aimoinus lib. 5. de rebus gestis Francorum cap. 14. & 16. alijque Sigeberto antiquiores Historici Gregorium Papam Ludouico Imperatori fauisse testantur. Sed hæc (vt dixi) obiter admonui; illud est proprium huius loci, à Gregorio Papa decretum Fracorum esse rescissum, quo illi Ludouico Imperium abrogauerant: nec enim id Gregorius ausus fuisset, nisi ab Apostolica sede Imperium ad Francos delatum, atque ab eadem sede pendere intellexisset.

Testimonium 2. Adrianus secundus 2. Pontifex Maximus cùm accepisset Imperium Ludouici iunioris Imperatoris à Carolo Caluo Rege armis tentari, continuò ad Carolum legatos, & literas misit plenas auctoritatis: de quibus sic loquitur Aimoinus lib. 5. cap. 24. In epistolis (inquit) Papæ continebatur, vt regnum quondam Lotharij, quod Ludouico Imperatori, spirituali filio eius, hæreditario iure debebatur, & quod ad eum post mortem eiusdem Lotharij redijt, vel homines in eo degentes, mortalium nullus inuaderet, nullus commoueret, nullus ad se conaretur inflectere, quod si quis præsumeret, non solùm per suæ auctoritatis ministerium infirmaretur, verumetiam

vin-

vinculis anathematis obligatus, nomine Christianitatis priuatus, cum diabolo omninò locaretur. Et infrà cap. 27. idem Aimoinus narrat, Carolum quidem his litteris acceptis moleste tulisse, quòd regnum suum propagare prohiberetur: interim tamen nõ contempsisse Apostolicum mandatum, sed legatos cum magnis muneribus ad summum Pontificem destinasse.

Adrianus I V. in epistola ad Episcopos Germaniæ, quam refert Ioa. Auentinus libr. 4. annalium Boiorum, Ideo (inquit) Imperium à regno Græcorum translatum est in Alemannos, vt Rex Teutonicorum non ante quàm à Pontifice Rom. consecraretur, Imperator vocaretur, & esset Augustus. Pontifex Romanus promouit Carolum, fecit ei nomen grande, vt esset Imperator. *Testimonium 3.*

Alexander I I I. legatis Imperatoris Græcorũ, qui occidentale Imperium iterum cum orientali coniungi cupiebat, ita respondit, Platina teste, se nolle id in vnum coniungere, quod olim de industria maiores sui diiunxissent. *Testimonium 4.*

Innocentius I I I. in epistola ad Ducem Thuringiæ, vnde extat caput, Venerabilem, extra de electione, Illis (inquit) Principibus ius & potestatem eligendi Regem in Imperatorem postmodũ promouendum, recognoscimus, vt debemus; ad quos de iure, ac antiqua consuetudine noscitur pertinere, præsertim cùm ad eos ius & potestas huiusmodi ab Apostolica sede peruenerit, quæ Romanum Imperiũ in personam magnifici Caroli à Græcis transtulit ad Germanos. *Testimonium 5.*

Clemens V. vniuersali Concilio approbante decretum edidit de iuramento, quod Imperatores Pontificibus præstant; vnde extat Clementina, Romani principes de iureiurando. eius decreti *Testimonium 6.*

hoc

hoc est initium: Romani principes Orthodoxæ fidei professores sacrosanctam Romanam Ecclesiam, cuius caput est Christus redemptor noster, ac Rom. Pontificem eiusdem Redemptoris vicarium feruore fidei, & claræ deuotionis promptitudine venerantes, eidem Rom. Pontifici, à quo approbationem personæ ad imperialis celsitudinis apicem assumendæ, nec non vnctionem, consecrationem, & Imperij coronationem accipiunt, sua submittere capita, non reputarunt indignum, seque illi, & eidem Ecclesiæ, quæ à Græcis Imperium transtulit in Germanos, & à qua ad certos eorum Principes ius, & potestas eligendi Regem in Imperatorem postmodum promouendum, peruenit, adstringere vinculo iuramenti, prout tam mos obseruationis antiquæ, temporib. nouissimis renouatæ, quàm forma iuramenti huiusmodi sacris inserta canonibus manifestant.

Testimonium 7. Pius II. in epistola ad regem Turcorum Mahumethum, quæ est inter eius epistolas 396. Hortatur ad fidem Christi amplectendam eundem Mahumethum, eique si id faciat, ius ac titulum Orientalis Imperij pollicetur. Nos (inquit) te Græcorum & Orientis Imperatorem appellabimus, & quod modò vi occupas, & cum iniuria tenes, possidebis iure. Et infrà: Et sicut antecessores nostri Stephanus, Adrianus, Leo aduersus Hæstulphum, & desiderium gentis Longobardicæ Reges, Pipinum, & Carolum magnum accersiuerunt, & liberati de manu tyrannica Imperium à Græcis ad ipsos liberatores transtulerunt: ita & nos in Ecclesiæ necessitatibus tuo patrocinio veremur, & vicem redderemus accepti beneficij.] Cùm igitur in gratiam Cæsarum & in odium Pontificum controuersia hæc ab Illyrico in medi-

dium

dium fit allata, si inter se ipsi consentiunt, vt reuera eos consentire vtrorumque testimonijs demonstrauimus; quid nos amplius disceptare necesse est? Sed accedimus tamen ad rationē, & titulos omnes excutiamus, quibus aduersarij fingunt, Imperium Romanum ad Carolum peruenisse.

CAPVT VII.

Imperium Germanorum non esse acquisitum iure belli.

SEX omninò tituli sunt, quibus homines regna atque Imperia possidere solent, Ius belli, Beneficium diuinum, Successio hæreditaria, Electio populi, Donum Principis, Summi totius Ecclesiæ Præsulis decretum. Aut enim aliquis per se Imperium occupat, aut accipit illud ab alio, si per se occupat, iure belli dicitur possidere, qui est primus titulus; quo titulo Cyrus, Alexander, Iulius, alijque nonnulli summa Imperia tenuerunt. Si accipit ab alio, aut à Deo singulari vocatione, aut ab hominibus: si à Deo, iam est secundus titulus, isq; omnium iustissimus, quo titulo, Moyses, Aaron, Saul, Dauid, Petrus principatum vel Ecclesiasticum, vel Politicum adepti sunt. Si verò ab hominibus, aut naturali successione, aut electione voluntaria: si naturali successione, iure hæreditario regnare dicitur, qui est titulus tertius, quo Salomon Dauidi, Tiberius Augusto, Ludouicus Carolo, atque alij alijs successerunt: si electione voluntaria, aut multitudo eligit, aut princeps: si multitudo, inde est quartus titulus, quo Claudius, Galba, Vespasianus, ac cæteri deinceps Romani Imperatores vt plurimum electi sunt. Si à solo Principe, aut is Politicus est, aut Ecclesiasticus: si Po-

si Politicus, oritur quintus titulus, quo titulo imperarunt Lucius Verus à Marco Antonino, Maximianus à Diocletiano, Valés à Valentiniano, Theodosius à Gratiano, & si qui sunt alij Principes à præcedentib. principibus ad Imperium vocati. Si deniq; à Principe Ecclesiastico Imperator dicatur existet titulus sextus, quo nos asserimus, Carolum Magnum, & qui eum sequuti sunt, Germanos Imperatores ius imperij esse adeptos. Quæ cùm ita sint, si primos quinque titulos in Imperio Germanorum locum nō habere demonstrauerimus, efficiemus profectò, Carolum Magnum aut à Pontifice Maximo Imperium habuisse, aut omninò nō habuisse. quomodo enim habuit, quod nec ipse armis occupauit, nec successione hæreditaria, nec diuina aut humana electione suscepit? quod si Carolus Magnus Imperator non fuit, certè nec cæteri Francorum, Germanorumve Reges, Imperatores fuerunt; nec Rodulphus, qui nunc est in Imperio, iure Imperator dici potest. Viderit igitur Illyricus, ne dum Imperatoribus adulatur, eosque multis falsis titulis onerat, eosdem vero iure imperandi priuet, ac de solio Cęsarum deturbet imprudens. Ordiamur à primo titulo, quem Illyricus præter cæteros asserit, ac pro viribus propugnat. Obtinuit Carolus Magnus paterna hæreditate regnum Francorum, expugnauit deinde Longobardos, atque ex ea victoria Rex etiā Longobardorum appellari cœpit: at cum Romanis nunquam pugnauit, Romanam vrbem vi nunquā intrauit, semper socius & amicus, deinde etiam patricius Romanorum, hostis & inimicus nunquam fuit. id quod Historici omnes clamant, ac præsertim Albertus Krantzius lib. 2. Saxoniæ, & Eginarthus in vita Caroli. nec poterit Illyricus

vnam

vnam syllabam contrà producere. qua ratione igitur iure belli Romanos subiectos habuit, qui cum Romanis bellum nunquã habuit? At (inquies) regnum Longobardorum in Italia, quod Carolus armis adeptus est, aliquando Romana prouincia fuit. Sed si omnes qui Romanas prouincias occuparunt, Imperatores Romani dicendi essent; nimium multos imperatores haberemus. nam (vt cætera nunc omittam) Gallia, Hispania, Anglia, quæ nunc à Regibus tenentur, Romanæ prouinciæ aliquando fuerunt: num igitur rectè facerent Reges Gallorum, Hispanorum, atque Anglorum, si se Romanos Cæsares appellarent? non opinor hoc dicturum Illyricum, aut eorum aliquem, qui decus Imperij in sola Germania conseruari cupiunt. Quare neque Carolus eo solùm nomine Romanus Imperator dici potuit, quòd Longobardis regnum Italiæ eripuerit, quòd antea Romanorum prouincia fuerat. Deindè si Carolus iure belli Romanum Imperium sibi parauit: quo tempore id fecit? ante coronationem à Leone Papa acceptam, an postea? si antea, cur igitur vsque ad eam diem neque ipse se in suis diplomatibus, quorum nonnulla apud Iohannem Auentinum exstant, Imperatorem Romanorum vocat, neque ab vllo Historicorum hoc nomine appellatur? si postea, cur igitur ab eo die, cùm Imperium nondum haberet, Imperator, & Augustus cum in proprijs litteris, tum in omnibus historijs incipit appellari? sed fortasse neque antea neque postea, sed illo ipso tempore quo armis Imperium occupauit, coronam etiam & consecrationem accepit. Id verò dici non potest: nam ex Adone, alijsque Historicis suprà notatis constat Carolum quo anno à Pontifice coronatus est, Romam venisse, non vt

hostem ad expugnandam Vrbem, sed vt Patricius tum orationis gratia, vt inquit Adonitum etiam, vt exitus probauit, ad causam cognoscendam, quæ inter Pontificem, & seditiosos quosdam ciues fuerat exorta. Ac ne forte hic aduersarius audito nomine iudicij, à Rege Pontificem iudicandum esse clamet, placet ex lib. 3. Pauli AEmilij adscribere, qualis eius iudicij forma fuerit. Cognituruus (inquit AEmilius) de Leone venerat Rex; cùm verò ad rogandas sententias descendit, tunc Episcopi magis sacrosanctæ potestatis, quàm Regiæ maiestatis memores, consentienti ore reclamauere, summum optimumque Regem esse Carolum; sed cuinam tandem de Pontifice Maximo iudicium facere fas esse? susciperet Leo in gremium causam suam: quique in cæteros clauium ius haberet, de se quoque ipse incorrupte iudicaret, solo numine vel teste conscientiæ, vel vindice. ita Leo (haud ægrè ferente Franco demptum sibi graue onus de Pontifice Maximo iudicandi) suggestum conscēdit, crimen iureiurando diluit. hæc AEmilius, cui consentiunt Platina in vita Leonis Tertij, Iacobus VVimpfelingius in Epitome rerum Germanicarum cap. 9. & alij. Sed hæc præter causam dicta sunt, vt lapidem in via occurrentem remoueremus. quod autem ad rem præsentem pertinet, ex Historicis omnibus apertè colligitur, Carolum non illo ipso anno quo coronatus est, Imperium armis occupasse. nam præter ea quæ dicta sunt, scribit Abbas Rheginō libr. 2. Chronici, Carolum ex Rauenna misso filio Pipino cum exercitu Beneuentum, sine milite Romam venisse, atque à Pontifice, Clero, Senatu, Populo, amicè magnificeque susceptum. quamquam neque in hoc anxiè laborandum erat. Siquidem aduersa-

rius

rius in hoc ipſo libro de tranſlatione Imperij, quem refutandum ſuſcepimus, pluribus locis quod volumus confitetur: ſic enim ait pag. 7. Carolus iure, ac vi belli occupauit Occidentale Imperium, antequam Leo eum coronaret.] & pag. 15. Conſtat (inquit) Carolum amplius viginti annis ante illã Leoninã (penè dixiſſem vulpinam) Papæ coronationem, totum Occidentale Imperium occupaſſe, & tenuiſſe. Redit igitur argumentum noſtrum, ſi amplius viginti annis ante illam, quam tu vocas Leoninam, coronationem occupauerat Carolus totum Occidentale Imperium, atque ea de cauſa Imperator Romanorum erat; cur amplius viginti annis Imperatorio nomine abſtinuit? cur omnes Hiſtorici à coronatione Caroli primum annum eius Imperij numerant? cur annos ſolum 14. quot videlicet à coronatione ad obitum eius fluxerunt, Carolo Imperatori tribuunt? cur vſque ad eam diem in Oriente Imperium fuiſſe, ac tum demum in Occidẽtem tranſlatum eſſe dicunt? Hæc enim omnia falſa ſint neceſſe eſt, ſi (vt Illyricus dicit) viginti annis ante Leoninam coronationem Carolus Magnus Imperator fuerat. Audi Abbarem Vrſpergenſem, à quo non diſſentiunt cæteri ſcriptores: Anno (inquit) Dominicæ Incarnationis 801. ab vrbe verò condita 1552. Carolus Magnus, Rex Francorum, Pipini Regis filius 74. ab Auguſto Romanorum Imperator conſecratus eſt, anno regni ſui 32. Sic imperauit annis 14. Et infrà: Hic eſt annus regni eius 33. Imperij verò primus. Et ibidem paulo antè, Hucuſq; Romanorum Imperium à temporibus Cõſtantini Magni, Helenæ filij, apud Cõſtantinopolim, in Græcorum Imperatoribus manſit: ex hoc iam ad Reges Francorum, & ad Imperatores

per Carolum tranſijt. Sed habet fortaſſe Illyricus firmiſſima præſidia, quibus ſententiam ſuam tueatur. Imò verò tam ſunt inepta & ridicula argumenta quæ profert, vt me illa propemodum pudeat commemorare.

Argumentum 1. Illyrici.

Primùm igitur in epiſtola dedicatoria argumentum ducit ex hiſtoria Lucij Flori, qui in eo prælio, quo Pompeius à Cæſare victus eſt, & Romana Monarchia quodammodo conſtituta, initium victoriæ Cæſaris factũ eſſe ſcribit à quibuſdam Germanorum cohortibus, quæ in exercitu Cęſaris militabant. Poſſis (inquit Illyricus) veriſſimè dicere non tantum tempore Caroli Magni Germanorum ſanguine ac virtute Imperium acquiſitum, ſed etiam mox ab initio conſtitutũ: nam nemo dubitat, à Iulio Cæſare, idque potiſſimum Pharſalico prælio cõtra pompeiũ, Imperiũ Rom. partũ, conſtitutumq; eſſe. At ibi ſex illæ (teſte Lucio Floro) Germanorũ cohortes in ſubſidijs collocatæ, quæ ſubitò, & quaſi vno impetu tum numeroſiſſimum equitatum Pompei in montes fugarunt, tum ingentem ſagittariorum, ac leuis armaturæ eiuſdem numerum conciderunt, & denique etiam legiones ipſas Pompeij validiſſimas in fugam conuerterunt, principium & caput totius eius victoriæ, vt oẽs Hiſtorici teſtantur, fuerunt.] Quis hoc Illyrici argumentum non rideat? nam in primis omninò credibile eſt, eas cohortes (tres autem fuerunt, vt Cæſar ſignificat libr. 3. de bello Ciuili, non ſex, vt Illyricus ex Floro falsò citat) quæ initium victoriæ dederunt, non Germanorum militum fuiſſe; & vel corruptum eſſe Flori codicem, vitio librariorum, vel Florum ipſum errore eſſe deceptum. nam Appianus Alexandrinus, lib. 2. de bello Ciuili, & Dion Caſſius libr. 41. hiſto-

hiſtoriarum, enumerant diligenter eas gẽtes quæ in exercitu Cæſaris erant, ac Germanorum nullam omninò mentionem faciunt, ſed ſolùm Italorum, Gallorum, Hiſpanorum, atq; Græcorum. Deinde Appianus loco notato ſcribit Cæſarem maximam ſpem victoriæ in Italicis militibus poſuiſſe; ipſe autem Cæſar libr. 3. de bello Ciuili, diſertis verbis teſtatur, poſuiſſe ſe ſpem victoriæ in illis tribus cohortibus, quas in ſubſidium collocauerat, & à quibus, vt ipſe præuiderat atque monuerat, initium victoriæ factum eſt. ex collatione igitur Appiani & Cæſaris eas cohortes, quę victoriam Cæſari attulerunt, Italicorum, non Germanorum fuiſſe, manifeſtè colligitur. Ad hæc Cæſar lib. 7. de bello Gallico indicat ſe interdum vſum eſſe in bello aduerſus Gallos opera Germanorũ, ſed equitum dumtaxat, aut peditum leuis armaturæ, qui inter equos pugnare ſoliti eſſent. At cohortes illæ, de quibus nunc loquimur, non equitum, nec peditum leuis armaturæ, ſed inſtructiſſimarum legionum cohortes erant, vt idem Cæſar in 3. libro de bello Ciuili demonſtrat. deniq; cùm prælium illud Pharſalicum celeberrimũ fuerit, & ab ipſo Cæſare, ab abbreuiatore Liuij, à Plutarcho, Appiano, Paterculo, Lucano, Tranquillo, Dione, Eutropio, Oroſio, totque alijs illuſtribus ſcriptoribus memoriæ proditum ſit: qui factum eſt, quæſo, vt nulli eorum in mentẽ venerint Germanicæ iſtæ cohortes, quæ ſua virtute tantam victoriam pepererunt? verùm quid opus eſt de hac re amplius litigare? etiamſi verum eſſet quod Florus dicit, quid tandem Illyricus lucraretur? num propterea Germani Romanum Imperium ſibi iure vindicare poſſunt, quia in exercitu Iulij tres Germanorum cohortes acerrimè pugnauerunt?

quid enim aliud eis præter ſtipendium pro opere, gratia pro fide, laus pro virtute debebatur? quæ omnia cùm à liberaliſſimo Imperatore ſine dubitatione cumulatiſſimè fuerint perſoluta: quid quærunt amplius? Deniq; ſi præter ſtipendium, Imperium ipſum Romanum Germani milites illo die ſibi pararunt: cur illud à Iulio, vel Auguſto, vel cæteris Principibus non repetebant? cur annis amplius octingentis de re tanta ſiluerunt? cur omnes ſcriptores, vt ſuprà docuimus, primordia Germanici Imperij à Carolo Magno deducunt? Sed nolo diutiùs in his nugis tempus terere; præſertim cùm his nugis aliæ nugæ ſuſceſſuræ ſunt, quæ me, velim nolim, non paruo tempore detinebunt.

Argumentum 2. Illyrici.

Igitur 2. Illyrici argumentum ducitur ab ea victoria quam Germani duce Arminio de tribus Romanorum legionibus retulerunt. quod argumentum his verbis Illyricus proponit in eadem epiſtola dedicatoria: Huc (inquit) referre poſſis, quod & mox poſt Iulium, ſub Auguſto, Germani duas Aquilas Romanis iuſtiſſimo bello abſtulerunt. Sicut inter alios hiſtoricos idem Lucius Florus inquit: Duas Aquilas Germani cæſo exercitu Romanis abſtulerunt, & adhuc retinent. Quibus iure belli, virtuteq; partis inſignibus, etiamnum Germanorum Imperium in proteſtationem defenſionemque iuris ſui contra omnes aduerſarios conſtanter vtitur, cùm ante Romani ſimplicibus Aquilis in ſuis inſignibus vterentur.] Et infrà, Quandocumque ergo volet Romanus Sacrificus, alijque Imperij æmuli cognoſcere Germanorum Monarchiæ originem, ac ius; intueantur modò, ac contemplentur eius glorioſa inſignia, bicipitem Aquilam oſtentantia, & mox ea illos

illos de origine iureque ſuo abundè edocebunt, ac vel inuitos conuincent.] Hæc ille. Enumeremus nos modò huius argumẽti peccata, primùm ſuperiori argumento repugnat. nam ſi Pharſalica victoria Imperium Germanis peperit, vt ſuperiore argumento concludere conabatur Illyricus, qui fieri poteſt, vt origo Germanici Imperij tum ceperit, cùm Germani Romanis duas aquilas eripuerunt; quod longo poſt tempore factum eſt? Deinde falſum eſt, iuſtiſſimo bello virtuteque Germanorũ (vt Illyricus iactat) duas Aquilas Romanis ereptas. non enim bellum, ſed rebellio illa Germanorum fuit, vt Paulus Oroſius ſcribit lib. 6. ſiue potius perfidiæ ſcelus, vt eam Velleius appellat lib. 2. neque enim in acie collatis ſigni Germani vicerunt, ſed improuiſos adorti Romanos conciderunt. ſic enim Florus tradit lib. 4. Itaque (inquit) improuidum, & nihil tale metuẽtem improuiſo adorti, cùm ille (O ſecuritas?) ad tribunal citaret, vndique inuadunt, caſtra rapiunt, tres legiones opprimuntur. Varus perditas res eodem quo Carrenſem diem Paulus, & fato eſt & animo ſequutus, nihil illa cæde per paludes, perque ſilvas cruentius, nihil inſultatione barbarorum intolerantius, præcipuè tamen in cauſarũ patronos alijs oculos, alijs manus amputabant: vnius os ſutum, recuſa priùs lingua, quam in manu tenẽs barbarus; Tandem (inquit) vipera ſibilare deſiſte. ipſius quoq; Cõſulis corpus, quod militũ pietas humi abdiderat, effoſſum. ſigna, & aquilas duas adhuc barbari poſſident: tertiam ſignifer, priùs quã in manus hoſtium veniret, euulſit, merſamq; intra baltei ſui latebras gerens, in cruenta palude ſic latuit. Hæc Florus, cuius verbis nõ legitimum prælium, ſed excitatam repentè ſeditionem,

& furorem barbaricum descriptum videmus. Adhæc figmentum est Illyrici, quòd Romani Imperatores bicipitem aquilam in insignibus ferant ob duas illas aquilas ab Arminio quondam Vari Legionibus detractas. non enim duas aquilas in insignibus Imperatores gerunt, sed vnam diuitam in duo capita: cuius rei causa illa est, quòd Imperium esset inter duos Principes diuisum, quorum alter in Occidente, alter in Oriente, sedem habebat. quod præter alios scriptores. ipse etiam Illyricus probat Cent. 9. cap. 16. colum. 621. Denique non rectè colligit Illyricus, Germanos ius adeptos in Imperium Romanum, quia duas aquilas Romanis eripuerunt. nam si ita liceret colligere, multo iustiùs sibi Carthaginenses, Parthi, Persæ, aliæq; gentes Romanum Imperium vindicarent, quàm Germani. Siquidem Annibal Carthaginensium Imperator non duas aquilas ex insidijs rapuit, sed Ticinum primò, deinde ad Trebiam, tertiò ad Trasimenum, quartò ad Cannas totos consulares exercitus fudit, idque tanta Romanæ nobilitatis strage, vt ex postrema hac victoria duos modios annulorum aureorum Carthaginem miserit, cuius rei, vt omittam cæteros, testis est Lucius Florus lib. 2. Parthi postmodum, Oro de Rege, eodem Floro teste lib. 3. ca. 11. cum Crasso Rom. Imperatore cõgressi, vndecim legionibus Romanorum deletis, signis quoque, & aquilis ereptis, & ipso imperatore occiso, victoriâ de Romanis maximam retulerunt. Sapores verò Persarum Rex, non exercitum solùm Romanorum profligauit, sed etiam Romanum Principem Valerianum vicepit, eumque ad extremam vsque senectutem ignominiosissimam seruitutem seruire coëgit, vt scribit Eutropius lib. 9. Orosius lib. 7. alijque permulti

multi, nec tamen vnquam vel Annibal, vel Orodes, vel Sapores Romanorum se Imperatores appellarunt. Verum ne Arminius quidem id nomen sibi vsurpare auderet, nisi iam tandem post mille quingentos annos eum purpura & diademate vel inuitum ornare decreuisset Illyricus.

Veniamus ad 3. Illyrici argumentum, quod ex verbo Dei, admirabili artificio scilicet, cõtexitur. Regna atque Imperia (inquit Illyricus pag. 2. 3. 4. & 5. non sacrificorum ceremonijs, sed gladio, ac iure belli Deus transferre solet, testatur id Deus illa nobili monarchiarum pictura diuinitus Danieli monstrata, Dan. 2. & 4. Idem perpetua experientia confirmat. sic Nembrotus, Ninus, Semiramis, & alij facti sunt robusti venatores corã Deo. Sic iure ac vi belli, aut gladij, Imperium transiuit à Babylonijs ad Persas, à Persis ad Macedonas, à Macedonibus ad Romanos, & à Romanis ad Germanos. Hanc rationem transferendi regna ac dominia declarat Deus Hierem. 27. & Hæc 45. Hac igitur diuinitus ordinata via, Germanica natio longè amplissima & robustissima, Occidentale Imperium occupauit.] Hæc ille. Hic ego primùm quæro, an Deus plerumque solùm, an verò omninò semper Regna transferre soleat vi gladij. si enim plerumque, non autem semper, dixeris; iam argumentum per se concidet. non enim rectè colliges: Plerumque Regna transferuntur vi gladij: igitur Regni Romani translatio à Græcis ad Francos vi gladij facta est. quod enim plerumq; fit, pôt etiam aliquando non fieri. Sin autem, semper omninò, responderis, falsum assumes. nam translatio Reipubl. Hebræorum à Iudicum potestate ad Regiam gubernationem; & rursum traslatio eiusdem Imperij à Saule ad Dauidem; ac deinde à Ioramo

Argumentum 3. Illyrici.

iure,an iniuria regna occupaſſe velit. ſi enim iniuria reſponderit; iniuriam faciet Carolo,&, qui ei ſucceſſerunt, Germanis omnibus Imperatoribus:cùm titulum iuſtiſſimum, quem nos Hiſtoricorum omnium teſtimonio Imperatores noſtros habere defendimus,ipſe illis detrahat, & pro eo latrocinium Tyrannidemque ſubſtituat. ſin autem iure,dixerit, quod eius verba ſatis aperte indicare videntur; tum ſine dubio cum verbo Dei, & ipſa ratione pugnabit.nam etſi Deus ſit, qui, vt ſcripturæ loquuntur,transfert Regna, atq; Imperia,quiq; Nabuchodonoſor,& Cyro, alijsq; monarchis,regna maxima attribuit:non tamen propterea illi iuſtè regna aliena inuadebant, & igni ac ferro omnia deuaſtantes,viam ſibi ad ſummã potentiã,& gloriã patefaciebãt.Certè de his monarchis S. Auguſtinus ita ſcripſit lib.4 dę Ciuitat. Dei cap.6.Inferre bella finitimis & inde in cætera procedere, ac populos ſibi non moleſtos ſola Regni cupiditate cõterere,& ſubdere, quid aliud quàm grande latrocinium nominandum eſt? Neque huic ſententię teſtimonia illa repugnant quę Deum auctorem tranſlationis ac mutationis Regnorum faciunt.Deus enim vtitur mala voluntate(quam tamen ipſe non fecit) aliquorum hominum,ad aliorum peccata punienda: & ſic interdum admirabili ratione prouidentiæ ſuæ quibuſdam Regna adimit,quibuſdam largitur; vt & qui Regno cadit,iuſtiſſimè cadat;nec tamẽ iuſtè poſſideat,qui regnum inuadit.ac longè alia ratione Deus prouinciam Paleſtinæ filijs Iſrael poſſidendam tradidit, quàm illam eandem vel Salmanaſſar, vel Nabuchodonoſor poſtea tradiderit. ſiquidem filij Iſrael duce Ioſue laudabili obediẽtia cum Palæſtinis pugnabant; illisq; ad interne-

cio-

cionem deletis, terras eorum sibi vindicabant, Salmanassar & Nabuchodonosor detestabili sacrilegio Dei populum captiuum ducebant, nec imperio Dei, sed prauæ suæ cupiditati obsequebantur, tametsi Deus ipsis etiam ignorantibus & nolentibus vtebatur ad id quod iustissimè fieri ipse volebat. Explicant hanc rem accuratè sanctus Augustinus lib. de gratia & libero arbitrio ca. 20. & 21. & Hugo de sancto Victore libr. 1. de Sacramentis parte 5. cap. 29. Sed nobis vnum scripturæ testimonium hoc loco satisfaciet, Isaiæ 10. sic loquitur Dominus ad Regem Assyriorum: Vę Assur virga furoris mei, & baculus ipse est in manu eius indignatio mea, ad gentem fallacem mittam eũ, & contra populum furoris mei mandabo illi, vt auferat spolia, & dirigat prædam, & ponat illum in conculcationem, quasi lutum platearum. ipse autem non sic arbitrabitur, & cor eius non ita existimabit, sed ad conterendum erit cor eius, & ad internecionem gentium non paucarum. dicet enim, Nunquid non Principes mei simul Reges sunt? Et infrà: Et erit cùm impleuerit Dominus cuncta opera sua in monte Sion, & in Hierusalem, visitabo super fructum magnifici cordis Regis Assur, & super gloriam altitudinis oculorum eius, dixit enim: In fortitudine manus meæ feci &c. Hoc enim loco apertè videmus, missum fuisse à Deo Regem Assyriorum ad occupandam & diripiendam prouinciam Hebræorũ, quòd ita essent eorum peccata promerita: ipsum tamen Regem Assyriorum nõ eo animo profectum, vt tanquam Dei minister peccata puniret; sed vt per aliorum cladem & subiectionem ipse cresceret, & semper longius latiusque regnaret. Quare nec ita missum fuisse intelligere debemus, quasi præceptum habue-

habuerit, vbi obedientia laudaretur; sed quia permisit Deus vt cupiditatem suam expleret in eum populum, qui tali vexatione dignus erat, puniendus etiam ipse postea, quòd alienam prouinciam nullo iure sibi vindicasset. Quod etiam hoc tempore de Turcarum Imperio dici posse, nemo piorum & prudentium Christianorum dubitat. quis enim ambigere potest, quin diuina prouidentia, quæ transfert Regna atque Imperia, factum sit, vt ad nostra punienda peccata, Rex Turcarum Græcis prouincias vniuersas, & nuper etiam Rhodum, Chium, Cyprum, & magnam Pannoniæ partem Latinis eripuerit? & contra tamen nemo nisi Turca aut Turcarum amicus negabit, quin per summam iniustitiam Othomannus alienas prouincias occuparit. Hæc ego paulo fusiùs tractaui, quòd Illyricus ita loquatur de hac re ambiguè, vt verissima latrocinia pallio prouidentiæ diuinæ tegere, & Principes ad aliena regna occupanda exhortari voluisse videatur. Sed de hoc 3. argumento satis diximus. Sequitur 4.

Argumentum 4. Illyrici.

Imperialem (inquit Illyricus pag. 44. & 45.) dignitatem inde habuit (Carolus) quòd sicut Theodoricus primus Gothicus Rex fuit adoptatus à Zenone Imperatore, accepitque dono Romam & Italiam vnà cum suis successoribus, ac insuper ea dignitate Odoacrem exuit: ita porrò Longobardi, comprobante & iuuante Constantinopolitano Imperatore, eadem gloria, iure, & possessione exuerunt Gothos, ac denique Reges Longobardicos Francici Reges, præsertim verò Carolus Magnus vicit, & dignitate possessioneque Occidentalis Imperij super Roma ac Italia exuit, ipseque eo iure belli potitus est. quare etiam mox Romæ pest victos Longobardos illi iurarunt. quod factum

vsus esset in expellendis Lógobardis, qui perpetuis excursionib. ditionem Romanã infestabant, Patricium eum Romanorũ, & defensorẽ appellauit, vt Gratian. scribit dist. 63. Can. Hadria. & can. In Synodo. Neque de eare dubitari potest. cùm & Hadrianus Papa in epist. ad Tarasium Episcopũ Constantinopolitanum, Carolum Francorum & Longobardorum ducem, Patriciumq; Romanorum appellet, & ipse se eisdem nominibus in diplomatibus suis appellare consueuerit.

Restat argumentum postremum, quod Illyricus ex quatuor testimonijs texit. Primo loco pag. 45. testimoniũ petit ab Hermanno Comite Nouesiensi, qui libellũ de Francorum origine & sedibus ad Carolum quintum scripsit, cuius auctoris verba, vt etiam quædam alia aliorum, Illyricus aliquoties repetit, & tanta prolixitate, vt planè metuere libro suo videretur, si paulo tenuior appareret. Deinde pag. 57. addit testimonium Andreæ Alciati, nobilis iureconsulti. Et pag. 58. & 59. adiungit his Gothfridum Viterbiensem, ac Blondum Flauium pag. 60. Quid igitur hæc testimonia valeant, breuiter expendamus: Hermannum Comitem, & Alciatum; quòd nostro sæculo vixerint, nõ cogimur magnificere: præsertim cùm eis plurimos auctores, eosq; antiquissimos & integerrimos obijcere possimus. Videtur tamen Herm. inus, vt etiam Fridericus Imperator, quem ipse erat non tam de iure ac titulo Imperatoris, quàm de possessione Imperij loqui. quæ in re ab eo nõ dissentimus nec enim affirmamus Leonem Pontificem armis Imperium de manu Græcorum eripuisse, ac deinde sic partum & acquisitum Carolo donauisse: sed ius ipsum quod Græcus Imperator in prouincias Occidentalis

Testimonia Illyrici.

impe-

Imperij habebat, nec non titulos, honores, ac dignitates Augustorum, à Leone Pontifice Carolo impertitas asserimus. qua communicatione factũ est, vt Carolus, & ea quæ iam bello sibi pepererat, iusto titulo, vt legitimus Imperator possideret; & ius item haberet ad ea recuperanda quæ Romani Imperatoris ante fuissent. Itaque non pugnat quod Hermannus scribit, Francorum sanguine partum Imperium, cum eo quod Historici veteres summo consensu tradunt, Imperium à Græcis ad Francos Pontificis auctoritate translatum, si ille de possessione, isti de iure loquuti esse intelligantur. Quod quidem tam perspicuè etiam Alciatus scribit, vt mirari satis non possim, cur hunc auctorem in sententiam suam Illyricus pertrahere voluerit. Hæc enim sunt Alciati verba, quæ Illyricus producit pag. 57. Igitur (inquit) Carolus, Maximi hac expeditione apud omnes nationes acquisito, nulli non formidabilis, cùm arma per Germaniam omnem Pannoniasque circumtulissent, & non Italiam tantùm, sed & Illyrici aliquas regiones Græco eripuissent; vt iustum aliquem titulum adepto Imperio prætendere posset, Cæsarem se, & Rom. Imperatorem à Pontifice, populoque Romano designari procurauit. Audis ne, Illyrice, quid tuus Alciatus dicat? iustum titulum accepisse dicit Carolum à Pontifice populoque Romano. si autem iustum titulum dare, nihil tibi esse videtur; cur paulo antè dicebas, Italiam à Zenone Imperatore Theodorico Regi fuisse donatam? neque enim Italiam à se expugnatam Zeno tradidit Theodorico, sed ius duntaxat expugnandi & occupandi dedit. Quare quemadmodum (te auctore) Zeno Italiam Theodorico verè donauit, cùm ius ad eam tribuit, quam ille tamen

suo

suo labore, & Gothorum sanguine sibi parauit; ita nos patiaris cum tot suprà citatis auctorib. dicere, Occidentale Imperium à Pontifice Leone Carolo Regi verè esse donatum, cùm iustum titulum et tribuerit, licet possessio armis quærenda & retinenda fuerit. Vnum tamen hoc loco non est prætereundum, quod Alciatus scribit à Carolo Imperium procuratum non modo sine certo auctore, sed etiam repugnantibus plerisque veteribus auctoribus scribi. Eginarthus enim, Caroli Cancellarius, Conradus Abbas Vrspergensis, Albertus Krantzius, & Ioa. Cuspinianus, quos cap. 2. mendacio 11. suprà citauimus, testantur Carolo nihil tale speranti, vel etiam recusanti, Imperiũ à Pontifice esse delatum, quibus certè auctoribus quin maior fides quàm vni Alciato habenda sit, dubium esse nemini potest. Sequitur testimonium Gotfridi Viterbiensis, & Blondi Flauij. Sic igitur Gotfridus: Carolus, vt fungi statuit diademate mundi, Pontificis summi manibus decreuit inungi. Blondus verò: Otho pater (inquit) filiũ Othonem re in Saracenos Græcosque bene gesta, reuersum, consortem Imperij adsciuit, voluitq; Imperatorem à Romano Populo ex prisca consuetudine acclamari, quem Pontifex inunctum Imperiali diademate insigniuit. Ex his testimonijs colligit Illyricus, nihilominò Pontificem Imperatori conferre, nisi theatralem & Pompaticam ceremoniam, eamque non arbitratu suo, sed Principis iussu vel nutu. At id non rectè colligi, facilè ex his quæ diximus demonstrabitur. non enim Carolus ita fungi statuit (vt Gotfridus loquitur) mundi diademate, vt illud sibi, nullo dante, per se arripere, ac vindicare voluerit. id enim nec ab vllo antiquo scriptore asseritur, & multis apertè re-

pugnat,nec scriptoribus modo, sed etiam moribus & pietati Caroli Magni repugnare videtur. Itaque non ante Carolus Imperium sibi assumendum statuit, quàm illud sibi à Pontifice Maximo offerri vidit,tum verò,etsi initio recusaret, vt veteres auctores scribunt, tandem tamen assensus est,&(vt Gothfridus dicit)tum demũ statuit diadema Cæsareum,& vnctionẽ Imperialem,de manibus summi Pontificis accipere. Eadem est ferè Blondi sententia de Imperio secundi Othonis. adscitum enim illud dicit à patre ad consortium Imperij, sed non negat id Pontifice consentiente factum esse.& quod Blondus non negat, quãuis nec asserat,asserit Vitichindus, qui Othonis æqualis fuit.nam libr.3.de rebus Saxonicis extremo scribit,secundum Othonem iam antea inũctum fuisse Regem,& à Beato Apostolico designatum Imperatorem. Quapropter Otho senior nullam Pontifici fecit iniuriam, si eum in Imperij societatem assumpsit,quem ab ipso Pontifice successorem designatum acceperat. Sed iam solutis omnibus Illyrici argumentis,&primo illo titulo profligato, quo potissimũ aduersarius nitebatur, minùs erit in confutandis cæteris laborandum.

CAPVT VIII.

Non accepisse Carolum Magnum à Deo immediatè Imperij dignitatem.

ALTER erat titulus, Dei solius donum. nam quemadmodum Aaronem in Republica Iudæorũ,& Petrum in Ecclesia Christiana nõ humana electio,sed Dei solius benignitas summos Antistites fecit,& Mosẽ,Iosue,Otho-

nie-

rielem, Gedeonẽ, Saulem Imperatores ac Principes solus Deus populo suo dedit: sic etiã fieri potuisset, vt Carolus Magnus sine vlla humana vel ope, vel vi, siue arte, aut industria, solius Dei voluntate ad Imperium vocaretur. Sed eiusmodi titulum Carolo Magno non conuenire, illi omnes auctores docent, quos cap. 4. 5. & 6. suprà citauimus, ac ne ipse quidem Illyricus, si sibi constare velit, id negare potest. dum enim contendit, Carolum iure belli Imperium sibi parasse, & rursus illud idem, successione hæreditaria, donatione Græcorum, & electione Romanorum obtinuisse: simul certè contendit, non accepisse id munus à solo Deo. Duo tamen sunt loca in eo Illyrici libro quem refellendum suscepimus, quæ satis aperte significant, traditum Imperiũ Carolo Magno fuisse diminutus. prior locus est pag. 5. vbi ex eo probat Illyricus, nõ potuisse Papam transferre Imperium, quia Dei solius est posse dicere, Mea sunt omnia, ego do ea cui volo: ego transfero Regna ac Monarchias de gente in gentem meo arbitrio. Sed si hoc argumentum aliquid efficeret, efficeret etiam, nullum omninò Principem electione hominum fieri. & quoniam non solùm Dei solius est Regna transferre, sed etiam non est potestas nisi à Deo, vt Apostolus ait Rom. 13. rursus efficiemus, nec Regem Prætori, nec populum magistratui, nec dominum seruis, nec parentem liberis vllam potestatem posse tribuere. Siquis verò pro Illyrico fortè respondeat, ita esse Deum auctorem primum ac præcipuum omnis potestatis, atq; ab eo potissimũ ita Imperia omnia & Regna trasferri, vt modò tamen id per se, modò per alios faciat: is quoq; pro nobis poterit Illyrico respondere, Imperium Romanum à Græcis ad Francos,

Pontificis auctoritate translatum, à Deo esse trãslatum. id enim Deus fecit, sed opera Vicarij sui. nam quod Vicarius accepta à Principe auctoritate facit, id etiam Princeps ipse facit. Posterior locus est pag. 61. vbi ex nescio qua visione Constantini Imperatoris Constantinopolitani, Illyricus probat, diuino mandato Carolum Magnum Imperatorem esse constitutum. Sed indignum est argumentum, cui respondeatur. Primùm enim auctor eius visionis non satis magnam fidem apud homines doctos habere solet. nam etsi vir probus ac pius fuerit, multa tamen fabulosa operi suo inseruit. Itaque more suo mentitur Illyricus, cùm auctorem hunc antiquissimum, atque ita autenticum esse dicit, vt eius scripta Catholicis quasi propria adyta, & quasi sacra esse, videantur. Deinde ipsa visio (seu vera seu falsa fuerit) nullam mentionem Imperij facit. hæc enim est summa visionis; Cùm egeret auxilio aduersus barbaros Imperator Constantinus Copronymus, per quietem à Deo monitus est, vt Carolum Regem Francorum adiutorem in eo bello susciperet. Ergo quod Illyricus addit, tum diuino iussu datum esse Carolo Imperium Occidentis à Constantino, figmentum Illyrici est; nisi fortè ipse quoque in quiete somnium aliquod vidisse se dicat. Sed fac postremò & visionem Constantini veram esse, & ea Carolo Imperium Occidẽtis promissum; quid aliud inde colligi posset, quã id Imperatori Græco à Deo fuisse diuinitus indicatum, quod postea est factum, cùm Carolus Pontificis Maximi auctoritate Imperator Occidentis salutatus est? sic enim & Nabuchodonosor somnio diuinitus immisso didicit Imperium suum ad Persas, & Medos, inde ad Græcos, postremò ad Romanos transferen-

Vincentius libr. 24. Speculi cap. 4.

rendum: nec vllus inde colligit, iussum fuisse à Deo Nabuchodonosor Regem Regnũ suum cum Persis & Medis communicare.

CAPVT IX.

Imperium Romanum non venisse ad Carolum iure hereditario.

TERTIVS expendendus titulus est, ius successionis hereditariæ, quo titulo non peruenisse ad Carolum Imperium Romanorum, nemo negare potest, nisi qui aut nimium sit impudens, aut in historijs nihil legerit. si quidem extra controuersiam est, Pipinum, Caroli Magni patrẽ, ex profecto siue magistro aulæ, Regem Francorũ dictum esse; idque Zachariæ & Stephani Romanorum Pontificum auctoritate. Auctores nos suprà citauimus cap. 3. mendacio 10. Imperatorem Romanorum fuisse Pipinum nemo scripsit. Quare cùm ex Pipini patris successione nihil aliud Carolus habere potuerit, nisi quod Pipinus habuit efficitur profectò, Carolum iure hæreditario non Imperatorem Romanorum, sed Francorum Regem solùm, idque non sine Pontificis Maximi beneficio in patrem eius antea collato, esse potuisse. Deindè certum exploratumque est, Carolum Magnum post obitum Patris ab Hadriano Pontifice Patricium Romanorum (quæ est dignitas secunda post Imperatoriam) esse creatum, vt nos suprà demonstrauimus. quis verò sibi persuadeat, Carolum Magnum passurum fuisse, fieri se ex Imperatore Patricium? idem enim fuisset, ac si aliquis hoc tempore in suo regno aut Prorex, aut Præfectus vrbis, honoris ergo diceretur. Accedit

postremò, fieri nullo modo posse, vt successione hæreditaria Romanum Imperium Carolus Magnus acceperit, nisi saltum sit quod omnes Illyrici summa consensione tradunt, fuisse Carolum Magnum, primum Imperatorem ex gente Francorum. Sed videamus quid Illyricus contra proferat. Is igitur Odoacrem Herulum, Theodoricũ Gothum, & Clodoueum Francum, Romanos Imperatores fuisse contendit: & quoniam ij Germani, vel certè ex Germania oriundi erant, eorum Imperium hæreditaria successione ad Carolum Magnum deuolutum esse colligit. ac primũ pag. 21. 22. 23. 24. & 25. Odoacrem Imperatorem fuisse, sex rationibus probat; quas ego, Deo iuuante, sex mendacia esse demonstrabo. Affirmat primò à Leone Bessicano, Græco Imperatore, tributũ fuisse Odoacri Imperium Occidentis: ita Odoacrem Imperatoris auctoritate Imperatorem legitimè creatum. Romani (inquit Illyricus) seu potius Constantinopolitani Imperatores, sæpiùs ius Occidẽtalis Imperij Germanis tradiderunt, quod authenticis historijs, Christo iuuante, contra Papalium adulatorum mendacia probabimus. Prima igitur translatio facta est sub Leone Bessicano Constantinopolitano Imperatore, circa annum 460. in Othacarum, aut Odoacrem, à militibus Romanis, teste Alciato.] Hæc ille, qui etsi non dicat à Leone, sed sub Leone Imperium translatum esse in Odoacrem; necesse tamen est, vt aut velit Leonis auctoritate id factum esse, aut ipse non sibi constet, proposuit enim se probaturum, sæpiùs Imperium à Græcis Impertoribus traditum esse Germanis; & continuò subiungit primam communicationem sub Leone Bessicano esse factam. siue autem Alciatus id scripserit (neque enim vsquam id in

Mendacia Illyrici de Odoacre.

id in Alciato reperiſſe potui) ſiue non ſcripſerit, falſum eſt quod hic aſſeritur. Caſſiodorus enim in Chronico, ſub Zenone, qui tertius fuit à Leone Beſſicano, ſcribit Odoacrem Italiæ Regem factum, Leone Beſſicano iam defuncto; quod idem ſcribunt & cæteri grauiores Hiſtorici, vt Beda de ſex ætatibus in Zenone, Marcellinus comes in Chronico, Paulus Diaconus lib. 16. rerum Romanarum, Ado Viennenſis in Chronico, Abbas Vrſpergenſis item in Chronico, Otho Friſingenſis lib. 4. cap. 30. Io. Nauclerus generat. 16. Onuphrius in libr. primo de Principibus Romanis; &, quod magis eſt mirandum, Illyricus ipſe Centuria quinta cap. vltimo col. vltima; vt iam eum non ſolum mentiri, ſed etiam ſibi repugnare neceſſe ſit. Itaque falſum eſt quod de Leone Beſſicano hoc loco ſcribit Illyricus. Sed fortè erratum eſt ſolùm in nomine, & Zeno Imperator Imperium Odoacri tradidit: quod feciſſe Leonē, falſo dictū fuerat. Imò non ſolùm in nomine, ſed etiam in re ipſa erratū eſt, tantū enim abeſt vt Zeno Imperator Imperium Occidentis Odoacri tradiderit, vt nihil grauius tulerit, quàm ab eo Italiam per vim & tyrannidem occupatam. vt enim Abbas Vrſpergenſis ſcribit, Odoacer regnum Italiæ inuito Zenone poſſedit: ac propterea Theodoricum Gothum cum exercitu ad Italiam Zeno miſit, vt inde Odoacrem Tyrannum, atque oppreſſorem Vrbis & Italiæ expelleret; quod etiam plerique alij ſcripſerunt, vt Procopius lib. 1. de bello Gothorum, Iornandes in commentario de reb. Geticis, Leonardus Aretinus in primo libro de bello Italico, Paulus Diaconus libr. decimo ſexto, rerum Romanarum, Blondus decadis primæ lib. 3. Nauclerus generat. 16. Freculphus tom. 2. Chronicorum,

quidem iter facienti Odoacri cum exercitu per Noricorum rura (vt scribit Paulus Diaconus in vita Augustuli, & post eum Abbas Vrspergensis in Chronico) Severinus victoriam in hæc verba prædixit: Vade nunc ad Italiam, vade Odoacer, vilissimus interim animantium pellibus indutus, multis citò plura largiturus.

Tertiam rationem sumit Illyricus ex ambiguis quibusdam verbis Blondi Flavij. Quod enim Blondus ter ipse libr. 2. decadis primæ, turbinem illum irruptionis Odoacris in Italiam à Romanis emulis Augustuli excitatum, sic Illyricus interpretatur, vt primarij Romanorum Odoacrem vocauerint, ac Romanum Imperatorem contrà Augustulum appellauerint, atque addit, non defuisse graues causas creandi noui Imperatoris, & suscipiendi arma contra Augustulum. Sed hæc interpretatio cum ipso Blondo pugnat. Blondus enim in eodem libro non modò, non meminit vllius expeditionis Romanorum pro Odoacre aduersus Augustulum, sed etiam diserris verbis testatur, nullum nouum Imperatorem post Augustulum esse creatum à Romanis, sed in Augustulo periisse atq; omninò extinctum fuisse Occidentale Imperium: Odoacrem verò non Romanorum Imperatorem, sed Italiæ dumtaxat Regem fuisse. Itaque verba illa Blondi de turbine irruptionis Odoacris ab æmulis Augustuli suscitato, si cum alijs Blondi, ac cæterorum Historicorum sententijs conferre debent: nihil aliud significare possunt, quàm ex mutuis odijs, & contentionibus Principum Romanorum, quibus ad extremam debilitatem Imperium Occidentale paulatim deuenerat, occasionem accepisse Odoacrem Italiam occupandi. Quod planius loco

paulo ante notato his verbis Sigonius explicauit: Odoacer fama rerum quæ seditiosè gerebantur in Italia pereitus, vehementiùs ad illius cupiditatem exarsit, animum verò eius incendit, ac propè certa victoriæ fiducia incitauit ipse Imperator Momyllus, cuius in tanta populorum dissensione infirmissimas opes esse comperiebat. Quarta Illyrici ratio similis est superiori. Nam quia Blondus Flauius libr. 3. Decadis primæ scriptum reliquit, Odoacrem à Romano populo summis honoribus affectum; inde ipse colligit, Odoacrem à Romano populo Imperatorem sine dubio salutatum. Qui poterant (inquit) alij esse isti summi honores à populo tam cupidè oblati Odoacri, nisi Imperium, de quo tunc prior Imperator victus nouo victoriq; cedebat? Sed non est cur in hoc argumento diluendo diutius hæreamus, explicat enim eodem loco Blondus, qui fuerint summi illi honores, dū ait, Odoacrē ab vniuerso populo Regem Italiæ salutatū, & in Capitolium, tanquam Vrbis dominum, festinis acclamationibus deductū, deinde quidquid ei honoris Populus aut Senatus obtulerit, Imperatorios certè titulos Odoacer nunquā admisit, sine enim verecundia Augustalis maiestatis, vt quidam volunt, permotus fuerit, sine barbara superbia euersi potius quam parti Imperij gloriam maluerit; illud ex Mariano Scoto, & Aurelio Cassiodoro in Chronico constat, solo cum Regio nomine contentum purpura, & diademate, alijsque regalibus insignijs perpetuò caruisse. Ex quo soluitur etiam quintum Illyrici argumentum, quod ex iure belli depromptum est. id enim ius belli postulare videtur, vt victoris fiant quæ is qui victus est antea possidebat. Sed præterquam quòd Odoacer, vt

suprà dictum est, solo Italiæ regno contentus, ad ius vniuersi Imperij, & Augustalem dignitatem minimè aspirauit; non ius, sed iniustitia belli dicenda est, cùm quis alienam prouinciam, nulla iniuria prouocatus, sola regnandi cupiditate inuadit: quod Odoacrem fecisse Procopius scribit lib. 1. de bello Gothico. Hoc pacto (inquit) sibi tyrannidem cùm comparasset, ad decimum annum tyrannidem stabiliuit neque à Procopio scriptores cæteri dissentiunt. Sextum denique ac potissimum argumentum Illyricus ducit ex Augustali abdicatione, quoniam enim Odoacre Italiam inuadente, Augustulus Imperator spôte purpuram abiecit, atque ab Odoacre vita donatus est; ratiocinatur Illyricus, Augustulum Imperatorem Imperium suum Odoacri pacificè tradidisse. Non est dubitandũ (inquit Illyricus) quin id ipsemet Regi Odoacri renunciauerit, vt sibi modò vitam largirẽtur.] At leuior coniectura est, quàm vt opponi possit tot Historicorum testimonijs, qui in Augustulo Occidentale Imperium defecisse constanter affirmant. nec enim in Augustulo defecisset, si Odoacrem successorem Augustulus habuisset. quia verò eodem in loco bis mentitur Illyricus, cùm ait, Italicos scriptores solos tunc scripsisse, & ex inuidentia inter Imperatores Romanorum Odoacrem numerare noluisse: adscribere hic operæ pretium duxi testimonia Germanorum, qui cum Italis in hac re describenda mirificè consentiunt. Iornandes Gothus ante omnes Italicos de hac re scripsit, cum Iustiniani tempore floruerit, ante annos 1000. is igitur sic loquitur in lib. de rebus Getic is, Odoacer (inquit) Turcilingorũ Rex habens secum Scyros, Herulos, diuersarum gentium auxiliarios, Italiam occupauit: & Oreste in-

ter-

terfecto, Auguſtulum filium eius de regno pulſum, in Lucullo Campaniæ Caſtello exilij pœna damnauit. Sic quoque Heſperium Romanæ gentis Imperium, quod 709. Vrbis conditæ anno primus Auguſtorum obtinuit Octauianus, cum hoc Auguſtulo perijt, anno deceſſorum, prædeceſſorumve regni 522. Quod idem repetit in lib. de regnorum ac temporũ ſucceſſione. Idem tradit, ac propè verbis ijſdem, Freculphus Lexouienſis tomo 2. Chronicorum lib. 5. cap. 17. qui auctor cùm tempore Ludouici Pij ante annos ferè 800. vixerit, ſine dubio pleroſq; Italicos ſcriptores anteceſſit. Id ipſum teſtantur Otho Friſingenſis lib. 4. Hiſtoriæ cap. 31. & Conradus Abbas Vrſpergenſis in Chronico, cuius verba (quia diligentiſſimè annorum numerum continent) hic adſcribam: Auguſtulus (inquit) ſponte purpuram abiecit, & imperialem maieſtatem depoſuit. Ita Romanum Imperium toto orbe venerandum, & Auguſtalis illa ſublimitas, quæ ab Auguſto quondam Octauiano 709. à condita Vrbe anno cœpit, in hoc Auguſtulo perijt, anno ab Vrbe condita 1227. à Cæſare verò, qui primus ſingularem in ea principatum arripuit anno 524. ab Incarnatione Domini anno 477. Hæc ille: Conſentiunt Ioan. Nauclerus generat. 16. & Albertus Krantzius lib. 1. Vandaliæ cap. 35. qui Imperium in Occidente ab Auguſtulo vſq; ad Carolum Magnum annis pluſquam trecentis vacaſſe ſcribunt. Quid igitur Illyricus ſomniabat, cum ſcriberet ſolos Italicos tunc ſcripſiſſe, & ex inuidentia Odoacrem Imperatorem appellare noluiſſe? Sed Martinus Polonus (inquit Illyricus) contraria diſertis verbis ſcribit. ſic enim ait, Auguſtulus cùm videret Odeneum (vt ipſe eum nominat) interfecto ſuo patre Oreſte, iam totam

totam Italiam tenere, sponte ei exuens purpuram, de Imperio cessit. At non recte legisti, aut de industria more tuo, Illyrice, peruertisti verba Martini. Ille enim Conradum (vt videtur) sequutus, sic ad verbum scribit: Augustulus sponte purpuram abiciens, Imperialem deposuit maiestatem. Abiecit igitur ac deposuit Imperium Augustulus: sed neque illud Odoacri tradidit, neque Odoacer, vt iam satis perspicue à nobis est demonstratum, assumpsit.

Sed fac, si placet, Odoacrem Imperatorem Romanorum fuisse, adde etiam ab exercitu dictum, à Senatu & Populo confirmatum, atque (vt nihil desit) voluntas quoque Græci Imperatoris accesserit: quid hæc ad Carolum Magnum? Odoacer Herulus fuit, Carolus Francus, qua igitur lege hic illius Hærex constituitur? Odoacer paulo postquam Italiam occupasset, à Theodorico, Rege Gothorum, & vita & regno spoliatus est: qua ratione igitur amissam hæreditatem ad posteros transmisit? Odoacrer Carolum annis trecentis & triginta circiter antecessit, atque interim Italia dominos sæpè mutauit Gothos, Græcos Longobardos, quis igitur post tot sæcula, totq; rerũ mutationes, Odoacris hæreditatem integram Carolo repræsentauit? Ad Germanos (inquit Illyricus) Imperium pertinet: Odoacer enim Herulus fuit, proinde Germanus, ac cum tam Heruli quàm Franci, Germani sint, cur ad Francos potius quàm ad Herulos Imperium delatum est? Deinde sicut Odoacer fuit Germanus, ita Seuerus, Africanus, Heliogabalus Syrus, Maximinus Thrax, Philippus Arabs, Decius Pannonius, Claudius Iunior, Illyrius, Diocletianus Dalmata, Theodosius Hispanus, atque, vt alias nationes omittam quæ Imperatores Romano

mano populo dederunt, Iulius, Octauius, Tiberius, Caius, & cæteri quam plurimi, Itali fuerunt. quo iure igitur propter vnum Odoacrem Imperium ad Germanos pertinebit; propter alios tam multos ad alias nationes, atque ad Italicam præcipuè, non pertinebit? quare non necessariò ad eam nationem Imperium pertinet, ex qua eligitur Imperator. Quòd verò post tempora Caroli Magni sola Germania sedes Imperij facta sit, non virtus Odoacris, neque Imperij ratio ac natura, sed solius Apostolicæ Sedis auctoritas fecit. Atque hactenus de Odoacre. nunc de Theodorico & Clodoueo facilius explicabimus. eadem enim ferè horum atq; illius est ratio. Igitur à pag. vigesimo sexto vsque ad trigesimo quinto, de Theodorico Rege Gothorum scribit, ac docet, eum quoque Romanum Imperatorem fuisse, & per eum ad Carolum Magnum, quòd vterq; Germanus esset, Imperiũ hereditario iure peruenisse. Secunda (inquit) translatio aut communicatio Imperij erga Germanos facta est à Zenone Imperatore Constantinopolitano, qui de consensu totius Senatus Imperialis adoptauit sibi Theodoricum Gothorum Regem, qui sine controuersia Germanus fuit, eique Romam, Italiam, & totum Occidentale Imperium largitus est. Hic primùm dicere possemus quod de Odoacre diximus: quid Carolo & Theodorico; cùm ille Francus, iste Gothus fuerit? & rursus cùm Theodorici successores à Iustiniano Imperatore Italia pulsi profligatique fuerint, atque adeò Imperium Theodorici (si hoc nomine appellari debet) penitus interierit; quod est illud Imperium, quod à Theodorico ad Carolũ hereditario iure peruenit? Sed hæc omitto, ne aduersarium imitari videar, qui

Mendacia Illyrici de Theodorico.

qui iisdem sæpius iterandis, incredibili tædio lectorem suum fatigat. Id vnum hoc loco statuo, Theodoricum à Zenone sibi filium adoptatũ, Consulemque ordinarium & Regem Italię dictum, nõ tamen Imperatorem & Augustum appellatum; proinde Regem Imperio subiectum, nõ collegam & consortem Imperij ab Augusto assumptũ. Theodoricum fuisse. Ita verò si rem habere testantur Historici penè omnes, qui ab Augustulo vsque ad Carolum Occidentis Imperium vacasse scribunt, testantur quotquot nomina, tempora, numeros Imperatorum edidere. Siquidem in tanto numero Chronologorum neque vnus reperitur, qui Theodoricum in Imperatorum Romanorum seriem & numerum retulerit: ac ne ipse quidẽ Cassiodorus, qui Theodorici Cancellarius erat, & in Chronico suo Imperatores, & Consules Romanos accuratissimè descripsit. testatur ipse Theodoricus, qui in tot epistolis, quas scripsit, quæque apud Cassiodorum exstant, nũquam se Cæsarem, nunquam Augustum, nunquam Imperatorem vocat, testatur Procopius, qui lib. 1. de bello Gothico Theodoricus (inquit) Romani Imperatoris, nec insignia, nec nomen sibi desumpsit, sed quoad vixit, Rex est appellatus, quo nomine suos barbari nuncupant duces. Testatur denique ipsemet noster aduersarius Illyricus. Sic enim scribit Cent. 6. cap. 16. colum. 840. Theodoricus (inquit) Romani Imperatoris nec insignia quidem, nec nomen sibi vendicauit: sed Rex est appellatus, sicut barbari Duces vocari solent. Ac, ne fortè soli sibi non crederemus, idem confirmauit ex Io. Cuspiniano quod sanè Illyrici testimonium satis esse deberet, nisi cum homine ageremus qui modò ait, modò negat. Subiectum verò Imperatori Regem Theodori-

doricum fuisse testatur in primis ipsa adoptio, cuius meminêre plerique Historici; Iornandes de rebus Geticis, Procopius libr. 1. de bello Gothico, Abbas Vrspergensis in Chronico, & alij. Siquidem propterea Imperator Zeno Theodoricum Italiæ regno donatum, sibi filium adoptauit, vt subiectionis, atq; obedientiæ memor esset, quam Imperatori Rex, & patri filius deberet. Testatur deinde Theodoricus ipseque, Iornande in lib. de rebus Geticis auctore, seruum se & filium Imperatoris esse, atq; eius munere regnum Italiæ possessurum dicebat; & (vt addit Olaus libr. 9. Histor. Gothorum cap. 17.) non tam sibi, quàm Imperatori Romam, atque Italiam recuperandam asserebat. Testantur denique Athalaricus & Theodahatus, Theodorici in Italiæ regno successores, vterque enim in epistolis ad Iustinianum Imperatorem, quæ sunt apud Cassiodorum 1. libr. 8. & 25. libr. 10. obedientiam Imperatori debere se ingenuè confitentur. Quod idem satis indicant epistolæ cæteræ, tum ipsius Theodahati, & prædecessoris eius Athalarici, tum etiam Amalasuenthę & Godulinæ Reginarum ad eundem Iustinianũ, & coniugem eius Theodoram. Sed videamus quibus testibus Illyricus probet, Theodoricum Imperatorem fuisse Romanorum. Primo loco Sigebertum profert. At Sigebertus in Chronico anni 487. (quem locũ Illyricus notat,) Imperij ne meminit quidem. Hæc enim sunt verba Sigeberti: Zeno Imperator Theodorico Ostrog. othorũ Regi regnum Italiæ donat. Secundò Abbatem Vrspergensem producit. At Vrspergensis in eo ipso loco quem citat Illyricus, contra Illyricum testimonium dicit sic enim loquitur: Eo tempore regnũ Orientale Zeno Imperator habebat, qui audiens

Theo-

Theodoricum gentis suæ Regem esse, gratè suscepit, eumque ad se Constantinopolim venire præcepit, digneque susceptum inter proceres Palatij collocauit; & post aliquod tempus in filium sibi adoptans, consularibus fascibus, quæ dignitas post Imperiale fastigium prima est, eum sublimauit, & infra, nulla Imperij facta mentione, subiungit, Italiam recuperandam & gubernandam eidem Theodorico à Zenone esse commissam. Vbi vides summum honorem, quem Theodoricus Zenonis beneficio est consequutus, non Imperiũ, sed Consulatum fuisse, quod etiam apertè fatetur Athalaricus Theodorici nepos in epistola ad Iustinianũ, quæ est prima libri octaui apud Cassidorum: vbi enumerans beneficia quæ ab Imperatore Gothi Reges acceperant, sellas curules, & vestes palmatas, quæ insignia Consulatus erant, in primis beneficijs numerat; Imperij ne meminit quidẽ. Vos (inquit) auum nostrũ in vestra ciuitate celsis curulibus extulistis, vos genitore meũ in Italia palmatæ claritate decorastis. At (inquit Illyricus) idẽ Abbas Vrspergensis in alio loco Theodoricũ Romano Imperio præsedisse scribit. Verum est id quidem, sed eum præsedisse vt Imperatorem, non scribit, nec scribere potuit, nisi secum ipse pugnare vellet; quippe qui in Augustulo perijsse, nec ante Caroli tempora renixisse Imperialem dignitatem, non semel in illo suo Chronico tradidit. Itaque præsedit Theodoricus Romano Occidentis Imperio, non tamen vt Augustus & Imperator, sed vt Rex Italiæ, ipsique Romano Imperatori subiectus. Tertio profert Illyricus Nauclerum, qui eum scribit Theodoricum à Zenone sacro velamine insignitum: nihil aliud significasse videtur, quã purpura Imperatoria circundatum,

& verè ac propriè Imperatorem factum. Sed fallitur, aut fallit Illyricus. Sacrum enim illud velamen non purpura erat Imperatoria, sed publicũ concessæ prouinciæ stabilimentum (vt Paul. Diaconus lib. 16. & Blondus Flauius libr. 3. scriptum reliquerunt:) nec aliter Nauclerus interpretari potuit illam velaminis cæremoniã, cùm in eodẽ Chronico generat. 16. paulo antè scripsisset, in Augustulo Occidentale Imperiũ perijsse. Profert quarto loco Illyricus Olai Magni Gothi Scriptoris testimoniũ, nec tamen vlla eius verba in mediũ adducit. sed parum certè cõsiderate ad Olaũ Illyricus prouocauit. is enim cùm multa alia scribit quę Illyrici causam lędant: tũ illud in primis, Italiam à Theodorico nõ tam sibi quã Imperatori recuperatam. Sic enim Theodoricũ Regem cũ Zenone Imperatore loquentem facit Olaus lib. 9. Histor. Gothorum cap. 17. Illud commemorare officij nostri est, & cogitare sapientiæ tuæ: quia si res voto respondet, sanè Italia nõ tam mihi recepta fuerit quàm Imperio, poteris tu quidẽ, quidquid erit terrarũ, mariumque, quicquid præterea copiarũ & exercituum, ad gloriã Imperij referre, cuius beneficio restituta sit. Neque tua minus erit Roma (Nota) re ipsa, quàm titulo. Et infrà cap. 18. Deinde Zeno Theodoricũ sacro velamine (quod erat tunc maximum à principe factę concessionis stabilimentum) insignuit. Quintò Platinæ testimonium Illyricus adducit. Hæc autem sunt verba Platinæ: Nemine aduersante, Theodoricus totius Italiæ Imperio potitus est. En audis (inquit Illyricus) Theodoricum esse factum Romanũ Imperatorem. Audio, sed Illyrici, non Platinæ testimonio. nec enim est idem, Imperio Italiæ potiri, & Romanum Imperatorem fieri; nisi forte

ius Imperij Romani Italiæ finibus concludi velis. alioqui multis iam ſeculis Germania Imperatorem Romanum minimè habuiſſet. Poſtremo nec illud Illyricus omittendum putauit, quòd Theodoricus, vt ſe verum Imperatorem Romanorum probaret, ipſi enim ſummo Pontifici Symmacho imperauit, eumque coram ſe accuſatum iudicauit. mirum cur non etiam addiderit, Ioannem Pontificem ab eodem Rege diro carceri mancipatum, inedia, & ſqualore enectum. & tamen licet id quod nos de Ioãne diximus, verum ſit, nõ tamen eſt verum, quod de Symmacho Illyricus dixit. Theodoricus enim toto ferè Principatus ſui tempore, tametſi barbarus natione, & Arianus religione eſſet, moribus tamen perurbanus, clemẽtia, iuſtitia, alijſque regijs virtutibus inſignis fuit. quamobrem in cauſa ſummi Pontificis Symmachi non aliter ſe geſſit, quam ſe Conſtantinus, aut Theodoſius geſſiſſet, id eſt, vt Chriſtianum & modeſtum Principem decebat. ſiquidem vt ex 4. Synodo Romana ſub Symmacho cognoſci poteſt, cum querelæ de Pontifice delatæ ad ſe fuiſſent, rem totam ad Synodum Epiſcoporũ retulit; cumque epiſcopi libertate ſacerdotali Regi ſuggerere non dubitaſſent, Synodorum conuocationem ad ipſum, qui accuſabatur, id eſt, ad Romanum Pontificem pertinere, cui B. Petri meritum, Domini iuſſio, & Conſiliorum auctoritas, ſingularem tradidiſſent in Eccleſijs poteſtatem; nec vnquam tantæ ſedis Antiſtitem minorum ſubiacuiſſe iudicio: tum verò Rex ipſum quoque Papam in congreganda Synodo voluntatem ſuam literis demonſtraſſe ſignificauit, quas etiam literas, Epiſcopis poſtulantibus, continuò exhiberi præcepit; ac demum legatis concilij ad ſe venientibus ait, in Syno-

nodali esse arbitrio in tanto negotio sequēda prescribere, nec aliquid ad se præter reuerentiam, de Ecclesiasticis negotijs pertinere. Hæc ille tum, cū, Historicorum omnium consensu, regijs virtutibus mirifice floreret. Sed cum postea sub extremum vitæ suæ tempus, moderatum regimen in apertam tyrannidem commutasset, (quod ne ipse quidem Olaus Gothus libro supra citato negat) id fecit in Ioannem Pontificem, quod tyranni atque hæretici solent; quodque ante illum Nero, Domitianus, Decius, Maxentius, Constantius in sanctos sui temporis Pontifices, & martyres fecerant.

Iam verò quod Illyricus nugatur de nominibus Imperatoris, & Regis, ea solere cōfundi, proinde in idem recidere, siue quis Rex Italiæ, siue Romanus Imperator dicatur: leuius est, quam vt longa refutatione indigeat. Etsi enim ante Iulij & Augusti tempora Regium nomen Imperatorio maius ac venerabilius erat: tamen post constitutam Cæsarum Monarchiam, nihil in terris augustius esse cœpit nomine Imperatoris. Itaq; cum aliquando Caius Imperator de nomine ac diademate regio assumēdo cogitaret, admonitus est, inquit Tranquillus, se, quod Imperator Romanorū esset, Principum ac Regum excessisse fastigia, ac licet posterioribus temporibus Imperatores Græci & Germani regio nomine interdum vsi fuerint, nunquam tamen qui solum essent Reges, Imperatoriū nomen vsurparūt. id quod in Epistolis Theodorici, Athalarici, & Theodahati Italiæ Regum, ad Imperatores Anastasium & Iustinianum apud Cassiodorum perspicuè cernitur: nunquam enim in tot epistolis nomina (quæ promiscua esse Illyricus contendit) ita commutantur, vt Iustinianus

vel

vel Anastasius Rex, Theodoricus vel Theodahatus Imperator appelletur. Ipse etiã Carolus Magnus Imperator, filium suum Pipinum, deinde eo mortuo, Bernardum nepotem, Italiæ Regem fecit atque ad eundem modũ longo tempore Rex Italiæ non Imperator, sed Princeps Imperio subiectus fuit, ex quo manifestè colligitur, non esse idem, Regẽ Italiæ, & Imperatorem Romanorum. Denique Lupoldus, quem imprudenter Illyricus pro se citat, cùm contra ipsum maximè faciat, in libro de iuribus Imperij cap. 5. testatur, Henricum 2. nõ se Imperatorem, sed Regem dumtaxat appellasse ante coronationem, quod idem de alijs etiam Imperatoribus, ex antiquis Historicis nullo negotio demonstrare possemus. Venit postremò Illyricus ad Clodoueum, atque eius hæreditate Imperium ad Carolum peruenisse his verbis docet pag. 35. & sequentibus: Tertia communicatio Imperij Germanis facta est paulo post præcedentem ab Anastasio Imperatore Constantinopolitano, qui de vnanimi consensu totius Senatus aut Principum, largitus est Augustale nomen ac dignitatem Clodoueo Regi Francorum, qui primus ex illis Regibus baptizatus est. quare dignitas Imperialis semel Regibus Francorum donata, necessariò etiã ad posteros per ordinem successionis permanauit, atque ita etiam ad Carolum Magnum idem ius peruenit. quod autem Anastasius Imperator Augusti nomen ac dignitatem cõmunicauerit Clodoueo, & Francorum Regibus, ex hisce sequentibus prorsus authenticis testimonijs liquidò patet, vbi clarè tum Augusti, tum & Imperatoris nomen legis illis à Constantinopolitano Cæsare cõmunicatũ esse.] & infrà post recitata ad id probandum testimonia Gregorij Turonici, Adonis,

Mendacia Illyrici de Clodoueo.

meruit nuncupari. Sigebertus in Chronico: Clodoueus Rex ab Anastasio Imperatore codicillos de Consulatu, & coronam auream cum gemmis, & tunicam blacteam accepit, & ex ea die Consul, & Augustus est appellatus. Ipse verò Rex coronã auream cum gemmis Romam sancto Petro misit. Itaque vides quàm apertè auctores isti antiquiores distinguant Consulatus insignia, quæ Clodoueus ab Imperatore accepit, à nomine Augusti, quo illum postea appellatum in Francia scribunt. Porrò Historici cæteri, etiam ij qui Francis maximè fauent, Consulatum dumtaxat & patriciatum Clodoueo donatum scribunt, nulla Imperialis nominis facta mentione. Vide Rheginonem lib. 1. Chronici, Othonem Frisingensem li. 5. cap. 2. Abbatem Vrspergensem in Chronico, Robertũ Caguinum, & Paulum Aemilium in vita Clodouei, ac demum Albertum Krantzium libr. 3. Sueciæ ca. 17. Deindè mentitur rursus Illyricus, cùm ait, ipsum Imperium Romanum communicatum fuisse cum Clodoueo ab Anastasio Imperatore, nihil enim ille Clodoueo dedit, præter titulos & insignia. nam nec Consulatum ipsum, cuius ferè omnes meminerunt, re ipsa Clodoueus gessit, sed solo nomine Consulis donatus, solo nomine fuit contentus. Id testantur quotquot Fastos Consulares litteris mandauerunt, Cassiodorus, Marianus, Scotus, Gregorius Haloander, Onuphrius, Mercator, & cæteri. nullus enim Clodoueum Regem inter Consules numerauit. Anno verò Domini 510. quo, iuxta Chronicum Francium Io. Tilij, Clodoueus Consulis nomine & insignibus donatus est, Consules veri fuerũt Anastasius & Venantius, si Haloandrum sequimur; vel Eutharicus & Boëtius, si Onuphrium. Quamobrem nisi tres eo

anno Consules fuerint, quòd est planè inauditũ, Clodoueus Consul non fuit. Quod etiam de Imperio dici posset. quod enim nullus Historicus aut Chronologus Clodoueum inter Imperatores Romanos vnquam retulerit, argumento est, eum Imperatorem Romanum re ipsa non fuisse, quidquid de nomine & insignibus fuerit. Tertiũ Illyrici mendaciũ in ea sententia est, cum nomina & insignia Clodoueo ab Imperatore collata, ad posteros eius pertinere contendit, atq; inde iure hæreditario ad Carolum peruenisse. Nam cùm post obitum Clodouei nullus omninò ex Francorum Regibus Consul aut Patricius, ne dum Imperator & Augustus ante Carolum Magnum aut se ipse appellauerit, aut ab aliis fuerit appellatus: mirum est, vnde Illyricus colligere potuerit, munus illud Anastasij, non proprium Clodouei, sed cum omnibus Regibus Francorũ fuisse commune. Deindè cùm inter Clodoueum, & Carolũ trecenti anni circiter intercesserint, qua ratiõe, quæso, id potuit Carolus à Clodoueo hæreditaria successione accipere, quod intermedij Reges nunquã habuerunt? Postremum, idque certissimum crassissimumque mendacium est, Clodouei Monarchiam ad Carolum Magnum, sine Romani Pontifici sauctoritate, successione hæreditaria peruenisse. Quis enim Historicorum tacuit, Carolum Magnum Pipino patri successisse; Pipinum autem non iure hæreditario, sed Pontificis Maximi sanctione, Regnum Francorum adeptum, cùm antea in Hilderici Regno, Præfecti aulæ munere fungeretur? testimonia suprà citata sunt cap. 2. mendacio 19. ac ne vnum quidem scriptorem contrà Illyricus proferre potuit, aut vnquam potuisset, siquidem id Historici omnes summa consen-

sensione, & quasi vna voce testantur. Cùm igitur Pipinus, non iure hæreditario, sed Papæ beneficio (vt loquitur Io. Tilius in Chronico Francico) regnum Galliæ obtinuerit; certè eidẽ Pontifici Carolus Magnus Pipini filius idem regnum acceptum referre debet. adde quòd etsi solum Pipinum sanctus Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus inunxit: postea tamen Stephanus Papa in Gallias veniens, Pipinum simul, & filios eius, Carolum Magnum, & Carolomannũ, Reges Francorum inunxit, eisq; regnum Francorum perpetuò possidendum confirmauit, vt ijdem Historici testãtur. Mentitur igitur Illyricus cùm ait, Carolo Magno sine Pontificis auctoritate Monarchiam Clodouei esse delatam.

CAPVT X.

Non accepisse Carolum Magnum Imperij dignitatem auctore Senatu, populóue Romano.

QVARTVS erat titulus, Beneficium S.P.Q.R. Illyricus enim, vt nihil intactum relinqueret, tametsi aliquoties in suo libro significauerit, nihil à Senatu, populóue Romano Carolũ accepisse; tamẽ obiecit etiã aliquot auctores, qui populo ac Senatui potiùs quã Põtifici Imperium à Germanis acceptũ referri debere scripserint. hi sunt Sigebertus, Blondus, Leopoldus, Aeneas, Vincentius, & Onuphrius, quorũ sententias sic refert Illyricus pag. 7. 55. & 56. vt licet non omninò eas recipiat, tamen probabiliores existimet ijs quæ translationẽ Imperij Romano Põtifici tribuũt. At nos in primis ijs auctoribus, quos te-

tus ait, à populo Carolum per manus Leonis coronatum, non rectè interpretatur Illyricus, Leonem vt ministrum, ac delegatum populi, coronā imperialem Carolo imposuisse: cùm potiùs ea verba significent, sic placuisse populo id quod Princeps eorum & Pastor summus fecit; ac si ipsi per manus eius id fecissent, quod quidem ex sequentibus verbis illustrari potest. Nam de Pipino quem ex cōsensu omnium Historicorum Leo Papa tum Regem Italiæ declarauit, cùm ipsum Carolum Imperatorē fecit, sic loquitur Sigebertus: Pipinum verò filium eius, Regem Italiæ ordinatum collaudant. Vbi vides ordinationem Regis, Pontifici; laudationem quæ sequuta est, populo tribui. Iam verò Blondus nihil omninò sententiæ nostræ officit, nam (vt notauimus cap. 1.) etsi scitum populi Romani in coronatione Caroli non defuisse scribat, tamen id contra fidem antiquorum tradit. ac præterea non significat eiusmodi plebiscito Imperatorem Carolum appellatum, sed eum ad Imperium à Pontifice Maximo postulatum. nam, vt ibidem Blondus ait, precibus populi Romani Leo Pontifex Carolum Imperatorem dixit: porrò Lupoldus non meminit Plebisciti, aut Senatusconsulti, sed solùm recitat cap. 3. extrema verba Vincentij, quæ sunt illa quæ habet Sigebertus, de quibus iam diximus. ex propria autem sententia passim Lupoldus repetit translationem factam esse per Pontificem, ac præter alia sic ait cap. 4. de Iuribus Imperij: Leo Papa, consideratis omnibus quæ dignè ac bene sufficiebant pro translatione Imperij de Imperatoribus Constantinopolitanis ad Reges Francorum facienda, ipsum Carolum Romæ in Ecclesia Sancti Petri in die Natalis Domini, sub anno eiusdem Domini

801. acclamante ac petente populo Romano vnxit & coronauit Imperatorem & Augustum, per quas vnctionem, & coronationem dicta translatio peracta fuit: vt etiam dixi suprà capitulo primo, & capitulo præcedenti in fine. Et infrà cap. 12. proponit opinionem quorundam, qui dicebãt, populum Romanum posse leges condere, & Imperium transferre. deinde subiungit: Sed hæc responsio, saluo meliori iudicio, mihi non placet. ex quo enim Imperium Romanorum tempore dictæ translationis, & etiam longo tempore ante ipsam, non fuit apud Romanos, sed potius apud Græcos; nec etiã hodie apud Romanos, sed apud Germanos exiſtit: non occurrit ratio, quare populus Romanus tempore translationis prædictæ habuerit; vel etiam hodie habeat maiorem potestatem circa translationẽ Imperij, quàm quicunque alius populus Imperio Romano subiectus. Hæc ille: Viderit igitur Illyricus qua fide auctores citet. certè Lupoldus non poterat clarius negare id quod ab eo affirmari Illyricus scripsit. De Aenia Syluio facilis responsio est. nam & in ijs verbis quæ Illyricus citat (quæ tamen, vt verum fatear, adhuc in operibus Aeneæ inuenire non potui) non excluditur cõsensus Romani Pontificis. & in abbreuiatione Blondi libr. 1. decadis 2. precibus Romanorum scribit idem AEneas à Leone Pontifice Carolum caronatum: & denique in epistola ad Regem Turcorum, quam supra citauimus, diserris verbis idem auctor affirmat à Pontificibus, prædecessoribus suis (fuit enim & ipse summus Pontifex) in Reges Francorum Imperium esse translatum. Solus igitur Onuphrius est, quem pro se Illyricus allegare potest. cuius testimonium tribus rationibus non modò infirmari, sed

sed omninò refelli ac profligari potest. Primùm, constat aliquando Imperatores inuito, ac repugnante populo Romano, creatos fuisse, quos tamen veros ac legitimos Imperatores cùm ipse Illyricus, tum etiam Historici oēs agnoscunt. Exemplo esse pōt Friderīcus primus, quem, repugnante populo Romano, coronauit Romæ in Templo sancti Petri Adrianus Papa Quartus, quam Historiam vide apud Othonem Frisingensem lib. 2. de reb. gestis Friderici, cap. 22. Deindè cùm Historici vetustissimi, tum Latini, vt Eginarthus, Paul. Diaconus, Aimoinus, Ado, Reginо, & cæteri tū Græci, vt Cedrenus & Zonaras, in describenda translatione Imperij, aut nullam populi atque Senatus mentionem fecerint; aut ei soli acclamationem, Carolo iam coronato, tribuerint: vnde, quæso, post octingentos ferme annos Onuphrius didicit S. P. Q. R. suffragijs Carolum Magnum Imperatorem & Augustum appellatum? At credibile est ita rem accidisse: ita enim fieri decuit. Respondebo quod Onuphrius ipse rectè monuit in lib. de comitijs Imperatorijs, non esse fidelis Historici rem describere vt fieri debuisset, sed vt facta est. Alioqui enim non res gestæ scribuntur, sed mendacia obtruduntur. Quid autem factum sit, non ex Philosophiæ promptuarijs hauriendū est, sed ex eorum narratione, ac fide, qui interfuerunt, vel qui ab ijs qui interfuerunt, acceperunt; aut certè qui aliorum testimonio sibi commendata, literis ac memoriæ tradiderunt. Deindè Romani Principes post constitutam à Iulio & Augusto Monarchiam, aut ab alio Principe nominabantur, aut ab exercitu creabantur, quos Senatus aut populus creauit, ij & pauculum fuere, & non diu tolerari. Certè in tanto

nume-

numero Principum Romanorum, tres tantùm Onuphrius in libr. de Comitijs Imperatorijs nominat à Senatu electos, Neruam, Maximum cum Balbino, & Tacitum, Neruam à Senatu creatum, Dion Caissius, quem solum Onuphrius citat, non dicit; Aurelius Victor arbitrio legionum (quamquam id non in omnibus codicibus haberi animaduerti) Neruam Imperatorem factum scripsit, Eutropius lib. 8. fauore Præfecti prætorio, Neruæ delatum Imperium testatur, ipse quoque Onuphrius sic à Senatu Neruam creatum Imperatorem scripsit, vt non negauerit accepisse etiam suffragium militum prætorianorum, sine quo videlicet irrita fuisset electio. Maximus & Balbinus inuito exercitu lecti, prima data occasione, à militibus interfecti sunt, siquidem (vt scribit Herodianus lib. 8.) indignabantur milites sibi à Senatu Principes datos, quos & Senatorios Imperatores per ludibrium appellabant. Tacitus à Senatu quidem dictus est, sed militib. iubentibus; vt Flauius Vopiscus scribit in eius vita: Senatus enim ad milites Imperatoris electionem reijciebat, probè intelligens non placiturum militibus Principem, quem ipsi non elegissent, itaque rectè S. Hieronymus in epist. 85. ad Euagrium, Imperatorem ab exercitu creari dicit. Cùm igitur hæc fuerit apud Romanos legendi Principis ratio, multorum sæculorum consuetudine roborata; quis credat post annos 800. Romanum Senatum, aut populum, quando nullius fermè auctoritatis erat, id fuisse ausum in electione Principis, quod antea, cùm floreret, minimè audebat? Quare consultius fecit Iohannes Auentinus, quem Illyricus & Onuphrius præter cæteros laudant: is enim cùm Senatusconsultum, & Plebiscitum in Imperij translatione omninò habe-

habere vellet, & tamen non auderet contra fidem omnium veterum id asserere, tacitum Senatusconsultum, & Plebiscitum factũ fuisse scribit, & primas partes eius actionis Pontifici Romano attribuit. Sic enim loquitur li. 4. Annalium Boiorum: Pontifex, Senatus, populusque Romanus Imperium transferre iure suo in Germanos, Carolumque tacito Senatusconsulto, Plebiscitoque decernunt. Nimirum sic interpretari voluit hic auctor acclamationem populi Romani, Carolo à Pontifice coronato, de qua vetereș loquuntur, vt videlicet illa acclamatio quoddam veluti Plebiscitum fuisse videretur. Sed de his satis. nam neque aduersarius (vt suprà diximus) hunc Imperij titulum agnoscit.

CAPVT XI.

Non deuenisse ad Germanos Imperium donatione Græcorum.

RESTAT postremus titulus, Principis Orientalis donatio, siue communicatio, quem titulum Illyricus non solùm agnoscit, sed etiam pro viribus defendere nititur. tot verò fraudibus & mendacijs in hac vna re explicanda vtitur, vt mirum sit, si non ipse sibi apud sanos lectores existimationem fidemque detraxerit. Nobis autem ad hũc titulum explodendum duplex via, eaque expeditissima, sese offert. Primùm enim Historici tum veteres, tum recentiores scribunt, Græcos Imperatores, cùm primùm ad eos fama perlata est coronationis Caroli, vehementer commotos atque indignatos fuisse. quod sanè argumentum est euidens, Imperium Carolo non esse

Græ-

Græcorum donatione tributum. Sed verba Historicorum audiamus. Eginarthus, Caroli Magni (vt suprà diximus) Cancellarius, in vita eiusdem Caroli, postea quam exposuit coronationem, ita subiecit: Inuidiam suscepti nominis, Constantinopolitanis Imperatoribus super hoc indignantibus, magna tulit patientia, vicitque eorum contumaciam magnanimitate, qua eis procul dubio longè præstantior erat, mittendo ad eos crebras legationes, & in epistolis fratres eos appellando. Sigebertus in Chronico anni 805. & Conradus Abbas Vrspergensis in Chronico, vbi refert compendio res gestas Caroli, ijsdem ferè verbis indignationem Imperatorum Græcorum describunt. quos sequutus Albertus Krantzius libr. 2. Saxoniæ cap. 8. ita scripsit: Inuidiam suscepti nominis, Cóstantinopolitanis Imperatoribus non dissimulantibus, magna superauit pecunia: vicitque eorum contumaciam magnanimitate, qua Græculis multum præstabat. Deinde ex historijs constat Græcos Imperatores agnouisse tandem vel inuitos Imperium Caroli, sed non antequam is à Pontifice Imperator appellatus, & Augustali diademate insignitus est, vt non nisi impudentissimo mendacio Illyricus scribere potuerit pa. 48. & 52. multis annis ante Caroli coronationem concessum eidē Carolo fuisse Imperium Occidentis ab Imperatore Græco. Exstant Annales Francorum accuratissimi, ipso Caroli tempore conscripti. In his anno Domini 798. ponitur prima legatio Irenes Imperatricis ad Carolum nondum Imperatorem, qua legatione non Imperij communicatio tractata est, sed restitutio captiuorum. Deinde anno 801. adscribitur Caroli coronatio Romæ facta à Pontifice Leone. Tum anno 802. qui fuit vltimus

Irenes

Irenes, narratur alia legatio eiusdem Irenes ad Carolum Imperatorem, pro pace inter Græcos & Francos impetranda. Sed neque in ea legatione vlla mentio communicationis Imperij facta est. Anno 803. describitur legatio Nicephori Imperatoris, qui Irenæ successerat, ad eundem Carolū pro impetranda pace; de Imperij communicatione nulla mentio, pacem enim obtinebant Græci à Rege Francorum potentissimo, sed nondū (quod ex veteribus colligatur) Carolum salutare Imperatorem & Augustum dignabantur. Anno 812. qui fuit vltimus Nicephori, commemoratur legatio Michaëlis, qui successerat Nicephoro, ad eundem Carolum, & tum demum scribit auctor Annaliū, à Legatis Græci Imperatoris Carolum Magnum, cùm iam annos 12. impetraret, Imperatorē & Augustum salutatum. Denique anno 814. scribit auctor obitum Caroli, quem annis 14. in Imperio fuisse testatur: ac proindè non numerat annos Imperij à consensu Græcorum, sed à coronatione, quàm à Leone Pontifice Romæ susceperat. consentiunt his Annalibus omnes Historici graviores, Aimoinus lib. 4. ca. 90. & 91. Paulus Diaconus lib. 23. rerum Rom. Ado Viennensis in Chronico 6. ætate, Rhegino Prumiensis libr. 2. Chron. Otho Frisingensis li. 5. cap. 31. & sequentibus, Cedrenus in Compendio historiarum Zonaras in annalibus, Abbas Vrspergensis, Hermannus Cōtractus, & Sigebertus in Chronico, Blondus libr. primo decadis 2. Platina in vita Leonis tertij & (quod magis est admirandum) Illyricus Cent. 9. cap. 16. col. 621. Videamus nunc quid Illyricus in libro de translatione Imperij aduersus hanc notissimam certissimamque historiam, aduersus scripta sua priora, & (ni fallor) etiam aduersus propriam mentem

re quæ tanto nomini respondet, Carolo ab Irene concessum, mendacium est apertissimum: nullum enim Historicum reperire potui (evolui autem plurimos) qui id vllo verbo significaret quod tu dicis, quin potiùs annales Francorum, Ado Viennensis, & Rhegino Prumiensis in Chronicis anno 8ix. tanquam rem nouam & insolitam referunt, quòd legati Michaëlis, qui tertius fuit ab Irene, laudes Imperatorias Carolo dixerint, eumq; Imperatorem & Basileum appellauerint. Perge: Verùm quod antea Imperatrix id fecerit quàm Papa, vel populus, inde liquidissimè apparet, quia, teste Matthæo Palmerio Florentino, & Martino Polono, antea est Irene Imperatoria dignitate spoliata per Nicephorum, quàm Papa Leo, populusque eam actionem cum Carolo Romæ habuit. Sunt verò isti duo vel diligentissimi supputatores temporum.] Et hic ni fallor, contra conscientiam loqueris. Nam in primis, qua fronte audes Martinum Polonum diligentissimum temporum supputatorem appellare, quem constat omnium ferè Historicorum fuisse negligentissimum? ac ne longius abeamus, in descriptione annorum Irenes, Nicephori, Michaëlis, & Caroli Imperatorum, quæ omnia vix duas paginas explent sex commisit errores. Primùm Irenem solam tribus annis imperasse dicit. at Paulus Diaconus, qui Irenes tempore vixit, lib. 23. rerum Romanarum, quinque annos, & aliquot menses illi tribuit, & singulorum annorum acta describit. Idem facit auctor Annalium Francorum, qui Pauli Diaconi æqualis fuit. Idem Cedrenus, Græcus auctor, in compendio Historiarum. Idem alij veteres & ex recentiorib. Onuphrius lib. 2. de Principibus Romanis Irenæ soli tribuit annos quinq;

menses vndecim, dies 16. Deinde Nicephorum, qui Irenæ successit, Martinus Polonus solùm mẽsibus nouem imperasse scribit, at Paulus Diaconus, Cedrenus, Annales Francorum, & omnes alij veteres, octo annos, & eo amplius Nicephoro tribuunt. Onuphrius libr. 2. de Principibus Romanis annos octo, menses octo, dies 26. & ne puteretur esse librariorum errorem in numeris quid singulis annis Nicephorus egerit, Paulus Diaconus, & Cedrenus diligẽter perscripserunt. Tertiò Michaëlis Imperium constituit Martinus Polonus anno 800. contra omnium aliorũ Historicorum tùm veterum, tùm recentiorum fidem. Quarto Caroli Magni initium ponit anno 802. neque error librariorum id factum existimari debet, siquidem eodem in loco Carolum imperasse dicit annis 14. mense vno, & diebus quatuor, ac deinde consequenter initium Ludouici, qui Carolo successit, ponit anno 816. At Carolum imperare cœpisse primo die anni 801. si à Natali Domini initium anni sumatur; vel octo diebus ante exitum anni 800. si exordium anni ducatur à Kalendis Ianuarij; tot, & tam graues auctores scribunt, vt mirum sit Martinum Polonũ vigilasse, ista cùm scriberet. Vide testimonia quæ suprà citauimus c. 4. Quintò idem Martinus ibidem Leonem tertium, qui Carolum coronauit, quartum appellat, contra cæteros omnes Historicos, eique tribuit ædificationem vrbis Leoninæ; quam tamen constat ab alio Leone esse factam, quem alij omnes quartum, ipse verò quintum vocat. Sextò in eadem pagina idem Martinus scribit anno 814. Stephanum Papam quartum venisse in Gallias, & honorificè susceptum à Ludouico Imperatore. At si Ludouicus imperare cœpit anno 816. vt paulò post idem

Mar-

Martinus docet: quomodo potuit anno 814. Imperator Ludouicus Stephanū Pontificem ad se venientem ſuſcipere? Itaque Martinus Polonus, diligentiſſimus ſcilicet ſupputator annorum tam Pontificum quàm Cæſarum annos vt plurimum perperam diſponit. Quod verò idem Illyricus ait, ex Matthæo Palmerio liquidiſſimè apparere, Irenem ante Imperio ſpoliatam fuiſſe, quam Pontifex Leo Carolum coronauerit, liquidiſſimum quoq; mendacium eſt. Palmerius enim in additione ad Chronicum Euſebij, etſi in eo labitur, quod Irene poſt filij excæcationem ſolùm quatuor annos tribuit, cùm Paulus Diaconus, Annales Francorum & Cedrenus quinque annos, & aliquot menſes illi tribuant, tamen ipſe eandem coronationem Caroli ponit anno 801. & initium Imperij Nicephori anno 802. conſtat autem ex Cedreno, & Paulo Diacono, eadem die Nicephorum imperare cœpiſſe, qua Irene ſe abdicare Imperio coacta eſt. ex quo intelligimus Palmerium non ſolùm quatuor annos integros, ſed etiam aliquot menſes Irenæ tribuendos exiſtimaſſe, licet ſolum perfectum numerum expreſſerit. proinde ex Palmerij ſententia poſterius Irenem Imperio ſpoliatam, quàm Carolus fuerit coronatus. Sed audiamus iam cætera. Teſtatur quoque Platina, Nicephorum Imperatorem, oppreſſorem, aut ſucceſſorem Irenes, mox initio fœdus Irenes de Imperij diuiſione cū Carolo renouaſſe: vt hæc quoque fuerit confirmatio Imperij Occidentalis à Conſtantinopolitanis Carolo facta. porrò Nicephorum hunc Imperatorem collocat Martinus Polonus Pœnitentiarius Papæ, & Archiepiſcopus Conſentinus in annum Domini 709. omninò eum clariſſimè præponit illi Romanę coronationi Caroli, ſicut & Sebaſtia-

Mendacij.

nus Francus, quin & Iacobus Philippus Bergomenſis.] De Martino Polono iam ante reſpondimus, eum in manifeſto errore verſari, cum Imperium Nicephori refert ad annum Domini 799. quod ad annum 802. referre debuiſſet. Sebaſtianum Francum non vidi nec multum laboro quid ille dixerit, cùm auctor fuerit admodum recens, & à Catholica Religione alienus. Iacobum Philippum Bergomẽſem more tuo fraudulenter citas. ille enim etſi lib. 11. ſupplementi commemoret diuiſionem Imperij inter Carolum & Irenem, antequam narret eiuſdem Caroli coronationem Romę factam: tamen id facit per anticipationem, vt expediat ea quæ ad Græcorum Imperiũ pertinent. nam poſtea loco ſuo ad ordinem temporum rediens, diſertis verbis docet Imperium à Græcis ad Francos tranſlatum fuiſſe Pontificis auctoritate anno Domini 800. exeunte, vt etiam ſuprà citauimus in 4. capite. Præponit quoque (addit Illyricus) Martinus Michaëlem Imperatorem eidem coronationi, qui ibidem illud fœdus renouauit cum Carolo. Denique & Chronicon D.D. Achillis Gaſſari initium principatus Nicephori ponit in annum 798. facta verò eſt illa renouatio conceſſi Imperij à Nicephoro mox initio ſui Imperij. quare ex hiſce licet colligere vt minimum tres donationes aut cõceſſiones Imperij per Conſtantinopolitanos Imperatores factas ante illam Romanã actionem, nempè Irenes, Nicephori, & Michaëlis, vel certè illas duas priores.]

Mendaciũ.

Colligebat olim Virgilius aurum ex Ennij ſtercore: at noſter Illyricus (vt video) ex Hiſtoricorum auro ſtercus colligit. nam cũ veteres ac probati Hiſtorici, & illi ipſi, qui tempore Caroli Magni vixerunt, tam perſpicuè tradant, anno quinto

Ire-

BEL

annum Domini 798. præponunt igitur eam vt minimum integro quadriennio coronationi Leonis. Paulus quoque Æmilius in sua Francorum Historia affirmat feriam sollicitamq; actionem & legationem Irenes ad Carolum longè præcessisse illam Romanam Coronationem.] Id verò, Illyrice, non est solum audacter mentiri, sed etiam configere oculos hominibus, vt non videant ea quæ clarissimè patent. siquidem Ado Viennensis, & annales Francorum duas ponunt legationes Irenes ad Carolum, vnam pro pace, & redemptione captiuorum, ante Caroli coronationem, anno 798. alteram pro pace iterum renouanda, post Caroli coronationem, anno 802. & quamuis Platina dicat hac legatione posteriore procuratam esse Imperij diuisionem, tamen Ado Viennensis, & Annales Francorum nullam Imperij mentionem faciunt, nisi multo inferiùs, vbi describunt legationem Michaëlis anno 811. Hæc enim sunt verba Adonis: Anno 798. Irene ad excellentissimum Regem Carolum legationem pro pace seruanda misit. Et infrà, postquam narrauerat coronationem Caroli factam anno 801. ita subiungit: Anno 802. Irene Imperatrix ad Imperatorem Carolum misit pro pace inter Francos & Græcos firmanda. Et infrà, Anno 803. Irene ab Imperio deposita est: & Nicephorus Imperator Constantinopoli creatus, qui legatos suos, vnà cum Legatis Imperatoris Caroli remisit. nam Imperator Carolus Ieſſe Episcopum Ambianensem, & Heinpandum Comitem, Constantinopolim direxerat. Susceperunt autem legati Nicephori Imperatoris epistolam inscriptam de fœdere pacis, ficque tali pacto Constantinopolim reuersi sunt. Denique infrà Anno 811. in eius locum Michaël gener eius

Mendacia.

Im-

Imperator creatur, cuius legati Aquisgrani ad Imperatorem Carolum missi laudes more suo dixerunt, Imperatorem & Basileum illum appellantes. His consentiunt tum Annales Francorum (nam inde hæc omnia Ado Viennensis accepit) tum etiam Paulus AEmilius in libr. 3. de rebus Francorum, vt quinis per se cognoscere potest. nouum enim mendacium est, quod paulo pòst Illyricus addit, cùm ait: Mihi verò verisimile est, mox initio illius instaurati Regni Irenes esse factam talem transactionem de Imperio inter eam & Carolum, quo constabiliret adhuc principio dubium, & inuidiosum regnum, quod & AEmilius affirmat.] Hoc (inquam) apertum mendaciũ est, cùm Paulus AEmilius non solùm non dicat vllam factam esse transactionem de Imperio inter Irenem & Carolum, sed contra potiùs asserat inuita Irene & Nicephoro Augustis, Carolum à Pontifice magno, procerum Romanorum assensu, Imperatorem factum, id illa verba indicant de legatis quos Irene misit ad Carolum iam à Pontifice coronatum. Augustæ legati fœdus petebant, ægritudine animi interim dissimulata, & illa de Nicephoro: Hactenùs Carolum Augustum, magno patientissimoque animo Nicephori simultatem inuidiamque tulisse. Sed pergamus ad reliquas nugas Illyrici, vt hunc locum aliquãdo claudamus. Credibile (inquit Illyricus) tamen profectò valdè est, Irenem cum filio Constantino multo antea illam dignitatem, & possessionem Imperij cum Carolo communicasse.] Vnde autem id credibile sit, multis verbis conatur ostendere. sed summa est, quia Carolus deuictis Lõgobardis iam magna Italiæ parte, & ipsa Vrbe potiebatur; & Constantinus Imperator Constantinopolitanus

Mendaciũ.

filiam Caroli in matrimonium sibi dari petierat. Expendat (inquit) quæso totum hoc negotiũ quivis intelligens: quomodo potuit Constantinus Imperator ambire aut impetrare filiam Caroli non facta pace? quomodo autem potuit inter eos fieri pax, non concesso Carolo Occidentali Imperio, quod iam fortiter occupauerat, & firmiter retinebat? necessario igitur in tali nuptiarum filiæ Caroli pactione diuisio Imperij facta est.] Egregia sanè demonstratio, quasi non posſit Imperator cum Rege potentissimo pacem facere, & affinitatem contrahere, nisi Imperialem dignitatem cum eo communicare voluerit. qua igitur ratione Carolus Quintus Imperator cum Francisco Rege Francorum pacem fecit, & Leonoram sororem ei in matrimonium collocauit, nec tamen eum in Imperio collegam accepit? At Carolus Magnus Occidentale Imperium armis acquisitum possidebat: nec pacem cum Imperatore Constantinopolitano fecisset, nisi ei Imperium iam occupatum retinere permissum esset. Verùm, non est, vt suprà diximus, de possessione prouinciarum Imperialium quæstio, sed de titulo, de iure, de nomine, de dignitate, ac Maiestate Augustali tota controuersia est, neque enim inficiamur, Carolum bellica virtute Longobardos ex Italia exegisse, eamque prouinciam suam fecisse, quæ aliquando Romani Imperij prouincia fuerat. sed quemadmodum hoc tempore Reges Francorum, & Hispanorũ, Romani Imperij prouincias tenent, nec tamen sunt Romani Imperatores, & Imperator cũ eis pacem & affinitatẽ habet: ita quoq; fieri potuit, vt Carolus Magnus aliquot Romani Imperij prouincias sine nomine, & Iure Imperatorio teneret, & tamen cum eo Impe

rator

rator Conſtantinopolitanus pacem, atque affinitatem habere cuperet.

CAPVT XII.

Romanum Pontificem iure ſuo Imperium à Græcis in Germanos tranſtuliſſe.

DEMONSTRAVIMVS hactenus, Carolum Magnũ, quem Imperatorem Romanorum fuiſſe nemo negat, eiuſmodi Imperiũ nullo alio titulo adeptum, niſi Pontificis Maximi auctoritate. Nunc quoniam Illyricus inter alia argumenta, quibus efficere nititur, Imperium nõ peruenisſe ad Carolum Magnum Pontificia auctoritate; etiam illud affert, quod Romanus Pontifex non habeat ius Imperia transferendi: nos contra Deo iuuante, ad demõſtrandum aggrediemur, poſſe Romanum Pontificem, ſi cauſa poſtulet, id facere, non quidem Regia, aut Imperatoria, ſed Apoſtolica, id eſt, ſumma atque eminentiſſima Eccleſiaſtica poteſtate. pendet autem tota hæc res ex duabus ſententijs: altera, Romanum Pontificem totius Eccleſiæ, id eſt, omnium Chriſtianorum Patrem & Paſtorem eſſe; altera, ſummum Eccleſiæ totius Paſtorem ita non modò priuatis hominibus, ſed etiam Regibus & Imperatoribus Chriſtianis præeſſe; vt, ſi cauſa Chriſti & Eccleſiæ id exigat, poſſit eos Regnis, atque Imperijs exuere, eaque regna, & Imperia ab alijs ad alios transferre. nemo eſt enim qui non intelligat, ſi hæ duæ ſententiæ veræ ſint, continuò illud etiam effici, vt Romanus Pontifex certis de cauſis Imperia transferre poſſit. Priorem ſententiam multi ex noſtris accuratiſſimè ac fuſiſſimè demonſtrarunt. quod etiam nos præſtitimus

in

in libris quinque, quos de ſummi Pontificis inſtitutione & poteſtate ſcripſimus. quare hoc loco ſatis erit, ſi eam ſententiam confirmemus teſtimonijs Imperatorum, atque eorum potiſſimum qui Romanæ ſedi infeſti fuerunt. ſi enim ipſos Imperatores, vbi de iure ipſorũ agitur, teſtes habemus fruſtra aliorum teſtimonia deſideramus.

Carolus Magnus Imperator primus ex gente Francorum non ſemel primatum Rom. Pontificis agnoſcere ſe ac venerari profeſſus eſt. Exſtat priuilegium eiuſdem Caroli, quod Bremenſi Eccleſiæ dedit, apud Albertum Krantzium lib. 1. Metropolis cap. 7. in hæc verba: Summi Pontificis, & vniuerſalis Papæ Hadriani præcepto, nec non & Maguntinenſis Epiſcopi Lullonis, omniumque qui aſſuêre Pontificum conſilio, eandem Bremenſem Eccleſiam cum omnibus ſuis appendiciis VVillehado, probabilis vitæ coram Deo & Sanctis eius, commiſimus. Exſtant item libri nomine Caroli Magni aduerſus Synodum Græcorum de cultu imaginum: quos libros etſi ego nõ eſſe Caroli Magni arbitror; tamen quia ab aduerſarijs Carolo tribui conſtanter video, ſumam etiam inde teſtimonium. Sic igitur habet liber primus cap. 6. Sicut cæteris diſcipulis Apoſtoli, & Apoſtolis omnibus Petrus eminet: ita nimirum cæteris ſedibus Apoſtolica, & Apoſtolicis Romana eminere dignoſcitur. Hæc enim nullis Synodicis conſtitutis cæteris Eccleſijs prælata eſt, ſed ipſius Domini auctoritate primatum habet. Denique, vt ex Platina in vita Leonis Tertij, & Paulo AEmilio libr. 3. de rebus geſtis Francorum, ac Iacobo VVimpelingio in epitome rerum Germanicarum cap. 9. cognoſci poteſt, cùm aliquando idem Carolus Romæ ſententias Epiſcoporum qui ex tota Italia & Fran-

Francia conuenerant, rogasset de vita & moribus Papæ Leonis, atque ab ijs vna voce responsum esset, Sedem Apostolicam, omnium Ecclesiarum caput, à nemine iudicari debere; continuò acquieuit, ac permisit, vt summus Pontifex Leo solo iureiurando crimen, quod ei falsò obijciebatur, dilueret.

Otho Magnus, qui primus ex gente Saxonica Romani Imperij gubernacula rexit, eundem primatum Romanæ Ecclesiæ disertis verbis cõfessus est in epistola quam scripsit ad Ioannem 12. Rom. Pontificem, quæ extat apud Luithprandum Ticinensem lib. 6. cap. 9. Hæc enim est inscriptio literarum: Summo Pontifici, & vniuersali Papæ Domino Iohanni, Otho diuinæ respectu clementiæ Imperator Augustus. Fuit quoque hic Otho Magnus Romanæ Ecclesiæ acerrimus defensor, vt Iacobus Vvymphelingius testatur in Epitome rerum Germanicarum cap. 18. Vt autem omnes intelligant non solum Imperatores amicos, sed etiã hostes Romanæ Ecclesiæ Pontificis primatum agnouisse, subijciam testimonia omnium ferè Imperatorum, qui Romanam Ecclesiam hostiliter persecuti sunt.

Henricus Quartus, qui primus ex Germanicis Imperatoribus cum Romano Pontifice graues inimicitias gessit; etsi certis de causis Gregorium Septimum Pontificem oderat, auctoritatem tamẽ Romanæ sedis super omnes homines, atque adeo super ipsos Reges & Imperatores, nunquam negauit. Extat Epistola eius ad Principes Imperij, quam totam refert Conradus Abbas Vrspergensis in Chronico anni 1106. In ea epistola hæc habentur: Præterea (inquit) Domino Papæ in præsentia Legati sui & vestra obedire parati sumus: &

nunc

nunc parati sumus ei omnem debitam reuerentiam & obedientiam sincero corde, & deuotione præsentialiter exhibere. Et infrà : Rogamus vos per auctoritatem Romanæ Ecclesiæ, cui nos committimus, & honorem Regni, ne super nos, & fideles nostros veniatis. Et infrà : Si interpellatio vestra, nullaque alia interuentio ad præsens prodesse poterit, appellamus Romanum Pontificem, & sanctam vniuersalem Romanam sedem, & Ecclesiam. Hæc ibi. Rursus autem idem Henricus Quartus in postrema epistola ad Principes : Appellabimus (inquit) & tertio appellamus Dominum Romanū Pontificem Paschalem, & sanctam, & vniuersalem Sedem, & Romanam Ecclesiam.

Henricus V, tametsi non paruo tempore propter Episcoporum inuestituras Romanam Ecclesiam vexauit & afflixit, eius tamen primatum semper agnouit. Sic enim de eo scribit Abbas Vrspergensis in Chronico anni 1110.

In Epiphania Domini Ratisponæ Heinricus colloquium cum Principibus faciens, animi sui propositum eis aperuit, scilicet quòd Transalpinis partibus se exhibere vellet, quatenus & benedictionem Imperialem à Summo Pōtifice, Romana, quæ caput mundi est, in Vrbe perciperet, & latas Italiæ prouincias in Societatem regni Germanici fraterna pace, & iustitijs ac legibus antiquis componeret, insuper ad omnia quæ defensio posceret Ecclesiastica, ad nutum Patris Apostolici se promptum demonstraret. Et infrà in Chronico anni 1117. vbi exposuisset Abbas terrifica signa, quæ de cælo ostendebantur aduersus impietatem eiusdem Henrici, qui summum Pontificem captiuum facere, atque ab eo per vim extorquere inue-

stitu-

stituras Episcoporum ausus esset; ita subiungit: His, & eiusmodi cladibus Rex Henricus corde tenus sauciatus, non cessat legationes satisfactorias ad Apostolicâ sedem destinare. Et infrà in Chronico anni 1122. pacem inter Calixtum Pontificem & eundem Henricum Imperatorem his verbis Abbas describit: Facto (inquit) vniuersali cõuentu apud vrbem Vangionum quæ nunc VVormacia dicitur, sicut longum, ita & incredibile memoratu est, quàm prudenti, quàm instanti, quamque per omnia solicito cunctorum procerum consilio, pro pace & concordia per vnam, vel amplius, hebdomadam certatum sit; donec ipse in cuius manu cor Regis est, omnem animositatem Augusti sub Apostolicæ reuerentię obedientiam, causa matris Ecclesiæ, etiam vltra spem plurimorum, inflexit.

Fridericus Primus Imperator, & Romani Pontificis Alexandri Tertij hostis acerrimus, Romanæ Ecclesiæ primatum & rebus & verbis confessus est. Nam cùm in Italiam venisset, Hadrianum Quartum Pontificem ita veneratus est, vt ad eius pedes primùm venerabundus accideret, deinde descendenti ex equo stapedem teneret; vt refert Albertus Krantzius lib. 6. Saxoniæ cap. 16. Quod idem postea fecit etiam Victori, quem verum Pontificem, cùm Schismaticus esset, existimabat. Sic enim scribit Radeuicus libr. 2. de rebus gestis Friderici primi cap. 70. Ibi (inquit) religiosissimus Imperator ante ianuas Ecclesię eum suscepit, & descendenti de equo strepam humiliter tenuit, & apprehensum per manum vsque ad altare perduxit, & pedes eius est osculatus. Itaque Fridericus Imperator te ipsa, & factis satis declarauit quo loco Romanus Pontifex haberi debe-

deberet. Nec tamen solis factis, sed etiam verbis sententiam suam aperuit, nam in epistola ad omnes Imperio Romano subiectos, quæ extat apud Radevicum lib. 1. ca. 10. Romanum Pontificem caput Sanctæ Ecclesiæ nominat: & rursus in epistola ad Hadrianum Quartum Pontificem, apud Radevicum lib. 2. ca. 16. Romanam Ecclesiam matrem omnium Ecclesiarum & ipsius Imperij vocat. denique in epistola ad Hermannum Episcopum Brixinensem, apud eundem Radevicum lib. 2. cap. 56. vbi deplorat Schisma quod in Romana Ecclesia fuerit exortum, ita loquitur: Cùm (inquit) vnus Deus, vnus Papa, vnus Imperator sufficiat, & vna Ecclesia Dei esse debeat, quod sine dolore dicere non possumus, duos Apostolicos in Romana Ecclesia habere videmur. Et infrà: Prorsus nam quæ, & tam perniciosa Ecclesiæ iactura, tota nimirum Italica Ecclesia conturbatur, & dissensiones, schismate orto in capite, iam in inferiora membra defluxissent, & totum Ecclesiæ corpus defœdassent, nisi nos consilio, & auxilio religiosorum virorum, qui spiritu Dei aguntur, tam impudicæ iniquitati iustitiæ rigore oppositissemus. Et infrà: Vt iusto declaretur examine, quis illorum regimen vniuersalis Ecclesiæ de iure debeat obtinere. Vides certè, Lector, ex sententia Imperatoris Friderici, vnum esse debere Papam, qui vt caput toti corpori Ecclesiæ præsit, & cui Ecclesiæ vniuersalis regimen debeatur.

Philippus imperator creatus in schismate contra Othonem 4. licet à Pontifice Innocentio Tertio ab Imperio repulsus esset, tamen (vt scribit Abbas Vrspergensis in Chronico) cùm audisset se in excommunicationem Pontificiam incidisse, humiliter à Legato Pontificis absolutionem petijt.

tijt, quòd certè nunquam feciſſet, niſi ſummũ Pontificem, paſtorem ſuum, ac proinde aliorum etiã Principum & Regum eſſe credidiſſet. ſi enim ſola Romana ciuitas, & nõ Eccleſia vniuerſa, ad curam Romani Pontificis pertineret: quamobrem Princeps Germanus Romani Põtificis cenſuram tantoperè timuiſſet.

Fridericus II. Eccleſiæ Romanæ longo tempore hoſtis, & perſequutor, timuit tamen Romani Pontificis, vt veri Chriſti Vicarij, latam in ſe Eccleſiaſticam cenſuram. ſic enim ſcribit de hoc Friderico Abbas Vrſpergenſis in extremo Chronico: Nihilominùs quoque omni tempore, quandiu denunciabat eum Papa excommunicatum, beneficium abſolutionis humiliter cum omni obedientia, & deuotione, & iuſtitiæ exhibitione poſtulauit. & Iacobus Wympheling. in Epitome rerum Germanicarum cap. 31. Fridericus (inquit) ſecundus in Cyprum vſq; nauigans, Aconem tandem peruenit, nuncijs rogans Põtificem, vt ſe abſolueret anathemate: quoniam in eius poteſtate deinceps ſemper ſit manſurus.

Ludouicus IV. Imperator, & armis & ſcriptis Ioannem 22. Pontificem oppugnauit: tantum tamen abeſt, vt exiſtimauerit ſummi Pontificis auctoritatem de Eccleſia eſſe tollendam (vt eam Illyricus ſublatam cupit) vt cùm verum Pontificem ſibi fauentem habere nõ poſſet, falſum Pontificẽ creandum curauerit; nec interim tamen vnquam deſtiterit varias rationes quærere, quibus vero legitimoque Pontifici reconciliari poſſet. nam per Ioannem Regem Boemiæ, & literis & nuncijs tentauit, ſi poſſet in gratiam Ioannis Põtificis redire, paratus Antipapam ſuum deponere, ſeq; rerum grauiſſimi criminis agnoſcere, ac miſericor-

diæ Pontificiæ totum permittere. De qua re vide literas Ioannis Pōtificis ad Ioannē Regem, apud Robertū Arboricensem, tomo 2. de vtroq; gladio, theoremate 7. Deinde mortuo Ioanne Pontifice, cùm audiuisset idem Ludouicus Imperator, Benedictū Papam ad amicitiam suam esse propensum, continuò ad eum legatos misit, qui demississimis precibus absolutionem ab excommunicatione, & restitutionē ad Imperium peterent, cuius rei testis est Albertus Argentinensis in Chronico, qui illo ipso Benedicti & Ludouici tempore floruit. Neq; solùm post tempora Caroli Magni, sed etiā antea Romani Imperatores Pontificem Romanū Ecclesiæ Catholicæ caput esse professi sunt. Atq; vt nomine omniū aliorum duo testimonia, vnum Latini Imperatoris, & Græci alterū proferamus; exstat epistola Valentiniani tertij ad Theodosiū iuniorem inter epistolas preambulares ad Concilium Chalcedonense, in ea epistola sic loquitur Imperator: Debemus dignitatem propriæ venerationis B. Apostolo Petro in nostris tēporibus conseruare; quatenus Beatissimus Romanæ ciuitatis Episcopus, cui principatum sacerdotij super oēs antiquitas cōtulit, locum habeat & facultatem de fide & sacerdotibus iudicandi. Exstat quoque epistola Iustiniani Græci Imperatoris ad Ioanem 2. Romanum Pontificem in ipso primo titulo Codicis, in qua epistola hæc habentur verba: Nec enim patimur quidquam quod ad Ecclesiarum statum pertinet, quod non etiam vestræ innotescat Sanctitati, quæ caput est omnium sanctarum Ecclesiarum. Habemus igitur Imperatorum testimonia, veterum, recentiorum; Latinorum, Græcorum; amicorum, & inimicorum, quibus testimonijs prior illa sententia, quam cōfirmandam suscepi-

cepimus, satis munita, quod ad præsentem controuersiam de translatione Imperij facit, & constituta esse videtur. Iam verò summum Ecclesiasticæ Hierarchiæ Principem (quæ erat altera sententia) regna atque Imperia Christianorum, si necessitas Ecclesiæ id postulet, posse transferre, demonstratum est à nobis in libr. 5 de Pontifice, ex quo libro huc vnam vel alterã rationem trãsferemus. Primùm igitur, licet Potestas Ecclesiastica, quæ in summo Pontifice potissimum residet, & potestas politica, quam præter cæteros Principes Imperator Romanus habet, non modò duæ sint, ac distinctæ finibus & officijs, sed etiã separatæ interdum inueniantur (nam aliquando Ecclesia nullos habuit politicos Principes, & nũc etiam multi sunt Principes ac Reges extra Ecclesiam) tamen quando Principes sunt Christiani, & in Ecclesię Catholicæ mẽbris ac filijs numerantur, duæ illæ potestates ita coniunguntur ac conueniunt inter se, vt vnam Rempũblicã, vnum regnũ, vnam familiam, imò & vnum corpus efficiant. vnum enim, vt Apostolus ait Rom. 12. sumus corpus in Christo; singuli autem alter alterius membra. In hoc aũt corpore mystico Ecclesiæ, potestas Ecclesiastica veluti animus quidam est; politica autem, veluti corpus, vt S. Gregorius Nazianzenus docet in Oratione ad populum timore perculsum, & Imperatorem irascentem. Neq; in controuersiam id reuocari potest, cum constet Ecclesiasticam potestatẽ spiritalem ac cælestem esse; politicam verò, humanam ac terrenam: & rursus illius finis æterna beatitudo sit; huius autem, pax & tranquillitas temporalis: illa animos & corda potissimum regat; ista in corporibus vim suam habeat: illa legibus diuinis, & cælestibus oraculis; ista iure

ciuili ac gentium nitatur: illa denique auctorem immediatum Deum habeat; ista per ius gentium, & consensum populorum ad Principes deriuetur. Igitur quemadmodum distincta sunt animi & carnis munera, & separata etiam inueniuntur in Angelis, qui corpore vacant; & belluis, quæ rationis sunt expertes; & tamen in homine quia vnam hypostasim efficiunt, ita cõueniunt, & cõiunguntur, vt animus præsit, caro subijciatur; & possit animus iure suo carnẽ ieiunijs, vigilijs, alijsq; laboribus coërcere, ne impediat munera spiritus vel etiãsi opus sit ad finem ipsius spiritus consequendũ, possit spiritus carni imperare, vt se, ac sua exponat omnia, etiam cum detrimento vitæ, vt sanctos Martyres facere videmus: pari ratione in Ecclesia Christi, si verè vnũ corpus sit, tantam esse oportet coniunctionem Ecclesiasticæ ac politicæ potestatis, tantumque inter eas ordinem, & vnius ad alteram subiectionem, vt in his quæ ad æternam salutem adipiscendam pertinent, Ecclesiastica potestas politicam dirigat, eique imperet; &, si opus sit, cohibeat, & coërceat, ne adeptionem proprij finis impediat etiam cum detrimẽto propriæ potestatis; vt eo modo iuxta B. Gregorij sententiam lib. 2. epist. 61. terrestre regnum cælesti regno famuletur. Huc accedit quòd cùm Principes politici ad Ecclesiam veniunt vt Christiani fiant, recipiuntur illi quidem, sed cum pacto expresso, vel tacito, vt sceptra sua Christo subijciant, & Ecclesiã Catholicam non euertant, sed tueantur pro viribus ac defendant; & nisi id fecerint, puniri possint etiam Regni amissione. non enim est aptus regno Dei, nec tuto ad sacramentum Baptismi admitti potest, qui non est paratus Christo seruire, & propter ipsum amittere quid-

quid

quid habet ; cum Dominus dicat in Euangelio Luc. 14. Si quis venit ad me, & non odit patrem ſuum, & matrem, & vxorem, & filios, & fratres, adhuc autem, & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus. & rurſus in eodem loco: Sic ergo omnis ex vobis qui non renunciat omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Quæ loca (vt S. Auguſtinus rectè exponit in epiſtol. 5. ad Marcellinum) ſic intelligenda ſunt, vt is non poſſit Chriſti eſſe diſcipulus, qui non eſt paratus carere potiùs vxore, liberis, parentibus, opibus, honoribus, atque ipſa etiam vita, quàm vt Chriſtum offendat. Quæ cùm ita ſint, nullam profectò iniuriam facit ſummo Principi politico Princeps ſummus Eccleſiaſticus, ſi eum admoneat, illiſque imperet, vt politica ſua poteſtate rectè vtatur, legibus & pœnis impios ac blaſphemos coërceat, fidem Catholicam protegat, aduerſus infideles Eccleſiam oppugnantes arma ſuſcipiat. Quòd ſi is aut ex oue lupus euadat, & hæreticos ac ſectarios ſequens, fidem Catholicam deſtruat, aut velut aries furioſus contempto paſtore in oues ſibi ſubiectas graſſetur, aut certè inſtar languidi ac timidi canis, propter ignauiam ac ſegnitiem, gregem Domini à luporum morſibus defendere non audeat: cur quæſo non poterit ſummus Paſtor, & qui Chriſti ipſius vices in terris gerit, lupum illũ ab ouili arcere, atque ouibus imperare ne illum vltra ſequantur ; & arietem furioſum recludere, ac prohibere ne gregem deinceps ducat; ac denique imbecillo cani valentiorem aliũ ſubſtituere, qui gregem, vt oportet, cuſtodiat ac defendat ? Ergo hac poteſtate Ioiada Pontifex Athaliã Reginam, tyrannidem in populo exercentem, à regno amouit, & Ioas Regem cõſtituit; vt legimus lib. 4. Reg.

cap. 11. & lib. 2. Paralipomenon, cap. 23. Hac potestate Gregorius Papa 2. Leonem Imperatorem Iconoclastarum hæresi studentem, atq; eam in Italiam inducere molientem non solùm excommunicauit, sed etiam vectigalibus Italiæ prohibuit, vt Cedrenus & Zonaras in eiusdem Leonis vita scriptum reliquerunt. hac potestate Pontifex Zacharias Hilderici regnũ, quod eius socordia Catholica religio in Galliis non modicum detrimẽtum pateretur, in Pipinum, & filios eius transtulit, vt suprà multis testimonijs demonstrauimus. Hac potestate Leo tertius Pontifex Regem Nordamhumbrorum Regno suo inique pulsum, atq; ad se tanquam ad omnium Christianorum caput & Principem confugientem per Legatos suos in regnum restituit, vt Aimonius scribit lib. 4. de rebus gestis Francorũ c. 96. & Rhegino lib. 2. Chronici anno 808. Hac denique idem Leo Romanum Imperium à Græcis ad Francos transtulit; quod iam longo vsu didicisset, Græcos aut non posse, aut nolle laboranti Ecclesiæ opem ferre: ac tũ maximè id metuendum videretur, cum Imperatore Constantino fraude suorum excæcato, fœmina, quod antea nunquam acciderat, Romano Imperio præsideret. Porrò diuino consilio eam translationem factam, testantur in primis victoriæ, ac triumphi, quos de omnibus suis hostibus Carolus reportauit. Vt enim Deus ostenderet suum esse illud opus, ita Carolum Magnum pietate, fortitudine, iustitia, clementia, omnibusq; regijs virtutibus ornauit, eiusque Imperium tantis opibus, tanta beneuolentia populorum, tot clarissimis victorijs, tot sacrarum ædium magnificentissimis ædificijs nobilitauit, vt post Magnum Constantinum nullus Imperator felicior, nullus Ecclesiæ

vti-

vtilior fuiſſe videatur. teſtatur deinde conſenſus & approbatio Orbis terræ, ſiquidem Carolo Magno à Leone Pontifice Imperatore appellato, non modo Romanus populus lætiſſimis vocibus acclamauit; nec ſolùm vniuerſa Italia, Gallia, Germania, Pannonia, totus denique Occidens, nouũ Imperatorem gratiſſimè excepit: ſed etiam ab Aſia & Africa maximorum Regum legationes gratulatoriæ cum magnis muneribus ad Carolum aduenerũt, ipſi etiam Græci Imperatores, tametſi alioquin æmuli & hoſtes Latinorum (vt ſuprà demonſtrauimus) per Legatos Imperium Caroli agnouerunt, eumque Imperatorem & Auguſtum ſalutarunt. De quibus legationibus vide, ſi placet, Annales Francorũ, Adonem, Rheginonẽ, & Abbatem Vrſpergenſem in Chronico anni 801. 802. 803. 809. & 812. nec non Othonẽ Friſingẽſem lib. 5. Hiſtoriæ cap. 31. & 32. Teſtantur deniq; oẽs conſequentes ætates, ſiquidẽ ab anno Domini 801. quo anno in Germanos Imperiũ trãſlatum eſſe cõſtat, oẽs omninò Chriſtiani Romanum Imperiũ apud Germanos eſſe crediderunt; neq; vllus fuit Princeps aut Rex Chriſtianus, qui Caroli Magni ſucceſſores vt veros legitimosq; Imperatores non agnouerit, aut qui ſe eis poſthabitũ ægrè tulerit. Soli ſunt Lutherani, qui dum Germanicũ Imperium Antichriſti miraculum eſſe contendunt, Germaniam ſuam legitimo Imperio ſine dubitatione ſpoliare nituntur. Sed occurrit Illyricus, & aduerſus ea quæ hactenus diximus, obijcit Ius Canonicum & diuinum, quo politica poteſtas omninò Pontificibus interdicitur. ſic enim probat in lib. suo de tranſlatione Imperij, pag. 6. non eſſe tranſlatum Imperium à Græcis ad Francos Pontificis Maximi auctoritate: Quia Papæ (inquit) te-

teſtantibus id ipſorum proprijs Iuribus, non ſunt à Deo conſtituti domini aut gubernatores temporalium dominiorũ; ſicut ipſemet Chriſtus negat ſuum regnum eſſe de hoc mundo, negat ſe eſſe conſtitutum iudicem rerum ac litium terrenarum: prohibet quoque Apoſtolis ne dominentur politicè, inquiens, Reges gentium dominantur, vos autem non ſic iubet eos eſſe ſeruos, & omniũ minimos. quin D. Petrus, quo ſe iſti fundatore iactant, iubet presbyteros politicis gubernatorib. obtemperare. quod igitur ius Chriſtus hic in terris non habuit, & non tantùm non tradidit ſuis Apoſtolis, ſed etiam ſeueriſſimè prohibuit; id profecto nec Petrus, nec Papæ, etiamſi centies vicarij Chriſti eſſent, habere potuerunt.] Verùm tota hæc Illyrici argumentatio vno verbo deſtrui poteſt. nam tametſi faterentur, Romanum Pontificem neque re ipſa habere, neq; etiam habere poſſe vllam politicam poteſtatem; non tamen inde rectè colligeretur, Imperium à Græcis ad Germanos ab eodem Romano Pontifice non potuiſſe transferri. nõ enim politica, ſed Eccleſiaſtica poteſtate, quę politica longè maior & ſublimior eſt, quæque politicæ præeſt, eamque regit ac dirigit, vt ſuprà diximus, ea tranſlatio facta eſt. ſiquidem Papa, nõ quòd eſſet Rex Regum, aut ſummus temporalis Monarcha, qualis Auguſtus & Conſtantinus fuêre, Occidentale Imperium à Græcis ad Francos tranſtulit; ſed quòd Paſtor Eccleſiæ vniuerſæ à Chriſto ipſo cum ſumma poteſtate conſtitutus, inter oues ſuas etiam Reges & Imperatores numeraret, poſſetq; ac deberet operam dare, ne Reges, & Regna Chriſtianorum, Chriſti regnum impediant, néve Eccleſiæ obſint, ſed eius potius honori, atque vtilitati deſeruiant. Sed ne

for-

fortè queratur Illyricus suam argumentationem nimis breuiter refutatam, excutiamus paulo diligentiùs. Ait primò summos Pontifices (testantibus id propriis ipsorum Iuribus) non esse constitutos à Deo dominos aut gubernatores temporalium dominiorum. At ijsdem Iuribus testantibus, constituti Pontifices sunt pastores ac præsules animarum, quarum æternæ saluti omnia temporalia bona deseruire debent: proindè licet, dum Reges Christiani regna sua (vt Christianos decet) administrant, non debeat summus Pontifex eorũ regnorum curis ac negotijs se implicare; vbi tamen ij cœperint à via deflectere, & in detrimentum animarum regnis suis abuti, potest ac debet remedia congruentia (vt sæpè diximus) adhibere, quare translationem Imperij à Græcis ad Germanos, Apostolicæ Sedis auctoritate factam esse, omnia Iura clamant. vide quæ suprà citauimus cap. 6. Ait 2. Illyricus, Christum ipsum non fuisse Regem de hoc mundo, nec iudicem litium terrenarum, at non negabit (opinor) Illyricus, potuisse Christum nihilominùs, si ita expedire iudicasset, regna mutare, atque transferre. neque ideircò non fuit Christus Rex temporalis, nec lites terrenas iudicauit, quia non potuit, sed quia noluit. Addit 3. interdictum fuerè Apostolis, ne dominarentur sicut gentes faciunt, & contra eis imperatum, vt essent minimi, atque omnium serui. sed facilis responsio est, siquidem hęc omnia ad commendationẽ humilitatis faciunt, quæ virtus cum superbia pugnat, non cum potestatẽ. nam vbi Christus Apostolis imperauit, vt non dominarentur more Gentilium, sed minimi essent, ac serui, ibidem de se ait: Sicut filius hominis non venit ministrari, sed ministrare. & rursus: Ego autem in

medio vestrum sum sicut qui ministrat. & tamen idem ipse dixerat se habere potestatem omnis carnis, & sibi omnia tradita esse in manus, & se esse Dominum & magistrum. Addit Illyricus postremò, Apostolum Petrum presbyteris mandasse, vt politicis gubernatoribus obtemperarent. qui locus in neutra B. Petri epistola inuenitur. hæc enim sola de presbyteris verba leguntur apud Apostolum Petrum: Seniores ergo, qui in vobis sunt, obsecro consenior, & testis Christi passionum, qui & eius, quæ in futuro reuelanda est, gloriæ communicator, pascite qui in vobis est gregem Dei, prouidentes non coactè, sed spontaneè secundùm Deum: neque turpis lucri gratia, sed voluntariè: neq; vt dominantes in cleris: sed forma facti gregis ex animo, & cùm apparuerit Princeps Pastorum, percipietis immarcescibilem gloriæ coronam, 1. Petr. 5. quæ verba non presbyteros magistratibus politicis, sed magistratus potius, vt cæteros laicos, presbyteris subijciunt.

CAPVT XIII.

Solutionis, aut solui demonstrantur argumenta Illyrici.

ETSI ex ijs quæ hactenùs dicta sunt, profligata videtur omnis controuersia, & argumenta omnia quæ ab aduersario adferebantur, dissoluta: quia tamen Illyricus in ipso primo capite sedecim obiectiones quasi totidem cohortes aut legiones produxit in aciem, quas non eodem ordine, sed prout se obtulit occasio, varijs in locis confecimus: operæ pretium visum est, hoc loco singulas iterum inspicere, & vel locum annotare vbi

vbi ſolutæ ſunt, vel breuiter refellere, ſi qua fortè adhuc reſtat, quæ caput attollere videatur. Ita igitur ille præfatur: Quòd non ſit facta per Papas Imperij tranſlatio à Græcis ad Germanos, probatur ſequentibus argumentis.

Primò, quia id aſſerunt probantque duo ſummi viri, idque non temerè, ſuove arbitrio, ſed ex vetuſtis hiſtorijs, nempè Nicolaus Cuſanus Cardinalis, & Henricus Kaltheiſen, Archiepiſcopus Nidroſienſis, & Papæ domeſticus, qui ante centũ annos mortui ſunt, quorum teſtimonia in fine adijciam.] Non opinor duos iſtos tuos milites tam eſſe temerarios, vt audacter ſtare velint in acie aduerſus noſtros circiter quinquaginta, partim hiſtoricos, partim etiam ſummos Principes & Pontifices. Sed quid ſi demonſtrare potuero, ne iſtos quidem, Illyrice, tibi fauere? Nicolaus Cuſanus, vir alioqui doctus & pius, iniuria temporũ, tanta librorum veterum penuria laborauit, vt apertè dicat lib. 3. Concordantiæ Catholicæ cap. 3. quem ſolũm locum Illyricus citauit, in nullis hiſtorijs ſe reperiſſe Carolum Magnum verum Imperatorem fuiſſe: proinde contendit Germanorum Imperium in Othone primo ita cœpiſſe, vt nullus prædeceſſorum eius inde vſque ad Carolum Magnum Imperator fuerit. placet ne tibi Illyrice, vt auctore Cuſano, negemus etiam nos, Carolum, Ludouicum, Lotharium, & cæteros tam multos Imperatores fuiſſe? Deindè nullum omninò Hiſtoricum, neque priſcum neque recentem Cuſanus nominatim citat, excepto Luitphrando Ticinenſi. quid igitur tibi volebas cùm diceres, Cuſanum non temerè, ſuove arbitrio, ſed ex vetuſtis hiſtorijs ſententiam ſuã munire? Ad hæc tuus ille Cuſanus tota illa diſputatione

ſua

ſua nihil molitur aliud, niſi Imperium non eſſe tranſlatum à Græcis ad Francos Hadriani vel Stephani Rom. Pontificum auctoritate; nam de Leone tertio, cui omnes Hiſtorici veteres tranſlationem hanc Imperij tribuunt, nihil omninò Cuſanus dixit, ac Leonem tertium nec nominauit quidem. quæ igitur eſt hæc noua Dialectica: Hadrianus & Stephanus Carolum Magnum, Patricium Romanorum, non Imperatorem & Auguſtum appellarunt: nemo igitur poſtea Rom. Pontifex eundem Carolum Imperatorem fecit? Sed annotabo alium etiam inſignem lapſum Cuſani, vt Illyricus diſcat in alijs rebus magis, quàm in hiſtorijs, fidem habendam eſſe Cuſano. Scribit igitur Cuſanus loco notato, in generali Conſilio Baſileenſi primo anno 1061. Cadolum Parmenſem à Legatis Romanis, communi omnium conſilio electum Papam; Anſelmum verò Lucenſem à certis Romanis & Normannis item electum cathedram occupaſſe. At vnde iſta Cuſanus hauſerit, ipſe viderit. conſtat enim ex Lamberto Schafnaburgenſi, qui tum viuebat. Cadolum Parmenſem non in Concilio generali, neque anno 1061. neque à Legatis Romanis, ſed ab Imperatore Henrico puero, & aliquot Principibus intruſum in Sedem Apoſtolicam anno 1063. contra verò Anſelmū, qui in Pontificatu Alexander ſecundus appellatus eſt, Romę communi conſenſu Romanorum electum, ac deinceps ab omni Eccleſia, & ab ipſo etiam Imperatore Henrico, qui Cadolum elegerat, verū Chriſti Vicarium habitum. nec diſſentiunt ab hiſtoria Germanica Lamberti, Chronica Mariani Scoti (qui etiam tunc viuebat) Othonis Friſingenſis, Sigeberti, Martini Poloni, & aliorum. Atque hactenùs de Cuſano. De Henrico Kaltheiſen nihil eſt

quod

quod dicam. nam ipſe etiam Illyricus cùm aduertiſſet nihil in eo eſſe præſidij, nullum eius teſtimonium protulit. Pergamus ad cætera.

Secunda (inquit) ratio ſit, quia Papæ, teſtantibus id ipſorum proprijs Iuribus, non ſunt à Deo conſtituti domini, &c. Vide ſolutionem capite præcedente, vbi totam hanc Illyrici argumentationem excuſſimus.

Tertiò, quia ipſemet Carolus iure, ac vi belli occupauit occidentale Imperium. Vide ſolutionem cap. 7.

Quartò quia alij hiſtorici id factum Senatui populoque Romano tribuunt, non Papæ. Vide ſolutionem cap. 10.

Quintò quia eam dignitatem habuit Carolus multiplici iure à ſuis maioribus iure gladij, & inſuper ex conceſſione Conſtantinopolitanorum Imperatorum. Vide ſolutionem capite 7. & 10.

Sextò, quia incertiſſimæ narratiõnes illius trãſlationis eam vanitatis redarguunt.] Reſpondeo omnes probatos Hiſtoricos ſumma conſenſione tranſlationem factam literis mandaſſe à Leone 3. anno 801. inchoante, ipſo die Natalis Domini in Baſilica ſancti Petri. teſtimonia ſuprà ſcripta ſunt in cap. 3. nam Iohannem Andream, Vincentium Gallum, Antonium Roſellum, & Gloſſam decretalium, quos auctores inter ſe diſſidentes Illyricus citat, nihil moramur, quòd illi & poſteriores ſint, & in hiſtorijs parum omninò verſati.

Septimò, quia euidens indiciũ falſitatis iſtius tranſlationis illud quoque eſt, quòd Gratianus, qui diligentiſſimè talia congeſſit, nullam iſtius tranſlationis Imperij mentionem facit, cùm alioqui ambitioſè omnia Pontificum decora oſtentet imò

imò amplificet,& ſi quid in Imperatores beneficij contulerint, prædicet.] Reſpondeo, Gratianum decreta & canones tum ex Pōtificum epiſtolis,& Conciliorum definitionibus, tum ex libris ſanctorum Patrum ſatis diligenter collegiſſe; de rebus geſtis Pontificum & Imperatorum non laboraſſe. Quare nimirum videri debere; cùm de trāſlatione Imperij nullum ſit factum decretum, ſed res tantùm publicè geſta, ſi de ea re Gratianus mentionem non fecerit. Porrò Gratianum ambitiosè oſtentare atque amplificare omnia Pontificum decora, tam eſt à veritate alienū, quàm quod maximè, ſed nō miror Illyricum tam liberè mentiri de Gratiano. quoniam enim iamdudùm apud Lutheranos Gratianus publico igni exuſtus fuit, exiſtimauit Illyricus, ſaltem apud ſuos mendacia eſſe in tuto: quippè quæ codicib. iam ſublatis detegi non poſſent.

Octauò, cognatum huic eſt, quòd Leo Octauus in reſtitutione aut recognitione priuilegiorum Othoni Primo facta, cum conceſſionis, aut potiùs confeſſionis Adriani ſecundi, qua ſe cum populo Romano Carolo ſubiecerat, mentionem honorificā faciat, nihil prorſus, ne verbulo quidem vnico, de trāſlatione Imperij dicit, cùm multo profectò iuſtiùs huius tantæ rei meminiſſe debuiſſet. quærit enim in veteribus actis fundamentum huius ſuæ nouę conceſſionis, aut largitionis, quod centuplo iuſtiùs poſuiſſet in illa tā gloriosa Imperij trāſlatione, ſi qua à Leone facta fuiſſet, vt iſti fingunt, quàm in Adriani ſola patriciatus cōceſſione. quare cùm in illa tam seria ſolenniq; actione inter Leonem Octauum, aut potiùs totam eius Synodum, & Othonem primum nulla prorſus mentio fiat iſtius tranſlationis, merum profe-

profectò figmentum esse liquidò patet. Hæc profectò euidentissima demonstratio est.] Multa sunt hoc loco Illyrici ornamenta numeranda, atque admiranda: primùm insignis memoria, aut historiarum peritia, cùm Adriano Secundo tribuat, quod annis plus octoginta ante Adriani Secundi Pontificatum gestum esse constat. deindè nō vulgare studium veritatis, cum scribat Adriani confessionem extare, qua se cum populo Romano Carolo Magno subiecerit; & ea confessio tamen nusquam exstet. nam apud Gratianum can. Adrianus. & can. in Synodo distin. 63. ad quæ loca Illyricus respexit, legimus quidem concessum ab Adriano Carolo Regi ius eligendi Romanū Pontificem; at ius imperandi Pontifici, eumve iudicandi, quod verè ac propriè ad subiectionem Pontificis pertinuisset, concessum non legimus. non est aūt idem ius eligendi Pontificē, & ius Pontifici imperandi, alioqui etiā Cardinales Pontifici imperarent, & Canonici Episcopo, & populus Regi, & Principes Imperatori; quòd Pontifices à Cardinalibus, Episcopi à Canonicis, Reges à populis, & Imperatores à Principibus eligātur. Tertiò cernimus in Illyrico egregiam Iuris cognitionem, qui id in Iure perspicere potuit, quod ibi nunquam fuit. nam Leo Octauus (vt ex can. in Synodo, iam citato, intelligi potest) renouare voluit maiorum suorum decretum de electione Pontificum, atque id Othoni Primo concedere quod illi Carolo Magno concesserant, videlicet, vt ius esset Imperatori nominandi tum ipsum Romanum Pontificem, tum etiam Episcopos cæteros. quoniam autem Carolo Magno Leo Tertius nihil eiusmodi dederat, sed Adrianus Primus cum Episcopis sui temporis id fecerat: propterea

Leo

dus, adhibitis etiam iuramentis, & Anathematibus consenserant, eiusque sese subdiros, & veluti mancipia recognouerant, aut confessi fuerant, vt id ipsum proprium eorum ius, dist. 63. & omnes historiæ testantur.] Diximus de hac re satis multa in secundo capite, veruntamen nihil obierit hic adscribere quidquid habetur apud Gratianũ dist. 63. vt Illyrici mendacia eo teste detegantur, quem ipse pro se protulit, sic igitur loquitur Gratianus: Hadrianus Papa Romam venire Carolum Regem ad defendendas res Ecclesiæ postulauit. Carolus verò Romam veniens, Papiam obsedit, ibique relicto exercitu, in sancta Resurrectione ab Hadriano Papa honorificè susceptus est, post sanctã Resurrectionem reuersus Papiam, cepit Desiderium Regem. deindè Romam reuersus, constituit ibi Synodum cum Hadriano Papa in Patriarchatu Lateranensi, in Ecclesia S. Saluatoris: quæ Synodus celebrata est à 153. Episcopis, Religiosis, & Abbatibus. Hadrianus autem Papa cum vniuersa Synodo tradiderunt Carolo ius & potestatem eligendi Pontificem, & ordinandi Apostolicam Sedem: dignitatem quoque patriciatus ei concesserunt. insuper Archiepiscopos & Episcopos per singulas prouincias ab eo inuestituram accipere definiuit, vt, nisi à Rege laudetur, & inuestiatur Episcopus, à nemine consecretur: & quicunque contra hoc decretum ageret, anathematis vinculo cum innodauit: & nisi resipisceret, bona eius publicari præcepit.] Hæc Gratianus. quæ ad verbum reperiũtur etiam apud Sigebertum in Chronico ann. 773. cæteri autem Historici veteres Rheginо, Ado, Otho Frisingẽsis, Lambertus Schafnaburgensis, Marianus Scotus, & Abbas Vrspergensis in Chronicis eiusdem anni, & sequentiũ, ni-

hil omninò hac de re scripserunt. Dicat igitur nobis Illyricus, vbi sit in verbis Gratiani & Historicorũ, datam esse Carolo ab Hadriano eam potestatem Imperatoris Constantinopolitani; itẽ datum esse Carolo Imperium in Romanos Pontifices, itẽ adhibitũ iusiurandum quo Papa subijceretur Regijtem agnouisse & cõfessos esse Pontifices se Caroli esse mancipia, nihil certè horũ legitur nec in Gratiano, nec in vllo scriptore, proinde necesse est Illyrici esse mendacia. Deindè quo pacto nõ secum ipse pugnasset Hadrianus, si se Regis mancipium agnouisset, & tamen eidẽ dignitatẽ patriciatus, & ius eligendi Pontifices cõcessisset? nisi fortè illius temporis mancipia ea præditа auctoritate erãt, vt etiã patricios facere, & Reges ipsos nouis dignitatib. augere possent, quid quòd Rhegino in Chronico anni 781. scribit, Carolum Regem & patritiũ subditum se Hadriani Pontificis agnouisse? Rex autem (inquit Rhegino) ad postulata respondit, se per multa tempora quæ fuisse, sed minimè obtinere potuisse: ne tamen inobedieus videretur esse monitis Apostolicis, asseruit se in eiusdem Papæ præsentia, cum eisdem missis pacem velle firmare.

Vndecimò: tellantur quoque omnes Historici, etiam ij qui Papis sunt addictissimi, Leonẽ Papam, mox vt electus fuit in Papam, misisse ad Carolum Magnum legationem vnà cum claue. sancti Petri, quod est Papale insigne, & vexillis Vrbis Romæ cum aquilis: perisseque iuxta Synodum Hadriani confirmationem fuit, & vt aliquis mitteretur, qui Romanos Carolo denuò iuramento adstringeret quod fuit extremæ subiectionis indicium, quare etiam paulo pòst orto dissidio inter Papam & Romanos, tum ipse Papa ad

Carã-

Cæsarem vt sum superiorem confugit: tum & Romani eodem suos accusatores miserunt, vt sic vtrique sint testati eum esse sum legitimum iudicem ac dominum. quàm fœda ergò tandem est illa vanitas, quòd Papistæ fingunt illos ieruos, aut mancipia Caroli Imperium Romanum in Carolum transtulisse, eumque sibi vt vasallum quendam dato feudo obligasse, vt nunc arctissimis iuramentis Cæsares sibi obstringunt, & etiam ad turpissima pedum oscula adigunt. Non facis scio quid in hac obiectione magis admirer, imperitiam, an impudentiam. Claues sancti Petri à Leone ad Carolum missas, doctus Illyricus Papale insigne interpretatur, quasi Pontifex Leo Pontificatum suum Carolo magno, vel dono dederit, vel certè subiecerit. At claues illæ nihil erant aliud, nisi thecæ quædam pretiosæ, quibus reliquarum fragmenta seruabantur. Solebant enim Pontifices, cum summo aliquem munere afficere voluissent, raduram carbenarum sancti Petri, aut aliquid aliud generis eiusdem, clauicula aurea vel argentea inclusum mittere. Audi sanctum Gregorium in epistola 31. libri sexti ad Theoristum & Andream: Præterea (inquit) benedictionem sancti Petri Apostoli, clauem à sacratissimo eius corpore tranimisi. Et in epistola 120. libri septimi, ad Rhecharedum Regem Visigothorum: Clauim (inquit) paruulam à sacratissimo B. Petri Apostoli corpore pro eius benedictione trãsmisimus, in qua inest ferrũ de carbonis eius inclusum: vt quod collum illius ad martyrium liganerat, vestrũ ab omnibus peccatis solnat. Crucem quoq; dedi latori præsentium vobis offerendam, in qua lignũ Dominicæ crucis inest, & capilli Beati Ioannis Baptistæ: ex qua semper

ſolatium noſtri Saluatoris, per interceſſionẽ præcurſoris eius, habeatis. Talem igitur clauem non inſigne Papale, ſed religioſum munus Chriſtianiſſimo Principi ſummus Pontifex miſit. nam idcircò Rhegino in Chronico anni 796. Ado Viennenſis in Chronico ſexta ætate, & Abbas Vrſpergenſis item in Chronico eiuſdem anni, has ipſas claues, confeſſionis ſancti Petri, id eſt, ſepulchri, claues appellant, & pro munere miſſas à Leone ad Carolum ſcribunt. qui etiam auctores in Chronico anni 800. ſimile quoddam donum ab Epiſcopo Hieroſolymæ ad eundem Carolum tranſmiſſum his verbis tradunt: Eadem die Zacharias pater cum duobus monachis, vno de monte Oliueti, altero de Bethlehem, Romam venit, quos Epiſcopus Hieroſolymorum ad Regem direxit, qui benedictionis cauſa claues ſepulchri Domini, ac loci Caluariæ, claues etiam ciuitatis cum vexillo detulerunt. hæc illi. Nec ſanè dubitari vlla ratione poteſt, quin fuerint omnia illa religioſa munuſcula, non inſignia dignitatum: quare Paulus AEmilius in vita Caroli, pia magis quam magnifica munera eſſe dixit. Quod ſecundo loco addit Illyricus, poſtulaſſe Leonem, vt à Carolo mitterentur, qui Romanos eidem Carolo iuramento adſtringerent; iam ſuprà diſcuſſum eſt in primo capite, vbi ex ipſo Illyrico demonſtrauimus, Leonem à Carolo poſtulaſſe, qui Romanos iure-iurando adſtringerent, nõ Carolo ſed Leoni. & ſanè ratio erat magna, cur nouo Põtifici Leoni nouũ ſacramentũ populus præſtaret, cur autem Carolo præſtaret; nulla erat. Quæ cũ ita ſint; euanuit (credo) iã illud extremę ſubiectiõis indiciũ, q̃ ex miſſis clauibus, & Legatis poſtulatis, qui ad iurandũ Romanos adigerent, Illyricus fabricauerat. At

(in-

(inquit) dissidio inter Papam & Romanos exorto, vtrique Carolum dominum ac iudicem appellarunt.] Nusquam ista nomina legi, iudicis, & domini. res autem gesta narratur ab Othone Frisingensi lib. 5. cap. 30. his verbis: Anno ab Incarnatione Domini 799. Leo Papa qui Adriano successerat, in Litania maiore à Romanis flagitiosissimè, ita vt oculi eius eruti viderẽtur, tractatur: q ad Regem Carolum veniens, euentum rerum deplorat. Igitur Carolus victoriosissimus, qui iam subiugatis sibi Baioarijs, Aquitanis, Saxonibus, Danis, Normannis, Britannis, Pannonijs, multisq; alijs prouincijs, regnum Francorum plurimum dilatauerat, dignus qui altiùs proueheretur, Papam vlturus ad vrbem tendebat: cui pridiè quàm Vrbem intraret, Leo ad duodecimum lapidem occurrit, eumque honorificè suscepit, mane facto, Vrbem ingressus, à Pontifice ac cuncto populo susceptus, in Ecclesiam B. Petri inducitur. post, septem diebus transactis, Rex concione facta, causam aduentus sui exponit. Leo quoque, cui æmuli sui magnum crimen imposuerant, nemine cogente, ex bona conscientia de obiecto crimine coram omnibus suprà sacrosancta Euangelia se purgauit. hæc ille: ex qua narratione discimus, Carolũ Romam venisse, non vt Pontificem iudicaret, sed vt iniuriam illi factam vlcisceretur; & Leonem Pontificem non ab aliquo iudicatum, sed à se ipso, nemine cogante, iureiurando purgatum, nec dissentiunt Historici cæteri; sed Rhegino, atque Abbas illud etiam addunt, Pontificem ad Carolum venientem summo cum honore ab eodẽ Carolo susceptum; quod vtrùm vilissimis mancipijs satis cõueniat (quales fuisse eo tempore summos Pontifices mentitur Illyricus) Illyric. ipse iudex

esto. Iam verò quod in postremis verbis Illyricus habet, adigi nunc à Pontificibus Imperatores ad iusiurandū, & oscula pedum, Otho Magnus, & Fridericus primus (vt alios prætermittam) nobis etiā tacentibus satis refellunt. siquidem ille Ioanni 12. Pontifici iurisiurandi sacramentum, antequam Vrbem ingrederetur, à nemine coactus, nisi ab ipso iure & æquitate, præstitit; quod exstat adhuc apud Gratianum can. Tibi Domino Ioanni. distinct. 63. iste autem (vt capite superiore ex Krantzio & Radeuico demonstrauimus) Hadrianum Quartū humi prostratus sponte sua veneratus est, & Victori Quarto, quem ipse Pontificem in Schismate quodammodo fecerat, nemine cogente pedes osculari coram vniuersa Ecclesia non erubuit. Sed de hac obiectione satis multa dicta sunt. pergamus ad cæteras.

Duodecimò, ipsa vox Translatio eos euidentissimè mendacij redarguit. nam si transtulerunt Imperium à Græcis ad Francos; sequitur Græcos esse planè priuatos Imperiali dignitate.] & infrà: Decretalis, solitæ, clarè Constantinopolitanum Regem vocat Imperatorem Romanorū.] Ad hæc obiectio nulla est. non enim Imperiū vniuersum, sed Occidentale solùm translatum esse dicimus à Græcis ad Francos. Græci siquidem cùm Gothos, Belisario & Narsete ducibus, Italia exegissent, Occidentale Imperium Orientali iterum adiunxerunt: postea verò quàm à Leone Pontifice Carolus Magnus Occidentalis Imperij iure donatus est; Græcus Imperator Occidentali Imperio caruit, Orientale retinuit. atque ex eo tempore Augusti duo pari potestate Romanum Imperium tenuerunt.

Decimotertiò, quacunque omninò parte, aut qua-

quasi lacinia quis istam narrationem translationis Imperij apprehendit, mox liquido animaduertit esse vanissimum mendacium, fingunt. n. illi Carolum ignorasse Papæ consilium,&c.]
Ista verò est noua forma Syllogismi. constat enim tota argumentatio ex tribus manifestissimis crassissimisque mendacijs, quæ sunt à nobis suprà capite 2. notata,& refutata. vide igitur cap. 2. Mendacia 15.& 16.

Decimoquintò (nam decimum quartum præfestinatione Illyrico excidisse videtur, nisi fortè sit error in numeris.] Quis(inquit)dubitat,si Papa,ac Romani sponte,suoque arbitrio Imperium à Græcis in Francos trãsferre tunc potuissent, voluissentque, eos certis firmisque pactionibus ac conditionibus cum Carolo acturos fuisse,quibus tum sibi,tum etiam alijs regionibus,& hominibus cauissent de certa quadam libertate, &cæt.] An tu ridiculus non es,Illyrice, cùm pactum de libertate retinenda commemoras, vbi de Imperatore ac domino constituendo agitur? quibus enim, quæso, iste Cæsar imperabit,si omnes homines,ac regiones quæ ad illius Imperium pertinent, sibi diligenter de libertate conseruanda caueant? Sed nimirum magistrum tuum sequutus es Lutherum,qui in libr.de votis monasticis iubet monachos futuros hac forma verborum vti,cùm Deo sua vota nuncupant: Voueo paupertatem, castitatem, & obedientiam vsque ad mortem liberè,id est,vt mutare possim quando volo, nec vnquam ea vota tenear obseruare. Audi igitur Illyrice: si pacta nulla inter Leonem & Carolum intercessissent, mirum videri certè non deberet:dabatur enim Imperium virtutibus Caroli, dabatur meritis eius, nec non patris & aui, quæ

multa & magna in Ecclesiam Romanam exstitêrunt. verùntamen accesserunt etiam pacta, non quidem, vt tu dicis, de libertate gentium & populorum conseruanda, sed de Ecclesia vniuersa, ac potissimum de Apostolica Sede perpetuò defendenda. est enim Imperator Romanus (vt iura passim loquuntur) proprius Ecclesiæ Catholicæ, atque præcipuus aduocatus. Porrò continetur hoc pactum tum in eo sacramento quod Reges Romanorum Pontifici Romano præstare solent cùm ad coronam accipiendam veniunt: tum etiam in ipsa voce translationis Imperij: idcircò enim non nouum Imperium erectum, sed antiquum translatum ad Germanos dicitur, vt meminerint Germani Imperatores, non modò ius & potestatem imperandi, sed etiam curam & solicitudinem Ecclesiæ tuendæ, Constantini, Theodosij, Martiani, Iustini, Tiberij, aliorumque veterum ac priorum Cæsarum ad se translatam. quæ etiam causa est, vt aliquando Romani Pontifices certos Imperatores & Ecclesiæ communione, & Imperij dignitate priuarint, quod videlicet aduersus iusta & iurata pacta, non se illi aduocatos, sed hostes Ecclesiæ præstitissent. Sed de his satis.

Decimosexto, Verùm (inquit) vt hisce quoque argumentationibus, sententiæque finem imponamus, hoc vnum quæro à Pontificijs seductoribus: cùm constet Carolum amplius viginti annis ante illam Leoninam (penè dixissem vulpinam) Papæ coronationem totum Occidentale Imperium occupasse, & tenuisse, hoc (inquam) quæro, num iure occupauit, & tenuit, fuitque legitimus eius Monarchiæ possessor? Iniustè eum occupasse, ac tenuisse, non audebunt (credo) dicere. Si verò iustè occupauit, ac tenuit totum Occidentale Imperium

perium tot annis ante Paparum Leonis; quomodo potuit Leo Imperium Romanum in eum transtuliſſe, aut quid tandem ei adiecit?] Sed hæc obiectio ſoluta eſt in ſexto capite, vbi oſtendimus, Carolum Magnum ante Leonis tertij Pontificatum, iuſto bello occupaſſe, ac tenuiſſe, non quidé vniuerſum (vt Illyricus dicit) Occidentis Imperium (nec enim Hiſpaniam, Africam, Illyricum, Britanniam, Apuliam, Calabriá, Siciliam, aliaſque nonnullas Occidentalis Imperij prouincias eo tempore Carolus occupauerat) ſed magnam tamé eius partẽ, id eſt, Galliam, Germaniam, Pannoniá, atq; Italiæ partẽ quandam. cæterú et ipſa loca non iure Cæſaris, ſed partim iure Regio, partim iure patricio Carolú poſſediſſe. Id igitur Imperij trãſlatio effecit, vt Carolus Magnus illa ipſa quę iá habebat, nó tantú vt Rex, aut Patricius, ſed vt verus Imperator & Auguſtus retineret: vtque ius haberet ad alias item prouincias, quas Occidentalis Imperij fuiſſe, atque iniuria ab alijs occupatas eſſe conſtaret: vt denique nominibus, titulis, honoribus omnibus veterum Cæſarum vteretur, atq; eo nomine omnes alios Reges, ac Principes, tum ipſe, tum eius ſucceſſores, ac poſteri anteirent, etiamſi aliquando cõtingeret, vt eſſent alij Chriſtiani Reges, ipſo Cęſare longè poſteriores. Ac ne id parum fortaſſe Illyrico videatur, reuocet ad memoriam quæ de Zenone & Theodorico ipſe ſcripſit. non modò enim affirmauit, ſed etiam multis teſtibus aſſerere conatus eſt, Theodoricum Gothum, Zenonis Imperatoris beneficio, Occidentale Imperium accepiſſe. cui ſi nunc obijciamus, Theodoricum ne vno quidem milite aut obolo à Zenone adiutum, ſua tantùm, ac ſuorum virtute, multis exantlatis laboribus, multo-

que sanguine effuso Italiæ possessionem adepto, nihil aliud inueniet quod respondeat, nisi ideo verè Theodoricum à Zenone Imperium (vel Regnum potiùs Italiæ) accepisse, quòd ab eo, iussu, titulum, dignitatem, & potestatem regiam accepisset.

LIBER SECVNDVS.

SVMMA.

CAPVT PRIMVM.

Imperium Romanum de gente Francorum ad gentem Saxonum Summi Pontificis auctoritate translatum.

SEQVITVR altera controuersia apud Illyricum de translatione Imperij à Francis ad Saxones: quâ translationem Illyricus nō modò non auctore Romano Pontifice, sed etiam eo inuito factam esse contendit. Sed vt res rota facilius percipiatur, historia successionis Imperatorum à Carolo vsque ad Othonem paulò altiùs repetenda erit. Igitur Carolus Magnus à Leone Tertio Pontifice Romæ anno 800. coronatus, successorem habuit Ludouicum filium, quem Stephanus Quartus, alias Quintus Papa Remis in Gallia coronauit anno 816. teste Othone Frisingensi lib. 5. cap. 11. Ludouico Lotharius filius successit, quē Paschalis Papa Romæ coronauit anno 822. eodem teste Othone lib. 5. cap. 14. Lothario successit filius Ludouicus, quem Sergius Papa Secundus Romæ coronauit anno 844.

teste

teste Adone Viennensi in Chronico ætate. Ludouico Carolus Caluus succeſſit, qui huius Ludouici patruus erat, Lotharij videlicet frater ex patre Ludouico seniore: coronauit autem Carolum Caluum Romę Ioannes VIII. anno 874. teste Rheginone lib. 2. Chronici. Carolo Caluo Ludouicus Balbus filius succeſſit anno 877. teste Rheginone ibidem, coronauit autem eum idem Ioannes Papa Octauus, teste Onuphrio in additione ad Platinam in vita eiusdem Pontificis Ioannis. Ludouico Balbo succeſſit Carolus Craſſus Ludouici Regis Germaniæ filius, qui Ludouicus Caroli Magni ex Ludouico filio nepos erat. Coronauit eum idem Ioannes Octauus Romæ anno 878. teste Othone Friſingensi lib. 6. cap. 8. Carolo Craſſo Arnulphus succeſſit, quem Papa Formoſus coronauit Romæ anno 896. teste Rheginone in chronico. Fuit autem Arnulphus Carolomanni filius, Ludouici Regis Germaniæ nepos. Arnulpho succeſſit filius Ludouicus; Ludouico Chunradus, Arnulphi ex alio Chunrado nepos. atque hic series deſijt Caroli Magni, & gentis Francorum, vt ex Abbate Vrſpergensi in Chronico anni 914. cognosci poteſt. Chunrado succeſſit Henricus primus ex gente Saxonum cognomento Auceps. nam etsi is Henricus nepos erat Arnulphi Imperatoris ex filia, vt Albertus Krantzius demonſtrat libr. 2. Saxoniæ cap. 33. tamen ex patre non Francus erat, sed Saxo. porrò nullus horum trium coronam Imperialem habuit, vt Hiſtorici omnes teſtantur. Henrico autem filius Otho succeſſit, quem Ioannes Papa XII. Romæ, vt infrà demonſtrabimus, coronauit. Quæſtio igitur eſt, cœperit ne Saxonum Imperiũ in Henrico, an in Othone. & quidem in Henrico cœpiſſe Illyricus totis viribus con-

contendit: siquidem inde rectissimè deduci putat, inuito Romano Pontifice Saxonicum Imperium constitutum: quoniam is Henricus nec Romam ad Pontificem venit, nec ab eo vnctionem, vel coronationem vllam postulauit. Ego verò Imperatorem primum ex gente Saxonum Othonem Magnum fuisse, eumque à Romano Pontifice Imperium accepisse, nullo negotio demõstrari posse censeo.

CAPVT II.

PRimùm igitur, Henricum patrem Othonis, Regem tantùm, non Imperatorem fuisse, testis est ipse idem Henricus, qui Regio nomine contentus, insignia, appellationesque cæteras, necnon vnctionem & coronationem sponte recusauit, vt custos Imperij potius, quàm Imperator dici possit. Vitichindus, qui huius Henrici tempore vixit, libr. 1. gestorum Saxonicorum, de hoc ipso Henrico ita loquitur: Cùm ei offerretur vnctio cum diademate à Summo Pontifice, qui eo tempore Herigerus erat, non spreuit, nec tamen suscepit. satis, inquiens, mihi est, vt præ meis maioribus Rex dicar & designer, diuina annuente gratia, ac vestra pietate: penes meliores verò nobis vnctio & diadema sit: tanto honore nos indignos arbitramur. Hæc Vitichindus, quem sequutus Abbas Vrspergensis in Chronico anni 820. Henricus (inquit) renuit diadema & vnctionem, solo nomine Regis contentus. Albertus Krãtzius lib. 3. Saxoniæ cap. 2. Henricus, inquit, Dux Saxoniæ, primus ex ea familia ad Romani regni culmẽ ascendit, quod ea domus per aliquot continuata sæcula perseueranter seruauit, vt in contextu docebi-

cebimus. cui, si in Italiam prædecessorum more venire dignaretur, diadema cum consecratione ad Imperatoriam dignitatem Ioannes eius nominis X. Summus Pontifex repromisit. Henricus autem satis sibi videri respondet, quòd primus ad regni culmen immeritus peruenisset: diadema Imperij maioribus debitum: se nihil ambire supra id quod accepisset, etiam sic maiora, quàm obire posset, sustollentem onera. Habemus igitur in primis Henrici ipsius ingenuum planeq; Germanicum testimonium. Sed accedant 2. loco sequentium Principum, eiusdem nominis testimonia. nam (vt Onuphrius Panuinus testatur in libro de comitijs Imperatorijs, sanctus Henricus Chunradus, & tres alij Hérici, qui post Othonem Tertium impetrarunt, in diplomatibus suis ita nomina sua inscribunt, vt nullo loco Chunradũ & Henricum, qui ante Othones regnarunt, inter Imperatores habuisse videantur. non enim se scribunt Chunradum Secundum, & Henricos 2. 3. 4. 5. sed Chunradum Primum, & Henricos 1. 2. 3. & 4. quibus etiam numerorum notis distingui sepulchra Chunradi, & posteriorum trium Henricorũ, quæ adhuc Spiræ extant, idem Onuphrius testis est: vt iam non leuis temeritas eorum esse videatur, qui contra ipsa Imperatorum diplomata, & literas in monumentis ante tot annorum centurias incisas Chunradum Primum, & Henricum Primum, Secundos; nec non Henricum Secundũ Tertium, & Tertium Quartum; & Quartum Quintum appellandos esse contendunt. De Ludouicis autem Res adeo manifesta est, vt non possit Illyricus Ludouicum, Arnulphi Imperatoris filiũ, qui corona Imperij caruit, inter Imperatores numerare, quin sibi ipse repugnet. nam si is Ludouicus

Imp-

Imperator fuit, necesse est vt quartus fuerit. tres enim ante ipsum Ludouici præcesserant, senior, iunior, & Balbus: at si quartus est Arnulphi filius, qua ratione Ludouicus Bauarus & se ipse quartum, non quintum, in omnibus suis diplomatibus vocat; & quartus, non quintus, ab omnibus auctoribus, & ab ipso Illyrico in hoc libro de translatione Imperij, aliquoties appellatur? Quod si Ludouicus ille è numero Imperatorum eximitur, quia corona, & vnctione Apostolica caruit, licet alioqui de stirpe Caroli, & filius Imperatoris fuerit: quanto magis Henricus Saxo ex Imperatorum numero eximẽdus erit, qui nihil horum habuit, & coronam, ac dignitatem Imperatoriam recusauit?

Accedant postremò testimonia etiam veterum grauissimorumq; Historicorũ. Lambertus Schafnaburgensis in historia Germanica, anno (inquit) 1024. Henricus II. Rex, primus Rex Imperator obiit. Vbi vides, Lector, Lamberti Historici grauissimi, & Germani, & qui illo ipso seculo floruit, iudicio, Henricum primum, Regem tantùm; secundum autem, Regem & Imperatorem fuisse. Rhegino & Sigebertus non dissentiunt à Lamberto: siquidem tres illos Reges, Ludouicum Arnulphi Imperatoris filium Chunradum, & Henricum, qui coronam Imperij à Romano Pontifice non habuerunt, nunquam Imperatores, sed perpetuò Reges vocant, cùm tamen præcedentes, & sequentes Reges, qui à Romano Pontifice coronati fuêre, Imperatores semper appellent. Otho Frisingensis pluribus in locis sententiam nostram apertè cõfirmat. Sed antequam verba illius ponam, operæpretium esse, duxi, Lectorem præmonere quod Otho Frisingensis scribit,

& ia-

& ſæpè repetit, virtute Othonis Primi Imperium tranſiſſe ad Francos Orientales, non ſic eſſe accipiendum, quaſi Otho Primus ſine Pontif. Max auctoritate Imperiũ obtinuerit. id enim paulo pòſt apertiſſimis argumentis refutabitur. Id igitur ſolum Otho Friſingenſis ſignificare voluit, in Othone Primo tranſlationem factam eſſe Romani Imperij ab Occidentalib. Francis ad Orientales. eius autem tranſlationis cauſam fuiſſe virtutem eiuſdem Othonis, qui & à Pontifice Summo promotionem ad eam dignitatem facilè promeruit, & armis hoſtes Imperij fortiſſimè domuit. Ille igitur ſic loquitur libr. 6. hiſtor. cap. 17. Ex hinc (inquit) quidam poſt Francorum regnum ſupputant Teutonicorum. vnde filium Othonem in decretis Pontificum, Leonem Papam, primum Regem Teutonicorum vocaſſe dicunt. nam iſte, de quo agimus, Henricus, oblatam ſibi à ſummo Pontifice dignitatem renuiſſe perhibetur. Et infrà, Otho (inquit) qui Imperium à Longobardis vſurpatum deduxit ad Teutonicos Orientales Francos, forſan dictus eſt primus Rex Teutonicorum; non quòd primus apud Teutonicos regnauerit, ſed quòd primus poſt eos qui à Carolo Carolingi, ſicut à Meroueo Merouingi, dicti ſunt, ex alio, id eſt, Saxonum ſanguine natus, Imperium ad Teutonicos Francos reuocauerit. Et cap. 22. vbi narrauit coronationem Othonis Romæ celebratã, ita ſubiungit: Ex hinc Regnum Romanorum poſt Francos & Longobardos ad Teutonicos, vel, vt alijs videtur, iterum ad Francos, vnde quodammodo elapſum fuerat, tranſlatũ eſt. Et cap. 24. Hic (inquit) eſt Otho, qui poſt multas victorias Græcos quoq; in Apulia & Calabria ſuperauit, ac Imperiũ Roman. virtute ſua ad Francos Orientales reduxit.

Et

Et paulo ante: Vide (inquit) regnum Teutonicum cum regno Francorū affine & quodammodo cognatum principium habere, ibi primùm Carolus (Martellus) sine Regis nomine honorem Regis gerebat: hic Magnus Otho Saxonum Dux (Othonis Imperatoris auus) Regib. adhuc ex stirpe Caroli manentibus, regni summam administrabat. Illius filius Pipinus non solùm re, sed etiam nomine Rex coepit esse, & dici. huius simili modo filius Henricus Regis nomine meruit honorari. illius filius Carolus Magnus non solùm regnum, sed etiam Imperium capto Desiderio primus obtinuit ex Francis. illius filius Otho Magnus post multos triumphos, primus ex Teutonicis post Carolos capto Berengario Romanis imperauit. Hæc ille. Neque ab hoc numero veterum Historicorū separandus est Luitprandus Diaconus his omnibus antiquior. siquidem ipse lib. 6. cap. 6. cùm Othonem Primum ante coronationem Imperialē pijssimum Regem tantùm, deinde autem etiam Imperatorem Augustum fuisse dicat: manifestè significat, Henricum Othonis patrem, qui coronatus nunquam fuit, Imperatorem nunquam fuisse. Philippus Bergomensis libr. 11. supplementi Chronicorū, apertè docet, à Ludouico Arnulphi filio vsque ad Othonem Primū non fuisse in Germania Imperatores, sed Reges duntaxat. deinde lib. 12. addit in Othone Primo, Imperium Germanis iterum restitutum. Lupoldus quoque in lib. de Iuribus Imperij cap. 2. & 3. vt ipse Illyricus citat pag. 105. Othonem Imperatorem Primum ex gente Saxonum facit. Addamus si placet etiam testimonium Cuspiniani, quoniam eo auctore Illyricus mirificè delectari videtur. Othonem (inquit Ioan. Cuspinianus in vita eiusdem Othonis) plerique

rique scriptores primum Germanorũ Imperatorem numerant, quòd Imperium à iusta sobole agnationeque Caroli Magni ablatum, primus hic Otho iustus princeps, vir belli pacisq; insignis, recuperauit Pontificis Maximi auctoritate. Habemus igitur testimonijs Historicorum, Principum & ipsius Henrici patris Othonis, non Henricum patrem, sed Othonem filium Imperatorem primum ex gente Saxonum fuisse. quod etiam cognomen Magni satis apertè significare videtur. nam propterea inter omnes Imperatores Occidentis soli Carolus & Otho Magni cognomen inuenerunt, quòd ille ad Francos, iste ad Saxones, Imperij Romani decus attulerit.

CAPVT III.

IAM verò demonstrandum superest, hunc ipsum Othonem à Pontifice Romano ad Imperium vocatum prouectumque fuisse. Id verò Historici omnes vna voce tradunt, atque vt à posterioribus sursum versus ascendamus. Cuspinianum modò dicentem audiuimus, ab Othone quidem recuperatum Imperium, sed Pontificis Maximi auctoritate. Albertus Krantzius lib. 4. Saxoniæ cap. 9. Cùm appropinquaret (inquit) vrbi, insigni pompa à Romanis est introductus, & Imperij coronam cum consecratione, & Imperatorio honore suscepit.

Ioannes Nauclerus in Chronographia sua, generatione 33. Otho (inquit) à Ioanne Papa Augustus vocatur, & ordinatur, vnctione Imperiali, ac benedictione sublimatus. Idem quoque docent Blondus libr. 3. decadis 2. Platina in vita Iohannis 11. quem ipse tamen 13. vocat, Philippus Bergo-

mensis lib. 12. Supplementi, & Iacobus Vvymphe lingius in Epitome rerum Germanicarum, cap. 18. Sigebertus in Chronico: Anno (inquit) 962. Otho Primus à Ioãne Papa coronatur. Lambert. Schafnaburgensis in historia Germanica: Otho Rex (inquit) perrexit Romam; eumque Ioannes Papa gratanter suscipiens, honorificè super Cathedram Augustalem posuit, & benedictione atque consecratione sua Imperatorem fecit. Otho Frisingensis lib. 6. cap. 32. Otho (inquit) gloriosus Rex à Papia vsque ad Vrbem progrediens, honorificè à summo Pontifice Ioanne, ac toto populo susceptus, applaudentibus cunctis, Imperatoris & Augusti nomen sortitur.

Abbas Vrspergensis in Chronico: Ipse (inquit) Romam veniens miranco apparatu susceptus, & ab eodem Apostolico Ioanne Imperiali vnctione, & benedictione sublimatus, Imperator & Augustus est appellatus.

Marianus Scotus in Chronico: Otho Rex (inquit) Romam veniens, Imperator efficitur à Ioanne Papa.

Rheguno Abbas lib. 2. Chronici. Rex (inquit) Otho Romæ fauorabiliter susceptus acclamatione totius Rom. populi & Cleri, ab Apostolico Ioanne Imperator & Augustus vocatur, & ordinatur.

Luitprandus Diaconus Ticinensis, qui tempore ipsius Othonis floruit, lib. 6. de rebus per Europam gestis cap. 6. Romam (inquit) veniens, Otho primus muro ornatu, auroque apparatu susceptus, ab eodem summo Pontifice, & vniuersali Papa Ioanne vnctionem suscepit Imperij.

CAPVT

CAPVT IIII.

VIdeamus nunc quid pro ſententia ſua Illyricus adferat, quanquam valde ſuſpicor fore vt mendacia potius, quàm argumenta nobis refellenda ſint.

Sic igitur incipit pag. 64. Indicatum eſt, quo modo Imperij poſſeſſio, & dignitas peruenerit à Græcis ad Carolum Francum, aut Germanum.] & infrà, Porrò quomodo à Francis, ad reliquos Germanos peruenerit, nunc indicandum eſt: nam hic quoque Papæ adulatores, vt vbiq; mendacijs omnia conſpurcant, ac corrumpunt.] Videlicet Illyrico magna religio eſt mentiri. idcirco confidenter alios mendacij reprehendit. ſed quàm vere id faciat, teſtantur quæ ſupra diximus, & quæ continuò Illyricus ipſe ſubiungit. ſic enim pergit: Dicunt enim illi, quòd deficiente virtute ſtirpis Caroliuę, Cardinales ſcripſerint ad Othonem Primum, cumque creauerint Imperatorem. quod tamen nullis certis documentis probare poſſunt.] At non hoc dicunt ſcriptores, qui ſunt alicuius nominis apud Catholicos, quos tu falsò Papæ adulatores vocas. plerique enim Othonem Primum à Romano Pontifice Ioanne XII. Imperatorem creatum eſſe tradunt, non à Cardinalibus. teſtimonia paulo antè citata ſunt. atq; vt verum fatear, nullum omnino auctorem me legiſſe memini, qui à Cardinalibus Imperium Othoni delatum ſcripſerit. Scripſerunt quidem Cardinales duo ad Othonem Imperatorem quædam aduerſus Ioannem Pontificem; ſed poſteaquam idem Otho ab eodem Ioanne Imperator fuerat appellatus, & coronatus, vt Illyricus ipſe teſtatur in hiſtoria Magdeburgenſi cent. 10. cap. 10. col. 535.

Itaque literæ illæ Cardinalium nihilomninò ad rem præsentem faciunt. Pergit Illyricus: Vera autem historia illius translationis exstat prolixè apud Nauclerum, & Cuspinianum, ex qua narratione liquidò patet, non potestate aut voluntate Papæ factam esse.] Id verò iam impudens est mendacium. Cuspinianus enim (vt paulo antè citauimus) in vita Othonis ita loquitur: Imperium à iusta sobole agnationeque Caroli Magni ablatum, primus hic Otho iustus princeps, vir belli pacisque insignis, recuperauit, PONTIFICIS MAXIMI AVCTORITATE. Quid hic dicis Illyrice? liquidone patet ex his verbis, Imperium translatum ad Germanos sine Pontificis voluntate & potestate, an te potiùs egregiè esse mētitum? Porrò Nauclerus etsi zelo patriæ (vt ipse fatetur) conatur asserere Henricum patrem Othonis Imperatorem, vel certè Regem Romanorum fuisse; non tamen sine voluntate Romani Pōtificis fuisse docet (vt Illyricus noster mētitur) quin potiùs sententiam suam Nauclerus ex decretis Pontificum adstruere conatur, nimirum profert cap. Venerabilem, de electione, & Clementinam, Romani Princeps, de iureiurando, vbi legimus Imperiū Romanum Auctoritate Sedis Apostolicæ translatum à Græcis ad Germanos in persona Caroli Magni, ex quib. decretis Nauclerus colligit: Henricum, & eius prædecessores Chunradum, & Ludouicum, Imperatores fuisse, quia Romani Pontifices, qui Imperium transtulerunt, apud Germanos, non apud Gallos, aut Italos illud esse voluerunt. Sed hæc eius argumentatio, nec apud Illyricum, nec apud nos vllius momenti est, neque enim Illyricus admittit, Pontificis auctoritate ad Germanos Imperium esse translatum; licèt pro

sua

ſua conſtantia Nauclerum, qui illud docet, paſſim pro ſe teſtem adducat, nos autem fatemur quidem, vel potiùs aſſerimus & defendimus, tranſlationem Imperij auctore Pontifice factam eſſe: nó tamen inde rectè poſſe colligi arbitramur, Ludouicum, Chunradum, & Henricum, qui corona Imperij caruere, Imperatores Romanorum fuiſſe, niſi forte deſignatos; quemadmodum olim Cæſares dicebantur qui Auguſti futuri erant, licet nondum eſſent re ipſa. ſi quidem illi ipſi textus quos Nauclerus citat, apertè docent, Germaniæ Principes poteſtatem habere eligendi Regem, in Imperatorem] poſtmodum à Pontifice promouendum, quare tres illi, qui à Principibus electi ad Regnum, non autem à Pontifice ad Imperium promoti fuère; Reges dumtaxat, non Imperatores, ſecundùm ea capitula dici poſſunt. Addit poſtea Nauclerus, Henricum patrem Othonis ideo verum Imperatorem habendum, quòd à ſummo Pontifice Imperator habitus videatur, cùm eſſet apud Gratianum diſt. 63. conſtitutio Primi Henrici, & primi Othonis cum Romanis Pontificibus. Sed hoc totum vt aduerſus Illyricum mirificè pugnat, ita nobis parum omninò nocet. nam etiamſi in ea conſtitutione nominetur primo loco Henricus, non tamen neceſſe eſt eum Henricum illum eſſe qui Othonem præceſſit: imò verò probabiliſſimum eſt, illum eſſe, qui Othonem Tertium ſequutus eſt. is enim verè primus Henricus Imperator fuit, & magnâ cum Romanis Pontificibus amicitiam habuit. cur autem ante Othonem nominetur, cauſa eſſe videtur, quòd eius conſtitutio notior & recentior eſſet. Adde quòd in ea conſtitutione nulla Imperij mentio ſit, nec Henricus ille primus Imperator nominatur: qua

re ad cauſam noſtram non facit, quis ille Henricus fuerit. Pergit Illyricus: Nam quod attinet ad illam ſcriptionem Cardinalium ad Othonem, ea fuit nihil aliud quàm accuſatio Ioannis XII. hominis impuriſſimi, ac petitio, vt depoſito eo, alium meliorem Epiſcopum, aut Papam, in eius locum ſufficeret; quod etiam Otho Primus ſtrenuè effectum dedit. nam tunc, & olim per omnẽ vetuſtatem erat iuris & auctoritatis Cæſareæ, impuros Papas caſtigare. hiſtoria habetur prolixè apud Luithprandum Ticinẽſem, Hiſtoricum fide digniſſimum. Veritas huius ſententiæ, & falſitas Papiſticæ, etiam ex eo eluceſcit, quia ſi vere de creatione noui Imperatoris actum fuiſſet, eaque (vt iſti volunt) iuris ac poteſtatis Pontificiæ fuiſſet, non Cardinales aliquot, ſed ipſemet Papa de ea ſcripſiſſet, eamque peregiſſet.] An igitur ſi ex ipſo Luithprando demonſtrauero, non Cardinales, ſed Papam ad Othonem ſcripſiſſe, & eundem Othonem Imperatorem creaſſe; non continuò fabula illa de Cardinalium literis, & querimonia euaneſcet; & luce clariùs apparebit, veram eſſe ſententiam noſtram, Illyrico teſte, & ipſum eundem Illyricum, qui nos ad Luithprandum remiſit, ſuo ſe gladio iugulaſſe? Hæc igitur ſunt verba Luithprandi libr. 6. de rebus per Europam geſtis cap. 6. Ioannes ſummus Pontifex, & vniuerſalis Papa, Legatos S. R. E. Ioannem videlicet Cardinalem Diaconum, & Azonem Scriniarium ſereniſſimo atque pijſſimo tunc Regi, nunc Auguſto Cæſari Othoni deſtinauit, ſuppliciter literis, & Regum ſignis orans, quatenus pro Dei amore, ſanctorumque Apoſtolorum Petri & Pauli, quos delictorum ſuorũ cuperet eſſe remiſſores ſe ſibique commiſſam ſanctam Romanam Eccle-

ſiam,

ſam, ex illorum (Berengarij, & Alberti) faucibus liberaret, ac ſaluti & libertati priſtinæ reſtitueret. Hæc ille, qui etiã paulo pòſt ſubiungit, quẽ ſuprà citauimus, Othonẽ literis Papæ acceptis, mox in Italiã veniſſe, atq; ab eodem Papa Imperialem coronam, & Auguſti nomen & dignitatẽ accepiſſe. Neq; verò Luithprandus ſolus (quanquam is etiam ſolus ſufficeret, cùm & res geſtas ſui temporis ſcripſerit, & Illyrico teſte Hiſtoricus fide diligentiſſimus fuerit) ſed etiam alij grauiſſimi ſcriptores, non Cardinalium, ſed Pontificis Maximi literis Othonem Regem ad Vrbem vocatũ, & ab eodem Pontifice Imperatorem creatum ſcribunt. Abbas Vrſpergenſis in Chronico anni 962. Otho (inquit) rogatu Ioãnis Papæ, & querimonia multorum de Berengario & filio preclamantium, Romam tendit, ibiq; Imperator ab eodem Papa factus Berengarium capit. Otho Friſingenſis lib. 6. hiſt. cap. 21. Ioãnes (inquit) Diaconus, & Azo Scriniarius ab Apoſtolica Sede miſſi ad Regẽ (Othonem) veniunt tam de tyrãnide Berengarij querimoniam facientes, quàm ipſum ad defenſionem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, ac totius Italiæ inuitantes. Capite verò ſequenti deſcribit idem auctor Othonis coronationem à Romano Pontifice factam. Sed vt videas, Lector, non ſolùm impudentiam, ſed etiam inconſtantiam & leuitatem Illyrici, legito hiſtoriam eius Eccleſiaſticam, cent. 10. cap. 10. colu. 555. ubi ſiquidem omnia reperies, quæ nos accerſitis hinc inde teſtimonijs confirmare nitimur. Ipſe Ioannes (inquit Illyricus) Othonem Imperatorẽ tum ſuo, tum Romanorũ nomine, miſſis ad eum Legatis, ad Berengarij tyrannidẽ auertendã in Italiã denuò accerſiuit.]& infrà Imperator æterno rerum ſtatu aliquo modo in

Italia pacato, Romam adijt; ac præſtito priùs Romanis iuramento de ſuo erga Vrbem & Eccleſiã indefeſſo ſtudio, intra mœnia receptus eſt: à Pontifice autem totoque populo honorificè excipitur, ac paulo pòſt Imperij diademate vnà cum filio ſeptem vix annorum accepto; inſuper Germaniæ Pannoniæque titulo, publico & ſolenni ritu, in B. Petri baſilica ante altare à Ioanne ornatur.] Hæc ille. Ex his igitur teſtimonijs, & ijs quæ paulo antè citauimus de coronatione Othonis; manifeſtiſſimè colligitur, ipſo etiam teſte Illyrico, inde elucere veritatem ſententiæ noſtræ, vnde ipſe falſitatem ſeiuſdem noſtræ ſententiæ elucere arbitrabatur. Sed enim aliud quoque mendacium in verbis Illyrici ſuprà citatis ineſt, quod non eſt vlla ratione prætereundum. quod enim Illyricus ait, ab Othone Ioannem Pontificem ſe abdicare coactum; & olim, ac per omnem vetuſtatem iuris, & poteſtatis Imperatoriæ fuiſſe, Pontifices caſtigare, mẽdacium eſt impudentiſſimum. Siquidem omiſſis primis illis Pontificibus, ſanctiſſimiſque martyribus, Petro, Lino, Cleto, Clemente, & cæteris fermè ad Sylueſtrum vſq;, quos ab Ethnicis iniquiſſimè cæſos Illyricus etiam confitetur; nec non paucis quibuſdã, quos ab hæreticis Principibus fidei cauſa iniuſtè vexatos conſtat, quales fuêre Liberius, Felix II. Ioannes, Syluerus, & Martinus; cæteri omnes vſque ad Ioannem duodecimũ ab Imperatoribus Chriſtianis religiosè (vt par erat) obſeruati, ſummisque honoribus ſemper affecti ſunt. nec poterit Illyricus vllũ ſcriptorem teſtem producere, quemadmodum nec producit, aut in libro de tranſlatione Imperij, aut in hiſtoria Magdeburgenſi, qui contrariũ ſcripſerit. Quãta igitur impudentia eſt, affirmare per oẽm vetuſtatem

ſtatem iuris Cæſarei fuiſſe caſtigare Pontifices, cùm totius vetuſtatis exempla contrariũ clamẽt? Sed nec Ioãnem XII. Otho depoſuit, vt Illyricus iactat: neque enim ad ſibi arrogare auſus eſt pius Princeps, quod ei vel inuito Illyricus obtrudit. nam vt ſcribit Luithprandus libr. 6. cap. 6. & 7. & ex Luithprando Illyricus ipſe Cent. 10. cap. 9. col. 434. & ſequentibus, Otho Imperator cùm Ioannem Pontificem multorum criminum reum fieri videret, no auſus ipſe iudicem iudicis ſui ſe facere, Synodum Epiſcoporum Romæ coegit, atq; eidem Synodo cauſæ cognitionem permiſit. Hæc enim ſunt verba Othonis in Synodo apud Luithprandum: Quid ſuper hoc ſancta Synodus decernat, edicat. Quin etiam in eodem libro duas Epiſtolas Othonis ad Ioãnem Luithprandus refert, quibus Otho Imperator Ioannem Pontificem honorificè admodum appellat, neque illi imperat, ſed eum rogat, vt ad Synodum veniat. hoc aũt eſt initium Epiſtolę prioris: Summo Pontifici, & vniuerſali Papæ Domino Ioanni Otho diuinæ reſpectu clementiæ Imperator Auguſtus; cum Archiepiſcopis Liguriæ, Tusciæ, Saxoniæ, Francię in Domino ſalutem. Romam ob ſeruitium Dei venientes, dum filios veſtros, Romanos ſcilicet Epiſcopos, Cardinales, Presbyteros, Diaconos, & vniuerſam plebem de veſtra abſentia percontaremur, & quid cauſæ eſſet, quòd nos Eccleſiæ veſtræ, veſtriq; defenſores videre noluiſſetis: talia de vobis tamq; obſcœna protulerunt, vt ſi de hiſtrionibus dicerentur, vobis verecundiam ingererent. quæ ne in magnitudine veſtram omnia lateant, quædam vobis ſub breuitate deſcribimus. Et infrà, Oramus itaque Paternitatem veſtram obnixè, venire, atq; ex his omnibus vos purgare non diſſimuletis.

nec illud hoc loco prætermittendum eſt, ne ipſi quidem Concilio licuiſſe in ſummum Pontificem ſententiam dicere. ſemper enim hæc vox omnium veterum Synodorum fuit, primam ſedem (extra cauſam hæreſis) à nemine iudicari poſſe. ac licet mirandum non ſit, Othonem Imperatorem, qui Synodo intererat, minùs peritum fuiſſe rerum Eccleſiaſticarum: ipſi tamen Synodo nullo modo ignoſci poteſt. ſiquidem ea Synodus (vt eſt apud Luithprandum loco notato) non ſolùm ſine vllo exemplo antiquitatis Epiſcopum primæ ſedis iudicare auſa eſt, ſed etiam illius excommunicationem contempſit, eo prætextu quòd malus Epiſcopus nec ligare poſſit, nec ſoluere. quem eſſe manifeſtum errorem, ne Illyricus quidem negaret. quare non immeritò Otho Friſingenſis lib. 6. cap. 23. modeſtè Othonem Imperatorem, atque eius Synodum reprehendit. ſed de his ſatis. Pergit hinc Illyricus, & fusè admodum, ſed præter rem, ac ſolùm vt librum ſuum paulo grandiorem faceret, hiſtoriam recitat electionis Chunradi & Henrici, qui Othonem Magnum proximè præceſſerunt, ex Nauclero, Cuſpiniano, Vitichindo, Luithprando, Othone Friſingenſi, Abbate Vrſpergenſi, & Rheginone. ac demum non ſine inſigni mendacio ita concludit: En audis plurimos fide digniſſimoſq; Hiſtoricos vno ore teſtari, Imperiũ à Francorum Regibus ad reliquos Germanos non per Papas, aut etiam de conſilio aut conſenſu Paparum, quin potiùs contra eorum voluntatem, qui id ſuis Italis aſſerere conabantur, quos Italicos pſeudoimperatorculos octo Onuphrius nominat; ſed voluntaria electione, ac ceſſione Gallicorum Regum, & libera electione Principum tranſlatũ eſſe.] Sed non rectè dixi, inſigni mendacio

cio hanc Illyrici vel narrationem vel disputationem esse conclusam: non enim vnum tantùm, sed quatuor insignia mendacia hac breui sententia continentur.

Primum enim ex tot Historicis nullus affirmat (Cuspiniano & Nauclero omnium recentissimis exceptis) Imperium translatum à Francis ad Germanos in lectione Chunradi aut Henrici, de quibus Illyricus loquitur, solũ enim scribunt illi, à Francis atq; Saxonib. electos Reges Chunradum atque Henricum; de Imperij translatione nihil dicunt, nos autem contra demonstrauimus, neutrũ illorum Imperatorem Romanorũ fuisse, nisi forte designatum tantùm, vt Cuspinianus & Nauclerus dicere videntur, cuius rei Lectoris cuiuslibet, modò sani, appello iudicium.

Mendaciũ primum Illyrici de translatione Imperij à à Francis ad Germanos.

Deinde nullus eorum scriptorũ quos Illyricus testes producit, contra voluntatem Summi Pontificis Imperium ad Saxones translatum scribit: nam cum de Chunrado, & Henrico (Regibus) scriptores notati narrant, nullã Summi Pontificis mẽtionem faciunt, vno excepto Nauclero: cùm autẽ ad Othonem Imperatorem veniunt, omnes vno ore testantur, eum à Summo Pontifice Ioanne XII. Imperatorem creatum, & coronatum, quod aũt Nauclerus dicit, Romanos Pontifices temporib. Chunradi & Henrici, Longobardos siue Italicos Principes quosdam ad Imperium admisisse: non significat inuito Pontifice Chunradum & Henricum Reges electos, & Cæsares designatos; sed id tantũ significat, cum Reges Germaniæ ad coronam Imperij, & Italiæ possessionem capiendã venire aut non possent, aut nõ vellent, Duces Longobardorum sibi regnũ Italiæ vindicasse, & coronam Imperij à Sũmis Pontificibus extorsisse. veruntamen prom-

Mendaciũ secundum.

promptum etiam tum fuisse Pontificem ad Germanos Principes coronandos, si ij ad Vrbem accedere voluissent, dubium esse non potest, cum ex Rheginone constet, à Papa Formoso, anno 894. Lambertum Longobardum Italiæ Regem, & Imperatorem dictum: & deinde tamen anno 896. Arnulphum Germaniæ Regem Romam venientem, summo fauore exceptum, atque ab eodem Pontifice Imperij corona donatum.

Mendacium tertium.

Iam verò quòd addit Illyricus, Imperatores Italicos, qui, regnantibus in Germania Ludouico, Chunrado, & Henrico, in Italia imperarunt, ab Onuphrio pseudoimperatorculos nominari; ipsi Onuphrio manifestè repugnat. siquidē Onuphr. in libris de principibus Romanis honorificè admodum loquitur de Imperio Vidonis, Lamberti, Ludouici, & Berengarij, quos & Imperatores atq; Augustos passim vocat, & à Romanis Pontificibus coronatos fuisse demonstrat. In lib. verò de Fastis & Triumphis Romanis, Berengarij & Alberti Regum Italiæ meminit; Vidonis, Lamberti, & Ludouici non meminit, neque vsquam in eo libro vllos pseudoimperatorculos vocat. In lib. autem de Comitijs Imperatorijs grauiter inuehitur in eos, qui (vt Illyricus facit) omnes Germaniæ Reges, Imperatores Romanorum appellandos censent, etiamsi Imperij coronam à Romano Pōtifice non acceperint. Non possum (inquit) non vehementer mirari, & reprehēdere aliquot recentiorum Germanicarum rerum scriptorum audaciam (ne dicam temeritatem) qui vndiq; clamant, Italos omnes, & præsertim Romanos malè agere, rem indignam facere, quòd non omnes Germaniæ Reges Imperatores appellant, neque omnium ipsorum ratio habeatur in eis numerorum notis, quibus distin-

distinguuntur inter se ij Principes qui idem nomen habent. nam volunt omnes Germaniæ Reges quamuis à Romanis Pontificibus inaugurati non fuerint, Imperatores & Augustos appellari. Hæc ille, qui eodem in loco ex ipsorum Imperatorum diplomatibus ostendit, Conradū & Henricum, qui Othonem Magnum præcesserunt, inter Imperatores habitos non fuisse. quid, quòd Illyricus si sibi constare velit, Longobardos illos Imperatores nulla ratione contemnere, aut pseudoimperatores appellare poterit? eo siquidè bellum illi Imperium Italiæ sibi vindicarunt, ac Germaniæ Regibus eripuerunt, quo ipse docet, à Carolo Magno Longobardis & Græcis quondam ereptum, atque ad Francorum regnum adiunctum fuisse. Huc accedit quòd Otho Magnus iam Imperator factus, in privilegio quod Episcopo Patavij Gotfino dedit, quodque exstat apud Carolum Sigonium libro 7. de regno Italiæ, Berengarium Imperatorem, ac præceptorem suum appellat, cujus Othonis judicium meritò apud omnes, maximè apud Illyricum, magnum momentum habere debet.

Mendacium quartum.

Postremum, idque clarissimum in Illyrici narratione mendacium est, Imperium Romanū translatum esse à Francis ad Saxones, voluntaria electione, ac cessione Gallicorum Regum. Id enim in primis nullus omninò auctor ex ijs quos citat Illyricus, prodidit: deindè contrarium ex Historicis omnibus manifestè colligitur, cum satis constet inter eos qui Italiæ regnum occuparunt, ac de Imperio toto eo tempore cum Berengario, Vidone, & Lamberto contenderunt, fuisse Rodolphum Burgundionum Galliæ Regem post Carolum Simplicem, nec non Ludovicum Regem Provin-

uinciæ;item Gallum,atque Hugonem Regem Arelatenſium,& Lotharium eius filium. quocirca,vt mẽtitur apertiſſimè Illyricus;ita verum eſt quod ſcribit Nauclerus gener. 31.poſt Arnulphum Imperatorem magnam fuiſſe inter Italos,Longobardos,Germanos,ſeu Francos Orientales, & Francos Occidentales, ſeu Gallos,de poſſeſſione Imperij concertationem.

LIBER TERTIVS.

SVMMA.

Septem Electores Imperij à Romano Pontifice conſtituti.

CAPVT PRIMVM.

POSTREMA reſtat quæſtio de ſeptem Electoribus,quam Illyricus fuſiſſimè perſequitur à pag. 89.vſque ad 138. & quoniam tres auctorum ſententias de hac ipſa quęſtione fuiſſe video;quarũ vna Gregorio Quinto Romano Pontifici; altera Gregorio decimo item Rom. Põtifici;poſtrema Othoni Tertio Imperatori inſtitutionem hanc Septem virorum Principum adſcribit:vt primam ſententiam,quæ veriſſima eſt, corroboremus, duas poſteriores confutare pro viribus aggrediemur. Principio igitur Ioannes Auentinus primus eſt (quod ſciam) qui communi, & multorum auctorum ſententijs trito itinere prætermiſſo, nouam quandam ſemitam aperuit. is enim libr. 5. Annalium Boiorum pag. 510. de ſeptem Electoribus loquens. Ego, inquit,illos demum poſt fata Fri-

Friderici Secundi inſtitutos, & à Gregorio Decimo confirmatos eſſe compertum habeo. Auentinum ſequutus eſt Onuphrius Panuinus in libro de Comitijs Imperatorijs. tametſi enim ignorare ſe dicit, quando, & à quo ſeptem Electorum inſtitutio manauit: affirmat tamen, ſe certò comperiſſe, incidiſſe eam in illud tẽpus, quod inter mortem Friderici II. & creationem Rodulphi Imperatoris interceſſit. Illud etiam addit probabile videri, illam inſtitutionem Gregorij Decimi auctoritate in œcumenico Concilio Lugdunenſi factam eſſe. quæ ſententia præſenti cauſæ noſtræ nihil officit (quid enim noſtra intereſt Quintus ne, an Decimus Gregorius is Pontifex fuerit, qui Electores inſtituit, modò Pontifex aliquis inſtituerit?) verùm tamen falſa eſt, atque adeo perſpicuè falſa, vt Auentini & Onuphrij temeritas nulla ratione excuſari queat. ſiquidem Auentinus (vt paulo antè audiuimus) compertum ſibi eſſe dicit, poſt fata Friderici ſecundi, Septem viros inſtitutos; Onuphrius autem in libro de Comitijs Imperatorijs, hæc verba ſcribere auſus eſt: Itaq; cùm nullus nec Germanus, nec Italus, nec cuiuſuis gentis auctor, qui tamen ante Friderici obitum vixerit, vel verbum quidem de hac re faciat; profectò neceſſe eſt, vt longo tempore poſt Othonis tempus hoc inſtitutum fuerit. Videamus igitur an reperire poſſimus auctorem, qui ante obitum Friderici Secundi vixerit, & Electorum Imperij mememinerit. Martinus Polonus Pœnitentiarius fuit Innocentij, Papæ Quarti, vt Onuphrius teſtatur in additione ad Platinam, vbi fabulam Iohannis Octaui fœminæ refellit. vixit igitur idem Martinus, Onuphrio teſte, ante obitum Friderici ſecundi. nam cùm Innocentius Papa ante Fridericum obie-

obierit, vt idem Martinus scribit in vita eiusdem Innocentij; non potuit certè Martinus Innocentij Pœnitentiarius esse, nisi ante obitum Friderici vixerit, neque multum refert quòd Onuphrius Fridericum annis 4. ante Innocentiũ obijsse scripsit, nam ne sic quidem potuit Martinus Pœnitentiarium apud Innocentium agere, nisi multos annos ætatis exegerit ante obitum Friderici, nisi Pœnitentiarius infantulus, atque adeò quadriennis fuerit. Hic igitur Martinus in vita Othonis III. ita scribit: Et licèt isti tres Othones per successionẽ generis regnauerint: tamẽ postea fuit institutũ, vt per Officiales Imperij, Imperator eligeretur, qui sunt septem: videlicet primò tres Cancellarij isti, Moguntinẽsis Germaniæ, Treuirensis Galliæ, Colonien sis Italiæ: Marchio Brandeburgensis Camerarius est; Palatinus Dapifer; Dux Saxoniæ ensem portat; Rex Bohemus pincernam agit. Vnde versus:

Maguntinensis, Treuirensis, Coloniensis,
Quilibet Imperij sit Cancellarius horum:
Et Palatinus Dapifer; Dux portitor ensis:
Marchio præpositus Camerę; pincerna Bohemus.
Hi flatum Dominum cunctis per sęcula summum.

Habemus igitur auctorem vnum, qui disertis verbis Electorum meminit, cùm tamen ante obitum Friderici vixerit. Sed accedat etiam secundis testis. S. Thomas Aquinas non modò ante obitum Friderici 2. vixit, sed etiam obijt ante Lugdunense Concilium, in quo vult Onuphrius septem Electores Imperij à Gregorio X. institutos. nam Fridericus II obijt (Onuphrio teste) anno Domini 1250. Sanctus autem Thomas in cælum ex hac vita migrauit anno Domini 1274. cum ad Concilium

Lugdu-

Lugdunenſe proficiſceretur, & annum vitæ ageret quinquageſimum, vt ſanctus Antoninus ſcribit, 3 parte Summæ hiſtorialis titul 23. cap. 7. §. 11. ex quo ſequitur, vt ſanctus Thomas annum egerit ſextum & vigeſimum, quo tempore Fridericus ſecundus moriebatur. Hæc autem ſunt verba ſancti Thomæ, libr. 3. de regimine Principum cap. 19. Otho (inquit) Imperium tenuit vſque ad tertiam generationem, quorum quilibet vocatus eſt Otho, & ex tunc (vt hiſtoriæ tradunt) per Gregorium Quintum genere ſimiliter Teutonicorum prouiſa eſt electio, vt videlicet per ſeptem Principes Alemaniæ fiat, quæ vſque ad iſta tempora peruenerat, quod eſt ſpacium ducentorum ſeptuaginta annorum, vel circa, & tantum durabit, quantum Romana Eccleſia, quæ ſupremum gradum in principatu tenet, Chriſti fidelibus expediens iudicauerit. Hæc ſanctus Thomas. Prodeat verò & tertius teſtis, B. Auguſtinus Triumphus (vt ex Epitaphio conſtat, quod exſtat inciſum in ſepulchro eius Neapoli, in Eccleſia Eremitarum Auguſtinianorum) obijt anno Domini 1328. cùm vixiſſet annos octoginta quinque. quocirca neceſſe eſt eum anno Domini 1250. quo Fridericus II. obijt, fuiſſe annorum ſeptem; & anno milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo quarto, quo Lugdunenſe Concilium à Gregorio Decimo coactum eſt, annorum fuiſſe vnius & triginta; proinde vixiſſe non modò ante Concilium Lugdunenſe, & Gregorij Decimi Pontificatum, ſed etiam antequam Fridericus II. moreretur. Hic igitur auctor in Summa de poteſtate Eccleſiæ quæſt. 35. articul. 2. ita loquitur: Gregorius Quintus, tempore Othonis Imperatoris, conuocatis & requi-

ſtris Principibus Alemaniæ, ſeptem Electores inſtituit, officiales ipſius curiæ Imperialis: quatuor laicos, vt Regem Bohemiæ, Ducem Saxoniæ, Comitem Palatinum, & Marchionem Brandeburgenſem: & tres clericos, Archiepiſcopum Moguntinenſem, Treuirenſem, & Colonienſem. Iam verò ſi tres iſti teſtes Onuphrio atque Auentino minimè ſatisfaciunt; accedat etiam quartus, Henricus Cardinalis Hoſtienſis, qui, teſte Tritthemio in lib. de ſcriptoribus, anno 1240. florebat, nimirum anno Decimo ante obitum Friderici, & trigeſimo quarto ante Concilium Lugdunenſe à Gregorio Decimo celebratum. is enim explicans decretalem Innocentij, quæ incipit, Venerabilem; ſeptem numerat ac nominat Principes, ad quos Electio Imperatoris antiquo iure pertineat. Accedat etiam quintus teſtis, quem Illyricus antagoniſta noſter producit. exſtat enim (vt ipſe ait) Chronicum manu ſcriptum, ex quo plurima Albertus Krantzius ad verbum deſcripſit. Eſt autem Chronici illius auctor Friderici II. æqualis, & anobitum eius ſine dubitatione vixit, cum ipſe teſtetur cœptum à ſe ſcribi Chronicum illud anno Domini 1240. id eſt, decennio ante mortem Friderici. in eo igitur Chronico ſic auctor loquitur, Papa Gregorius (Nonus) inſolentias Imperatoris contra Eccleſiam metuens, Principes ſuper electione alterius ſolicitauit, ſed nihil profecit. quia quidam Principum ei reſcripſerunt, non eſſe ſui iuris Imperatorem ſubſtituere, ſed tantùm electum à Principibus coronare. electio enim ad illos dignoſcitur pertinere. Ex prætaxatione Principum, & conſenſu, eligunt Imperatorem, Treuirenſis, Moguntinus, & Colonienſis. Palatinus eligit,

git, quia Dapifer est; Dux Saxoniæ, quia Marsalcus; & Margrauius de Brandeburga, quia Camerarius. Rex Bohemiæ, qui pincerna est, non eligit, quia Teutonicus non est. Hæc ille. Neque mirari debet quisquam, quòd hic auctor Regem Bohemiæ à numero Electorum excluserit; cum is tamen septimus Elector numerari soleat, nam reuera Bohemiæ Rex non eligit cum cæteris, sed solùm quãdo sex Electores inter se ita diuiduntur, vt tres vni, & tres alteri suffragentur, tum ille ius habet ex duobus electis alterutrum nominandi. Sic enim loquitur Ostiensis in cap. Venerabilem, de elect. Septimus est dux Bohemiæ, qui modò est Rex; sed iste secundùm quosdam non est necessarius, nisi quando alij discordarent. Idem cum Ostiense docent glossa in cap. Ad Apostolicæ, de sent. & re iudic. lib. 6. Albericus in l. Bene à Zenone C. de quadrien. præscrip. Baldus in Margarita, verbo Annus. Card. Florentinus in cap. Venerabilem de elect. §. 1. num. 6. & alij. Cùm igitur tempore Gregorij Noni electio Imperatoris ad Septemviros pertineret, vt is auctor disertis verbis testatur, qui tum viuebat; quis Auentini atque Onuphrij temeritatem excusare poterit, qui tam confidenter scribunt, sibi compertum esse, Electores Imperij non ante Gregorij Decimi tempora, & Friderici obitum institutos? His addo tres alios testes, quos etsi non constat vixisse ante obitum Friderici, constat tamen aut tum vixisse, aut certè non diu postea, vt nullo modo ignorare potuerint, quid egerit Gregorius decimus, cuius temporibus ipsi vixerunt. Hi sunt, Lupoldus Bambergensis, Aluarus Pelagius, & Iohannes Villanus, qui omnes florebant sedente in

Apostolica sede Iohanne vigesimo secundo, id est, anno secundo & quadragesimo post Lugdunense Concilium à Gregorio Decimo celebratum. ac Lupoldus quidem in lib. de Iuribus Imperij cap. 2. sic ait: Tempore Othonij Tertij, qui filijs caruit, fuit institutum, vt per certos Principes Germaniæ, scilicet per Officiatos Imperij, seu Curiæ imperialis, eligeretur Imperator. Hæc ille, qui etiam paulo post septem illos Principes enumerat, atque eosdem versiculos adscribit, quos suprà ex Martino Polono retulimus. Aluarus Pelagius lib. 1. de planctu Ecclesiæ, artic. 41. de ijsdem septem Electoribus loquens. Ista, inquit, electio incepit anno Domini 1003. & perseuerabit, quantum Ecclesia Romana permiserit, cuius est regna transferre. Iohannes Villanus libr. 4. Historiæ Florentinæ cap. 2. Italicis verbis tradit post obitum Othonis tertij constitutum fuisse, idque summi Pontificis auctoritate, vt deinceps à septem Imperij Principibus Imperator diceretur, quos etiam ibidem enumerat, eorumque officia circa obsequium Imperatoris describit. Accedat postremò testimonium ipsorum Electorum, quorũ publicæ literæ scriptæ Anno millesimo ducentesimo septuagesimonono. Romæ exstant authenticæ, in ijs enim literis fatentur ipsi, iam olim à Sede Apostolica Electores Imperij in Germania constitutos. non est autem credibile, per eam vocem (olim) eos intelligere voluisse tempora Gregorij Decimi, aut Concilij Lugdunensis, cùm epistola scripta sit tantùm quatuor annis post obitum Gregorij, quinque verò post Concilium Lugdunense. neque illud hoc loco prætereundum videtur, eos Principes qui epistolam iam dictam

Hoc testimonium habes inferiùs cap. 3. in cœpit adscriptum.

dictam scripserunt, aut omnes, aut certè eorum aliquos vixisse ante obitum Friderici secundi, cùm inter Friderici obitum, & tempus epistolæ anni tantùm 20. intercesserint. Itaque undique Onuphrij atque Auentini iudicium non modò falsitatis manifestæ, verùm etiam intolerandæ temeritatis arguitur.

CAPVT II.

SED occurrit Onuphrius, ac duobus grauissimis argumentis cùm sententiam nostram refellit, tum suam corroborat. In primis illud adducit: quod si verum esset, quod nos defendimus, Gregorij Quinti, atque Othonis tertij tempore, Electores Imperij constitutos; incredibilis negligentiæ accusandi essent plurimi scriptores, qui rem tantam silentio inuoluerunt. nihil enim de hac re Vitichindus, nihil Luithprandus, nihil Lambertus, nihil Regino, nihil Marianus, nihil Otho Frisingensis, nihil Abbas Vrspergensis, nihil Sigebertus, nihil alij veteres scripserunt. Deinde percurrit electiones Imperatorum ab Othone 3. vsque ad Fridericum II. ac demonstrat eos electos fuisse non à septem duntaxat Principibus, sed ab omnibus quotquot ex Germania & Italia interesse voluissent. cuius demonstrationis hic brevem subijciam summam. Henricum secundum Regem, sed Imperatorem primũ, qui Othonis tertio proximè successit, electum ab omnibus totius regni primoribus scribit Otho Frisingens. lib. 6. cap. 32. Chunradum item Regem secundum, & primum Imperatorem, communi omnium procerum consensu electũ scribit idem Otho

Frisingens. lib. 6. cap. 28. nec non Abbas Vrspergen. in Chronico anni millesimi vicesimi quinti; vbi inter alios Electores numerat Episcopum Babergensem. Henricum Quartum Regem, tertium Imperatorem electum ab Episcopis, ac Principibus Germaniæ, scribit Abbas Vrspergensis in Chronico anni 1035. Henricum Quintum Regem Imperatorem quartum electum ab vniuersis totius Imperij Romani Principibus, tũ Ecclesiasticis tum Laicis, qui duo & quinquaginta numerabantur, scribit Abbas Vrspergensis in Chronico anni 1106 vbi etiam addit, solum abfuisse Saxoniæ Ducem, nec tamen vllam rationem eius absentiæ habitam esse dicit. Lotharium Secundum electum ab Archiepiscopis duobus, Episcopis octo, Abbatibus permultis, & eminentioribus aulæ regalis Primatibus, scribit continuator Sigeberti in Chronico anni 1126. quo tempore auctor ille florebat. Chunradum tertium Regem, secundum Imperatorem, electum à multis Principibus, non vocato Duce Saxoniæ, & Duce Noricorum, vacante etiam sede Moguntina, scribit Otho Frisingens. lib. 7. cap. 22. Fridericum Primum ab omnibus totius Germaniæ Principibus electum, scribit Otho Frisingens. libr. secundo de rebus gestis Friderici cap. 1. Philippum à Sueuis, & Saxonibus, & Bauaris, & Bohemis, & Principibus quamplurimis Rheni electum, scribit Abbas Vrspergensis in Chronico. Othonem Quartum à Colonienſibus, & Argentinenſibus, alijsque nonnullis electum, scribit idem Abbas in eodem loco. Fridericum II. adhuc puerulum ab Alemaniæ Principibus penè omnibus viuente patre electum; ac deinde rursus in Schismate aduer-

aduerſus Othonem Quartum à Rege Bohemiæ, Duce Auſtriæ, Duce Bauariæ, Lantgrauio Thuringiæ, aliiſque plurimis Principibus electum, ſcribit idem auctor ibidem. Hæc ſanè argumenta, negare non poſſum quin grauia ſint, & nullo modo à viris prudentibus contemnenda: quanquam ad eam controuerſiam, quam nos præcipuè explicandam ſuſcepimus, nihil ferè pertineant. nos enim (vt ſuprà diximus) non multum laboramus, vtrum Gregorius Quintus, an Decimus, an aliquis alius ius eligendi Principem certis Electoribus dederit; modò qui id fecit, Romanus Pontifex fuerit: quod quidem paulo pòſt aduerſus Illyricum clariſſimè demonſtrabimus. tametſi autem ad cauſam noſtram parum faciat definire, vtra verior ſit opinio, ea ne, quæ Gregorium Quintum auctorem facit eius decreti; an illa, quæ alteri cuidam Pontifici rem totam tribuit: quia tamen prior opinio verior eſt, nitemur eam paucis explicare. Igitur ex ijs quæ dicta ſunt, vnũ exploratum ac certũ haberi debet; alterũ in quæſtionem vocari poteſt. Exploratum ac certũ haberi debet, ſanctionem illam de Electoribus non tẽpore Friderici II. ſed annis plus ducentis ante Imperium Friderici, factam eſſe. Nam cùm ſoli Auentinus atque Onuphrius, qui hoc noſtro ſeculo ſcripſerunt, eam ſanctionem editam eſſe dicant poſt obitum Friderici II. contra verò ſanctus Thomas, S. Auguſtinus triumphus, Martinus Polonus, Henricus Hoſtienſis, auctor innominatus Henrici æqualis, Lupoldus Bambergenſis, Aluarus Pelagius, Io. Villanus, ipſi deniq; Electores Principes, qui vel Friderico 2. viuẽte, vel paulo pòſt eius obitũ ſcripſerunt, conſtanter affirment, eandem

illam sanctionem non esse editam suo tempore, sed ante annos plus ducentos; nec vllus omninò inueniatur auctor antiquus, qui eam sanctionem post obitum Friderici II. editam significauerit: quis non videt Onuphrium & Auentinum maluisse temere diuinare, quàm rem certam, & exploratam ab idoneis testibus accipere? Quod in quæstionem vocari potest, illud est, vnde factum sit, vt tot Imperatores post Othonem tertium ab Electoribus multò pluribus quàm septem electi fuisse inueniantur. Ad quam sanè quæstionem duplex responsio adhiberi potest. Prima responsio est, plures omninò quàm septem ad electionē conuenire solitos; sed qui non tam eligerent, quàm à Septem viris electum agnoscerent, eique præsentia sua fauerent. nàm hoc etiam tempore multò plures conueniunt ad electionem, quam septem, & omnium habetur ratio; licet soli Septem viri propriè ius habeant eligendi. Quod autem in argumento Onuphrij dicitur, in Henrici Quinti, & Chunradi Tertij electione Ducem Saxoniæ non adfuisse, verum est quidem; sed nō potest inde colligi, non fuisse Ducem Saxoniæ vnum ex numero Septem virum electorū. Abbas enim Vrspergensis disertis verbis scribit, in electione Henrici Quinti Ducē Saxoniæ non adfuisse, quòd senectute impediretur. ex quo intelligimus, eum adesse debuisse; & vel per Legatos, aut epistolam adfuisse; vel certè iuri suo cessisse. In electione autem Chunradi tertij scribit Otho Frisingensis loco notato, Ducem Saxoniæ, qui exspectatus non fuerat, eam electionem pro illegitima atque irrita habuisse: quamuis postea pro bono pacis assensum præbuerit, & electionem factam suo etiam cal-

calculo confirmauerit. Altera responsio esse posset, sanctionem illam à Gregorio quinto Pontifice, Othone tertio Imperatore contentione factam effectu non continuò omnes partes eius decreti in mores induci potuisse. quatuor enim eius decreti videntur esse partes: vna, vt non hereditate, sed electione ad Imperium veniatur; altera, vt soli Principes, non etiam populus eligat; tertia, vt ij Principes Germani sint, ad quos nimirum initio tranſlatum Imperium fuerat; postrema, vt non omnes Principes Germani, sed sex duntaxat aut septem Imperatorem eligant. Et quidem pars prima iam antea in vsu esse coperat, sed tunc primùm sanctione stabilita esse videtur, nam in familia Caroli Magni Imperium hereditarium fuerat vsque ad Ludouicum Arnulphi Imperatoris filium: deinceps electio locum habuit. veruntamen certum decretum, vt electione duntaxat, non propagatione naturali ad Imperium veniatur, nullum legitur extitisse ante Othonis tertij tempora. meminit huius rei Otho Frisingensis lib. 2. de rebus gestis Friderici Primi cap. 2. Id iuris (inquit) Romani Imperij apex, videlicet non per sanguinis propaginem, sed per Principum electionem Reges creare, sibi tanquam ex singulari vendicat prærogatiua. meminit eiusdem Innocentius Tertius Pontifex in epistola suprà notanda ad Ducem Thuringiæ, vbi monet Principes, vt caueant, ne ius suum eligendi Regem Romanorum amittant, si sepius filios parentibus in Imperio succedere patiantur. Altera item decreti illius pars continuò à morte Othonis tertij vsu recepta est; nam vsque ad illud tempus, non soli Principes, sed vniuersus populus ad electio-

nem conuenire ſolitus erat. Chunradum enim, qui Ludouico Arnulphi Imperatoris filio ſucceſſit, omnis populus Francorum & Saxonum elegit, teſte Vitichindo libr. 1. rerum Saxonicarum, & Luithprando lib. 2. cap. 7. rerum in Europa geſtarum. Henricum ſucceſſorem Chunradi ab omni populo Francorum & Saxonum Regem creatum, ſcribit idem Vitichindus in eodem libro. Othonem Magnum, Henrici Regis filium, ab vniuerſo populo electum, Vitichindus lib. 2. eiuſdem operis teſtantur. Othonem ſecundum Regem appellatum ab omni populo, omnibuſque proceribus, ſcribit Continuator Rheginonis in Chronico anni 961. Othonem 3. Regem creatum à Germanis, qui tum frequentes Romæ aderant, vbi paulò antè Otho ſecundus obierat, teſtatur Platina in vita Benedicti Septimi. Deinceps autem (quod ſciam) electioni populus nunquam interfuit, ſed valuit decretum, vt ſoli Principes Regem eligerent. Tertia porrò pars, vt ſoli Germani, non etiam Itali intereſſent, diu poſtea vim ſuam obtinuit. & quoniã hoc loco Illyricus more ſuo mendacia admiſcet, paucis ea refutanda ſunt. ſic igitur ille pag. 130. Illud (inquit) non poſſum bona conſcientia reticere, nequaquam probandum eſſe, quòd Onuphrius iſte indicans, quinam ab initio ante conſtitutos ſeptem electores Imperatores elegerint, primo loco inter illos vetuſtiores Electores nominat Pontificem, ſeu eius Legatos: ſecundo Comitem Taurinenſem, & Marchionem Montis ferrati; quibus in genere addit, & alij quidam Itali: poſtea demũ illis adiungit omnes Principes Germaniæ. Hanc ſuam enumerationẽ cùm profiteatur ſe veterum Hiſtoricorum teſtimonijs

pro-

probare velle, proferatque multorum dicta; nec vnus quidem ex illis, vel Pontificem, aut Pontificis Legatos, vel aliquem Italicum Principem Imperatorum electioni interfuisse testatur: sed tantùm Germanicos Principes, omnes vno ore testantur elegisse Imperatorem.] Ego verò nunquam credidissem, Illyricum tam fuisse mendaciorum amicum, vt etiam diceret, se non potuisse bona conscientia ea reticere, quæ sunt mendacia manifesta. quid enim hoc aliud significat, nisi non potuisse cum bona conscientia non mentiri? Audi enim veteres Historicos inter Electores Imperatoris modò Romanum Pontificem, modò eius Legatos, modò Italicos Principes numerantes. Abbas Vrspergensis in Chronico anni 1053. Filium (inquit) suum Henricum, Romani Pontificis, cunctorumque Pontificum, & Principum regni ELECTIONE Regem constituit. Continuator Sigeberti in Chronico anni 1126. Mense Augusto (inquit) Legati Apostolicæ Sedis, & Archiepiscopi cum Episcopis & Optimatibus Imperij ex condicto conuenientes Moguntiæ, consultant sibi & toti Romano Imperio de substituendo Rege. Lotharius Dux Saxonum, vir sapiens, & industrius, & Ecclesiastico iuri deuotus, præpotens diuitijs, & victorijs omnium consensu ELIGITVR. Otho Frisingensis lib. 2. de rebus gestis Friderici Primi cap. primo, Anno (inquit) ab Vrbe condita 1800. ab Incarnatione verò Domini 1152. decedente ab hac luce, vernali tempore (id est) sexta feria proxima, vt dictum est, post caput Ieiunij, in ciuitate Bambergensi pijssimo Rege Chunrado, 3. Nonas Martij, id est, tertia feria post Oculi mei, in oppido

Fran-

Francofurt, de tam immensa Transalpini Regni latitudine vniuersum (mirum dictu) Principum robur, non sine quibusdam ex Italia Baronibus, tanquam in vnum corpus coadunari potuit, vbi cum de eligendo Principe Primates consultarent (nam id iuris Romani Imperij apex videlicet non per sanguinis propaginem descendere, sed per Principum electionem Reges creare sibi tanquam ex singulari prærogatiua) tandem ab omnibus Fridericus Sueuorum Dux, Friderici Ducis filius, petitur, cunctorumque fauore in Regem sublimatur. Hæc ille. Idem Otho Frisingensis lib. 7. Histor. cap. 22. Chunradum (inquit) Imperatoris Henrici fororium, præsente Theoduino Episcopo Cardinali, S. R. E. Legato, Summo Pontificis, ac totius Romani populi, vrbiumque Italiæ assensum promittente, nonagesimum tertium ab Augusto Regem creant. Hæc ille. Habemus igitur Romanum Pontificem per se, vel per Legatos, necnon Italicos Principes cum Germanis aliquando electioni interfuisse. Postea tamen, vt diximus, paulatim solis Germanis Principibus id iuris relictum est, vt Regem Romanorum eligerent; Romanus autem Pontifex, electione confirmata, eundem ad Imperium promoueret; vt Innocentius Tertius apertissimè confitetur in epistola ad Ducem Thuringiæ, vnde exstat cap. Venerabilem. de electione. Postremam decreti illius partem, quæ numerum Electorum ad septenarium redigit, post electionem Friderici II. vsu recipi cœptam esse constat ex omnibus Historicis qui post illa tempora scripserunt. Credibile verò est, constitutionem istam, quatenus excludebat omnes Principes ab electione, septem dumta-

xat exceptis,ideò non fuisse initio admissam, quia odiosa erat,& nec Principes facilè se patiebantur excludi,nec Imperator audebat tot Principes sibi infestos reddere:sed tamen occasione schismatũ, quæ temporibus Friderici II. in Imperio quotidie exoriebantur, tandem aliquando omnium consensu esse receptam.

CAPVT III.

SED iam Auentino,atque Onuphrio dimissis, ad Illyricum veniamus. Institutos igitur septem Electores antiquis temporibus non negat Illyricus;id vnum negat,eam constitutionem Summi Pontificis auctoritate factam esse, remq; totam Imperatori adscribit. Nos cõtra summam rei Pontifici Maximo tribuimus, etsi consensum quoque Imperatoris adhibitum non negamus. Quia verò quæstio Historica est, atque à testium idoneorum fide & multitudine pendet, proferamus nos primùm testes nostros,deindè quid Illyricus adferat videamus.

Primus igitur testis sit Innocentius Tertius, quem Illyricus pag.120.testem esse dicit omni exceptione maiorem.is enim disertis verbis testatur à Sede Apostolica ad certos Germaniæ Principes potestatem eligendi Regis Romanorum peruenisse. Verùm (inquit in epist.ad Ducem Thuringiæ,vnde exstat cap.Venerabilem.de electione.) illis Principibus ius & potestatem eligendi Regem,in Imperatorem postmodum promouẽdum recognoscimus vt debemus, ad quos de iure, & antiqua consuetudine noscitur pertinere:præsertim cùm ad eos ius & potestas huiusmodi ab Apo

stoll-

ſtolica Sede peruenerit, quæ Romanum imperium in perſona magnifici Caroli à Græcis tranſtulit in Germanos. Hæc illi, qui etſi nō meminit Gregorij Quinti, tamen id affirmat quod potiſſimum hoc loco probare contendimus. Innocentium ſequuntur ex Italicis & Gallicis ſcriptoribus Henricus Hoſtienſis, S. Thomas Aquinas, B. Auguſtinus Triumphus, Aluarus, Pelagius, & Io. Villanus, ſuprà citati: nec non Philippus Bergomenſis lib. 12. ſupplementi Chronicorum: Blondus Flauius lib. 3. decadis 2. Baptiſta Platina in vita Gregorij Quinti, Raphaël Volaterranus libr. 22. Anthropologiæ: Polydorus Virgilius lib. 4. de Inuentoribus rerum cap. 7. aliàs 10. Item Ioa. Andreas in cap. Ad Apoſtolicæ, de ſentent. & re iudi. l. 6. & in cap. Venerabilem, de elect. Card. Floren. in idem cap. Venerabilem. § 1. col. 3. in 6. q. num. 7. Albericus in l. Bene à Zenone num. 5. de quadrien. præſcript. Baldus in ſua Margarita, verbo Annus. S. Antoninus pag. 3. tit. 22. cap. 5. §. 13. Andreas Alciatus (quē virum doctiſſimum, atq; hiſtoriarum peritiſſimum vocat Illyricus pag. 57.) in Cōmentario legis, Bona ciuitatis, ff. de verborum ſignificatione, & in libro de ſingulari certamine cap. 33. Multi præterea cùm Iureconſulti, tum Hiſtorici, quos longum eſſet recenſere. Ex Germanis habemus in primis Iordanum quendam, quem ipſe Illyricus citat pagin. 90. cuius hæc ſunt verba in libr. de Tranſlatione Imperij: Factum eſt, quòd ſanctus Carolo Magnus Imperator de conſenſu & mandato Romani Pontificis ordinationem ſibi diuinitus inſpiratam inſtituit, & præcepit vt Imperium Romanorum apud electionem Canonicam Principum Germanorum in perpetuū remane-

maneret. Hæc ille: Certè autem si Carolus Imperator iussu Romani Pontificis Electores Imperatoris instituit; eius institutionis auctor primus ac præcipuus Summus Pontifex fuit. Siquidem in re quamuis maior est auctoritas eius qui iubet, quã eius qui alterius iussum exequitur. Neque hoc Iordani testimonium pugnat cum eo quod alij ferè omnes scribunt; tempore Othonis tertij, qui ducentis annis Carolo Magno posterior fuit, eam sanctionem editam. nam Carolus Magnus instituit quidem, vt electio penes Principes esset, sed neque dignitatem Electorum ad certos Principes restrinxit; neque voluit vt electio locum haberet, nisi deficiente successione legitima filiorum. constat enim, vt suprà diximus, Imperium hæreditarium fuisse Caroli Magni filijs & nepotibus: temporibus autem tertij Othonis, Gregorius Quintus Pontifex, hæreditaria successione exclusa, solam electionem certorum Principum in Imperio locum habere voluit.

Iacobus VVymphelingius, auctor item Germanus, in Epitome rerum Germanicarum cap. 20. sic ait: Gregorius cognita Imperij imbecillitate, varietateq; fortunæ; vtque is qui cæteris virtute præstaret, præesset etiam dignitate; sanctionem tulit, haud abnuente Othone, de Imperatore deligendo, anno Christi 1002. quam vsque ad nostra tempora seruatam videmus, videlicet solis Germanis licere principem eligere, qui Cæsar, & Romanorum Rex appellatus, tum demum Imperator & Augustus haberetur, si eum Romanus Pontifex inunxisset.

Albertus Krantzius & ipse Germanus libr. 4. Saxoniæ cap. 25. Gregor. (inquit) ad vndecimum, quo

quo abfuerat, mentem reſtituens, acerrimam de accepta à Romanis iniuria vltionem ſumpſit. paulo enim poſtea quàm redierat, eam fecit de Imperatoris electione ſanctionem, quam hucuſque per annos iam quingentos ſeruatam videmus, ſolis licere Germanis, qui inde Electores ſunt dicti, Principem deligere, qui Cæſar tunc, & Romanorum Rex dictus, ſi à Romano Pontifice coronabitur, Imperator Auguſtus appellatur.

Iohannes Naucleru ſ natione Germanus in ſuo volumine Chronographiæ, generatione 34. ita ſcribit: Saluari poteſt, quod ex monumentis Aquilenſis Eccleſiæ traditum inuenitur, ſanctionem de Imperatore à Germanis deligendo, Silueſtri temporibus factam eſſe, nam etſi Gregorius ſanctionem inſtituerit, ille tamen Siluester electionem primam iuxta ſanctionem factam approbauit. Et infrà: Anno ſalutis ſecundo ſupra milleſimum, Othone Tertio mortuo, Germani Electores conceſſo iuri per ſanctionem Gregorij Quinti, & Othonis tertij primò innitentes, Henricum Ducem Bauariæ, comitem Bambergenſem, Claudum poſtea dictum, Cæſarem declarant. Hæc ille.

His adde Ioan. Carionem lib. 3. Chronici, & Ioannem Cuſpinianum in vita Othonis tertij, & ipſum Illyricum cum collegis ſuis Magdeburgenſibus Centuriatoribus, omnes enim iſti diſertis verbis docent, aut Gregorium Pontificem, aut certè Othonem, ope & auctoritate Gregorij ſanctionem illam de Electoribus edidiſſe. Ac vt Illyricus intelligat quanti faciamus grauiſſimam eius, collegarumque ipſius auctoritatem, teſtimonium

iam

iam antea in primo capite adscriptum, hoc etiam loco in eius gratiam iterum adscribemus. Sic igitur habet Centur. 10. cap. 10. colum. 546. Gregorius suam patriam insigni aliqua dignitate ornaturus, fanxit, vt penes solos Germanos ius esset eligendi Regem, qui post diadema à Romano Pontifice acceptum, Imperator & Augustus appellaretur. Hæc ille.

Accedant postremò duo grauissima testimonia, vnum Concilij Generalis, alterum ipsorum Imperij Electorum. Extat enim in Clementina, Romani Principes, De iureiurando, decretum Concilij Viennensis generalis, in quo hæc habentur verba: Ecclesia Romana à Græcis Imperium transtulit in Germanos, & ab eadem ad certos eorum Principes ius & potestas eligendi Regem, in Imperatorem postmodum promouendum, peruenit. Extat item Electorum Imperij publicum instrumentum ad Nicolaum Tertium Pontificem missum, quod, ad maiorem rei fidem, totum hoc loco subijciemus, descriptum ex autographo, quod Romæ in arce sancti Angeli conseruatur.

Instrumentum publicum Germanorum Principum.

NOS Principes Imperij vniuersis præsentem paginam inspecturis. Complectens olim sibi Romana Mater Ecclesia quadam quasi germana charitate Germaniam, illam eo terreno dignitatis nomine decorauit, quod est super omne nomen, temporaliter tantùm præsidentium super terram, plantans in ea Principes tanquam arbores præelectas, & rigans illas gratia singulari, il-

Iudeis dedit incrementum mirandæ potentiæ, vt ipsius Ecclesiæ auctoritate fultuli, velut Germen electum per ipsorum electionem, illum, qui frena Romani tenere Imperij, germinarent. Hic est illud luminare minus in firmamento militantis Ecclesiæ: per luminare magnus, Christi Vicarium, illustratum. Hic est qui materialem gladiũ ad ipsius nutum excutit & conuertit, vt eius præsidio pastorum Pastor adiutus, oues sibi creditas spirituali gladio protegendo communiat, temporali refrænet, & corrigat ad vindictam malefactorum, laudem verò credentium, & bonorum. Vt igitur omnis materia dissensionis & scandali, seu etiam rancoris occasio inter ipsam Ecclesiam & Imperium auferatur, & ij duo gladij in domo Domini constituti, debito fœdere copulati, se ipsos exerceant, in vtilem reformationem regiminis vniuersi, & nos in actu voluntatis & operis inueniamur filij deuotionis & pacis, qui tam Ecclesiam, quàm Imperium conseruare tenemur: quicquid per Dominum nostrum R. Dei gratia Romanorum Regem semper Augustum sanctissimo Patri & Domino nostro D. Nicolao Papæ III. eiusque successoribus, & ipsi Romanæ Ecclesiæ recognitum, confirmatum, ratificatum, innouatum, de nouo donatum, declaratum, siue concessum, iuratum, & actum, seu factum est per priuilegia, vel quæcunque alia scripta quorumcunque tenorum super recognitionibus, ratificationibus, approbationibus, innouationibus, confirmationibus, donationibus, concessionibus, & factis, seu gestis tam aliorum Imperatorum, & Regum Romanorum prædecessorum Regis eiusdem, quàm ipsius Regis, & specialiter in-

per

per fidelitate, obedientia, honorificentia, & reuerentia per Romanos Imperatores & Reges Romanis Pontificibus, & ipsi Ecclesiæ impendendis, ac possessionibus, honoribus, & iuribus eiusdem Ecclesiæ. Et nominatim super tota terra quæ est à Radicofano, vsque Ceperanum, Marchia Anconitana, Ducatu Spolitano, Terra comitissæ Matildis, Ciuitate Rauennæ & Æmilia, Bobio, Cesena, Foropopuli, Forliuio, Fauentia, Imola, Bononia, Ferraria, Comaclo, Adrianis, atque Gabello, Arimino, Vrbino, Monteferetri, Territorio Balnem, Comitatu Brettenorij, Exarchatu Rauennæ, Pentapoli, Massa Trabaria cum adiacentibus terris, & omnibus aliis ad prædictam Ecclesiam pertinentibus, cum omnibus finibus, Territorijs, atque Insulis in terra marique ad Prouincias, Ciuitates, Territoria, & loca prædicta quoquo modo spectantibus, nec non super Ciuitate Romana, & Regno Siciliæ cum omnibus ad ipsam spectantibus tam citra Farum, quam vltra, Corsica quoque, atque Sardinia, & cæteris terris, ac iuribus ad ipsam Ecclesiam pertinentibus: Nos nostri nomine Principatus in omnibus & per omnia approbamus, & ratificamus, ac ijsdem omnibus, & singulis, & quibuscunq; alijs super eisdem per eundem Regem quoquo modo factis, & in posterum faciendis, voluntatem, nostram, assensum, atque consensum vnanimiter & cõcorditer exhibemus. Et promittimus, q; contra prætermissa, vel aliquod præmissorũ, nullo vnq; tẽpore veniemus, sed ea omnia & singula, p posse nostro procurabimus inuiolabiliter obseruari, & vt hæc nostra voluntas, approbatio, ratificatio, assensus, cõsensus, atq; promissio à nobis eisdem

Romanis Pontificibus, & Ecclesiæ in perpetuum obseruentur, hoc præsens scriptum inde fieri fecimus, nostrorumque sigillorum munimine roboratum. Actum & Datum anno Domini M. CC. LXXIX. Indictione VII. regnãte Domino nostro prędicto D.R. Romanorum Rege, glorioso Regni eius anno sexto.

Hos igitur nos testes habemus, Pontifices, Concilia, Principes, Theologos, Iureconsultos, Historicos, eosque veteres, & recentiores; Germanicos, & Italicos.

CAPVT IIII.

NVNC verò quid pro se adferat Illyricus videamus. sic igitur præfatur pag. 89. Restat vt dicatur de Electoribus, & iure electionis noui Imperatoris, decedente priore. nam hic quoque, vt vbique alibi, Pontificiorum parasitarum mendacia grassantur. dicunt enim, quòd imperante Othone Tertio, Gregorius Quintus Germanus malè à Romanis tractatus, suaque sede pulsus decretum tulerit, quòd septem Germani Principes, loco Romani populi Senatusque, Imperatorem in perpetuam posteritatem eligere deberẽt. quod eorum figmentum mox euidenter Deo dante redarguemus.] Hæc est Illyrici præfatio: quæ si vera sit, necesse iam erit, vt idem Illyricus fateatur, non modò paucos quosdam scriptores Italicos, sed etiam multos Germanos, & ipsos Electores, atque adeò Illyricum, & collegas eius fingere ac mentiri, vt Romani Pontificis gratiam aucupentur. Sed videamus quàm euidenter Pontificiorum parasitarum (vt ipse vocat) figmentum redar-

beret, conſtituit ex conſilio Principum Germaniæ, vt Imperatore mortuo, in oppido Francofurt perpetuò fieret electio, Electoresque conſtituit tres Archiepiſcopos, &c.] At Illyricus non ſatis germana fide ſequentia verba prætermiſit, quæ ita habent: Itaque aiunt, Gregorium quintum cognita Imperij imbecillitate, varietateque fortunæ; vtque is, qui cæteris virtute præſtaret, præeſſet etiam dignitate; ſanctionem tuliſſe de Imperatore deligendo, &c. Vide etiam quæ ſuprà citauimus ex Nauclero, & planè perſpicies quàm bona fide auctores citet Illyricus. Tertium teſtem eſſe vult, neſcio quam additionem ad epiſtolas Decretales. Quin (inquit) & Decretalium exemplaria quædam recens Lugduni impreſſa, habent additionem ſuper Venerabilem. quę conſtitutionem ſeptem Electorum Othoni Tertio tribuit, cui ſanè aliqua fides à Papiſtis tribuenda eſt.] Iſta verò additio nihil omninò nos mouet, tùm quòd ſit Caroli Molinæi, hominis hæretici, & qui Rom. Pontificem non minùs quàm Illyricus oderat; tùm quod ſit gloſſa deſtruens textum, cùm in ipſo cap. Venerabilem, apertiſſimis verbis legatur, poteſtatem eligendi Regem Romanorum, ad Principes Germaniæ ab Apoſtolica Sede peruenisſe.

Quartum teſtem producit Theodoricum à Niem: Eodem modo (inquit) & Theodoricus Niemus, qui primùm fuit multorum Paparum ſecretarius, poſtea Epiſcopus Verdenſis, eidem Othoni Cæſari, & Principibus Imperij conſtitutionem ſeptem Electorum adſcribit.] Hic verò non ſolum fidem, ſed etiam prudentiam in Illyrico deſiderare cogor, ſiquidem Theodoricus à

Niem

Niem in ſuo Nemore, vt ipſe etiam Illyricus poſt quatuor pagellas prolixè citat, nihil eiuſmodi ſcribit; quin etiam (quod attinet ad Othonem Tertium) clariſſimis verbis Illyrici mendacium coarguit. ait enim Electores Primum inſtitutos poſt obitũ Henrici ſancti, qui Othoni Tertio ſucceſſerat in Imperio quo pacto autem Othoni tribuere potuit Niemus id quod ipſe ſcribit factum poſt obitum ſucceſſoris eius? Quinto loco Albertum Krantzium teſtem profert: Quod (inquit) & Albertus Krantzius in ſua Metropoli facit diſertis verbis, ſicut & in alijs ſuis hiſtorijs.] Nunc planè Illyrice, ſapere cępiſti, qui diſerta illa verba Krantzij non adſcripſiſti, ſed adſcribemus nos, vt cãdorem pectoris tui oẽs agnoſcant. Sic igitur Krantz. lib. 3. Metropolis ca. 40. Ita perijt ſine prole, (Otho tertius) prævaluitque electio, quã idem Imperator cum Gregorio V. propinquo ſuo feciſſet, quæque durat in hodiernum, vt non legitima ſucceſſione quęratur Imperator (quomodo à memoria Magni Caroli videbatur inolitum) ſed electione ſeptem primitiuorum Principum aſſumatur. Hęc ſunt illa diſerta verba Krantzij, vbi videsGregorium Pontificem nominari, cùm de conſtitutione Electorum agitur. Sed magis adhuc diſerta ſunt verba eiuſdem Krantzij in lib. 4. Saxoniæ cap. 25. à nobis ſupra citata. in ijs enim verbis illud ipſum legitur, quod Illyricus in præfatione huius diſputationis parasitarũ Pontificiorum, mendacium, & figmentum appellauit.

Sexto loco Nicolaum Cuſanum teſtem producit, cuius integrum caput 4. libri 3. de Cõcordantia Catholica ſuo libello inſeruit. Sed is auctor ab Illyrico multum diſſentit. etſi enim docet non

à solo Pontifice Electores Imperij institutos, sed à communi consensu Imperij vniuersi; docet tamen Summi Pontificis consensum, ad eam institutionem legitimè faciendam primo loco necessariò requisitum: non secùs atque in concilio vniuersali auctoritas, & consensus Præsidis requiratur. Concurrebat (inquit) ad hoc consensus ipsius Gregorij Quinti, tanquam vnius Pontificis Romani, qui iuxta gradum suum in consentiendo in communem Imperatorem interesse habet, rectè, sicut in Concilijs vniuersalibus concurrit in primo gradu auctoritas ipsius per consensum cum aliis omnibus ipsum concilium celebrantibus: vigor nihilominùs definitionis non ab ipso primo omnium Pontifice, sed ex communi omnium, & ipsius, & aliorum consensu dependet. Et infrà: Ita quòd puto in veritate consensum Romani Pontificis à principio interuenisse, dum isti Electores constituerentur, vnde ipsi communi fungentes legatione omnium qui Imperio subsunt, etiam totius sacerdotij, & Romani Pontificis, eligunt. Hæc ille. Nihil igitur aliud Cusanus docet, nisi Summum Pontificem non per se solum, sed adhibito etiam aliorum consilio, & consensu, eam sanctionem edidisse. Veruntamen in eo ab isto auctore dissentire cogimur, quòd ipse auctoritatem præcipuam eius institutionis ad consensum omnium eorum referat, qui ad Imperium pertinent. quod quidem nullo teste probat, nec probare potest. nullus enim Historicus refert talem aliquem popularem conuentum, qualem Cusanus fingit, ad instituendos Imperij Electores celebratum esse. neq; mirum videri debet, si Cusanus, vir alioqui doctissimus & diligentissimus, in eiusmodi rebus

rebus, quæ ab historiarum cognitione pendent, hallucinatus sit. siquidem ipsius ætate adeò magna erat vbique penuria veterum Historicorum, vt ipse capite superiore eiusdem libri aliquoties referat, se apud nullum veterem auctorem legisse, Imperium Romanum translatum fuisse à Græcis ad Carolum Magnum; & inde etiam colligat, neque Carolum Magnum, neque cæteros Principes successores eius, vsque ad Magnum Othonem vere ac propriè fuisse Imperatores Romanorum. At hos manifestos esse errores, atque ex librorum inopia natos, ne Illyricus quidem negabit. Accedit postremò, libros illos de Concordantia Catholica scriptos esse à Nicolao Cusano adhuc iuuene, & in gratiam Concilij Basileensis, atque eorum qui tum nihil aliud magis optabant, quàm aliquid dici, vel scribi, quo Romani Pontificis auctoritas minueretur. ex quo etiam fonte manarunt illa verba: Vigor nihilominus definitionis, non ab ipso primò omnium Pontifice, &c. Itaque idem ipse postea maturior, multis de rebus aliter sensit & scripsit. nam cùm in 2. libro de Concordantia Catholica passim euehat in sublime Concilij Basileensis auctoritatem; postea tamen in epistola prima quæ est ad Rodericum, eiusdē Concilij acta his verbis reprehendit: Visi sunt (inquit) illi obcæcatissimi viri in spiritu furoris fuisse, quando supra sacrum Principem Ecclesiæ nescio qualem iudiciariam sibi vendicabant potestatem, & horridum nefas attentarunt, in sacrum Principem suum sæuientes, seipsos ab eodem, & vniuersa per orbem Catholica Ecclesia perniciosissimè secantes. Hæc ille. qui sine vlla dubitatione (si occasio se obtulisset) de hac etiam quæstione no-

ne noſtra longè aliter poſtea ſcripſiſſet. Atque hæc paulò fuſiùs de Cuſanos differere placuit, ob eius viri eruditionem. nam alioqui facilè potuiſſem vnum auctorem, eumq; recentiſſimum, contemnere; cùm tot haberem veteres Theologos, Iureconſultos, Hiſtoricos, ipſum denique Summum Pontificem, ac Principes Electores, quos vni illi obijcerem. Pergit deinde Illyricus, atque ait: Martinus Polonus Paparum familiaris, differens de conſtitutione Electorum, non tribuit eam Papæ, facturus procul dubio ſi verè potuiſſet. ſic & Antoninus, Epiſcopus Florentinus. Sic & Leopoldus de Bamberga, ſæpè dicens de conſtitutione ſeptem Electorũ, nuſquã tamen id Papis, aut Rom. Eccleſiæ adſcribit, cuius alioqui ſtudioſiſſimus fuit. Rectè facit Illyricus vt ad teſtes mutos prouocet. nam, vt eſt ſolertis ingenij, facilè prouidebat fore, vt loquentes teſtes ex ipſis ipſorum teſtimonijs nullo negotio refellerentur. At quid quæſo valent tres muti teſtes, aduerſus tam multos loquentes, fideque digniſſimos, quos nos protulimus? ſanè in quouis tribunali multò plus ponderis habent duo treſve homines qui affirment, quàm viginti qui neque aſſerant, neque negent. quantò igitur magis pluris faciendi ſunt viginti, & eo ampliùs, qui diſertis verbis teſtantur, Electores à Pontifice conſtitutos; quàm tres, qui id neque negant, neque affirmant, ſed vt rem notam, & perulgatam præterierunt? Pergit igitur Illyricus, his omiſſis, ad argumenta quædam longiùs petita, atque ex eo probare conatur, à Gregorio Quinto nullam editam ſanctionem de Electoribus Imperij, quòd eius anteceſſor Benedictus Othone ſecundo Romæ vita fun-

functo Germanos orauerit, vt bonum Principem eligerent. Scribit (inquit) etiam Platina, Benedictum Pontificem ibi tunc apud omnes institisse, & orasse vt in tanta rerum difficultate totque periculis, maximè idoneum deligerent: quo ille differre confessus est, ipsorum esse, non suum, eligere Imperatorem. si verum esset quod Paparum adulatores contendunt, Papas Carolo dedisse Imperium, Papas Othoni Imperium tradidisse, Papas denique post Othonem Tertium ius eligendi Cæsaris Germanis tradidisse: an non ibi mortuo secundo Othone suum illud tam plenarium ius eligendi, & creandi Imperatores, vel maximè Papa demõstrasset, cùm tanta esset de ea re controuersia, cumq; Romæ in sede Papali negotium ageretur?] At quid est hoc aliud, Illyrice, nisi aërem verberare? Quis enim Catholicorum scriptorum dicit, ad Pontificem pertinere, Imperatores eligere? elegit ille quondam Carolum Magnum; sed cùm in eius persona (vt Innocentius loquitur) ad Germanos Imperium transtuliisset, ius etiam electionis illis concessit; sibi verò id retinuit, vt electum, si is idoneus videretur, confirmaret, inungeret, coronaret. quod ius Pontificium confirmandæ electionis, Principes Electores agnoscere debere, & in sua præsentia agnouisse, testatur Innocentius Põtifex in ca. Venerabilem. aliquoties iam citato. Itaq; idem Platina, qui scribit à Benedicto Pontifice exoratos Electores, vt idoneum Principem designarent, scribit etiam (quod Illyricus non satis germana fide reticuit) ab eodem Pontifice Othonis Tertij electionem confirmatam, & eo modo schisma sublatum, quod in Imperio oriri iam cœperat, cùm alij Othonem, alij Henricum, alij Crescentium

Im-

Imperatorem delegissent, quo sanè facto summa apparuit in Summo Pontifice potestas; quemadmodum etiam ante illa tempora, cum Carolus Caluus, & Ludouicus Rex Germaniæ de Imperio disceptarent, ille obtinuit causam, quem Summus Pontifex coronauit, vt nos suprà cap. 1. ex probatis historijs demonstrauimus, & post tempora Benedicti cùm Lotharius & Chunradus (vt verbis vtar Innocentij in cap. Venerabilem.) in discordia fuissent electi, Romanus Pontifex Lotharium coronauit, & Imperium obtinuit coronatus, eodem Chunrado tunc demum ad eius gratiam redeunte.

Sed veniamus ad aliud Illyrici argumentum. At (inquit) quod Pontificij adulatores clamant, Gregorium Quintum eam potestatem Germanis tradidisse, & ista ratione (vt tunc sunt) constituisse, nullo certo testimonio probari potest, & insuper rationi repugnat. [Et infrà: Denique proferant, si possunt, exemplar istius decreti, quod à Papa Gregorio Quinto factum esse aiunt.] Non laborabimus (credo) in hac diluenda obiectione, si Illyricus sibi cõstare velit, nam (vt omittam testes illos tam multos, & tam probatos, quos antea in medium adduxi) in eadem pagina vbi obijcit nobis testium idoneorum penuriam, pronunciat ipse sine vllis testibus, sanctionem illam de septem Electoribus ab Othone tertio esse factam, cùm is in Germaniam ex vrbe redijsset, quero igitur ab Illyrico, qui sunt Historici, qui scripserunt, Othonem Tertium in Germania sanctionem illam edidisse? ego sanè nullum omninò legi, qui aliquid eiusmodi scripserit: quos autem Illyricus suprà citauit, nihil iuuare causam eius, suprà demon-

monſtraui. Deindè proferat ſi poteſt Illyricus exemplar iſtius decreti, quod ab Othone Tertio factum eſſe dicit; qui in hiſtoria illa centuriata ita omnia collegit, vt nihil planè prætermiſſe videatur: cur non etiam decretum illud Othonis tertij de ſeptem Electoribus in eam retulit? cur igitur nobis obijcere non veretur, quod æquè ſibi ac ſuis obijci poſſe videt? vt igitur vno verbo reſpondeam; vbi decretum illud Gregorianum lateat, ſi tamen vſquam hoc tempore exſtat, neſcio; quod tamen aliquando factum eſſe, facilè mihi perſuadent inſignes illi viri, qui in libris ſuis narrationem huius facti inſerendam cenſuerunt. nam etiamſi exſtaret, non aliundè certius cognoſceretur eſſe Gregorij, quam ex traditione, & fide Hiſtoricorum.

Poſtremùm, idque grauiſſimum Illyrici argumentum ſumitur ab ipſa naturali ratione. Sed pugnat (inquit) cum omni ratione hoc figmentum. nam primum electionis ius veteri more ſtatim in ipſa Imperatoria dignitate continebatur, cùm Imperium fuit adhuc hæreditarium, vt Carolus, aliuve aliquis cùm ſemel fuit factus Imperator, non tantùm ipſe pro arbitrio imperauit; ſed potuit etiam eam dignitatem communicare alteri, cui voluit, vt Carolus communicauit Ludouico filio, is porrò Lothario. potuit igitur idem Imperator ex plenitudine ſuæ poteſtatis etiam alijs illud ius eligendi tradere, aut conſtitutionem aliquam, decretumque de ea facere, non expectato Papæ mandato, qui tunc eius iuratus ſubditus fuit cum omnibus Romaniſtis; ſicut Sergius iurauit Lothario fidelitatem cum ſuis Romanis, & plurimi alij Papæ. Deindè creato ſemel Imperatore;

tore, & translato Imperio in aliquam gentem, vt illi gloriantur se translulisse in Francos, & Germanos; non tantum ipse vnus homo habuit illam plenitudinem Imperatoriæ potestatis, sed etiam principes potestatis illius participes fuerunt. Imperium enim non in vno solo homine, sed in toto eorum corpore, & præsertim in eius principibus constitit.] Sed hæc omnia, aliaque permulta, quæ Illyricus repetit, & inculcat vsque ad nauseam, nihil aliud efficiunt, nisi ius eligendi Imperatorem penes Germanos fuisse ab ipsâ translatione Imperij: quod nos certè minimè negamus, quin potiùs Innocentius Pontifex, loco suprà citato, ex eo probat potestatem eligendi Imperatorem ad Germanos ab Apostolica sede peruenisse, quòd eadem Apostolica sedes in persona magnifici Caroli Imperium à Græcis transtulerit in Germanos. At non recte colliges ex eo quòd Apostolica Sedes ius eligendi Germanis in Carolo Magno tribuit illo ipso tempore, quo in eos Imperium transtulit, non potuisse Gregorium Quintum postea sanctionem aliquam circa electionem Imperatoris, ipso præsertim Imperatore, Germanisque Principibus contrarientibus, edere. Nam etsi Pontifex Imperium transtulit, & ius eligendi Principem dedit, non transtulit tamen neque dedit illam tantam, quam in omnem Ecclesiam ab ipso Christo habet, summam atque plenissimam potestatem. Quare sicut potuit, Ecclesiæ causâ id exigente, Imperium à Græcis ad Germanos transferre: ita quoque transferre posset, si eadem causa nunc occurreret, à Germanis ad aliam nationem. pari ratione, sicut ius eligendi Principem potuit Summus Pontifex Leo

eius

eius nominis Tertius Germanis tribuere: ita quoque potuit Gregorius Quintus ad impedienda schismata, bella & seditiones, quæ ex multitudine Electorum nascebantur, ad certum numerum Principum Electores eiusmodi reuocare; præsertim (vt suprà dixi) ipso quoque Imperatore assentiente, vel etiam petente ac rogante; omninò enim verisimile est, Imperatorem, quod ipse facere non audebat, vt tot Principes ab electionis iure excluderet, à Summo Pontifice id postulasse. Iam verò quòd Sergium Papam Lothario fidelitatem iurasse Illyricus scribit, non aliò pertinet, quàm ad cumulum augendum eius mendaciorum, nam neque Ado, neque Rhegino, neque Otho Frisingensis, neque Abbas Vripergensis, neque Marianus Scotus, neque Sigebertus, neque Marianus Polonus, neque Platina, neque Nauclerus, neq; alius vllus (quod sciam) hoc dicit, ac ne ipse quidem Illyricus in vita Sergij, quam scribit Cent. 9. cap. 10. col. 497. & 498. Sed video vnde occasionem mentiendi arripuerit Illyricus. Liber Pontificialis in vita Sergij II. & Io. Nauclerus in Chronico Generat. 32. tradunt rogatum fuisse Sergium Pontificem, vt permitteret Romanam nobilitatem iurare fidelitatem Ludouico Lotharij filio, quem idem Sergius Regem Italiæ declarauerat; Pontificem autem nullo pacto concedere voluisse, vt Romani Ludouico iurarent, idque tantum permisisse, vt Lothario Imperatori iusiurandum quod petebatur præstarent. quoniam igitur Sergius Papa Romanos proceres Imperatori Lothario iurare permisit, id Illyricus pro sua mentiendi auctoritate ita interpretatus est, ac si Pontifex ipse Imperatori iusiuran-

randum præstitisset. Ac vt videas, Lector, quàm sibi ipse constet Illyricus, adscribam hic pauca de isto ipso Sergio ex loco citato historiæ centuriatæ eiusdem Illyrici: ibi enim Sergium Papam, vt Monarcham Orbis terræ, & Dominũ Regum, atque Imperatorum describit, quem hoc loco subditum iuratum Imperatoris facit. Sic igitur ille cent. 9. cap. 10. colum. 498. Maiestatem spreuit, nam sese passus est ordinari in Pontificem, non exspectato Imperatoris assensu: quod erat contra priuilegia eius, deinde noluit committere, vt populus Romanus Ludouico filio Lothario sacramentum præstaret: licet Drogo Metensis, & alij Archiepiscopi, qui ex Galliis cum Ludouico aduenerant, acriter ea de re cum ipso contenderent, inquit enim ad Episcopos, & legatos: si vultis Domino Lothario Imperatori magno hoc sacramentum vt faciant, solummodò consentio, & permitto, nam Ludouico eius filio vt hoc pergatur, nec ego, nec omnis nobilitas consentit. Regna huius mundi, & gloriam eius affectauit. penes se enim voluit esse potestatem, Reges & Imperatores, quos vellet, inaugurandi, nam Lotharium coronauit, & Ludouicum eius filium Regem Longobardorum designauit: Ludouici filios, de regno digladiantes, ad pacem per legatos cohortatus est, & regni partitionem approbauit. & Siconulpho Beneuentano in terram prostrato pedes suos osculandos præbuit. Hæc ille, qui si verba sua inspicere non grauetur, per se ipse facilè iudicabit, vtrum ille iuratus subditus, atque, vt suprà vidimus, iuratum mancipium Regum iure appelletur, qui Imperatores, quos vult, coronat: qui filios Imperatoris Reges designat: cui duces humi prostrati

ſtrati pedes oſculantur, ad cuius nutum populi ſacramentum fidelitatis Imperatori præſtant: quo demùm repugnante, idem populi in verba Ludouici Regis præſentis, atque armati, iurare non audent. Sed iam libri totius Illyriciani concluſionem audiamus. Hactenus (inquit) Spiritu Domini nos in omnem veritatem manuducente, & dolos fraudeſque Antichriſti, eiuſque Symmyſtarum patefaciente, oſtendimus veram tranſlationem aut etiam communicationem Romani Imperij in Germanos factam, qua etiam nunc Dei beneficio fruuntur, & ſimul contra recepta hiſtoricorum clericorumque figmenta probauimus, nec tranſlationem Imperij, nec ius Electorum, eis Papæ beneficio contigiſſe, & cæter.] Non poſſum equidem non vehementer mirari, cur ſummum Pontificem Antichriſtum tam confidenter Illyricus nominet. nouimus enim ex Daniele cap. 11 & Paulo 2. Theſſalon. 2. Antichriſtum nullum Deum curaturum, ſeque ipſum ſupra omne quod dicitur Deus, exaltaturum: & rurſus ex Illyrico in hoc ipſo libro ſæpiùs audiuimus, Romanos Pontifices ſeruos & mancipia Imperatorum fuiſſe; ex Centuria vero 8. & 9. cap. 10. iam ante didicimus eoſdem Pontifices tot Dijs ſeſe ſubijcere ſolitos, quot ſunt in cælo ſancti, quot in terris imagines, quot ſub terram reliquiæ: quis igitur capiat, eum extollere ſe ſuper omne quod dicitur Deus, & nullum Deum curare, qui non modò Deos innumerabiles publicè colat, ſed etiam adeò ſit humilis atque abiectus, vt ſe mancipium iuratum Principum terrenorum eſſe fa-

reatur? Sed quid opus eſt in hoc mendacio refellendo diutiùs laborare, cùm totus liber ex mendacijs conſtet? ſic nimirum loqui, ſic diſputare oportuit diſcipulum eius, qui in veritate non ſtetit. Sed quid ego de illa incredibili impudentia, vel ſacrilega potiùs impietate dicam, qua tot mendaciorum auctorem Spiritum Sanctum facit? Hactenùs (inquit) Spiritu Domini nos in omnem veritatem manuducentem dolos & fraudes Antichriſti oſtendimus.] Hoc ſanè deerat ad cumulum mendaciorum, vt diſputationem mendacijs vndique ſcatentem, vel potiùs totam ex mendacijs fraudibuſque contextam, Spiritui ſancto tribueret, omnemque veritatem appellaret. eſt ne aliquid vltra, quò progredi audacia atque impietas poſſint? ſi mentiri ſcelus eſt apud Chriſtianos, quid erit, religioni ſibi ducere non mentiri? quid ipſa mendacia in Spiritum ſanctum auctorem conferre? Sed ego non iam Illyricum miror confidentiſſimè mentientem, ac religioni ſibi ducentem non mentiri, & demùm ipſa ſua mendacia Spiritui veritatis adſcribentem; nam impius cùm in profundum venerit peccatorum, contemnit. Illos miror, qui cùm viri prudentes & graues videri velint, ſibi tamen ab eiuſmodi portentis imponi atque illudi tam facilè patiuntur. quæ enim maior cogitari aut fingi poteſt vel negligentia, vel cæcitas, vel etiam ſtupiditas, quàm ijs hominibus fidem habere, quorum tanta eſt leuitas & inconſtantia, vt perpetuò ſecum ipſi pugnent tanta mentiendi libido, vt in exiguis libellis tantos aceruos mendaciorum inferant, vt plu-

ra men-

ra mendacia ſint quàm verba? ſed ſi eorum deſidia non immeritò reprehenditur, qui mendaciſſimos libros facilè ſibi obtrudi ſinunt; intoleranda deinceps non iam deſidia, ſed improbitas erit, ſi detecta & confutata mendacia ab oculis ſuis atque auribus non repellant. quanquam ego meliora de Germanis, vt corpore candidis, ſic etiam animo ſinceris, & veritatis amantibus ſperare debeo. iniuriam enim facerem nobiliſſimæ nationi, ſi eos crederem mendacijs potiùs, quàm explorata veritate delectari. Vnum illud oro, atque obſecro Germanos omnes, vt ſecum ipſi cogitent, qui ſint, vnde genus duxerint, quos maiores habuerint; quantum denique interſit inter præclariſſimos illos heroes, Carolum Magnum, Ludouicum Pium, ſanctum Heinricum, Lotharios, Othones, Chunrados, qui nihil antiquius habebant, quàm vt Apoſtolicam beati Petri ſedem certatim honorarent, atque ornarent; & neſcio quos Illyricos, homines obſcuros, ſeditioſos, ac turbulentos, qui totis viribus laborant, vt eandem illam Sedem impoſturis ac fraudibus euertant. neque enim dubito, quin, ſi iſta paulo attentiùs cogitauerint, illorum potiùs, quàm iſtorum ſimiles videri volent: multoque magis eorum pietatem, grauitatem, conſtantiam ſectandam ſibi eſſe ſtatuent, qui Germanicum nomen toto orbe terrarum celeberrimum ſua virtute fecerunt; quàm impios iſtorum furores, temeritatem, & inconſtantiam, qui Germaniam vniuerſam ſectis, ſeditionibus, ac tumultibus repleuerunt. Illud certè Hiſtoricorum omnium literis ac vocibus teſta-

tum extra controuerſiam eſt, nunquam magis potentia atque opibus floruiſſe Germaniã, quam cùm illi imperarent, qui Sedem Apoſtolicam in primis venerabantur.

Ad finem libri ſui de tranſlatione Imperij adiecit Illyricus longiſſimam Appendicem; in quam primo loco retulit integrum caput tertium libri tertij de Concordantia Catholica Nicolai Cuſani. 2. integram epiſtolam Innocentij tertij, quæ incipit Venerabilem. & habetur inter Epiſtolas decretales titulo de Electione. 3. epiſtolam Friderici primi Imperatoris ex Radeuico lib. tertio, cap. decimo. quam etiam ſuprà poſuerat in prolegomenis. 4. Hiſtoriam quandam de rebus geſtis Paſchalis Papæ, & Heinrici Imperatoris ex Dodechini Abbatis appendice ad Marianum Scotum. 5. Ludouici Quarti Imperatoris Apologiam. Ex quibus omnibus nihil eſt quod reſponſionem deſideret, præter Apologiam Ludouici Quarti. nam de teſtimonio Cuſani diximus ſuprà cap. decimotertiò, & decimoquinto, Epiſtola Innocentij cauſæ noſtræ maximè fauet. De epiſtola Friderici diſſeruimus cap. 3. Hiſtoria Paſchalis & Heinrici ad rem præſentem nihil facit. non enim inter eos quæſtio erat de Imperij tranſlatione, ſed de inueſtituris Epiſcoporum. & præterea imperfecta hiſtoria eſt, quam ex Dodechino refert Illyricus; perfecta ex Abbate Vrſpergenſi petenda eſt. ex qua quiſque perſpicere poterit, contentionem illam longè alium exitum habuiſſe, quàm optaſſet Illyricus. coactus enim fuit Imperator, terroribus plagiſque immiſſis diuinitus, Eccleſiæ collum

ſub-

subijcere, atque inuestituras Episcoporum, pro quibus retinendis tamdiu laborauerat, vel inuitus dimittere. Sola igitur restat Ludouici Quarti Apologia, quæ quoniam ab Alberto Pighio egregiè refutata est, ne actum agere videar; ad ipsius Alberti responsionem Lectorem censui remittendum.

(.˙.)

FINIS.

LAVS DEO.

APPROBATIO.

Hic de translatione Imperij Romani à Græcis ad Francos Liber, solidissimis innixus fundamentis, nihil planè fidei Catholicæ contrarium continens, aut bonorum morum offensivum, utiliter prælo, pluribus communicandus, committetur. Datum Antuerpiæ, Idibus Martij. Anno 1589.

Silvester Pardo, S. Theol. Licentiat. Cathedr. Ecclesiæ Ant. Canonic. Librorumque Censor.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Anaitgius Imp. 46, 132-135
David Chytraeus 44
Comnenus Imm. Imp. 89
Mahometus II 94
Concilium Lugdun II 208-218

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
0070000020980

